

Zločin u Medačkom džepu

Županijski sud Zagreb, Republika Hrvatska

Broj predmeta: II K-rz-1/06

Optužnica broj: K-DO-349/05, podignuta 22. 11. 2006. godine

Kazneno djelo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva, član 120. stav 1. OKZ RH
ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, član 122. OKZ RH

Optuženi: **Rahim Ademi i Mirko Norac**

Vijeće za ratne zločine:

sudac Marin Mrčela, predsjednik Vijeća

sudac Siniša Pleše, član Vijeća

sutkinja Jasna Pavičić, članica Vijeća

sudac Zdenko Posavec, dopunski sudac

Zastupnici optužbe:

zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Antun Kvakanić

zamenica Županijskog državnog odvjetnika Jasmina Dolmagić

Punomoćnici oštećenih:

odvjetnik Dragan Jovanić

odvjetnica Renata Dozet-Daska

Branitelji optuženih:

odvjetnici Čedo Prodanović i Jadranka Sloković Glumac (za optuženog Rahim Ademija)

odvjetnici Željko Olujić i Vlatko Nuić (za optuženog Mirka Norca).

Postupak prate monitori/ce Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, , Documente iz Zagreba, Fonda za humanitarno pravo iz Beograda, Građanskog odbora za ljudska prava iz Zagreba, Hrvatskog helsinškog odbora, OSCE-a, HVIDR-e, članovi obitelji optuženih i mediji.

Optužnica

Optužnica po zapovjednoj odgovornosti tereti prvooptuženoga Rahima Ademija, i drugooptuženoga Mirka Norca da su, kao visoki časnici HV tijekom i nakon vojne operacije «Džep '93», koja je provedena u razdoblju od 09. do 17. rujna 1993. godine u okolici Gospića u predjelu zvanom Medački džep, jugoistočno od Gospića, za trajanja međunarodnog oružanog sukoba na teritoriju RH između regularnih oružanih snaga HV-a i postrojbi Specijalne policije MUP-a s jedne strane, te naoružanih vojnih i paravojnih formacija pobunjenih Srba potpomognutih snagama i logistikom bivše JNA i dragovoljcima iz Srbije i Crne Gore s druge strane, izazvanog njihovom agresijom, postupajući protivno odredbama članaka 3., 16., 27., 32. i 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., čl. 3. stavka 1. točka a i c Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949., a napose protivno odredbama čl. 51. st. 2. i st. 5.b, čl. 54. st. 2., čl. 57. st. 1. i st. 2., ali. III., te čl. 86. i 87. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I od 08. lipnja 1977.), počinili kazneno djelo

ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, i kazneno djelo protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH.

Snage HV-a i Specijalne postrojbe MUP-a su operaciju "Džep '93" proveli iz vojno-strateških i sigurnosnih razloga s nakanom da oslobode dio okupiranog teritorija RH u širem području Divosela, Čitluka i Počitelja, koje je činilo Medački džep, kako bi se zaustavilo kontinuirano topničko teroriziranje žitelja Gospića od okupacijskih snaga.

Rahim Ademi je kao visoki časnik HV-a s činom brigadira bio na položaju vršitelja dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić, a Mirko Norac je kao časnik HV-a s činom pukovnika bio na položaju zapovjednika 9. motorizirane brigade unutar Zbornog područja Gospić te zapovjednika Sektora 1, posebne operativno-taktičke grupe formirane upravo za potrebe operacije "Džep '93" koju su činile 9. motorizirana gardijska brigada, Domobranska bojna Gospić, Domobranska bojna Lovinac, postrojbe 111. brigade i postrojbe Specijalnih snaga MUP-a. Imali su zapovjednu ovlast nad svim podređenim i pridodanim vojnim postrojbama i formacijama tog zbornog područja i, stoga, bili odgovorni za primjenu propisa međunarodnog prava o ratnim zarobljenicima, sigurnosti i zaštiti civila i njihove imovine.

Optužnica okrivljenima stavlja na teret: 1. zapovjednu odgovornost za pretjerano i neselektivno topničko-raketno-minobacačko djelovanje što je izazvalo stradanja civila i njihove imovine; 2. da, iako su znali, nisu poduzeli ništa da spriječe, suzbiju i kazne ubijanje, okrutno zlostavljanje i masakriranje civila srpske narodnosti, paljenje i rušenje kuća i gospodarskih zgrada te pljačkanje i uništavanje njihove imovine što su dijelovi njima podređenih postrojbi činili nakon završetka operacije „Džep '93“, tijekom obustave vatre i nakon potpisivanja Sporazuma o povlačenju hrvatskih snaga s oslobođenih i akcijom zauzetih područja; 3) da, iako su znali, nisu poduzeli ništa da spriječe, suzbiju i kazne ubijanje i mučenje ratnih zarobljenika srpske narodnosti, pristajući da njima podređene postrojbe nastave s takvim postupanjima i pristajući na njihove posljedice.

Tako su optuženi, znajući da u selima i zaseocima na crtama topničkih napada (Čitluk, Divoselo, Jovići) prebiva i civilno stanovništvo srpske narodnosti i da postoji iznimna vjerojatnost da će takav napad izazvati nepotrebnu pogibiju, ranjavanje i bijeg tih civila u smjerovima napadnih djelovanja, razaranje njihovih kuća, gospodarskih zgrada i ostale imovine, i iako su imali moć i ovlast zaustaviti takav topnički napad, to nisu učinili, već su izdali zapovjedi i provedbom istih pristali na takve posljedice, pa je zbog pretjeranog i neselektivnog topničko-raketno-minobacačkog djelovanja smrtno stradalo 5 civila i uništeno sedam kuća.

Tako, nadalje, optužnica tereti okrivljene za zločine počinjene nakon završetka operativno-taktičkog dijela operacije „Džep '93“, nakon potpisivanja Sporazuma o povlačenju hrvatskih snaga s oslobođenih i akcijom zauzetih područja na početne položaje, od 15. rujna 1993., odnosno tijekom obustave vatre kada je okrutno zlostavljano, ubijeno i masakrirano 22 civila i 2 vojnika, a teško ranjeno 2 civila i zlostavljano 6 ratnih zarobljenika te uništeno 32 kuće u Rajčevićima, 20 u Krajnovićima, 6 kuća u Potkonjacima, 5 kuća u Drljićima, 20 kuća u Strunićima, 11 kuća u Velikom Kraju, 7 kuća u Donjem Selu, neutvrđen broj kuća u Divoselu, te niz gospodarskih objekata (41 u Rajčevićima; 28 u Krajnovićima pri čemu su još onečišćena 4 bunara; 10 u Potkonjacima; 10 u Drljićima; 17 u Strunićima gdje su još i onečišćena 3 bunara; 8 u Velikom Kraju; 9 u Donjem Selu i neutvrđen broj u Divoselu). Iz svih je spomenutih mjesta, kao i iz mjesta Čitluk, Sitnik, Počitelj i Rogići, uz pomoć civila kojima je dopušten ulazak na bojište, civilima koji su napustili to područje otuđena vrednija pokretna imovina, a stoka djelomično ubijena.

18. lipnja 2007. godine – čitanje optužnice, izjašnjavaње o krivnji, dokazni prijedlozi

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Predsjednik Vijeća otvorio je zasjedanje, objavio je predmet raspravljanja. Raspravi su pristupili optuženici Rahim Ademi i Mirko Norac. Optuženik Mirko Norac nalazi se u zatvoru Lipovica – Popovača na izdržavanju kazne na koju je pravomoćno osuđen za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u Gospiću. Optuženi Rahim Ademi na rasprave dolazi iz kućnog pritvora.

Zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Zamjenik GDO-a RH) pročitao je optužnicu ŽDO-a iz Zagreba, br. K-DO-349/05, od 22. studenoga 2006. godine.

Opt. Rahim Ademi i **opt. Mirko Norac** su izjavili da su razumjeli što im se citiranom optužnicom stavlja na teret, kao i sva upozorenja, te da će se braniti u nazočnosti svojih branitelja. Izjavili su da se ne osjećaju krivi za djelo koje im se stavlja na teret.

Predlaganje dokaza

Zastupnik optužnice (zamjenik GDO-a RH) predložio je da se ispituju svjedoci:

- Mladen Šerić, Zlatko Rogulj, Zvonko Brajković, Željko Prpić, Marko Jagetić, Mladen Markač, Milan Kosović, Josip Krmpotić, Franjo Primorac, Željko Sačić, Josip Turkalj, Željko Tomljenović, Mato Laušić, Ante Gugić, Rudolf Brlečić, Izidor Černjaj, Vlado Grujić, Petar Stipetić, Ivan Jarnjak, Davor Domazet Lošo, o okolnostima vezanima za aktivnosti vojske i policije u kritično vrijeme, aktivnostima optuženika, ulogama pojedinih postrojbi.
- James Calvin Tomas, Bo Pellnas, Joseph Coper Holland, Steve Marissink, Ray Brett Kelly, Daniel Drew, Clayton Gomm William, Graham LaPlante Stephan, John MacInnis, Joseph Omer, Ole Degn Hansen, Ove Nielsen Vagn, Sean Hynes, Robert H. Kirschner, Claus Byrjalsen, Gert Knudsen, Stig Sandgren, Vladimir Novikov, Bryan Bailey, Robert Casey, o okolnostima vezanima za zapažanja pripadnika UNPROFOR-a i CIVPOL-a u kritično vrijeme.
- Željko Karan, Slavica Bjegović, Nikola Bulj, Vladimir Divjak, Đuro Dmitrović, Stevo Jović, Želimir Matić, Radivoj Nikolić, Stevo Potkonjak, Nikola Vidović, Žarko Vojvodić, Mile Drča, Milan Krajnović, Dušan Lučić, Milan Pavlica, Branko (Koje) Pjević, Željko Popović, Stevo Uzelac, Milka Radaković, dr Kornelije Brkić, Dinko Sekula, Stjepan Škrinjarić, Robert Letinić, Goran Blažević, o okolnostima vezanima za stradavanja civila, postupanja prema civilima i ratnim zarobljenicima i identifikacije poginulih.
- Jandro Grgurić, Srećko Marić, Mile Milković, Stanislav Linić, Milan Karić, Marko Marić o okolnostima vezanima za sastav 9. gardijske brigade, sastanku u hotelu «Velebno», trajanju pojedinih akcija, sudjelovanju optuženika u akcijama.
- *zaštićeni svjedoci*: 1, 2, 3, 4, 6, 7-a, 8-a, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, o okolnostima vezanima za stradavanje oštećenika, postupanju prema stanovnicima Divosela, paležu i pljački Divosela.

Zamjenik GDO-a RH **odustao je** od prijedloga za ispitivanje svjedoka Save Štrbca s obzirom da u spisu postoji opsežna dokumentacija o kojoj on iskazuje spoznaje, ali neposrednih saznanja o

akciji nema. Odustao je i od saslušanja svjedoka Jelene Kričković, Miloša Krnjete, Milice Rajčević i Dušana Krajnovića te zaštićenoga svjedoka 10 jer nemaju neposrednih saznanja o akciji. Od saslušanja svjedoka Drage Vujnovića i Branka Krajnovića je odustao jer su svjedoci u međuvremenu umrli. Iz istog je razloga odustao i od saslušanja zaštićenih svjedoka 5, 13 i 16, ali predložio je čitanje njihovih iskaza. Nadalje, GDO odustaje od saslušanja zaštićenih svjedoka 26, 30 i 31 jer u svojim iskazima spominju osobe koje se ne nalaze u činjeničnom opisu djela, odnosno činjenice koje spomenuti svjedoci navode nisu na bitan način u vezi s činjeničnim opisom djela koje tereti optuženike.

Zamjenica ŽDO-a iz Zagreba predložila je da budu pročitani sljedeći materijalni dokazi:

zaključni izvještaj o Medačkom džepu civilne policije UN, Sektor jug, od 10. listopada 1993. godine; konačni izvještaj o operacijama u Medačkom džepu kanadskog bataljuna; izvještaj o operaciji *Medak* s procjenom ljudskih gubitaka i materijalne štete; izvještaj o akciji *Medački džep* od 3. veljače 1994. godine koji je sačinio vojnik Kolland; pismo Bo Pellnasa upućenog opt. Rahimu Ademiju 14. rujna 1993. godine; dopis kapetana Benneta gospođi Peterson od 30. rujna 1993. godine; pismo generala MacInninsa Janku Bobetku od 15. rujna 1993. godine; dopis – poruku o situaciji u Medku, na gospićkom području od gđe Peterson g. Thornberry-ju; posebno izvješće Ureda vojnih promatrača UN, sektora jug, Glavnom stožeru vojnih promatrača UN, od 13. rujna 1993. godine; grupa dokumenata (popisi poginulih i nestalih osoba na području Medačkog džepa, popis nestalih osoba s područja Divosela, Čitluka i Počitelja, popis zarobljenih vojnika s istog područja i iz zatvora Trsat na Rijeci razmijenjenih 19. prosinca 1993. godine u Markovcu kod Otočca, popis zarobljenih civila s područja Divosela, Počitelja i Čitluka, popis zarobljenih civila koji su ostali u RH i koji su napustili RH, popis osoba uhićenih tijekom akcije na području Divosela, Počitelja i Čitluka); demografski presjek stanovništva Divosela, Ličkog Čitluka i Počitelja; popis vlasnika gazdinstava u selima Divoselo, Počitelj i Čitluk; zapisnik o identifikaciji mrtvih tijela; nalaz i zaključak o re-obdukciji Stanka Destića; izvještaj stručnjaka nizozemskog instituta za sudsku medicinu; izvješće glavnog sudskog arheologa Richarda Wrighta; skupina dokumenata koju je sačinio John Clark – predmeti: GC 1048B, GC01037B, GC01020B, GC01051B; dva obdukcijiska izvješća – predmeti GC01 spremnik 1 i GC01 spremnik 2; zapisnik o pregledu mrtvih tijela Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci od 22. rujna 1993. godine; izvješće o pronalasku leša od 23. ožujka 1994. godine; dva dokumenta – nalazi i mišljenje dr. Stankovića u odnosu na Vladimira Divjaka i Đuru Mrdu; operativno izvješće od 2. listopada 1993. godine, operativna saznanja od 28. rujna 1993. godine i poduzimanje operativnih mjera i radnji u svezi zapovjedi MORH-a od 28. rujna 1993. godine; radni dnevnic od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine, od 14. rujna do 12. prosinca 1993. godine, od 19. srpnja do 13. rujna 1993. godine; dnevnik radio - veza UNPROFOR-a od 7. rujna do 23. rujna 1993. godine; popis neprijateljskog djelovanja od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine; sporazum o kontroli Medačkog džepa od strane UNPROFOR-a; kronologija događanja «Džep 93» iz listopada 1992. godine koju je sačinio vojnik Brajković; izvještaj veterinarske struke Zbornoga područja (ZP) Gospić; referat o bojevoj spremi 9. gmtr; pregledi izvanrednih događaja u ZP Gospić od 1. kolovoza do 31. listopada 1993. godine; mjesečni plan rada zapovjedništva ZP Gospić za rujna 1993. godine; prosudbe od kolovoza, 6. rujna i 25. srpnja 1993. godine; prosudbe za područje Divosela, Čitluka, Medaka od 6. rujna 1993. godine; podaci o zaposjednutim položajima na crti bojišnice od 19. rujna 1993. godine; dokument antiterorističke postrojbe Lučko; službena zabilješka o razmjeni pedeset i jednoga (51) mrtvoga tijela koja je bila 17. rujna 1993. godine; dopis o traženju uputa za postupak s poginulim neprijateljskim vojnicima koji je napravio opt. Rahim Ademi; dnevno izvješće od 10. i 11. rujna 1993. godine; obrazloženje operativnog djelatnika kriminalistike II. satnije Vojne policije Gospić, Mile Prpića, i zapovjednika 71. bojne Vojne policije Gorana Vrbana; odluka za napad koju je potpisao opt. Rahim Ademi; popis pripadnika 9. gardijske brigade; slučaj *Medački džep*; dokument Uprave za obavještajno - analitičke postupke Zagreb, od travnja 2001. godine s

linijom zapovijedanja u operaciji *Medački džep*; referat od 19. kolovoza 1993. godine vezano uz 9. brigadu koji je sačinio opt. Mirko Norac; operativni plan, zadaća za daljnju izgradnju i jačanje zapovjedništva i postrojbi ZP Gospić za kolovoz i rujan 1993. godine; zabilješka koju je sačinio Damir Goršeta; popis materijalno-tehničkih sredstava ratnog plijena od 9. rujna 1993. godine; zapovijedi ZP Gospić i 9. brigade do 8. rujna, od 9. do 17. rujna, te nakon 18. rujna 1993. godine; izvješća dnevna, tjedna i mjesečna; prilozi zapisničkim izjavama svjedoka – crteži, mape, fotografije; transkripti, audio - kazete od 16. rujna 1993. godine; pisma, brzojavi, fax poruke – ukupno 14; video - materijal o snimkama Medačkog džepa za vrijeme i nakon akcije, na disku 2 i 3 – dokument s oznakom «glavna rasprava – video - materijal».

Zamjenica ŽDO-a iz Zagreba za sada **je odustala** od čitanja ostale dokumentacije ustupljene od Haškog suda koja je u digitalnom obliku zabilježena na disku 01, 01-a-R70, 1 «dodatnih dokumenata», «rule 70 documents», od čitanja transkripata o ispitivanju opt. Rahima Ademija i jednog broja svjedoka od strane istražitelja, koji su pohranjeni na priloženim DVD-ima označenim 1-15.

19. lipnja 2007. godine – dokazni prijedlozi obrane

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Dokazni prijedlozi obrane

Branitelj opt. Rahima Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović, rekao je da je obrana suglasna da se ispituju svi svjedoci i pročitaju svi dokumenti koje je predložila optužba, osim grupe dokumenata (popisi poginulih i nestalih osoba na području Medačkog džepa, popis nestalih osoba s područja Divosela, Čitluka i Počitelja, popis zarobljenih vojnika s istog područja i iz zatvora Trsat na Rijeci razmijenjenih 19. prosinca 1993. godine u Markovcu kod Otočca, popis zarobljenih civila s područja Divosela, Počitelja i Čitluka, popis zarobljenih civila koji su ostali u RH i koji su napustili RH, popis osoba uhićenih tijekom akcije na području Divosela, Počitelja i Čitluka). Branitelj je rekao da se protivi izvođenju ovih dokaza čitanjem iz dva razloga. Radi se o tome da su dokumenti izdani od organizacije «Veritas», potpisani od Save Štrbca. Prvi razlog je procesne naravi jer se iz te dokumentacije ne vidi njezin izvor dokumentacije, a ne vidi se niti metoda koja je primijenjena za sastavljanje te dokumentacije, zbog čega obrana sumnja u njezinu vjerodostojnost. Drugi razlog je u tome «što je osoba koja je sastavljala tu dokumentaciju deklarirani neprijatelj hrvatskih vlasti i iz tih je pozicija i surađivao sa tužiteljstvom Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju». Branitelj je rekao da iz drugih postupaka ima spoznaja da je ta organizacija manipulirala i s lažnim dokumentima. Rekao je da neće iznositi dokazne prijedloge obrane u odnosu na svoga branjenika, to pravo će ostvariti nakon što budu izvedeni dokazni prijedlozi optužbe.

Branitelj opt. Mirka Norca, odvjetnik Željko Olujić, rekao je **da se protivi** čitanju dokumentacije koju je sastavljao Savo Štrbac jer smatra da se radi o krivotvorinama osobe koja je prijavljivana kao ratni zločinac. Ako Sud smatra da tu dokumentaciju treba čitati, on tada predlaže da se Savo Štrbac pozove kao svjedok i da se obrani dade mogućnost unakrsnog ispitivanja toga svjedoka radi ocjene njegove vjerodostojnosti. Rekao je da se u ovom kaznenom postupku miješaju dva pravna sustava, hrvatski i onaj po čijim se pravilima vode postupci u Haagu. Rekao je da se u spisu nalazi predraspravni podnesak od 1. srpnja 2003. godine koji je

dala obrana opt. Rahima Ademija za postupak u Haagu. U obrazloženju optužnice taj se podnesak citira kao obrana opt. Rahima Ademija. Branitelj je iznio kronologiju vezanu za ovaj postupak, te kronologiju koja je imala za posljedicu optuživanje opt. Mirka Norca. Rekao je da se u tom predraspravnom podnesku njegov branjenik ne spominje poimence već kao podređeni časnik. Stoga traži razjašnjenje što taj predraspravni podnesak predstavlja.

Branitelj opt. Mirka Norca, odvjetnik Vlatko Nuić, je suglasan da se ispituju svi svjedoci koje je predložila optužba. **Predložio je** ispitivanje svjedoka Mile Novakovića od čega je optužba odustala. Rekao je da obrana nema podatak zašto bi zaštićeni svjedoci bili zaštićeni, nema podataka jesu li oni ugroženi, od koga. Predložio je da se otkrije njihov identitet kako bi se obrana mogla pripremiti za njihovo ispitivanje. Predložio je da se obrani da dokumentacija iz koje bi se vidjelo što su zaštićeni svjedoci govorili.

Obrana opt. Mirka Norca je suglasna da se izvedu dokazi čitanjem dokumenata koje je predložila optužba, osim nekih dokaznih prijedloga. Rekao je da se **protivi** čitanju zaključnog izvještaja o *Medačkom džepu* koji je sačinila civilna policija, a zapravo ju je pisao policijski službenik Marissing, i to stoga što taj dokument sadrži osobna razmišljanja toga policijskog službenika. Potom se protivi čitanju konačnog izvještaja o operacijama u Medačkom džepu «Canbat I», jer se u tom dokumentu iznose osobni zaključci. Obrana se protivi čitanju izvještaja o operaciji *Medak* s procjenom ljudskih gubitaka, jer i u tom dokumentu postoje osobna zapažanja, a dokument nije potpisan. Nadalje, obrana se protivi čitanju izvještaja o akciji *Medački džep* koji je sastavio Holland jer se u dokumentu nalazi sugestija kako bi trebalo izgledati suđenje, kako bi trebalo postupati sa svjedocima. Za kronologiju događanja *Džep '93* branitelj je rekao da je riječ o dokumentu koji je sastavio Brajković u doba kad je bio osumnjičenik, i to zapravo predstavlja njegovu obranu. Osim toga taj dokument sadrži okolnosti vezane za akcije u svibnju i kolovozu 1995. godine, što nije predmet ovoga postupka i ne može biti izvedeno kao materijalni dokaz. Za dokument «slučaj *Medački džep*» Uprave za obavještajno - analitičke prosudbe, koji nije potpisan, obrana je suglasna da ga se pročita, ali da se istovremeno od MORH-a zatraži podatak tko je taj dokument sačinio, na temelju koje dokumentacije. Nadalje, u odnosu na čitanje predloženih zapovijedi, branitelj je rekao da su tri zapovijedi krivotvorene, s oznakama: «89», «104» i zapovijed «117» od 16. rujna 1993. godine. **Predložio je:** da se od MORH-a zatraži preostalih 20 zapovijedi koje u spisu nisu priložene; da se od MORH-a zatraži podatak tko je sređivao dokumentaciju ZP Gospić za vremensko razdoblje koje je predmet ovoga postupka, te je li netko, osim službenih osoba, imao pristup toj dokumentaciji; da se od HV, UNPROFOR-a i MUP-a RH – Sektora specijalne policije, pribave podaci o oružju i municiji koje su sve te postrojbe koristile tijekom i nakon operacije *Medački džep*; da se od MUP-a RH zatraži dokumentacija koja se odnosi na sudjelovanje jedinica policije, posebice specijalne policije u akciji *Medački džep*, tj. koje su jedinice bile u akciji; da se od HTV-a pribavi snimka iz rujna 1993. godine, razgovor sa uhićenim osobama tijekom akcije *Medački džep*; da se kao dokaz pregleda i snimka dnevnika SRTV Knin od 20. rujna 1993. godine, na kojoj je prikazana Danica Obradović za protuavionskim mitraljezom (PAM-om), da bi se vidjelo da su na tom području civili bili dobro naoružani, i da se radilo o naoružanim pobunjenim Srbima, a ne o civilima; da Sud od Državne geodetske uprave pribavi podatak o objektima koji su postojali na području Divosela, Čitluka i Počitelja i njihovoj vrijednosti; da se cjelokupna dokumentacija u kojoj se spominju mrtve osobe da na sudsko medicinsko vještačenje kako bi se pouzdano utvrdio način na koji je smrt nastupila; predložio je pribavljanje od MORH-a podataka o osobama koje su ranjene u operaciji *Medački džep*, a koje nisu bile pripadnici 9. gardijske brigade već mobilizirani vojnici, od kojih su dvije takve osobe vidjele način na koji je poginula Ljiljana Jelača.

Očitovanje o dokaznim prijedlozima

Zamjenik GDO-a RH Antun Kvakan u očitovanju o dokaznim prijedlozima obrane opt. Mirka Norca rekao je da je DORH dobio optužnicu od Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu MKSJ), stoga su bili vezani količinom i vrstom dokaznih sredstava iz te optužnice. Članak 38. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju jasno kaže da se kao dokazi trebaju tretirati i oni dokazi koji su po hrvatskom procesnom pravu dokazi, ali sukladno onom što bi mogao biti dokaz prema Pravilniku o postupku i dokazima pred Međunarodnim kaznenim sudom. Rekao je da nije potrebno ispitivanje Save Štrbca a dokumentacija organizacije «Veritas» već je uvedena u dokazni materijal od strane MKSJ-a. Rekao je da podaci iz toga materijala nisu u suprotnosti s ostalim dokazima čije je izvođenje optužba predložila, stoga smatra da dokumentacija treba biti pročitana. U odnosu na predraspravni sažetak obrane opt. Rahima Ademija, Zamjenik GDO-a RH je rekao da je to sastavni dio spisa, no nije posebno predložen kao dokaz za izvođenje. Rekao je da je optužba nastojala da se obrane obojice optuženika prikažu na pošten i fer način. Rekao je da se protivi izvođenju dokaza ispitivanjem svjedoka Mile Novakovića. Također je rekao da se protivi otkrivanju identiteta zaštićenih svjedoka, pojasnivši da je ispitivanje zaštićenih svjedoka predloženo sukladno odredbama čl. 238-a, 238-c i 238-d ZKP-a. Osim toga, prijedlog za zaštitu tih svjedoka naslijeđen je iz dokaznog materijala preuzetog od MKSJ-a. Rekao je da je zaštićeni svjedok 7s izričito tražio da se njegov identitet zaštititi. Nadalje, u odnosu na prijedlog obrane opt. Mirka Norca da ne bude čitana grupa dokumenata – zaključni izvještaj CIVPOL-a, konačni izvještaj Canbat I, izvještaj o akciji *Medački džep*, koji je sastavio vojnik Holand, kao i kronologija akcije/operacije *Džep '93*, koju je sastavio Zvonko Brajković, ti dokazi su uvedeni kao dokazi od strane MKSJ-a, predstavljaju zapažanja osoba koje su ih sastavljale. Stoga je predložio da se izvještaji pročitaju u dijelovima koji predstavljaju utvrđivanje opažanja vanjskih pojava, a ne u dijelovima koji predstavljaju osobne zaključke. Rekao je da se optužba ne temelji na tim zaključcima, već na drugim dokazima. Kazao je da **je suglasan s prijedlozima obrane** opt. Mirka Norca te da se izvedu dokazi: od MORH-a, Uprave za obavještajno - analitičke poslove, zatražiti podatak tko je i na temelju koje dokumentacije sačinio dokument «slučaj *Medački džep*»; od MORH-a pribaviti sve zapovijedi od 15. srpnja do 16. rujna 1993. godine; od MORH-a zatražiti podatak tko je srediavao dokumentaciju ZP Gospić za vremensko razdoblje koje je predmet ovoga postupka; od MORH-a zatražiti izvode iz urudžbenih zapisnika za razdoblje od 1. rujna do 1. listopada 1993. godine; zatražiti podatke o oružju i municiji koje su u akciji «*Medački džep*» koristile postrojbe HV-a, MUP-a RH – Specijalne policije, UNPROFOR-a; od MUP-a RH pribaviti dokumentaciju i raščlambu sudjelovanja jedinica specijalne policije u akciji *Medački džep*; od HTV-a pribaviti snimku iz rujna 1993. godine – razgovor s uhićenim osobama u akciji *Medački džep*; pribaviti snimku dnevnika SRTV Knin od 20. rujna 1993. godine; pribaviti od Državne geodetske uprave podatke o u akciji uništenim objektima i njihovoj vrijednosti, a koji su postojali na području Divosela, Čitluka i Počitelja; te da se provede sudsko -medicinsko vještačenje radi eventualnog utvrđivanja smrti na temelju dokumentacije iz spisa. **Protivio se** dokaznom prijedlogu obrane opt. Mirka Norca da se od MORH-a pribave podaci o ranjenim mobiliziranim pripadnicima 9. gardijske brigade.

Branitelj opt. Rahima Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović, očitovao se o dokaznim prijedlozima. Rekao je da predraspravni podnesak, koji je on podnio, nije obrana opt. Rahima Ademija, niti u formalnopravnom, niti u sadržajnom smislu. Radi se o očitovanju na predraspravno pismo tužitelja u kome obje strane analiziraju dokaze. Rekao je da je tvrdnja, da je temeljem toga predraspravnog podneska podignuta ova, ili bilo koja druga optužnica, insinucija koju odbacuje. Prijedlog da se kao svjedok ispita Mile Novaković smatra više retoričkim jer, osim što bi bilo dobro ispitati ga, jasno je da taj svjedok neće pristupiti na ispitivanje. Rekao je da prihvaća argumentaciju optužbe za zaštitu identiteta zaštićenih svjedoka, no ističe **da se obrana nalazi u neravnopravnom odnosu jer obrani nije poznat sadržaj iskazivanja tih svjedoka, a optužba to zna.** U odnosu na svu dokumentaciju, s kojom se suglasio da bude pročitana, ne znači

da se slaže i sa njezinim sadržajem. Ali, ti dokazi su dio dokaznog materijala, te ostavlja Sudu da prosudi o njihovoj vjerodostojnosti, ili nevjerodostojnosti. Rekao je da se ne protivi dokaznim prijedlozima za pribavljanje podataka o manipulaciji zapovijedima, no smatra da je stav obrane opt. Rahima Ademija da nema antitadiranih zapovijedi. Suglasan je zahtjevu za pribavljanjem podataka o vrsti oružja i municije, provođenju sudsko - medicinskog vještačenja o uzrocima smrti osoba koje su navedene u činjeničnom opisu optužnice, pribavljanju podataka Državne geodetske uprave, te pregledavanju TV snimaka.

20. lipnja 2007. godine – odluka o izvođenju dokaza

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Odluka o izvođenju dokaza

Vijeće je rješenjem usvojilo suglasne prijedloge stranaka o izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka pa će biti saslušani svjedoci:

- Mladen Šerić, Zlatko Rogulj, Zvonko Brajković, Željko Prpić, Marko Jagetić, Mladen Markač, Milan Kosović, Josip Krmpotić, Franjo Primorac, Željko Sačić, Josip Turkalj, Željko Tomljenović, Mato Laušić, Ante Gugić, Rudolf Brlečić, Izidor Černjaj, Vlado Grujić, Petar Stipetić, Ivan Jarnjak, Davor Domazet Lošo, Željko Karan, Slavica Bjegović, Nikola Bulj, Vladimir Divjak, Đuro Dmitrović, Stevo Jović, Želimir Matić, Radivoj Nikolić, Stevo Potkonjak, Nikola Vidović, Žarko Vojvodić, Mile Drča, Milan Krajnović, Dušan Lučić, Milan Pavlica, Branko (Koje) Pjević, Željko Popović, Stevo Uzelac, Milka Radaković, dr Kornelije Brkić, Dinko Sekula, Stjepan Škrinjarić, Robert Letinić, Goran Blažević.

Vijeće je rješenjem odlučilo da će čitanjem biti izvedeni sljedeći materijalni dokazi:

- pismo Bo Pellnasa brigadiru Rahimu Ademiju od 14. rujna 1993. godine; dopis kapetana Benneta gđi Peterson od 30. rujna 1993. godine; pismo generala MacInnisa Janku Bobetku od 15. rujna 1993. godine; zapisnik o sastanku u ZP Gospić od 19. rujna 1993. godine koji je sačinio Ove Nielsen; dopis – poruka o situaciji u Medku – gospićkom području, od gđe Peterson upućeno Cedericu Thornberryju 11. rujna 1993. godine; posebno izvješće Ureda vojnih promatrača UN, sektor jug, glavnom stožeru vojnih promatrača UN od 13. rujna 1993. godine; zapisnik o identifikaciji mrtvih tijela od 27. rujna 1993. godine; izvještaj o sudsko - medicinskom pregledu i identifikaciji mrtvih tijela od 4. listopada 1993. godine; izvještaj o sudsko - medicinskom pregledu i identifikaciji mrtvih tijela; nalaz i zaključak o re-obdukciji Stanka Despića od 23. rujna 1993. godine; izvještaj stručnjaka sudske medicine Nizozemskog instituta za sudsku medicinu od 17. kolovoza 2001. godine; izvješće glavnog sudskog arheologa Richarda Wrighta od 9. svibnja 1993. godine; izvještaji o obdukcijama: predmet GC01048B, GC01037B, GC01020B, GC01051B, sačinjeni po dr. Johnu Clarku, predmet GC01 spremnik 1, GC01 spremnik 2, sačinjeni po dr. Johnu Clarku; zapisnici o pregledu mrtvih tijela Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci od 22. rujna 1993. godine; izvješće o pronalasku leša od 23. ožujka 1994. godine; nalaz i mišljenje dr. Zorana Stankovića; operativno izvješće Uprave Vojne policije, Odjela kriminalističke policije, od 2. listopada 1993. godine; operativna saznanja povodom akcije koja se odvijala na području Gospića – izvedena po 71. bojni Vojne policije 28. rujna 1993. godine; poduzimanje operativno - represivnih mjera i radnji u svezi zapovijedi ministra obrane, dokument od 28. rujna 1993. godine; ratni dnevnik Operativnog centra Zapovjedništva ZP

Gospić od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine; ratni dnevnik od 14. rujna do 12. prosinca 1993. godine; ratni dnevnik od 19. srpnja do 13. rujna 1993. godine; dnevnik radio - veza UNPROFOR-a od 7. do 23. rujna 1993. godine; popis neprijateljskog djelovanja od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine; sporazum o kontroli Medačkog džepa od strane UNPROFOR-a; izvješće veterinarske struke ZP Gospić; pregled izvanrednih događaja u ZP Gospić od 1. kolovoza do 31. listopada 1993. godine; mjesečni plan rada Zapovjedništva ZP Gospić za rujna 1993. godine; prosudba 2/9 mtbr (gračačka) iz kolovoza 1993. godine; (analiza) – jačina snaga 15. korpusa; prosudba 2/9 mtbr (gračačka) od 25. srpnja 1993. godine; prosudba za područje Divoselo, Čitluk, Medak od 6. rujna 1993. godine; podaci o zaposjednutim položajima na crti bojišnice od 19. rujna 1993. godine; dokument Antiterorističke jedinice Lučko; službena bilješka o razmjeni 51 mrtvog tijela; dopis o traženju uputa za postupak s poginulim neprijateljskim vojnicima od 13. rujna 1993. godine; dnevno izvješće od 10. i 11. rujna 1993. godine; obrazloženje operativnog djelatnika kriminalistike II. satnije Vojne policije Gospić Mile Prpića i zapovjednika 71. bojne Vojne policije Gorana Vrbana; odluka o napadu koju je potpisao opt. Rahim Ademi; popis pripadnika 9. gardijske brigade; slučaj *Medački džep*; Uprava za obavještajno - analitičke postupke Zagreb, travanj 2001. godine; referat od 19. kolovoza 1993. godine vezano uz 9. brigadu koji je sačinio opt. Mirko Norac; operativni plan, zadaća za daljnju izgradnju i jačanje Zapovjedništva i postrojbi ZP Gospić za kolovoz i rujna 1993. godine; zabilješka o raščlambi koju je sačinio Damir Goršeta; popis materijalno-tehničkih sredstava ratnog plijena od 9. rujna 1993. godine; zapovijedi ZP Gospić i 9. brigade do 8. rujna, od 9. do 17. rujna, te nakon 18. rujna 1993. godine; izvješća dnevna, tjedna i mjesečna; prilozi zapisničkim izjavama svjedoka – crteži, mape, fotografije; transkripti, audio - kazete od 16. rujna 1993. godine; 14 pisama, brzojava, fax - poruka; video - materijal o snimkama Medačkog džepa za vrijeme i nakon akcije, na disku 2 i 3 – dokument s oznakom «glavna rasprava – video - materijal».

Temeljem odredbe čl. 28. st. 4. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progona za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava **Vijeće je odlučilo da budu pročitani sljedeći materijalni dokazi:**

- zaključni izvještaj o Medačkom džepu koji je sačinila civilna policija UN, sektor jug, od 10. listopada 1993. godine; konačni izvještaj o operacijama u Medačkom džepu «Canbat I»; izvještaj o operaciji «Medak» s procjenom ljudskih gubitaka; izvještaj o akciji *Medački džep* od 3. veljače 1994. godine; kronologija događanja operacije *Džep '93* koju je sačinio Zvonko Brajković.

Odbijen je prijedlog branitelja opt. Mirka Norca za izdvajanje dijela dokumentacije jer su tu dokumentaciju prikupila tijela MKSJ-a, na način predviđen Statutom i pravilima o postupku i dokazima MKSJ-a, a koja bi mogla biti korištena i kao dokaz u postupku pred tim sudom.

Odbijeni su dokazni prijedlozi: ispitivanje svjedoka Save Štrbca i Mile Novakovića; čitanje grupe dokumenta na kojima su popisi poginulih i nestalih osoba na području Medačkog džepa, identificiranih osoba kao i popis nestalih osoba s područja Divosela, Čitluka i Počitelja, popis zarobljenih vojnika s istog područja i iz zatvora Trsat na Rijeci razmijenjenih 19. prosinca 1993. godine u Markovcu kod Otočca, popis zarobljenih civila s područja Divosela, Počitelja i Čitluka, popis zarobljenih civila koji su ostali u RH i koji su napustili RH, popis osoba uhićenih tijekom akcije na području Divosela, Počitelja i Čitluka; demografski presjek stanovništva Divosela, Ličkog Čitluka i Počitelja; popis vlasnika gazdinstava u selima Divoselo, Počitelj i Čitluk.

Odbijen je prijedlog branitelja opt. Mirka Norca da od MORH-a budu pribavljeni podatci o ranjenim mobiliziranim pripadnicima 9. gardijske brigade.

Usvojeni su sljedeći dokazni prijedlozi: od MORH-a, Uprave za obavještajno - analitičke poslove, zatražiti podatak tko je i na temelju koje dokumentacije sačinio dokument «slučaj *Medački džep*»; od MORH-a pribaviti popis svih zapovijedi od 15. srpnja do 16. rujna 1993. godine; od MORH-a zatražiti podatak tko je sređivao dokumentaciju ZP Gospić za vremensko razdoblje koje je predmet ovoga postupka.

Odbijeni su sljedeći dokazni prijedlozi: da se pročita nalaz i mišljenje dr. Zorana Stankovića; da se od MORH-a zatraže izvodi iz urudžbenih zapisnika za razdoblje od 1. rujna do 1. listopada 1993. godine; da se zatraže podaci o oružju i municiji koje su u akciji *Medački džep* koristile postrojbe HV-a, MUP-a RH – Specijalne policije, UNPROFOR-a; da se od MUP-a RH pribavi dokumentacija i (analiza) sudjelovanja jedinica specijalne policije u akciji *Medački džep*; da se od HTV-a pribavi snimka iz rujna 1993. godine – razgovor s uhićenim osobama u akciji *Medački džep*; da se pribavi snimka dnevnika SRTV Knin od 20. rujna 1993. godine; da se pribave od Državne geodetske uprave podatci o u akciji uništenim objektima i njihovoj vrijednosti, objekti koji su postojali na području Divosela, Čitluka i Počitelja.

Izvođenje dokaza

Predsjednik Vijeća pročitao je: referat od 19. kolovoza 1993. godine sačinjen od opt. Mirka Norca; popis izvanrednih događaja u ZP Gospić od 1. kolovoza do 31. listopada 1993. godine; mjesečni plan zapovjedništva ZP Gospić za rujna 1993. godine; prosudba 2/9 mtbr. (građačka) operativno - taktički pravac Medak, Čitluk, Divoselo; dokument – (analiza) jačina snaga 15. korpusa; prosudba 2/9 mtbr. (građačka) od 25. srpnja 1993. godine; prosudba za područje Divoselo, Čitluk, Medak od 6. rujna 1993. godine; odluka za napad s potpisom opt. Rahima Ademija; dokument «slučaj *Medački džep*», Uprava za obavještajno - analitičke prosudbe, od 5. veljače 2003. godine; zabilješka s raščlambom provedbe operativnog plana za kolovoz – rujna 1993. godine, sačinjen po pukovniku Damiru Goršeti.

Prigovor obrane opt. M. Norca

Na izvedeni dokaz - dokument «slučaj *Medački džep*», Uprave za obavještajno - analitičke prosudbe, od 5. veljače 2003. godine, **branitelj je** stavio primjedbu jer se u dokumentu netočno navodi podatak o formiranju sektora I, a obrana tvrdi da taj sektor nije bio formiran.

10. srpnja 2007. godine – dokazni postupak – izvođenje materijalnih dokaza

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Predsjednik Vijeća uručio je strankama plan izvođenja dokaza čitanjem i pregledavanjem dokumentacije kojega će se izvesti od 10. do 12. srpnja 2007. godine. Prisutne stranke postupka, kao i publiku, pozvao je da tijekom izvođenja dokaza i tekst izvedenih dokaza prate na monitorima.

Tijekom današnjeg dana pročitano i razgledano je 118 materijalnih dokaza. Od toga broja najviše je bilo zapovijedi (92), potom naredbi (6), informacija (5), upozorbi (4), naputaka (3), referata (1), izvješća (1), odluka (1), molba (1), zahtjeva (1), prosudbi (1), mjesečnih planova rada (1).

Svi izvedeni dokazi nisu vremenski locirani isključivo uz kritični događaj. Iz dokaza se vidi vojna situacija, zabilježene povrede odredbi o prekidu vatre u lipnju, srpnju 1993. godine.

Dokaz s oznakom DC 48, zapovijed od 18. srpnja 1993. godine, podatci o neprijatelju, zadatci postrojbi, popuna postrojbi, zapovijedanje i veza, izvješćivanja, zapovijed o postupanju sa zarobljenicima, po kojoj nema zarobljenika, supotpisali Rahim Ademi i Zlatko Rogulj.

Dokaz s oznakom 01560446, zapovijed od 21. srpnja 1993. godine o obvezama i nadležnosti osiguranja vojnog pritvora.

Dokaz s oznakom DC 36, zapovijed za napad od 6. rujna 1993. godine, s oznakom broja ljudi i postrojbi koje idu u napad, s vremenom početka napada, pravcima kretanja, u potpisu Rahim Ademi.

Dokaz s oznakom DC421, zapovijed za napad od 7. rujna 1993. godine, prosudbu jačine neprijatelja, smjer kretanja 9. brigade HV, zapovjednik pukovnik Mirko Norac.

Prigovor obrane opt. Mirka Norca

Obrana opt. Mirka Norca prigovorila je izvedenom dokazu s oznakom DC 420, od 6. rujna 1993. godine (zapovijed o provođenju akcije «Džep 93», tijekom 7. rujna 1993. godine izvršiti formiranje *Sektora I* čiji je zapovjednik Mirko Norac, zamjenik zapovjednika Zvonimir Brajković, svi dokumenti vezani za akciju su «strogo povjerljivi»). Obrana je tvrdila da *Sektor I* nije postojao, da opt. Mirko Norac nije bio zapovjednik toga sektora, niti specijalnim jedinicama MUP RH, da sektor nije formiran 7. rujna 1993. godine, da je taj dokaz falsifikat. Nadalje, obrana je prigovarala svim materijalnim dokazima u kojima se *Sektor I* spominje. Osim toga, obrana je upozoravala da neki dokumenti koji su kasnije doneseni imaju manji uredbeni broj od onih koji su doneseni prije njih.

Dokaz s oznakom DC 425, od 20. rujna 1993. godine, zapovijed u svezi saniranja područja.

Dokaz s oznakom DC 354, od 12. rujna 1993. godine, zapovijed o zabrani paljbe po velikim gradovima na neprijateljskoj strani u narednih 48 sati.

Dokaz s oznakom DC 416, od 16. rujna 1993. godine, zapovijed da se 16. rujna 1993. godine u 13,00 sati počne s povlačenjem snaga HV s novoformirane crte bojišnice.

Dokaz s oznakom DC 374, od 16. rujna 1993. godine, zapovijed o prestanku postojanja *Sektora I*.

Zapažanje monitora

U izvedenim materijalnim dokazima nema podataka o stradalim ili zarobljenim civilima ili vojnim zarobljenicima Srbima. U jednom dokazu s oznakom DC 232 od 10. rujna 1992. godine (izvješće o izvedbi akcije «Džep 93», taktička operacija je imala za temeljni cilj oslobodjenje dijela teritorija RH) navedeno je da su zarobljena dva (2) starca. Iz izvedenih materijalnih dokaza se ne vidi gdje su ti zarobljenici smješteni, postupanje prema njima, jesu li bili civili, ili ratni zarobljenici.

Jedan izvedeni dokaz, naputak od 12. rujna 1993. godine, govori o uklanjanju leševa neprijatelja i njihovu ukopu na pravoslavnom groblju Vranešu. Iz dokaza se vidi da je identifikacija leševa obavljena u Kliničko - bolničkom centru u Rijeci, da je popis identificiranih predan Crvenom križu i UNPROFOR-u. To je jedini materijalni dokaz koji o tome govori.

11. srpnja 2007. godine – dokazni postupak

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Tijekom današnjeg dana izvedeno je 120 materijalnih dokaza čitanjem i razgledavanjem: 102 izvješća, 15 zapovijedi, 2 prosudbe, 1 naputak, 1 prosvjed.

Na izvedene dokaze stranke nisu ulagale prigovore.

Dokaz br. DC 174, od 4. rujna 1993. godine, mjesečno izvješće za kolovoz 1993. godine sadrži podatke o kršenju primirja.

Dokaz br. EX 135, od 3. rujna 1993. godine, izvanredno izvješće o minobacačkom djelovanju Srba po Rizvanuši i drugim lokacijama.

Dokaz br. DC 172, od 11. rujna 1993. godine, tjedno izvješće za period od 5. do 11. rujna 1993. godine. U tom izvješću se navodi da je od 5. do 8. rujna zabilježeno povremeno izazivanje sa srpske strane, dana 9. rujna 1993. godine započela je operacija «Džep 93», zabilježen je veliki broj ranjenih na srpskoj strani, zabilježen je interes novinara za izvedenu operaciju.

Dokaz br. DC 184, od 8. rujna 1993. godine, dnevno operativno izvješće, podatci koliko puta je vatru otvarala Hrvatska vojska, koliko puta je vatru otvarala srpska strana.

Dokaz br. DC 243, od 9. rujna 1993. godine, dnevno izvješće, tijekom dana su pripadnici 9 motorizirane brigade HV i specijalne policijske snage MUP-a RH zajedno borbenu djelovale, nepoznat broj stradalih civila, u potpisu Rahim Ademi

Dokaz br. DC 383, tijekom taktičke operacije «Džep 93», temeljna zadaća operacije je ovladavanje prostorom Divoselo – Čitluk, oslobađanje dijela okupiranog teritorija, zarobljene dvije starije osobe, u potpisu Rahim Ademi.

Dokaz br. DC 316, od 10. rujna 1993. g., izvanredno izvješće, upućeno načelniku Glavnog stožera (GS) HV generalu Janku Bobetku. U zaključku izvješća se navodi da je u operaciji «Džep 93» brzo ostvaren ulazak u dubinu neprijateljskog teritorija – 15 km, u potpisu Rahim Ademi.

Dokaz br. EX 32, zabilježeno da se grupa neprijateljskih vojnika nalazi u okruženju na lokaciji Debela glava i da se radi na sanaciji terena.

Dokaz br. EX 27, od 12. rujna 1993. godine, dopuna dnevnog izvješća, popis hrvatskih vojnika poginulih u topničkom napadu neprijatelja dana 11. rujna 1993. godine.

Dokaz br. DC 280, od 13. rujna 1993. godine, izvanredno izvješće. Zabilježeno je neprijateljsko provociranje neposredno prije operacije «*Džep 93*». Zabilježeno je da je 30 divezanata 30. kolovoza 1993. godine pokušalo ući u dubinu hrvatskog teritorija. 6. rujna 1993. godine, manja skupina neprijatelja, pokušala je ući u dubinu hrvatskog teritorija. 8. rujna 1993. godine Srbi su topništvom gađali hrvatski teritorij. Dana 9. rujna 1993. godine jedan vod neprijatelja kod Divosela pokušao je ući na hrvatski teritorij, o čemu su pričali zarobljeni neprijateljski vojnici.

Dokaz br. DC 317, od 12. rujna 1993. godine, dnevno izvješće obavještajnog odjela. Zabilježeno je da se neprijatelj djelomično uspio stabilizirati. Zabilježeno je da nije uočen dolazak većeg broja dobrovoljaca, samo 20 dobrovoljaca iz Kragujevca. Zabilježena je nazočnost kapetana Dragana na teritoriju gdje su Srbi. Zabilježeno je da su manje grupe neprijatelja pokušale pomaknuti crtu bojišnice, no odbačeni su od Hrvatske vojske i jedinica specijalne policije. Zabilježeno je da je 8 neprijatelja smrtno stradalo u sukobu sa specijalnom policijom.

Dokaz br. EX 26, od 13. rujna 1993. godine, izvanredno izvješće, napad neprijateljskog topništva na Gospić, poginula je jedna daktilografkinja, teže i lakše ranjeni hrvatski vojnici.

Dokaz br. EX 143, od 14. rujna 1993. g., zabilježeno je neprijateljsko djelovanje, Hrvatska vojska je pojačala crte bojišnice. Specijalne postrojbe policije su odbile dva napada. Zabilježeno je čišćenje terena od zaostalih grupa i asanacija terena, na terenu se radi identifikaciju poginulih neprijatelja. U identifikaciji je sudjelovao načelnik saniteta GSHV, pukovnik dr. Kornelije Brkić. Na konferenciji za tisak je govorio načelnik Političke uprave MORH-a brigadir Drago Krpina.

Dokaz br. DC 344, od 14. rujna 1993. g., izvješće upućeno Načelniku Političke uprave MORH-a od 14. rujna 1993. g. Izvješće govori o posjeti delegacije Međunarodnog crvenog križa zarobljenicima. Delegacija je izrazila zadovoljstvo smještajem i tretmanom zarobljenika.

Dokaz br. DC 285, od 16. rujna 1993. g., dnevno izvješće obavještajnog odjela o potpisivanju sporazuma o povlačenju HV s dosegnutih položaja. Zabilježeno je da je za 17. rujna 1993. godine predviđen dogovor o pogrebu poginulih neprijatelja. U Korenici je vršena identifikacija poginulih neprijateljskih vojnika, identifikaciju je radio dr. Karan iz Banja Luke.

Dokaz br. DC 286, od 18. rujna 1993. godine, dnevno izvješće obavještajnog odjela navodi da je udarna vijest u tzv. «*RSK*» razmjena pedeset i jednog (51) tijela srpskih vojnika, njihova identifikacija u Korenici, te propaganda sa srpske strane da je hrvatska strana, predajući tijela bez odjeće, htjela manipulirati informacijama o statusu tih osoba. Pripadnici zaštitnih snaga UN su dovezli još 8 tijela iz Divosela.

Dokaz br. DC 168, od 18. rujna 1993. g. tjedno izvješće Zapovjedništva ZP Gospić. Dana 13. rujna 1993. godine je postrojbe posjetio ministar Ivan Jarnjak, dana 16. rujna 1993. godine u posjeti su bili general Stipetić i brigadir Drago Krpina. Istoga dana u 22,40 sati brigadir Rahim Ademi naredio je apsolutni prekid vatre. Zabilježeno je da su 17. rujna 1993. godine kod Otočca srpskoj strani predana 52 tijela. 16. rujna 1993. godine održan je izvanredni sastanak u Zapovjedništvu ZP Gospić na komjemu su bili general Ivan Tolj i župan Gospićki. Tražena su pojašnjenja vezana za nastalu situaciju.

12. srpnja 2007. godine – dokazni postupak

Izveštava: *Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*

Tijekom današnjeg dana pročitano je:

Dokaz pod brojem DC 454, od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine, popis neprijateljskog djelovanja. U popisu su po danima upisani podaci o broju projektila, aktivnostima neprijatelja, žrtvama i ranjenima. U navedenom popisu evidentirano je 2335 neprijateljskih projektila, 13 poginulih i 61 ranjena osoba. Nije precizirano jesu li žrtve vojnici ili civili.

Dokaz pod brojem DC 202, od 18. ožujka do 31. listopada 1993. godine, ratni dnevnik Zapovjedništva ZP Gospić. Sudu su dostavljeni podaci od 22. lipnja do 31. listopada 1993. godine. U ratnom dnevniku evidentiran je broj granata ispaljenih s neprijateljske strane, informacije o pokretu neprijatelja, informacije o događanjima u okolini Gospića, informacije o borbenoj spremnosti snaga HV i specijalnih jedinica policije (SJP), razne zapovijedi, proglašene opće opasnosti (početak i kraj opće opasnosti), podaci dobiveni od bolnice o broju poginulih i ranjenih, održani seminari, meteorološka izvješća, izvješća o nađenim neeksplozivnim projektilima ispaljenim s neprijateljske strane, podaci o načinu ranjavanja (samoranjavanje, nehотиčno ranjavanje nestručnim rukovanjem oružjem, ranjavanje od nagazne mine, te ranjavanje od projektila ispaljenih s neprijateljske strane uključujući ranjavanje od snajpera, pješastvenog naoružanja i minsko - eksplozivnih naprava).

Dokaz pod brojem DC 204, od 19. srpnja do 13. rujna 1993. godine, ratni dnevnik. U dnevniku su rukom zabilježena terenska izvješća iz zbornih područja Osijek, Zagreb, Zadar, Karlovac, Gospić, Slavonski Brod, Bjelovar.

Dokaz pod brojem 376, od 29. rujna 1993. godine, Rahim Ademi dostavio je GSRH podatke o zaposjednutim položajima na crni bojišnice u operaciji «*Džep 93*».

Dokaz pod brojem 1Y000-9710, popis materijalno - tehničkih sredstava od 9. rujna 1993. godine, ratni plijen, na kojem popisu su se našli traktori, plugovi, tanjurače, sijačice, hladnjaci, zamrzivači, ukupno 98 komada.

Dokaz pod brojem R70G193.1, dnevnik radio - veze UNPROFOR-a od 7. do 23. rujna 1993. godine, u kojemu je zabilježeno:

- dana 9. rujna 1993. godine počela granatiranja iz Gospića; tim K-20 izvijestio je o tom granatiranju; u 9.00 sati nema povratne informacije
- dana 10. rujna 1993. godine Česi, pripadnici zaštitnih snaga UN, javili su da HV puca
- dana 11. rujna 1993. godine, zabilježena vatra; K - tim želio je vidjeti ratne zarobljenike, od hrvatske strane nisu dobili povratnu informaciju; u 13.46 sati zabilježena je vatra sa obje zaraćene strane; K - tim tražio je podatke o ubijenim civilima u Divoselu, od hrvatske strane nisu dobili podatke
- dana 12. rujna 1993. godine K - tim je ponovo pokušao uspostaviti kontakt sa hrvatskom stranom o ubijenim civilima
- dana 13. rujna 1993. godine zatraženo je da slučaj bude istražen, zahtjev upućen GSHV; odgovor da hrvatska strana nema podataka o ratnim zarobljenicima i civilima
- dana 14. rujna 1993. godine u 7.31 sati zabilježeno granatiranje Gospića; u 8.45 sati upućena su 2 promatrača u Gračac; u 9.45 sati K - tim zakazuje sastanak u Gospiću sa Rahimom Ademijem

- dana 15. rujna 1993. godine zabilježeno je da su u 15.32 sati obje strane potpisale sporazum o prekidu vatre
- dana 16. rujna 1993. godine zabilježeno u 11.39 sati da je nađena spaljena djevojčica u Divoselu; u 11.57 sati evidentirana je eksplozija u Divoselu; u 14.39 sati zabilježena je eksplozija u Čitluku; u 14.45 sati zabilježeno je da su spaljena sela; u 18.17 sati zabilježeno je da su spaljena dva sela, također i u 18.10 sati; zabilježeni su problemi u komunikaciji između HV i zaštitnih snaga UN
- dana 17. rujna 1993. godine u 7.57 sati u Ličkom Čitluku pronađeno je 1 tijelo.

Prigovor obrane opt. Mirka Norca

Obrana opt. Mirka Norca prigovorila je da je izvedeni dokaz netočan jer u Divoselu nije spaljeno niti jedno dijete.

16. srpnja 2007. godine – dokazni postupak

Izvjestava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Svjedočenje svjedoka Ivana Jarnjaka

Jedinice specijalnih postrojbi Ministarstva unutarnjih poslova u operaciji Medački džep

Svjedok, Ivan Jarnjak, je u kritično vrijeme bio ministar unutarnjih poslova RH. Rekao je da su JSP (Jedinica specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova RH) bile angažirane na Velebitu od 1992. godine. Predsjednik RH Franjo Tuđman donio je, kao i za akciju «Maslenica», zapovijed da se dio snaga JSP-a predpodčini(Glavnom stožeru oružanih snaga RH (u daljem tekstu GSOS RH). Zapovijed je poslao Mladenu Markaču, pomoćniku ministra za sektor JSP MUP-a RH. Kopija zapovijedi o predpočinjavanju nalazi se u arhivi GSOS-a RH, MUP-a RH i u Uredu Predsjednika RH.

Svjedok je osobno uputio u Gospić svoga zamjenika Željka Tomljenovića koji je tamo došao nekoliko sati prije početka operacije. Željko Tomljenović nije podnio službeno izvješće ministru, razgovarali su o provedenoj operaciji.

Svjedok nije sudjelovao u planiranju operacije «Džep 93». Ne zna zadaću JSP-a u toj operaciji. U Gospić je otišao 11. ili 13. rujna 1993. godine u posjetu Policijskoj upravi ličko – senjskoj u Gospiću. Želio je pomoći u organizaciji i pripremi hrvatske policije pri ulasku na, do tada, okupirano područje. Nakon posjete Policijskoj upravi otišao je na teren posjetiti postrojbe JSP-a angažirane u operaciji. Bio je u selu Čitluku, no tamo nije zamijetio ništa neobično, kuće u selu su bile čitave, stanovništvo nije zatekao.

Svjedoku nije poznato kome su bili podređeni Željko Sačić i Mladen Markač. Ipak, smatra da su bili podređeni zapovjedniku operacije, optuženom Rahimu Ademiju. Tijekom boravka u Gospiću nije čuo detonacije, čuo je pucanje iz vatrenog oružja. Tada je razgovarao sa Rahimom Ademijem o tome kako je prošla operacija u kojoj su sudjelovale JPS. General Mladen Markač nije ga izvještavao o tijeku operacije, izvješće je dostavljano u GSOS RH-a, gdje je, na kraju, rađena raščlamba (analiza) cijele operacije.

Sastanak u hotelu «Velebno»

Za sastanak u hotelu «Velebno» saznao je par dana nakon toga sastanka. Zna da su na sastanku bili generali Petar Stipetić i Janko Bobetko. Nema neposrednih spoznaja o razlozima smjene Rahima Ademija i Kosovića, nego samo iz medija. Zna da je ministar obrane RH, Gojko Šušak, dao Vojnoj policiji (VP) zapovijed za provođenje istrage o događanjima o kojima je dobio informacije od zaštitnih snaga UN-a. Policija nikada nije vršila istragu, nije ušla na taj teren te, stoga, nije niti mogla na terenu raditi kriminalističku obradu.

O stanju na terenu

Svjedok je rekao da na terenu nije bilo civila, da su svi stanovnici bili naoružani, svi su napadali Hrvatsku vojsku i policiju. Smatra da je problem u tome što nije načinjena analiza tko je sudjelovao i bio ubijen u borbenim djelovanjima i što je srušeno u borbenim djelovanjima. Smatra da je apsurdno bez takve analize govoriti da su osobe stradale kao civili i da su kuće paljene i rušene. Par dana nakon operacije svjedok je primio predstavnike UNPROFOR-a koji su ga informirali o zločinima. Tom prigodom svjedok je rekao da na terenu nije bilo civila. O događajima u Medačkom džepu čitao je u tisku, ali službene informacije do njega nisu došle. Svoje uvjerenje temelji na snimkama kninske TV, u kojoj se vidi stara žena s oružjem, te na spoznaji da je bivša JNA naoružavala Srbe.

Na pitanje kako su pripadnici JSP-a reagirali na zapovijed o povlačenju na početne pozicije, svjedok je rekao da su se povukli na Velebit i nastavili raditi svoje svakodnevne poslove.

Tijekom svjedokova posjeta Gospiću nitko od pripadnika MUP-a RH ili HV-a nije pričao o problemima u komunikaciji između HV-a i JSP-a, nego o dobrim odnosima i suradnji.

Tijekom izvođenja operacije „Džep 93“ niti jedna postrojba JSP-a nije bila podređena opt. Mirku Norcu. Rekao je da su svi specijalci i pripadnici MUP-a RH bili educirani o međunarodnim konvencijama, da su ovlaštene osobe imale informacije o postupanju sa civilima, zarobljenim i bolesnim pripadnicima neprijateljske strane. Prije svake akcije general Mladen Markač je davao pisane zapovijedi u kojima su stajala upozorenja o potrebi poštovanja odredbi međunarodnog ratnog i humanitarnog prava.

Zapažanja monitora

Saborskom zastupniku, Anti Kovačeviću, koji je kao zainteresirani čimbenik javnosti bio nazočan u publici je tijekom iskazivanja svjedoka Ivana Jarnjaka zazvonio mobilni telefon s pjesmom «Sude mi». Predsjednik Vijeća nije ga udaljio iz sudnice. Prije nastavka glavne rasprave, nakon polusatne stanke, pravosudni policajac zamolio je sve nazočne da isključe mobitele.

Svjedočenje svjedoka Mladena Markača

Branitelj generala Mladena Markača, odvjetnik Goran Mikluličić, u sudski spis je predao Odluku MKSJ-a kojom se razjašnjavaju uvjeti puštanja Mladena Markača na današnje svjedočenje.

Svjedok Mladen Markač je u kritično vrijeme bio je zamjenik ministra unutarnjih poslova RH, zapovjednik sektora JSP.

Jedinice specijalnih postrojbi Ministarstva unutarnjih poslova u operaciji Medački džep

Pripadnici JSP-a su na Velebit došli u kolovozu 1992. godine. Tijekom boravka na Velebitu kontaktirao je sa Zapovjedništvom ZP (Zborno područje) Gospić. U to vrijeme neprijatelji su učestalo provocirali i otvarali topničku vatru iz Medačkog džepa. Predio Medačkog džepa je bio

zona gdje su bile razmještene zaštitne snage UN. O neprijateljskim napadima izvješćivani su Zapovjedništvo ZP-a Gospić i GSOS-a RH te zaštitne snage UN. Više puta je u Gospiću posjećivao prijatelje Mirka Norca i Rahima Ademija.

4. rujna 1993. godine, neprijateljski diverzanti izvršili su napad, dva pripadnika JSP-a zvjerski su mučena i ubijena. O tom su napadu i ubojstvu pripadnika JSP-a izvijestili zapovjednika ZP-a Gospić i načelnika GSOS-a RH. 5. rujna 1993. godine dobili su prosudbu načelnika obavještajne službe MORH-a i ZP-a Gospić, o pregrupiranju neprijatelja i pripremi za napad.

U jutro, 6. rujna 1993. godine, ministar unutarnjih poslova RH nazvao je svjedoka i prenio mu informaciju da je od Predsjednika RH dobio zapovijed da se dio pripadnika JSP-a angažira u operaciji „Džep 93“. Svjedok se nakon toga javio generalu Janku Bobetku. On mu je rekao da je 5. ili 6. rujna 1993. godine dobio zapovjed od Predsjednika RH-a za operaciju „Džep 93“. Svjedok je nazvao svog pomoćnika, Željka Sačića, te dogovorio da od zapovjednika ZP-a Gospić preuzme dokumente o operaciji „Džep 93“ koji se odnose na JSP. To su bili zapovijed za napad i karta.

Željko Sačić je 7. rujna 1993. godine išao kod zamjenika zapovjednika ZP-a Gospić, nakon čega je razradio plan djelovanja JSP-a. Istoga dana, po zapovjedi Željka Sačića, časnik JSP-a, Bogdan Celibić, je upućen na izdvojeno zapovjedno mjesto generala Mirka Norca, radi koordinacije spajanja jedinica HV-a i JSP-a.

Dana 8. rujna 1993. godine svjedok je sa Željkom Tomljenovićem išao u Gospić. Do tada nije vidio dokumentaciju vezanu za predstojeću operaciju. U Gospiću je čuo da će operaciju voditi zamjenik zapovjednika ZP-a Gospić, a ne načelnik GSOS-a RH, što je do tada bilo nezabilježeno (da niže rangirani vodi tako važnu operaciju). Ranija informacija je bila da će operaciju voditi načelnik GSOS RH.

Svjedok je istoga dana održao sastanak sa Željkom Sačićem i Željkom Tomljenovićem. Na sastanku je predstavljen plan zadataka pripadnika JSP-a vezano za sudjelovanje u operaciji. Željko Tomljenović potpisao je dva dokumenta. Planirano je da svjedok bude koordinator pri stožeru JSP-a a Željko Sačić zapovjednik snaga JSP na terenu. Navečer, 8. rujna 1993. godine održan je sastanak u Zapovjedništvu ZP-a Gospić, kome je predsjedavao Rahim Ademi. Razgovarali su o glavnom problemu operacije, spajanju snaga HV-a i MUP-a RH. Prvi put su se našli u situaciji da u borbi idu jedni prema drugima. To je predstavljalo opasnost da HV i JSP zapucaju jedni na druge.

O operaciji «Džep 93»

U jutro, 9. rujna 1993. godine, počela je operacija kojoj je prethodila topnička priprema HV-a. Jedinice HV-a brže su napredovale od JSP-a koje su naišle na minska polja. Svjedok je vezom primao informacije o dostignutim položajima JSP-a koju su njegovi operativci unosili u kartu.

JSP bile su zapovijedima vezane za ZP Gospić i zamjenika zapovjednika ZP Gospić Rahima Ademija. Navečer, 9. rujna 1993. godine, održan je sastanak, razgovarali su o rezultatima operacije. Mirko Norac se ljutio zbog toga što su specijalci kasnili. Uspjeli su razjasniti razloge, nakon čega je Rahim Ademi napisao izvješće i poslao ga u GSOS-u RH u Zagreb. Zapovjedništvo JSP-a bilo je u Brušanima, glavni stožer JSP-a bio je u Gospiću u istoj zgradi gdje je bio i Rahim Ademi i Zapovjedništvo ZP-a Gospić.

U operaciji „Džep 93“ je poginulo četiri (4) pripadnika, ranjeno je dvadesetdva (22) a povrijeđeno je dvadesetšest (26) pripadnika JSP-a. Dana 10. i 11. rujna 1993. godine vođene su teške borbe.

Svjedok je rekao da zapovijedi koje su se odnosile na postupanja JSP-a nikada nisu bile u suprotnosti s odredbama Ženevskih konvencija. Pripadnici policije i JSP-a znali su postupak sa civilima, ratnim zarobljenicima, bolesnicima i ranjenicima. U izvedenoj operaciji su pripadnici JSP-a(!) zarobili neprijateljske vojnike koje su predali PU Gospić i Vojnoj policiji. Za asanaciju terena zadužena je bila HV.

Svjedok je na terenu bio četiri puta. Prvi put je išao sa Rahimom Ademijem, drugi put 11. rujna 1993. godine krenuo je sa Željkom Sačićem u obilazak JSP-a, no zbog granatiranja se morao vratiti. Istoga dana je ponovo pokušao ići na teren, na prvoj crti bojišnice čuo je vatreno oružje, vidio je djelomično spaljene i razrušene kuće za koje tvrdi da su stradale od granatiranja. Dana 17. ili 18. rujna 1993. godine išao je četvrti put na teren. Toga dana JSP su imale problem s pripadnicima UNPROFOR-a. Nikada od pripadnika UNPROFOR-a nije dobio nikakvo izvješće o zločinima. Nema spoznaja da su na Debeloj Glavi civili bili u okruženju. Svjedok zna da su tamo zarobljeni neprijateljski vojnici koji su bili u uniformama, naoružani. Po završetku operacije nije podnosio izvješće ministru unutarnjih poslova RH.

O «Sektoru 1»

Na zapovijed o formiranju «Sektora 1» pozornost mu je skrenuo Željko Sačić. Mislili su da ta zapovjed nema veliku važnost. Zapovjed nije vidio u pisanom obliku. Željko Sačić ga je izvjestio i o formiranju «Sektora 1». «Sektor 1» su izdvojene snage pod zapovjedništvom Mirka Norca. Izdvojeno zapovjedno mjesto nalazilo se u Bilaju gdje je Željko Sačić bio koordinator kako ne bi došlo do sraza između HV-a i JSP-a. Dana 8. rujna 1993. godine, po odobrenju Željka Tomljenovića, Željko Sačić je određen za zapovjednika skupnih snaga JSP-a, a Bogdan Celinić je ostao na izdvojenom zapovjednom mjestu u Bilaju.

Sastanak u hotelu «Velebno»

U hotelu «Velebno» održan je sastanak 20. rujna 1993. godine. Nazočan je bio general Janko Bobetko, hvalio je operaciju «Džep 93». Spomenuo je da su imali problem s izvještajem zaštitnih snaga UN-a te objavio da se Rahim Ademi smjenjuje zbog vrlo nepovoljne političke situacije za RH. Rahim Ademi je negodovao.

Svjedok nije bio na sastanku u Zagrebu 1. listopada 1993. godine kada je rađena raščamba (analiza) o operaciji. Ne zna sigurno, ali pretpostavlja da je izvještaj na tom sastanku trebao podnijeti onaj tko je bio zadužen za provedbu operacije, a to je zamjenik zapovjednika ZP Gospić. Odluku o povlačenju izdao je Rahim Ademi po nalogu ministra Gojka Šuška.

Prigovor optuženoga Rahima Ademija

Opt. Rahim Ademi je rekao da svjedok ne govori istinu, da je svjedok idejni tvorac operacije «Džep 93» te da je sa generalom Jankom Bobetkom došao u Gospić.

Na upit optuženoga, svjedok je odgovorio da nije ni trebao čitati zapovijed za napad jer je sve bilo razrađeno. Rekao je da je general Petar Stipetić, a ne on, došao u Gospić. Sporazum o povlačenju HV i JSP-a na početne pozicije je potpisan u Zagrebu, u nazočnosti Janka Bobetka.

Svjedok je odgovorio da ne laže, da je došao reći istinu. Izjavio je da je bio inicijator operacije u dijelu koji se odnosio na JSP jer je ona namijenjena za borbu protiv terorizma.

Opt. Rahimu Ademiju produljene su mjere opreza. Dopusšteno mu je da 30. i 31. kolovoza 2007. godine dođe u Zagreb i bude tamo radi pripreme obrane.

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Svjedočenje svjedoka Željka Sačića

Uloga JSP-a u planiranju i pripremi operacije «Džep 93»

Svjedok Željko Sačić u kritično vrijeme bio je zamjenik zapovjednika JSP-a u MUP-u RH. Pripadnici JSP-a su od 1992. godine bili angažirani na Velebitu, relativno mali broj njih, oko 250 ljudi. Napadi neprijatelja bili su svakodnevni. Dolaskom na Velebit često su komunicirali sa Mirkom Norcem i Rahimom Ademijem. U ljeto 1993. godine učestali su napadi neprijatelja. Dana 4. rujna 1993. godine 30 – 40 neprijateljskih diverzanata probilo je liniju JSP, dva pripadnika JSP-a su masakrirana.

General Markač dao je svjedoku nalog da izradi načelni plan policijske akcije za onemogućavanje upada neprijatelja u teritorij JSP-a. U kolovozu 1993. godine svjedok je sa suradnicima načinio plan i predočio ga generalu Markaču a ovaj ga je pokazao generalu Janku Bobetku. Nakon što je vidio predočeni načelni plan policijske akcije Bobetko je rekao da bi taj plan trebalo uklopiti u plan aktivnosti HV-a. Zlatko Rogulj, izvidnik HV-a, javio je da se neprijatelj pregrupira, te da su pripadnici JSP-a meta napada.

Dana 6. rujna 1993. godine svjedok je motorolom pozvan da u Gospiću osobno preuzme kovertu u ZP Gospić. U koverti je našao zapovijed za napad i detaljno razrađenu zemljopisnu kartu. General Rahim Ademi mu je rekao da pogleda detalje operacije. Svjedok je vidio da su linije zone odgovornosti podijeljene: JSP-ova zona odgovornosti je išla s Velebita, a domobrani, snage HV generala Mirka Norca, išli su sa sjevera. Operacija je planirana na način da JSP i HV idu čelo na čelo, kao «čekić i nakovanj» što je bio glavni problem jer do tada nikada dvije prijateljske skupine nisu išle jedna na drugu. Postojala je opasnost da u jednom trenutku, kad se približe, dođe do međusobne vatre. General Rahim Ademi rekao je svjedoku da sa Mirkom Norcem razradi operaciju i da ugovore signale akcije.

U bazi JSP-a u Rizvanuši 7./8. rujna 1993. godine svjedok je radio na planu aktivnosti JSP-a u operaciji «Džep 93». 7. rujna 1993. godine je na poziv Rahima Ademija došao navečer na sastanak na kojemu je još bio i Mirko Norac. Tijekom razgovora Rahim Ademi je vodio bilješke. Rekao im je da je general Janko Bobetko odobrio operaciju te postavio tri pitanja: jesu li pripremili svoje snage i koordinirali akcije; jesu li kao područni zapovjednici svjesni važnosti operacije; jesu li upoznali svoje ljude s odredbama ženevskih konvencija.

Dana 8. rujna 1993. godine u stožeru JSP-a u Rizvanuši svjedok je održao sastanak sa svim zapovjednicima i dozapovjednicima JSP-a kako bi ih upoznao s predstojećom operacijom. Svjedok navodi da je „od svih nazočnih je tražio obećanje“ da će poštovati odredbe međunarodnog humanitarnog prava. Ostavio im je 40 minuta za upoznavanje sa zadatkom. Nakon toga vremena ponovo ih je okupio na sastanku. Vidio je da su svi ozbiljno proučili zadatke. Oko 11.00 sati zapovjednici i dozapovjednici su otišli u svoje jedinice.

O «Sektoru 1»

8. rujna 1993. godine prije podne došla je pošta iz ZP Gospić od Rahima Ademija. Svjedok je u koverti našao zapovijed za formiranje «sektora 1» na čijem čelu je bio Mirko Norac. To nije razumio, za njega je neupitni autoritet bio Janko Bobetko, smatra i danas da je Bobetko kreator i mozak cjelokupne operacije «Džep 93». Stoga nije ozbiljno shvatio zapovijed o formiranju

«sektora 1», a gdje je on trebao biti koordinator snaga MUP-a RH. Takva je odluka za njega bila neprihvatljiva, no ništa se nije moglo učiniti jer je plan bio razrađen i podijeljen ljudima. Za njega je bilo degradirajuće biti u nadležnosti Mirka Norca. Stoga je zvao Markača i predložio mu da u «Sektoru 1» ostane Bogdan Celinić kao njihova veza s čim se Markač složio. Izvijestio je Tomljenovića i on se složio da svjedok bude u Rizvanuši - Brušanima sa svojim ljudima iz JSP-a. Istražitelji iz Haaga su pitali svjedoka shvaća li da je na takav način povrijedio zapovijed. Nije mu poznato tko je Ademiju rekao da on nije u Bilaju. Rekao je da su JSP bile potčinjene Janku Bobetku, a jesu li bile i Rahimu Ademiju to ne zna.

O akciji «Džep 93»

JSP su bile podijeljene u podsektore A, B, C i D. Svjedok je bio u podsektoru D koji je bio najudaljeniji od prve crte bojišnice. Očekivalo se da će na prve crte bojišnice doći za sat vremena, no njegov podsektor je naišao na minsko polje, stradao je jedan pripadnik JSP-a i liječnik. Uz potok su se uspjeli provući i ući na teritorij koji su držali neprijatelji. Podsektori JSP-a, A, B i C su stigli na vrijeme. Pripadnici JSP -a su nailazili na konstantan otpor neprijatelja.

Oko 8.00 ili 9.00 sati je zvao Mirko Norac, raspitivao se kako teče akcija i zašto su kasnili pripadnici JSP-a. Oko 13.00 sati svjedok je čuo da je Mirko Norac sa svojim postrojbama stigao do Debele glave. Između 13.00 i 15.00 sati veći dio snaga je zauzeo planirane pozicije. U napredovanju prema Drljićima sreli su civile koji su bježali. Oko 18.00 sati u Drljićima su naišli na neprijatelje i savladali ih za 40 minuta. Krenuli su prema Metku, no Markač ih je dva puta zaustavljao jer bi to stvorilo probleme, raširilo bojište. Markač je putem radio - veze primao sve informacije o dostignutim točkama na koje su došli pripadnici JSP-a. Imao je svoje operativece koji su u kartu unosili sve dosegnute položaje. Tijekom operacije, oko 15.00 sati, domobrani su u selu Sitnik imali problema stoga je Mirko Norac preko Bogdana Celinića zatražio da pripadnici JSP-a pomognu. Pripadnici JSP-a su kod Debele glave imali problema zbog šumskog područja. Nisu uspjeli doći do tih pozicija, u područje je ušao general Mirko Norac sa svojim ljudima i oslobodio ga. Oko 19.00 sati neprijatelj je počeo tući «orkanima» pa je trebalo u Drljićima ukopati položaje.

Oko 18.30 sati sastao se sa Norcem i Ademijem koji su ga pozvali da se, čim bude mogao, pridruži sastanku u 21,00 sat. Svjedok je na sastanak koji je vodio Ademi zakasnio. Prisutni su bili Markač, Tomljenović i Norac. Mladen Markač je detaljno izvještavao o akciji JSP-a. Mirko Norac stavio je primjedbu da su pripadnici JSP-a kasnili, da se zbog toga jedan dio četnika izvukao što je izazvalo svjedokovu burnu reakciju. Ademi i ostali nazočni su ih smirivali.

U vremenu od 10. do 15. rujna 1993. godine svjedok je obilazio područja na kojima su bili pripadnici JSP-a, u Drljićima, Čitluku. Autom je išao i preko područja koje su oslobodili pripadnici Norčevih snaga. 15. rujna 1993. godine je otišao kući po odobrenju Mladena Markača. Dana 10. rujna 1993. godine, nakon neprijateljskog protunapada, je išao u Krajnoviće i Debelu glavu posjetiti ranjene pripadnike JSP-a i liječnike. Vidio je mrtve oko Čitluka. Asanaciju je radila HV. U selu Pjevač je ispred njih izletjela grupa neprijatelja, jedan je pucao, nakon čega su ga ubili, ostali su pobjegli. Pripadnici JSP-a su Crvenom križu predali četrnaest (14) vrlo starih ljudi koje su našli. Rekao je da civila nije niti bilo, da su paravojnici Srbi bili smješteni po kućama jer vojnih objekata na tom području nije bilo. Baka Danica nije bila civil, pucala je na naše snage iz minobacača. Tamo gdje su prolazili pripadnici JSP-a nije bilo djece. Vidio je da neke kuće i zgrade gore, ali to je moglo biti uslijed borbe. I noću su gorile kuće, ali se pucalo, a municija je zapaljiva municija pa je moglo doći do požara. Punktove Vojne policije vidio je u Bilaju, Ribniku, tamo je bilo mirnije.

Za dane 10., 11., 12. i 13. rujna 1993. godine svjedok tvrdi da je bilo ratno stanje, da je svaka priča o pravnoj državi suvišna, bilo je to stanje nužne obrane i krajnje nužde.

Nakon zapovijedi za povlačenje pripadnici JSP-a vratili su se na svoje položaje kroz šumu. Njihove linije su bile pomaknute za 200 do 300 m naprijed u odnosu na položaje s kojih su krenuli. Za rušenje kuća nije znao, niti je to naredio. Oko mrtvih nije imao dileme jer su svi ubijeni imali oružje i pucali na hrvatske snage.

Sastanak u hotelu «Velebno»

Bio je nazočan domjenku održanom 20. rujna 1993. godine u hotelu «Velebno». Ozračje je bilo slavljeničko, general Bobetko im je čestitao na dobro obavljenom zadatku. Bilo je usputnih komentara da im međunarodna zajednica spočitava spaljene kuće.

Za smjenu generala Rahima Ademija zna sa sastanka u uredu generala Janka Bobetka na koji je otišao sa generalom Mladenom Markačem. Na sastanku su bili Rahim Ademi, Kosović i Željko Tomljenović. General Bobetko je rekao da se na Predsjednika RH vrši veliki pritisak zbog paleži kuća te, stoga, mora suspendirati i pokrenuti istragu protiv Rahima Ademija i Kosovića. Rahim Ademi je na to emotivno reagirao, no Bobetko mu je rekao da kao časnik mora primiti kako pohvale tako i kritike. Kosović je također burno reagirao.

O optuženima

Svjedok je rekao da je opt. Mirko Norac bio domoljubno nastrojen, spreman na obranu domovine. Optuženi general Rahim Ademi je za svjedoka neupitni heroj Domovinskog rata.

Primjedbe optuženoga Mirka Norca na iskaz svjedoka

Opt. Mirko Norac je rekao da svjedok nije mogao vidjeti zapovijed o napadu i zapovijed o formiranju «Sektora 1» jer se radilo o usmenim zapovijedima. Svjedok je odgovorio da ne zna kako se to vojnički zove, no da je sigurno vidio pisano izrađenu zapovijed, bila je u koverti koju je preuzeo u ZP Gospić.

Svjedočenje svjedoka Josipa Turkalja

Paljbena položaja JSP-a

Svjedok Josip Turkalj je u kritično vrijeme bio djelatnik JSP-a zadužen za topništvo. U JSP-u su imali dva paljbena položaja, svaki je imao 4 bacača od 120 mm, dva su bila višecjevna raketna bacača. Svjedok je bio zapovjednik na paljbenom položaju u Rizvanuši. Na drugom paljbenom položaju, u podnožju Velebita, zapovjednik je bio Antun Bašić. Koordinate su dobivali radio - vezom i kotiranim kartama, davali su ih zapovjednici pravaca. Na početku operacije «Džep 93» JSP nisu imale topničku pripremu već je vatrena podrška davana na zahtjev zapovjednika pravaca. Svjedok i Bašić su davali zapovijed za paljenje, svatko na svom položaju. Broj ispaljenih projektila određivan je prema potrebi, odnosno zapovjednici pravaca mogli su tražiti i sugerirati potreban broj projektila. Kao školovani topnik je objasnio standarde po kojima se određuju broj i vrsta projektila. Smatra da je topništvo JSP-a ispalilo 10 – 15% projektila od uobičajenog u sličnim situacijama. Ciljevi su bili neprijateljski položaji, čuke, vrhovi. Civilne objekte nisu niti mogli gadati, jer se radilo o šumovitom nenastanjenom području. Vezu su održavali radio-vezom.

Izveštava: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Svjedočenje svjedoka Mate Laušića

Svjedok Mate Laušić je u kritično vrijeme bio načelnik Uprave Vojne policije HV-a. Vojna policija (u daljem tekstu VP) nije sudjelovala u operaciji «Džep 93». Za operaciju je čuo 14. rujna 1993. godine, nazvao ga je brigadir Drago Krpina, načelnik Političke uprave MORH-a. Tražio je izvješće o posjeti predstavnika Međunarodnog crvenog križa (u daljem tekstu MCK) ratnim zarobljenicima iz operacije oko Gospića. Svjedok je kontaktirao sa bojnikom Goranom Vrbanom u 71. bojni VP. Goran Vrban je rekao da je od zamjenika zapovjednika ZP-a Gospić dobio zapovjed da jednu desetinu iz prve satnije pretpoćini pukovniku Mirku Norcu. Dana 7. rujna 1993. godine pukovnik Mirko Norac zapovijedio je da VP uspostavi tri kontrolna punkta.

Dana 27. rujna 1993. godine dobio je zapovijed od ministra obrane RH (datum na zapovijedi 25. rujna 1993. godine) kojom se nalaže provođenje istrage eventualnih zločina u operaciji «Džep 93». Kopija zapovijedi dostavljena je GSOS HV-a. Svjedok je signirao zapovijed bojniku Anti Gugiću, načelniku Odjela kriminalističke policije u Upravi VP. Vlastoručno je naznačio da kontaktira GSOS HV i Glavni inspektorat MORH-a da bi se oni uključili u istražni tim. Ante Gugić napravio je operativni plan kriminalističke obrade, formirao je tim istražitelja VP HV. Od GSOS HV i Glavnog inspektorata MORH-a Gugić je dobio odgovor da su obje institucije formirale svoje istražne timove, stoga nije potrebno davati ljude u tim istražitelja VP HV. Gugić je išao u Gospić nakon čega je sačinio operativno izvješće o poduzetim radnjama i prikupljenim dokazima. Uz operativno izvješće dostavio je 30 dokumenata. Tim istražitelja koji je išao sa Gugićem u Gospić obavio je razgovor sa brigadirom Rahimom Ademijem i sa drugim časnicima.

Operativno izvješće tima istražitelja Vojne policije

Ante Gugić dostavio je operativno izvješće ministru Gojku Šušku, bez svjedokova (Mate Laušića) potpisa.

U operativnom izvješću nalazi se izvješće tri patologa (niti jedan nije bio specijalist sudske medicine) koji su pregledali pedeset i jedno (51) tijelo (46 tijela muškaraca i 5 tijela žena). Kod 29 osoba konstatirane su prostrijelne a kod 22 osobe eksplozivne rane. Sve rane nastale su iz velike daljine, osim kod jednog tijela gdje su rane nastale iz apsolutne blizine temeljem čega je zaključeno da se radi o suicidu.

U odnosu na postupanje sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima u operativnom izvješću stoji da su ovi predani na daljnje postupanje Vojnom tužiteljstvu u Karlovac. O postupanjima prema civilima je navedeno da je zarobljeno 15 civila koji su predani Crvenom križu. Regionalni ured za prognanike ih je smjestio u motel «Kalić» u Senju. Jedna osoba je predana na daljnje postupanje Tužiteljstvu zbog osnovane sumnje o kaznenom djelu. Od Gugića je svjedok Mate Laušić saznao da tim nije obavio očevid jer im UNPROFOR nije dopustio prići na teritorij borbi.

Gugić je razgovarao sa načelnikom PU Ličko –senjske u Gospiću.

Zaključak operativnog izvješća je bio da nema osnovane sumnje da je izvršeno kazneno djelo, te da će VP nastaviti s radom.

Svjedok je 2004. godine od istražitelja iz Haaga dobio na uvid kopiju zahtjeva od 10. rujna 1993. godine kojom Rahim Ademi traži od Uprave VP MORH-a angažiranje antiterorističkog voda iz sastava 71. bojne VP za Gospić. U zapovijedi od 10. rujna 1993. godine je Ademi tražio angažiranje 10 pripadnika VP u Gospiću. Svjedok ne zna kako je riješeno po tim zahtjevima. Na

zahtjevu za angažiranje antiterorističkog voda je vidio svoju signaturu, te opasku Biškića koji je dana 11. rujna 1993. godine odbio dati antiteroristički vod. Ne zna razlog odbijanja, no pretpostavlja da se radilo o vremenu kada su antiterorističke jedinice tek osnivane. Svjedoku je predočen dokaz DC 43, odnosno, pročitana je zahtjev za odobrenje uporabe antiterorističkog voda od 11. rujna 1993. godine. Nakon toga svjedok je komentirao da je zahtjev za odobrenje antiterorističkog voda odbijen zato što je obrazložen zadaćama koji su obične, a ne one visokorizične kakve obavlja antiteroristički vod.

Dana 1. listopada 1993. godine svjedok je bio nazočan sastanku na kome je pročitana analiza rada HV i rezultata u srpnju i kolovozu 1993. godine. Nakon toga je general Janko Bobetko rekao da će raščlambu operacije «Džep 93» dati Davor Domazet Lošo. Raščlamba (analiza) je bila afirmativna, nije bilo pritužbi. Svjedok misli da sastanku nije nazočio brigadir Rahim Ademi.

Prigovor optuženoga Rahima Ademija

Opt. Ademi je prigovorio iskazu svjedoka rekavši da on Gugiću nikada nije dao dokumente, niti je isti s njim obavio obavijesni razgovor. Zahtjev optuženoga za formiranje antiterorističkog voda je bio opravdan jer je zona Medačkog džepa bila zona visokog rizika.

Svjedok, Mate Laušić, je rekao da svoj iskaz temelji na operativnom izvješću koje je dobio od Ante Gugića.

Izvođenje dokaza čitanjem i uvidom u spise

Vijeće je izvelo dokaze uvidom i čitanjem spisa:

1. Dokaz s oznakom DC 405 od 28. rujna 1993. godine poduzimanjem operativno - represivnih mjera i radnji na području zone odgovornosti Gospić, potpisao ministar obrane Gojko Šušak.
2. Dokaz s oznakom DC 231, operativna saznanja povodom akcije «Džep 93», od 28. rujna 1993. godine, sastavio Dragan Marin.
3. Dokaz s oznakom DC 209 od 2. listopada 1993. godine, iz ovog se dokaza nisu čitali dijelovi koji govore o operativnim spoznajama dobivenim obavijesnim razgovorima (odlomci 3 i 5), radi se o operativnom izvješću.

Svjedočenje svjedoka Ante Gugića

Svjedok Ante Gugić je rekao da je iz Zagreba, dana 29. rujna 1993. godine u 11.00 sati, došla zapovijed da ode u PU u Gospić obaviti očevid. U Gospić je stigao u 17.00 sati. U PU Ličko – senjskoj u Gospiću je razgovarao sa Ugarkovićem koji mu je rekao da PU nije zabilježila izvršenje kaznenih djela, da očevid nije potreban, a nije ni moguć stoga što bi prethodno trebalo ostvariti kontakt sa časnikom UNPROFOR-a za što svjedok nije imao mandat. Istog se dana vratio u Zagreb.

S obzirom na plan i program svoga posjeta Gospiću svjedok iskazuje da da nije imao osjećaj da ga ljudi iz PU u Gospiću opstruiraju. No, nije vidio zarobljenike, ni civile (iako je u operativnom izvješću navedeno postupanje sa zarobljenicima, civilima, taj dio izvješća pisao je Marin iz istražiteljskog tima). Svjedok na terenu nije vidio leševe iako je u operativnom izvješću napisano poglavlje o leševima. Nije vidio uskladištenu imovinu iako operativno izvješće ima i dio o zbrinjavanju imovine uskladištavanjem.

Primjedba branitelja optuženoga Rahima Ademija

Branitelj opt. Rahima Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović, je dao primjedbu da je Operativno izvješće kompilacija ranijih izvještaja svjedokovih suradnika. Svjedok nije osobno razgovarao sa brigadirom Rahimom Ademijem, suradnici su obavili kratak razgovor od 10 do 15 minuta.

Svjedok potom navodi da je nakon njegovog povratka u Zagreb dio istražnog tima ostao u Gospiću. Ne zna koje su radnje poduzete na terenu. Operativno izvješće je predao Mati Laušiću. Kada mu je predan iskaz svjedoka Mate Laušića da je izvješće dostavio ministru Gojku Šušku, svjedok je rekao da je na kolegiju, gdje se obično podnosilo izvješće, operativno izvješće predao Mati Laušiću.

Na pitanje je li mu naložen prekid istrage, svjedok je rekao da istraga nije niti započeta.

Izvještava: Marija Zebić, FHP, članica Regionalnog tima za praćenje suđenja za ratne zločine (izvještaj je preveden na hrvatski jezik)

Saslušanje svjedoka Zvonka Brajkovića

Za vrijeme akcije „Džep 93“ svjedok je bio načelnik stožera 9. gardijske brigade [9. g.b.] i zamjenik zapovjednika Mirka Norca. Obnašao je zadaće zapovjednika u odsutnosti Mirka Norca. Optuženi Rahim Ademi je bio zamjenik zapovjednika Zbornog područja Gospić [ZP Gospić] s tim što je obnašao funkciju zapovjednika.

Stanje na terenu prije akcije „Džep 93“

Svjedok navodi da je dva mjeseca prije početka akcije, naročito poslije akcije „Maslenica“, neprijatelj pojačao borbenu pripravnost, ubacivao izviđačko-diverzantske grupe i da je svakodnevno djelovao topništvom i minobacačima po Gospiću. Hrvatske snage su uslijed toga trpjele gubitke. Kako bi se spriječilo takve napade održan je sastanak između Davora Domazeta Loše, Mirka Norca, Rahima Ademija, i drugih, na komjemu je Rahim Ademi naredio pojačanje budnosti i preuzimanje inicijative hrvatskih snaga.

Planiranje akcije „Džep 93“

U skladu sa dogovorom sa sastanka 9. g.b. je pojačala izvidanja, obuku i osmatranje. Zapovjedništvo 9. g.b. [Mirko Norac, Agim Čeku, Milan Čanić, Stanislav Ribnić, Miki Karić] načinilo je više opcija plana izvođenja akcije ograničenog karaktera na području Medačkog džepa. Plan akcije „Medački džep“ odobrio je načelnik Glavnog stožera, general Janko Bobetko, i isti (plan) je aktiviran poslije 4. rujna 1993. godine kada je neprijateljska diverzantska grupa napala i nanijela gubitke Specijalnoj policiji [dvoje poginulih i nekoliko ranjenih]. Dva dana nakon incidenta [6. rujna 1993.] 9. g.b. dobila je pojačanje u ljudstvu i tehnici, a zapovjednici [9. g.b.] su još jednom razmotrili sve planove akcije, između sebe i zajedno sa pripadnicima Specijalne policije.

Zapovjedno mjesto 9. g.b. bilo je u Bilaju koje su 8. rujna 1993. posjetili Davor Domazet Lošo, Rahim Ademi i Mirko Norac. Tada ih je svjedok izvijestio o stanju postrojbi.

Akcija „Džep 93“

Akcija je počela u 6,10 u jutro djelovanjem topništva 9. g.b. Sudjelovalo je oko 250 pripadnika pješaštva 9.g.b, 60-80 pripadnika Domobranske bojne Gospić, oko 60 pripadnika 111. brigade i pripadnici SP koji su se trebali spojiti sa pripadnicima HV.

Zapovjedni stožer akcije nalazio se u školi u Gospiću u kome su se nalazili Davor Domazet Lošo, Mladen Markač i Rahim Ademi. U Bilaju se nalazilo izdvojeno zapovjedno mesto [IZM], kamo su stizali svi izvještaji o stanju na terenu i napredovanju postrojbi i tamo su unošeni u ratni dnevnik. U IZM se nalazio Bogdan Celinić „Šime“, koga je postavio Željko Sačić, ili Mladen Markač, kao časnik za vezu, koordinator snaga Hrvatske vojske [HV] i Specijalne policije [SP] za trenutak spajanja.

Svi zadaci akcije izvršeni su oko 14,00 sati kada su se snage HV i SP spojile. Neprijatelj je pobjegao u šumu, a veći otpor pružao je jedino u mjestu Divoselo.

Svjedok je između 14,00 i 16,00 sati [9. rujna 1993.] vidio Mirka Norca na terenu, na području „Krive Like“. Kada je pala noć jako se smračilo, pa su svjedok i Mirko Norac donijeli zapovijed o nepomjeranju snaga sa svojih položaja i branjenju dosegnute linije.

Zapovijedi

Optuženi [Rahim Ademi i Mirko Norac] su donijeli različite zapovijedi za napad. Naime, u zapovijedi Mirka Norca precizirano je o kakvoj je akciji riječ, koje postrojbe će sudjelovati [9. g.b, SP, Domobranska bojna Gospić] i kakve su njihove zadaće, dok to nije bio slučaj sa zapovijedi koju je donio Rahim Ademi 6. rujna 1993. Prema pravilu niži časnik nije smio mijenjati zapovijed višeg časnika, već je ovu u cijelosti morao izvršiti.

Svjedok je zajedno sa optuženim Mirkom Norcem donosio zapovijedi. Međutim, za vrijeme trajanja akcije usmene zapovijedi donosio je isključivo Mirko Norac.

Sektor 1

Zapovijed o osnivanju Sektora 1 donijeta je istog dana kad i zapovijed za napad [6.9.1993.] s tim što su one bile proturječne. Naime, u zapovijedi za napad su određene posebne zadaće za 9. gardijsku brigadu i specijalnu policiju, dok je u zapovijedi o osnivanju Sektora 1 određeno njihovo zajedničko djelovanje. Svjedok je bio siguran da tijekom akcije nije postupano po zapovijedi o osnivanju Sektora 1, tj. da ona nikada nije zaživjela već se isključivo postupalo po zapovijedi koju je donio Mirko Norac. Stvarno Sektor 1 nije ni postojao, jer da je postojao sve bi druge zapovijedi i karta za napad izgledale drugačije.

Nepravilnosti i protupravno ponašanje, razmjena tijela ubijenih, civili i zarobljenici

Svi vojnici su bili obučeni i upoznati sa odredbama Ženevskih konvencija i ratnog prava, to jest znali su kako se postupa sa ratnim zarobljenicima, civilima i imovinom.

Svjedok je tijekom obilaska terena prvog dana akcije [9.9.1993.] vidio leševe neprijateljskih i hrvatskih vojnika. Leševa civila nije bilo. Naime, svjedok je rekao da sumnja da je na području Debele glave bilo civila, što su pokazivali neprijateljski dokumenti pronađeni poslije akcije „Oluja“ u kojima je naređeno naoružavanje svih muškaraca do 60 i žena do 50 godina starosti, kao i povlačenje civila s tog područja. Također, u tijeku akcije hrvatske snage nailazile su na otpor iz kuća, a bilo je i snajperista.

Hrvatska strana je izvršila razmjenu tijela sa neprijateljem i predala mu je 51 tijelo. Nakon toga je pronađeno još leševa, pa je njihov ukupan broj iznosio 91. Hrvatske snage su za vrijeme akcije zarobile vrlo malo vojnika, a 2-3 starije žene su odveli u sabirni centar.

Prijedlozi obrana

Branitelj optuženog Rahim Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović, predložio je Sudskom vijeću izvođenje materijalnog dokaza čitanjem isprave pod nazivom „Kronologija događanja „Džep 93““. Branitelj optuženog Mirka Norca, odvjetnik Željko Olujić, se protivio izvođenju predloženog dokaza, jer je u njemu sadržana obrana svjedoka koju je dao haškim istražiteljima, pa je predočivanje takve isprave svjedoku, to jest njegove obrane, suprotno odredbama Zakona o kaznenom postupku [ZKP].

Odluke Sudskog vijeća i čitanje materijalnih dokaza

Budući je Vijeće ranije donijelo odluku o dokaznom prijedlogu, u skladu sa čl. 28. st. 4. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda, pročitao je i ukratko usmeno obrazložilo ispravu pod nazivom „Kronologija događanja „Džep 93““ koju je napisao svjedok Zvonko Brajković. U ispravi je navedeno da je ratno stanje proglašeno poslije akcije „Maslenica 93“, da je 10.9.1993. bio održan sastanak, da se obavlja obuka vojnika i priprema za akciju. Također, spominje se da je general Janko Bobetko tražio nekoliko opcija napada, od kojih je odobrio jednu pod nazivom „Džep 93“. Spominje se zapovijed kojom se osniva Sektor 1 s preciznom naznakom sastava i zadataka, kao i da su Rahim Ademi i Davor Domazet Lošo provjerili 8.9.1993. stanje i spremnost Sektora 1. U tekstu je opisana i smrt zapovjednice Ljiljane Jelača.

Zapažanje monitora

Tri zaštićena svjedoka iz optužnice imaju spoznaja o smrti Ljiljane Jelača. Svjedok je za to saznao u toku trajanja same akcije, preko sustava veze, od ljudi sa terena.

Primjedbe

Branitelj optuženog Rahima Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović, i optuženi Rahim Ademi iznijeli su primjedbu na iskaz svjedoka koji se odnosi na ustrojavanje Sektora 1.

Zapažanje monitora

Budući je svjedok tvrdio da zapovijed kojom je Sektor 1 osnovan nije primjenjena, kao i da Sektor 1 nije postojao, ostalo je nerazjašnjeno kako je Mirko Norac zapovijedao Domobranskom bojnomo, to jest onako kako je to bilo određeno u zapovijedi za osnivanje Sektora 1. S druge strane, svjedok je osporio mogućnost da je Mirko Norac, u zapovijedi kojom je osnovan Sektor 1, određen za zapovjednika Specijalne policije. Dok je svjedok imao status haškog svjedoka Petar Stipetić mu je savjetovao da govori o razdoblju u kojem svjedok više nije bio na terenu [nakon 12.9.1993.], na što svjedok nije pristao.

Saslušanje svjedoka Frane Primorca

Svjedok je u razdoblju akcije „Džep 93“ bio načelnik stožera ZP Gospić. Rahim Ademi je obavljao dužnost zapovjednika Zbornog područja Gospić. Po mišljenju svjedoka Rahim Ademi je zapovijedao svim snagama u ZP Gospić, a svjedoku je bio neposredno nadređen.

Planiranje akcije „Džep 93“

Akcija je planirana dugo vremena. U početku je akciju planirala veća grupa ljudi u kojoj su bili svjedok, Rahim Ademi, Zlatko Rogulj, Mladen Šerić i drugi. Završni plan akcije sa zapovijedi za napad je poslan na odobrenje generalu Janku Bobetku. Pravilo je bilo da zapovijed donosi i potpisuje ona osoba koja je donijela plan [zapovjednik Zbornog područja], a odobravao ju je načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske. Vrijeme i dan akcije određuje osoba koja daje odobrenje [načelnik Glavnog stožera]. U svakoj zapovijedi za napad, u točki 11, određeno je tko vodi i zapovijeda akcijom, što niži časnici ne mogu mijenjati.

Tijekom kolovoza 1993. Rahim Ademi je na više održanih sastanaka naredio podizanje borbene spremnosti snaga i tražio je prisutnost dva zapovjednika brigada, Mirka Norca, [zapovjednika 9. gardijske brigade] i Svetka Šare [zapovjednika 111. gardijske brigade].

Akcija „Džep 93“

Svjedok je po zapovijedi Rahima Ademija bio u Otočcu za vrijeme akcije. Obavljao je funkciju koordinатора aktivnosti 128. i 133. Delničke brigade. Zadaća mu je bila obavještavati Rahima Ademija o svemu što se događalo na terenu, kao i primati i prosljeđivati zapovijedi od njega. Bio je zapovjednik Sektora 2 u Otočcu dok je Sektor 1 [sastavljen od 9. g.b, Domobranske bojne Gospić i dijela 101. g.b.] bio ustrojen za glavne i pomoćne pravce napada. Svjedok je došao iz Otočca u Gospić dva puta [13. i 16.9.1993.]

Zapažanje monitora

Nije mogao navesti ime zapovjednika Sektora 1. Po njegovom mišljenju zapovjednik Sektora 1 je morao biti najstariji časnik po dužnosti, osoba koja zapovijeda glavnim napadom, a to je bio Rahim Ademi.

Predočavanje zapovijedi

Svjedok je u predočenoj zapovijedi o osnivanju Sektora 1 osporavao mogućnost da Mirko Norac, zapovjednik manje postrojbe, bude određen kao zapovjednik veće postrojbe. Također, osporavao je mogućnost da načelnik Glavnog stožera HV [Janko Bobetko] izda usmenu zapovijed

zapovjedniku Zbornog područja, koja bi se pretočila u pisanu, jer bi to značilo da zapovjednik na nižem položaju zapovijeda časniku na višem položaju. Naime, u hitnim okolnostima jedina je mogućnost izdavanje usmene zapovijedi koja kasnije mora biti napisana. Moguće je da načelnik Glavnog stožera preskoči nekoga u lancu zapovijedanja i izda naredbu nižem časniku.

Svjedok je potvrdio da je vidio dvije zapovijedi: Zapovijed od 3. 9. 1993. kojom je ustrojena radna grupa i Zapovijed od 7. 9. 1993. kojom je svjedok poslan u Otočac, uz zadržku da, iako je trebao vidjeti sve zapovijedi koje su dolazile iz Glavnog stožera ZP, ipak neke nije vidio jer nije bio u sjedištu ZP.

Svjedok je objasnio da je u kritično vrijeme Predsjednik Republike na prijedlog ministra obrane postavljao više časnike. Takve odluke nisu objavljivane u javnosti. Isti postupak je primjenjivan kada je zamjenik zapovjednika postavljan za vršitelja dužnosti u slučaju odsutnosti zapovjednika u trajanju dužem od mjesec dana. Iako je to bio slučaj sa zapovjednikom ZP Gospić, Izidorom Češnjajem, svjedok nije vidio odluku kojom je Rahim Ademi postavljen vršiteljom dužnosti zapovjednika ZP Gospić.

Zapažanje monitora

Svjedok je u svom iskazu koristio termin „četnik“.

Pravosudna policija je prije ulaska u sudnicu zamolila predstavnike javnosti da ugase svoje mobilne telefone.

Obrana Rahima Ademija je pokušavala prikazati da je Mirko Norac djelovao nezavisno od Rahima Ademija i da je imao neposredan kontakt sa ministrom obrane Gojkom Šuškom, dok je obrana Mirka Norca pokušala prikazati da Sektor 1 nije postojao i da je Rahim Ademi bio zapovjednik svih snaga na cijelom području Zbornog područja Gospić.

05. rujna 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marija Zebić, FHP, članica Regionalnog tima za praćenje suđenja za ratne zločine (izveštaj je preveden na hrvatski jezik)

Svjedočenje Vlade Grujića

U kritično vrijeme svjedok je bio časnik Hrvatske vojske. Obavljao je dužnost operativca u logistici. Također je imao dužnost dopunjavanja utrošenog materijala [municije] koji je prije i tokom akcije svaka postrojba dobila na osnovi zapovijedi.

Akcija „Džep 93“

Svjedok je za vrijeme akcije bio u Operativnom centru [OC] u timu od 8 ljudi koji su radili u smjenama od po 12 sati. U susjednoj sobi OC nalazio se Rahim Ademi. Svjedoku je neposredno nadređeni časnik bio pukovnik Mladen Šerić.

Predočivanje iskaza

Svjedok je osporavao dio iskaza koji je dao haškim istražiteljima a u kojemu je naveo da je čuo detonacije prije i za vrijeme akcije. Precizirao je da je čuo detonacije samo prije akcije, ali ne i tijekom akcije. Također, nije imao objašnjenja za predočeni iskaz iz istrage u kojemu je naveo da je bio prisutan kada je Rahim Ademi podsjetio zapovjednike na njihove dužnosti, misleći na poštivanje odredbi Međunarodnog humanitarnog prava. Svjedok je odgovorio: „Ne znam šta sam govorio“.

Zapažanje monitora

Svjedok je na većinu pitanja odgovarao sa „ne sjećam se“, ili „ne znam“. Nikada nije čuo za Sektor 1 i Sektor 2, niti za detonacije.

Saslušanje svjedoka Izidora Češnjaja

Dana 5.12.1992. Predsjednik Republike Franjo Tuđman imenovao je svjedoka zapovjednikom Zbornog područja Gospić [ZP Gospić] gdje su bile 9. g.b, 118. Gospićka, 133. brigada i dio 111. brigade. Glavni zadatak svjedoka bio je planiranje aktivnosti za oslobađanje područja od neprijateljskih djelovanja. U skladu s tim donio je zapovijedi za obranu i pripremanje za napad. O pitanjima koordinacije aktivnosti Specijalne policije i Hrvatske vojske surađivao je sa Mladenom Markačem i Željkom Sačićem. O svim aktivnostima svjedok je obavještavao generala Janka Bobetka [načelnika Glavnog stožera HV], kao i Predsjednika Republike Franju Tuđmana. Svjedok je dužnost zapovjednika obavljao do lipnja 1993. kada je zbog bolesti otišao iz ZP Gospić.

Tretman prema časnicima iz bivše JNA

Dok je svjedok boravio u ZP Gospić postojao je jak politički utjecaj na vojsku. Također, doživljavao je negativan tretman od grupa koje nisu bile u bivšoj JNA što je rezultiralo pogoršanjem njegovog zdravlja. Isti negativan tretman bio je izražen i prema Rahimu Ademiju kao bivšem časniku JNA. Zvali su ih „komunjare“, „crveni stožer“, „jugonostalgicari“ i slično.

Zapažanje

Svjedok je naveo primjere netrpeljivosti koja je postojala prema časnicima iz bivše JNA.

Dvostruka linija zapovijedanja i 9. gardijska brigada

Devetu gardijsku brigadu ustrojio je Glavni stožer HV. Logistički i disciplinski potpadala je pod zapovjedništvo ZP Gospić. Međutim, u nekim se slučajevima lanac zapovijedanja preskakao, tj. Janko Bobetko je direktno izdavao zapovijedi zapovjedniku 9. g.b. Mirku Norcu. Pored toga, politika se miješala u vojsku tako da su lokalni političari znali za vojne odluke, a pripadnici europske misije, ili obavještajci, posjećivali su ZP Gospić bez prethodne najave svjedoku kao zapovjedniku.

Svjedok je objasnio da je svaka akcija imala izdvojeno zapovijedno mjesto [IZM] ustrojeno zbog ubrzanog prikupljanja podataka, pomaganja postrojbama na terenu, kao i zbog lakšeg izvršavanja odluka načelnika Glavnog stožera ili zapovjednika ZP.

Inače, svaku akciju [zapovijed i plan] je morao odobriti Glavni stožer HV. Također, svaka zapovijed je obavezno morala sadržavati točku o postupanju sa ratnim zarobljenicima, civilima i ratnim plijenom koju je svaki visoki časnik morao znati.

Po predočivanju je utvrđeno da zapovijedi od 4. 6. 1993. nije potpisao svjedok kao zapovjednik ZP Gospić, već Rahim Ademi kao njegov zamjenik.

O optuženom Rahimu Ademiju

Upoznao ga je u Zagrebu kada su zajedno [svjedok i Rahim Ademi] bili postavljeni u zapovjedništvo ZP Gospić. Rahim Ademi je mijenjao svjedoka u odsutnosti. Međutim, kada je svjedok zbog liječenja bio duže vrijeme odsutan, Rahim Ademi je faktički obavljao dužnost zapovjednika, ali nikada nije bio formalno postavljen na takvu dužnost, donošenjem odluke od strane Vrhovnog zapovjednika, na prijedlog načelnika Glavnog stožera, ili ministra obrane.

Svjedok je sa Ademijem imao dobru suradnju i gajio spram njega potpuno povjerenje.

O optuženom Mirku Norcu

Svjedok je upoznao optuženog Norca 1991. Bio je hrabar i vrlo mlad čovjek koji se borio za hrvatsku stvar. Međutim, nije imao vojnog obrazovanja, bio je dosta slobodan i odlazio je bez znanja svjedoka u Ministarstvo obrane Republike Hrvatske [MORH] i kod Janka Bobetka.

Primjedbe

Optuženi Mirko Norac je naveo da je dio iskaza svjedoka neistinit jer 9. g.b., koja je pripadala ZP Gospić, nikada nije bila pod neposrednim zapovjedništvom Glavnog stožera HV. Također je istaknuo da nije postojala netrpeljivost prema oficirima bivše JNA, nego samo malo nepovjerenje.

Predsjednik Vijeća je ukazao optuženom Mirku Norcu da mora poštivati odluke i naloge Suda kojima se održava red i mir u sudnici, kao i da će se poduzeti sve potrebne mjere kako bi omogućio nesmetano vođenje postupka.

Svjedočenje Rudolfa Brlečića

Svjedok je u vrijeme akcije „Džep 93“ bio načelnik stožera pješništva Glavnog stožera HV. Za akciju je saznao 8. 9. 1993. po dolasku u Gospić Rahimu Ademiju. U Ademijevoj kancelariji zatekao je Davora Domazeta Lošu i Mladena Markača. Na stolu su gledali nekakve zemljopisne karte i pokazivali su ih Rahimu Ademiju. Davor Domazet Lošo je odmah prekrivio karte kao znak da ne žele upoznati svjedoka sa planom akcije. Takvo postupanje je uvrijedilo svjedoka koji je, kao visoki časnik, smatrao da treba biti upoznat sa planom akcije radi davanja eventualnih stručnih savjeta. Tako, na primjer, svjedok nikada ne bi dozvolio da u akciji sudjeluju lokalni vojnici zbog opasnosti od osвете, već bi angažirao postrojbe sa drugog područja koje bi ostvarile ratni cilj.

Svjedok se istog dana [8. 9. 1993.] susreo u mjestu Klanac sa zapovjednikom 111. brigade, Nikolom Šuncem, koji mu je pokazao zapovijed o akciji u kojoj je njegova brigada [111. g.b.] imala ulogu „duboke rezerve“.

Sljedećeg dana [9. 9. 1993.] svjedok je otišao u Zagreb gdje se našao sa svojim neposredno nadređenim, generalom Ivanom Kozarcem, i rekao mu da je akcija vojno, politički i materijalno štetna. Takav zaključak je svjedok izveo zbog mapa koje je Davor Domazet Lošo prekrivio.

Zapažanje monitora

Svjedok misli da MORH nije uradio ništa da smanji zločine, niti je u tom pogledu pružio podršku zapovjednicima. Također smatra da su zločine počinili osvetoljubivi ljudi sa tog područja.

O optuženom Rahimu Ademiju

Bio je savjestan vojnik, vrlo profesionalan, pristojan i ozbiljan. Što se tiče akcije „Džep 93“, Ademi je bio izmanipuliran. Naime, Izidor Češnjaj je imao problema sa zapovijedanjem jer je Mirko Norac imao veći utjecaj i moć. Kada je Izidor Češnjaj otišao sa svog položaja Rahim Ademi je ostao zamjenik zapovjednika, to jest zapovjednik „ni na nebu ni na zemlji“ jer nije dobio nikakvu zapovijed o zastupanju, niti odluku o imenovanju. Jednom riječju, Rahim Ademi je bio potpuno degradiran u HV.

O optuženom Mirku Norcu

Mirko Norac je bio mlad, bahat, hrabar i samovoljan. Nije poštovao zapovijedi svjedoka iako mu je svjedok bio nadređen. Jednom prilikom je svjedok predložio slanje Mirka Norca na školovanje, ali to nije prihvatio ministar obrane Gojko Šušak jer je Mirko Norac bio njegov miljenik.

Dvostruka linija zapovijedanja

Javna tajna je bila da su u kritično vrijeme postojale dvije linije zapovijedanja. Jedna je bila pisana i regularna, a druga usmena. Ta druga je išla iz Glavnog stožera HV. Svjedok je pokušao o tome obavijestiti Janka Bobetka ali je nakon toga, po njegovu mišljenju, tretiran na drugačiji način, zapostavljan.

Primjedbe

Branitelj optuženog Mirka Norca, odvjetnik Vlatko Nuić, je istaknuo da je iskaz svjedoka njegovo subjektivno i osobno viđenje koje nije temeljeno na činjenicama, već na njegovoj netrpeljivosti prema Janku Bobetku i Mirku Norcu.

Optuženi Mirko Norac je negirao neizvršavanje zapovijedi.

06. rujna 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marija Zebić, FHP, članica Regionalnog tima za praćenje suđenja za ratne zločine (izvještaj je preveden na hrvatski jezik)

Svjedočenje Željka Tomljenovića

Svjedok je kao zamjenik ministra unutarnjih poslova u Gospiću bio zadužen za kontrolu djelovanja policije, jer je specijalna policija bila podčinjena Glavnom stožeru HV.

U Gospiću je bio jedan dan [od 8. 9. 1993. uvečer do 9. 9. 1993.]. Tijekom akcije nalazio se u zgradi združenog stožera u Bilaju u kojemu je vidio zapovjednike Rahima Ademija i Davora Domazeta Lošu. Akcijom „Džep 93“ zapovijedao je Rahim Ademi u ime Janka Bobetka. Mirko Norac, koga je svjedok upoznao u policiji, bio je zapovjednik 9. g.b. Davor Domazet Lošo je bio obavještajni časnik.

Specijalna policija [SP]

Postrojbe SP su po naredbi Predsjednika Republike bile podčinjene zapovjedništvu HV. U toku akcije su trebale pružiti podršku HV-u sa položaja Velebita na glavnom pravcu napada. Koordinator snaga SP na terenu i kontakta sa pripadnicima HV bili su Mladen Markač i Željko Sačić. Mladen Markač, sa činom generala, bio je podčinjen Janku Bobetku.

Svjedok je dobio usmene izvještaje o akciji od Mladena Markača i Željka Sačića, o čemu je obavijestio ministra unutarnjih poslova [Ivana Jarnjaka]. Dva tjedna nakon akcije svjedok je čuo za ubojstva civila i uništavanje imovine.

Po mišljenju svjedoka postoji velika razlika ukoliko u akciji sudjeluju vojnici sa „domaćeg područja“, koji su pod stresom i skloni osveti, te ih je teže kontrolirati, u odnosu na vojnike koji nisu emotivno vezani za područje na kojem se vrši akcija.

Zapažanje monitora

Svjedok je potvrdio ranije dati iskaz u kome je naveo da je de iure zapovjednik bio Rahim Ademi, a de facto na terenu Mirko Norac. S druge strane, izjavio je da Mirko Norac nije zapovijedao snagama SP, a da je Rahim Ademi bio zapovjednik akcije koji je izdavao usmene i pisane zapovijedi koje je SP morala poštivati.

Međutim, osporavao je iskaz svjedoka Mladena Markača da je 8. rujna 1993. bio prisutan na sastanku sa pripadnicima HV.

Svjedok je objasnio da je bilo nepropisno, ali normalno, da obavještajni časnik [Davor Domazet Lošo] zapovijeda iako je po činu ispod vojnog zapovjednika.

Dvostruka linija zapovijedanja

Postojale su dvije linije zapovijedanja. Službenu su činili časnici bivše JNA, dok je druga, neslužbena, išla iz MORH-a odakle je ministar obrane [Gojko Šušak] zapovijedao takozvanim svježim časnicima koji nisu bili iz bivše JNA, a u koje je spadao i Mirko Norac. Inače, Janko Bobetko, kao bivši časnik JNA, se nije dobro slagao sa Mirkom Norcem što se ocrtavalo i u odnosu ovoga s Rahimom Ademijem.

Povlačenje

Izvršavanje zapovijedi o povlačenju je bilo frustrirajuće jer je akcija bila uspješno izvedena. To je izazvalo veliko nezadovoljstvo vojnika.

Primjedbe

Optuženi Mirko Norac je istaknuo da je izuzetno cijenio Janka Bobetka. Tvrdio je da nije pripadao nekim političkim grupama, kao i da je bilo nekakve netrpeljivosti prema časnicima bivše JNA. Sebe smatra domoljubom koji se borio za nacionalno pomirenje.

Svjedočenje Mladena Šerića

Nakon što je svjedok pobjegao iz 13. korpusa JNA ustrojio je Operativnu zonu Rijeka koja je tijekom 1992. rasformirana. Umjesto nje [zone] stvoreno je Zborno područje Gospić [ZP Gospić] gdje je svjedok bio pomoćnik načelnika stožera za operativno-nastavne poslove. Boravio je u ZP Gospić od njegovog ustrojavanja, pa do akcije „Oluja“.

Planiranje akcije „Džep 93“

Stanje koje je vladalo u ZP Gospić zahtijevalo je izvršenje akcije ograničenog karaktera „Džep 93“. Naime, neprijatelj je ugrožavao glavnu liniju hrvatskih snaga, a položaj Specijalne policije na planini Velebit je bio doveden u pitanje.

U planiranju akcije sudjelovali su Janko Bobetko, Mladen Markač, Rahim Ademi, Mirko Norac, Zlatko Rogulj, Davor Domazet Lošo i svjedok.

Nekoliko mjeseci prije akcije zapovjednici i vojnici dobili su pravilnik sa odredbama Međunarodnog humanitarnog prava.

Zapažanje

Svjedok je negirao iskaz Mladena Markača da je ovaj za akciju saznao dva dana prije njenog početka.

Akcija „Džep 93“

Ukoliko se ne promatraju događaji koji su uslijedili nakon akcije, sa vojnog gledišta, akcija je bila dobro isplanirana i ispunjena u potpunosti, prostorno i vremenski.

Linija zapovijedanja išla je od Janka Bobetka do Sektora 1 i zapovjednika 9. g.b. Mirka Norca. Rahim Ademi je formalno obavljao dužnost zapovednika ZP Gospić nakon što je Izidor Češnjaj otišao u bolnicu. Dok je Rahim Ademi bio na terenu u toku akcije, Davor Domazet Lošo je pratio izvještaje sa terena, zapovijedao svim vojnicima u Operativnom centru i bio veza sa Sektorom 1. Akcijom je zapovijedao zapovjednik Sektora 1 [Mirko Norac].

U početku je Mirko Norac u okviru Sektora 1 trebao zapovijedati Specijalnom policijom. Međutim, budući da se Željko Sačić i Mirko Norac nisu mogli dogovoriti oko zapovijedanja, postrojbama SP je zapovijedao Mladen Markač preko Željka Sačića. Svjedok je za vrijeme akcije bio u Operativnom centru gdje je primao izvještaje sa terena, kao i iz Glavnog stožera HV.

Zapažanje monitora

Svjedok je izjavio da su svi izvještaji prvo išli Davoru Domazetu Loši, budući je on bio glavni i jer je postojala dvostruka linija zapovijedanja.

Sektor 1

Ustrojio ga je Janko Bobetko na osnovi zapovijedi koju je načinio svjedok, a potpisao ju je Rahim Ademi. Sektor 1 se sastojao od 9. g.b, Domobranske bojne Gospić i Specijalne policije, a zapovjednik je bio Mirko Norac koji je bio i zapovjednik 9. g.b. Domobranska bojna, kojom je zapovijedao Milan Kosović, bila je sastavljena uglavnom od vojnika sa područja Medačkog džepa. Sa zapovjednog aspekta ustrojavanje Sektora 1 je značilo da se od tuda [iz Sektora 1] zapovijedalo akcijom.

Nepravilnosti i ubojstva civila

Neprijatelju je predano 51 tijelo. Prema nalazima forenzičara na tijelima su pronađene rane koje nisu nanijete ratnim djelovanjem.

Trećeg dana od početka akcije svjedok je izišao na teren gdje je vidio veliku palež kuća. Poslije akcije ostalo je vrlo malo čitavih kuća.

Civili su uglavnom bili iseljeni sa područja Medačkog džepa, a oni koji su ostali imali su oružje. Takav slučaj je bio u mjestu Divoselo.

Zapažanje monitora

Svjedok misli da su poslije akcije Rahim Ademi i Mirko Norac bili nemoćni istražiti i otkloniti nepravilnosti jer je nedostajala politička i vojna volja za to. Tek kada je UNPROFOR inzistirao na istraživanju nepravilnosti „potureni“ su „žrtveni jarci“: Rahim Ademi i Mirko Norac.

Zapovijedi

Kada su Janko Bobetko i Mladen Markač došli u ZP Gospić, u srpnju 1993. godine, svjedok je napisao skicu zapovijedi za napad [za akciju „Džep 93“] koja nije potpisana. Sve zapovijedi je pisao i datirao svjedok, nijedna zapovijed nije antidatirana. U nekoliko slučajeva tijekom akcije Davor Domazet Lošo je svjedoku izdao zapovijedi koje je svjedok napisao, a Rahim Ademi potpisao.

Čitanje materijalnih dokaza

Sudsko Vijeće je na prijedlog obrane Rahima Ademija donijelo odluku o čitanju dijela djelovodnika ZP Gospić vezano za borbeno djelovanje. Svjedok je na predočenom dokumentu potvrdio svoj rukopis, potpis, pisane zapovijedi i njihove djelovodne brojeve.

Primjedbe

Optuženi Mirko Norac je izjavio da nikada nije sudjelovao u planiranju akcije, te da je za nju saznao 6. rujna 1993. Također nikada nije neposredno kontaktirao sa Jankom Bobetkom, niti je Davor Domazet Lošo bio veza između njega i Janka Bobetka. Zapovijedao je 9. g.b. i jednom domobranskom postrojbom.

10. rujna 2007. godine

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Zbog bolesti člana Vijeća, suca Siniše Pleše, ročište je odgođeno. Pozvani svjedoci, Zlatko Rogulj i Milan Kosović, bit će saslušani dana 16. listopada 2007. godine.

11. rujna 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Iskaz svjedoka Petra Stipetića

Sporazum o povlačenju HV

Svjedok Petar Stipetić, u kritično vrijeme bio je zapovjednik Zbornog područja Zagreb (ZP Zagreb), te stalni član Državne komisije za pregovore s UNPROFOR-om i srpskom stranom. Svjedok nije sudjelovao u planiranju operacije «Džep 93». Za operaciju je saznao je 9. rujna 1993. godine, kada je cijela zona ZP Zagreb granatirana. Po intenzitetu neprijateljske vatre zaključio je da se radi o nekoj operaciji, te da je to granatiranje odmazda neprijateljske strane.

15. rujna 1993. godine za vrijeme obilaska terena u Sisku je dobio hitan telefonski poziv da se vrati u Zagreb i javi u Glavni stožer oružanih snaga RH (GSOS RH). Javio se u kabinet načelnika GS HV, stožernog generala Janka Bobetka gdje je susreo je 4 predstavnika UNPROFOR-a. General Bobetko mu je dao *Sporazum o povlačenju HV iz Medačkog džepa* i rekao da, kao stalni član Državne komisije, mora potpisati taj *Sporazum* i da je to naredba vrhovnog zapovjednika, predsjednika Franje Tuđmana i ministra obrane, Gojka Šuška. U *Sporazumu* je stajalo da se HV mora povući iz Medačkog džepa istoga dana, da u područje s koga se povuče HV ulaze snage UN, a da se srpska strana neće vraćati na to područje. Nakon što je potpisao 3. ili 4. primjerak *Sporazuma*, general Janko Bobetko mu je rekao da on tako što nikada ne bi potpisao. Svjedok je, revoltiran riječima generala Janka Bobetka, 5. primjerak *Sporazuma* potpisujući olovkom poderao.

Provedba Sporazuma o povlačenju

Po usmenoj zapovijedi generala Janka Bobetka svjedok je otišao u Gospić da sa pripadnicima UNPROFOR-a radi na provedbi *Sporazuma*.

Istoga dana, 15. rujna 1993. godine, u 17.00 sati, svjedok je došao u Gospić, u Zapovjedništvo ZP Gospić. Imao je pratnju vozača i dva vojnika. Usput je susreo Ivana Tolja i Dragu Krpinu koji su također išli u Gospić, ne zna njihovu zadaću. Po dolasku u Gospić, u uredu brigadira Rahima Ademija, zatekao je kapetana bojnog broda Davora Domazeta Lošu koji je u kritično vrijeme obnašao funkciju načelnika Obavještajne uprave GS OS RH. Ne zna njegovu zadaću u kritično vrijeme u Gospiću.

Brigadir Ademi rekao je svjedoku da je o *Sporazumu* izviješten telefonom, da vojnici negoduju zbog *Sporazuma*. Zamolio je brigadira Ademija da smiri vojnike i da pozove predstavnike UNPROFOR-a kako bi sačinili plan izvlačenja snaga HV. Svjedok je upozorio predstavnike UNPROFOR-a da brzo izvlačenje, na čemu su insistirali, nosi sa sobom i velike rizike zbog miniranog terena. Kako je brigadir Ademi tražio dodatno vrijeme potrebno za dovršetak asanacije terena i razminiranje, dogovoreno je da se izvlačenje HV završi za tri dana. Na zemljopisnoj karti

područje Medačkog džepa označili su dosegnute položaje koje, nakon izvlačenja HV, preuzimaju snage UN. Na temelju dogovora brigadir Ademi je napisao zapovijed za povlačenje po danima.

Povlačenje HV započelo je 16. rujna 1993. godine. Oko 17,00 ili 18,00 sati UNPROFOR je bio na crti sa koje je dogovoreno povlačenje za taj dan. Drugi dan povlačenja, 17. rujna 1993. godine, UNPROFOR je brzo ulazio na područje, dogodio se manji incident. Transporter iz sastava francuskog bataljuna UNPROFOR-a naišao je na minu, dva vojnika su bila lakše ranjena, jedan vojnik je ostao u minskom polju ranjen. Svjedok je rekao da nikakvog sukoba ili incidenta između kanadskog bataljuna UNPROFOR-a i HV nije bilo, da su o svemu mogli postići dogovor. Stoga je začuđen što su predstavnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a dobili 800 odličja za bitku sa vojnicima HV koja je opisana kao jedna od najvećih bitaka kanadske vojske nakon Drugog svjetskog rata.

Predstavnici UNPROFOR-a su upozoravali svjedoka da vojnici HV-a pale kuće, krađu bijelu tehniku, ogrijevno drvo, građu s kuća. Ljudske leševe nisu spominjali. Svjedok je o tome izvještavao usmeno Ademija, a povremeno i Načelnika GS OS RH. Brigadir Ademi je izdavao zapovijedi da se takva postupanja vojnika HV spriječe, no svjedok ne zna jesu li zapovjednici jedinica na terenu te zapovijedi prenijeli svojim vojnicima.

Negodovanje pripadnika specijalne policije zbog povlačenja

Prvog dana, 15. rujna 1993. godine, nakon dolaska u Gospić, svjedok je želio obići teren, ali ga je general Mladen Markač upozorio da ne dolazi u sektor specijalne policije jer će ga specijalci ubiti. Drugoga dana, 16. rujna 1993. godine, otišao je u zonu odgovornosti IX gardijske motorizirane brigade, osjetio je miris dima, čuo je pucnjeve s položaja Debele glave, no to po njegovu mišljenju nije bilo ništa neuobičajeno.

Ovlasti brigadira Ademija i brigadira Norca

Odgovarajući na pitanja Zamjenika Glavnog državnog odvjetnika RH (zamjenik GDO RH), svjedok je rekao da je brigadir Rahim Ademi u kritično vrijeme bio zamjenik zapovjednika ZP Gospić koji je bio na bolovanju. Brigadir Ademi trebao je imati sve ovlasti zapovjednika ZP, a je li ih imao to svjedok ne zna. Osim jednog punkta na izlasku iz Gospića, vojnu policiju na terenu nije vidio. Zapovjednik ZP trebao je imati bojnu Vojne policije u svom sastavu, što konkretno nije bio slučaj.

Pripremajući se za razgovor sa istražiteljima iz Haaga svjedok je pročitao u dokumentaciji, a nešto zna i iz vremena boravka u Gospiću, kao i iz zapovijedi Rahima Ademija, da je jedan dio vojnika stavljen u sastav Sektora I kojim je zapovijedao pukovnik Mirko Norac. Pojasnio je da se u složenim borbenim djelovanjima pokušava stvoriti situacija da zapovjednik ima što manje neposrednih veza. Upravo stoga je Rahim Ademi formirao Sektor I. Rekao je da je Sektor I bio podređen ZP Gospić, da je zapovjednik Sektora I bio podređen zapovjedniku ZP Gospić. Zapovijedi za Sektor I izdaje zapovjednik toga Sektora. Zapovjednik ZP Gospić mogao je izraziti svoje neslaganje sa nekom zapovijedi, upozoriti na neke nedostatke. Iz dokumenata je saznao da su jedinice Specijalne policije MUP RH, koje su bile na prostoru Velebita, trebale ući u sastav Sektora I, ali ne zna je li bilo tako.

Svjedok je na planu operacije vidio potpis brigadira Rahima Ademija, nije vidio potpis načelnika GS OS RH, stažernog generala Janka Bobetka.

Nakon što je svjedoku predočen ratni dnevnik, s upisima od 9. rujna 1993. godine, svjedok je rekao da je ratni dnevnik temeljni dokument iz kojega se vidi linija zapovijedanja. Iz predočenih mu dijelova dnevnika vidi se da je Davor Domazet Lošo zapovjednik ZP Gospić, a ne Rahim Ademi. Svjedok je pokušao pronaći ratni dnevnik IX gardijske brigade. U vrijeme kada je postao

načelnik GS OS RH pisao je zapovijedi o predaji cjelokupne dokumentacije u arhiv, i to za sva zborna područja. Iz ZP Rijeka, u čiji sastav je naknadno ušlo ZP Gospić, dobio je dio materijala kao i dopis iz kojega je vidio da je dio materijala o operaciji «Džep 93» izuzeo Davor Domazet Lošo. Rekao je da je pregledavajući dokumentaciju i pripremajući se za razgovor sa istražiteljima iz Haaga našao zapovijed Rahima Ademija od 12. rujna 1993. godine za asanaciju terena, te zapovijed od 13. rujna 1993. godine za asanaciju ljudskih leševa. Za vrijeme boravka u Gospiću susreo je dr Kornelija Brkića, načelnika saniteta MORH, koji mu je rekao da imaju problema s prikupljanjem leševa.

Dvostruka linija zapovijedanja

Svjedok je rekao da je cijelo vrijeme postojala dvostruka linija zapovijedanja, da je i danas ima, ali manje. Rekao je da su iz GS OS RH bili izuzeti Vojna policija, SIS, IPD, logistika i da su te službe bile pod ingerencijom MORH-a. Svjedok je 2000. godine postao načelnik GS OS RH, a na toj dužnosti do tada je bio Davor Domazet Lošo. Za vrijeme dok je svjedok bio načelnik GS OS RH Vojna policija vraćena je u ingerenciju GS.

Branitelji opt. Mirka Norca predložili su svjedoku dijelove ratnog dnevnika, nakon čega je svjedok rekao da se iz tih dijelova vidi da je brigadir Rahim Ademi bio zapovjednik ZP Gospić. Rekao je da mu ranije predloženi dijelovi ratnog dnevnika i sada predloženi dijelovi govore da je u kritično vrijeme bilo miješanja nadležnosti. Rekao je da je službeni zapovjednik bio brigadir Rahim Ademi, nije mu poznato što je na terenu radio Davor Domazet Lošo.

Na pitanja opt. Mirka Norca svjedok je odgovorio da niži zapovjednik ništa ne smije mijenjati u zapovijedi o akciji koju izdaje zapovjednik ZP.

Primjedbe optuženih

Opt. Rahim Ademi stavio je primjedbu da mu je nakon odlaska zapovjednika ZP Gospić Češnjaja na bolovanje, načelnik GS OS RH, stožerni general Janko Bobotko, rekao da ima onoliko ovlasti kao zamjenik zapovjednika ZP Gospić koliko mu on da. Rekao je da je u operaciji «Džep 93» bilo najviše 1000 ljudi te da on nije potpisao zapovijed, već odluku za napad.

Opt. Norac je naveo da mu Davor Domazet Lošo nije ništa naredio, već samo sugerirao kako da riješi situaciju u selu Strunjići.

O optuženima

Svjedok rekao da optuženike izuzetno cijeni. Za Rahima Ademija je rekao da je kao Albanac sudjelovao u obrani Hrvatske, a sad je u situaciji da se brani od optužbi. Mirka Norca poštuje jer je kao dječak primio na pleća ono što su mu drugi namjestili, da je kao mlad čovjek, bez vojne naobrazbe zapovijedao gardijskom brigadom. Bio bi sretan kada bi optužen bio netko drugi.

12. rujna 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Iskaz svjedoka Davora Domazeta Loše

Svjedok Davor Domazet Lošo u kritično vrijeme bio je načelnik Obavještajne uprave Glavnog stožera oružanih snaga Republike Hrvatske (OU GS OS RH). Imao je zadatak da na ratištu, koje

se prostiralo na oko 1100 km, zna sve o neprijatelju (njihovim ciljevima, doktrini, jačini) i da o tome izvještava zapovednike na terenu. Davao je sugestije koje su zapovednici u većini slučajeva uvažavali. Bio je i stalni član Državne komisije za pregovore sa UNPROFOR-om i srpskom stranom. Nezamislivo mu je da se ne zna tko je zapovijedao u konkretnoj operaciji.

Svjedok je rekao da je važno govoriti o srpskoj strategiji Hrvatskoj i situaciji vezanoj za Bosnu i Hercegovinu u kritično vrijeme jer je upravo 1993. godina bila prekretnica. Navodi da su Srbi nakon operacije «Maslenica», kako bi zadržali zauzete položaje, napadali su sve velike gradove u Republici Hrvatskoj i na taj način pokušavali uništiti Hrvatsku u tzv. «dugoj agoniji». Gospić je bio značajan jer je bio središte obrane njihovog zacrtanog cilja - takozvane „Velike Srbije“. Računali su da Hrvatska nema dovoljno snage da oslobodi zauzeta područja. Srbima je UNPROFOR pogodio pa su, unatoč činjenici da je to trebalo biti demilitarizirano područje, dobro naoružali i formirali svoju vojsku.

Planiranje akcije «Džep 93'»

Svjedok ističe da su to bili razlozi da se u GS OS HV-a razmatraju planovi kako bi se zaustavio teror i raketno-topnički udari. ZP Gospić dobilo je zadatak razraditi operaciju u kojoj je trebalo koristiti i snage SP koje su imale položaj na Velebitu. Bio je prisutan kada su Mladen Markač, Mirko Norac i Rahim Ademi izlagali Janku Bobetku nekoliko varijanti plana akcije.

Odluku o provođenju operacije «Džep 93» donio je načelnik GS OS RH, stožerni general Janko Bobetko. Naredio je da se ne smije ponoviti situacija iz operacije «Maslenica» kada su neprijateljskoj strani došli u pomoć iz Republike Srpske i Vojske Jugoslavije. U prosudbi, koju je izvršilo ZP Gospić, kao ključni problem su navedene oklopne neprijateljske snage smještene istočno od Medaka. Svjedok je trebao davati sugestije kako spriječiti njihovo prodiranje. Zbog toga je više puta odlazio u ZP Gospić, prikupljao podatke, obilazio teren i upoznao se sa situacijom. Do podataka je dolazio i slušajući borbenu komunikaciju srpskih snaga u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Srbiji.

Akcija «Džep 93»

Načelnik GS OS RH tijekom operacije «Džep 93» bio je u Zagrebu. O provedbi operacije i situaciji na terenu izvještavao je vrhovnog zapovjednika, predsjednika RH Franju Tuđmana i ministra obrane Gojka Šuška.

Svjedok je u Gospić stigao 8. rujna 1993. godine. Glavni udar u operaciji trebala je izvršiti IX gardijska brigada HV. Na terenu je bila i laka postrojba specijalne policije MUP-a RH koja je bila predviđena kao drugi dio snaga za udar. Prostor na kojemu se operacija odvijala bio je uzak, postrojbe su išle sučelice jedna drugoj i najveća opasnost je bila od međusobne vatre. Načelnik GS OS RH tražio je da se operacija izvede brzo, planirano je da će biti izvedena za 5 sati, što se i ostvarilo. Nakon završetka operacije svjedok je obišao bojište. Vidio je da su tenkovi HV upravo na onom položaju kako je to bilo planirano. Nakon toga se vratio u Zagreb.

Sporazum o povlačenju HV-a

Nakon završene operacije uslijedio je veliki pritisak UNPROFOR-a i generala Jeana Cotta, iz francuskog bataljuna UNPROFOR-a, da se HV povuče iz Medačkog džepa. Svjedok je bio nazočan kada su stožerni general Janko Bobetko i general Cotta pregovarali o povlačenju HV-a. UNPROFOR-u je rečeno da se HV ne može povući na početne položaje jer bi Gospić ponovo bio izložen stalnom granatiranju. Petar Stipetić, kao stalni član Državne komisije i aktivni časnik, pozvan je da potpiše *Sporazum o povlačenju HV*.

S terena su dobivali informacije da su vojnici teško prihvatili povlačenje. Načelnik GS OS RH odlučio je da svjedok i Petar Stipetić odu u Gospić i s kanadskim bataljunom UNPROFOR-a dogovore provedbu Sporazuma. Svjedok je uočio aroganciju Kanadana, cjelokupna HV je nazivana zločinačkom. Mimo pravila UNPROFOR je tražio da odmah ide iza leđa HV-a. Stipetić se tome usprotivio, tražio je postupno povlačenje i upozoravao na minska polja.

Pripadnici kanadskog bataljuna su, doista, uletjeli u minsko polje. No, borbi između pripadnika UNPROFOR-a i HV-a nije bilo pa se svjedok čudi zašto su pripadnici kanadskog bataljuna primili tolika odlučja. Tvrdili su da su oni pobili 26 pripadnika HV. Kako nisu ubili Hrvate, svjedok pretpostavlja da su ubili 26 civila, a ovaj postupak se vodi zbog 27 ubijenih osoba.

Istraga o zločinima

Načelnik GS OS RH naredio da se istraži navodne zločine, no, po mišljenju svjedoka, pripadnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a su to spriječili. Na svjedokov prijedlog su ministar obrane i načelnik GS OS RH pozvali američkog vojnog atašea, otišli su u Medački džep i napisali izvješće. Svjedok navodi da je Jean Cott priznao američkoj delegaciji da ga je zapovjednik kanadskog bataljuna UNPROFOR-a obmanuo. Po njegovim spoznajama Predsjednik RH nije imao primjedbe na provedenu operaciju, no možda je zbog međunarodnog pritiska mislio da ju je trebalo izvesti nešto kasnije.

Svjedok ne zna podatke o žrtvama na hrvatskoj i neprijateljskoj strani. Ističe da je njegova uloga načelnika obavještajne službe bila sakupljanje informacija o neprijatelju i savjeti vezani uz akcije, a nije uključivalo prikupljanje podataka o žrtvama, niti sprovođenje asanacije. Ne zna ništa o asanaciji terena, ne zna je li za ovu operaciju planirano angažiranje Vojne policije. Nije bilo obavještajnog rada sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima. Svjedok je čuo da su UNPROFOR-ovci govorili o rušenju kuća, paležu.

Linija zapovijedanja

Svjedoku je nezamisliva priča o dvostrukoj «crti» zapovijedanja. U zapovjednom lancu su: na čelu vrhovni zapovjednik, potom ministar obrane, potom načelnik GS OS RH, potom zapovjednik zbornog područja, pa onda niži časnici. Smatra da o dvostrukoj liniji zapovijedanja govore časnici koji su došli iz JNA a nisu mogli prihvatiti drugi tip vojske kakva je HV.

Svjedok je po planu operacije zaključio da je opt. Rahim Ademi zapovijedao specijalnim postrojbama MUP-a RH jer je policija na terenu uvijek podređena vojsci.

U više navrata je svjedok je ponovio da sam nije izdavao zapovijedi, isključivo je davao sugestije. Sudjelovao je u izradi plana povlačenja. On je na raščlambi (analizi) operacije «Džep 93» iznio analizu. Pojasnio je da Rahim Ademi nije bio nazočan na raščlambi zato što raščlambe ne rade zapovjednici zbornih područja. Svjedok nije bio nazočan na proslavi u hotelu «Velebno».

Nakon što mu je predložen iskaz svjedoka Željka Sačića, koji je rekao da od optuženika Rahima Ademija i optuženika Mirka Norca nije dobio nikakvu zapovijed, svjedok je rekao da i dalje tvrdi da je Rahim Ademi bio zapovjednik. Ne zna za formiranje Sektora 1.

Svjedoku su pročitani dijelovi ratnog dnevnika od 9. rujna 1993. godine u kome se navodi da je svjedok davao određene zapovijedi. Svjedok je rekao da je iz ratnog dnevnika vidljivo da je njegova zadaća bila izvijestiti Načelnika GS OS RH o završenoj operaciji, da je ratni dnevnik precizno vođen no da su u njemu upisane njegove (svjedokove) sugestije a ne zapovijedi. On je davao sugestije o broju granata koje će biti upotrijebljene, a zapovjednik je odlučio o tome koliko će ih upotrijebiti i hoće li ih upotrijebiti.

Svjedok je na isti način obrazložio dijelove iskaza svjedoka Marijana Šerića o tome da mu je on (Davor Domazet Lošo) izdao zapovjedi, da je Rahim Ademi obilazio teren, a on (Davor Domazet Lošo) da je svima njima u operativnom centru zapovijedao. Navodi da je on sugerirao Šeriću, a ovaj je to prenio Ademiju koji je napisao i potpisao zapovijed.

Nakon što su mu predočeni, svjedok je porekao dijelove iskaza svjedoka Petra Stipetića da je njega (Davora Domazeta Lošu) u Gospiću vidio samo jednom i da nisu komunicirali. Rekao je da nije bio nazočan i nije čuo da je Načelnik GS OS RH rekao Petru Stipetiću da on nikada ne bi potpisao Sporazum o povlačenju HV. Porekao je da je uzeo dokumente o Medačkom džepu.

Primjedba optuženog Ademija

Opt. Rahim Ademi je stavio primjedbu da je svjedok zapovijedao operacijom «Džep 93» po ovlaštenju Načelnika GS OS RH, a što je vidljivo iz ratnog dnevnika.

19. rujna 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Svjedočenje Roberta Letinića

Svjedok je u kritično vrijeme bio pripadnik izvidničko - diverzantske satnije pri IX gardijskoj motoriziranoj brigadi HV. Sudjelovao je u operaciji „Džep 93“. Ne zna tko je zapovjednik operacije „Džep 93“. Konačnu zadaću njegovoj satniji izdao je njegov zapovjednik grupe. Zapovjednik satnije, Josip Krmpotić, dao im je upute o djelovanju i borbenoj spremnosti. Iz njegove satnije bila su ranjena 2 ili 3 vojnika.

Ne sjeća se detalja operacije ni točne zadaće svoje grupe niti satnije, ne sjeća se je li čuo djelovanje topništva, ne sjeća se crte koju su u operaciji trebali dostignuti, ne sjeća se je li bilo borbi s neprijateljem. Sjeća se ulaska njegove satnije u Čitluk i držanja zauzetih položaja. U Čitluku nisu zatekli nikoga živog. Ne zna ništa o rušenju kuća, o odnošenju imovine, ne zna je li na području Čitluka bilo ubijenih civila, poginulih i mrtvih neprijateljskih vojnika. Ne sjeća se je li vidio zapaljene i srušene kuće, no zna da su neke kuće već ranije srušene. Ne sjeća se ičega u vezi s vješanjem dvojice neprijateljskih vojnika i zlostavljanjem jednog civila.

Njegova satnija je napustila svoje položaje dva dana prije ostalih. Na terenu su spavali u srušenoj kući. Njegova satnija u jednom dijelu puta koristila je vojni kamion, a drugi dio puta prešli su pješke. Osobna vozila nisu koristili. Ne sjeća se je li netko od zapovjednika iz IX gardijske motorizirane brigade došao u posjetu njegovoj grupi ili satniji.

Optuženoga Mirka Norca nije vidio na terenu.

Svjedočenje Josipa Krmpotića

Svjedok je u kritično vrijeme bio zapovjednik izvidničko - diverzantske satnije pri IX gardijskoj motoriziranoj brigadi HV. Zapovjednik satnije postao je u ožujku ili travnju 1993. godine.

Operacija «Džep 93'»

Zadaća njegove satnije u operaciji „Džep 93“ bila je doći iz mjesta Ribnik u mjesto Rogiće.

Za operaciju je saznao par dana prije započinjanja. Zapovijed za operaciju dobio je od Mirka Norca. Operacija je počela oko 6.00 sati ujutro, 9. rujna 1993. godine. Zbog miniranog terena njegova satnija je zakasnila od pola sata do 45 minuta. U Rogićima su već bili pripadnici HV. Prvi dan satnija nije imala bliskih borbi s neprijateljem. Dva ranjena vojnika su ranjeni u bliskim borbama noću, kad su ušli u dubinu neprijateljskog teritorija. Satnija je bila na dvije lokacije, 15 – 16 pripadnika satnije bilo je stacionirano u Čitluku, sa njegovim zamjenikom Tilderom (sada pokojnim); 15 – 16 pripadnika je bilo stacionirano u Rogićima, gdje je i on bio. Satnija je uglavnom bila na ispomoći drugim jedinicama IX brigade.

Srbi su najviše bježali u Medak. Nije bilo civila, svi su bili dobro naoružani, imali su po 5 bombi, automate. U Rogićima je 70 – 80% kuća bilo uništeno „jer je svaka kuća bila bunker“. Rekao je da je rođen u tom kraju, da mu je poznato da su Srbi i prije rata bili naoružani, a posebno su se naoružali u ratu. U Rogićima je bila neprijateljska mitraljeska jedinica. Na području između Čitluka i Rogića svjedok je vidio odbačene puške, tenk, minobacač. Dana 14. ili 15. rujna 1993. godine, po zapovijedi zapovjednika IX gardijske motorizirane brigade, satnija se povukla u vojarnu u Gospić.

Zločini

Nije vidio zločine, nema saznanja da su u Rogićima činjeni zločini, njegova satnija nije činila zločine, on nije izvršio niti zapovijedao izvršenje zločina. Čuo je eksplozije 9. i 10. rujna 1993. godine, za vrijeme borbi. Poslije nije čuo eksplozije niti vidio dim. Njegova satnija nije zaduživala protutenkovske mine. Od njegova zamjenika Tildera nije tražio posebna izvješća, razgovarali su usmeno.

Mirko Norac je u više navrata, prije operacije „Džep 93“, na sastancima upozoravao sve zapovjednike kako treba postupati sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima, sa civilima. Dobio je knjižicu s tekstom Ženevskih konvencija koju je podijelio svim svojim vojnicima. Vidio je da su specijalci MUP –a RH sprovodili zarobljene neprijateljske vojnike u Gospić.

Linija zapovijedanja

Zapovijedi za sve akcije svjedok je dobivao od zapovjednika pisano. Izvještaje je podnosio na sastancima na izdvojenom zapovjednom mjestu IX gardijske motorizirane brigade u Bilaju. Ti sastanci su bili kratki, podnosio je izvještaje zapovjedniku Mirku Norcu.

Svjedok je rekao da je ZP Gospić imalo svoju izvidničko-diverzantsku satniju

Rješenja Vijeća

Vijeće je donijelo rješenje kojim je produljilo mjere opreza opt. Rahimu Ademiju, odobrilo mu je ostanak u Zagrebu na dane rasprava u rujnu i listopadu 2007. godine. Za boravka u Zagrebu za optuženika vrijede iste zabrane utjecaja na svjedoke i komunikacije sa njima kao i u Splitu.

Vijeće je rješenjem odlučilo, sukladno odredbi čl. 329. st. 4, u svezi s čl. 238.c i 238.d ZKP-a, ispitati 28 ugroženih svjedoka uz primjenu zakonskih odredbi o zaštiti njihova identiteta. Ispitivanje će biti obavljeno uz izmjenu slike i glasa svjedoka. Svjedoci će biti pod pseudonimima. Obrani oba optuženika Predsjednik Vijeća uručio je dokumentaciju s iskazima tih svjedoka danima pred istražiteljima iz Haaga. Na dokumentaciji su zasjenjeni osobni podaci ugroženih svjedoka. Predsjednik Vijeća upozorio je stranke postupka da su podatke vezane za ugrožene svjedoke dužni čuvati kao tajnu, sukladno odredbi čl. 238.d ZKP-a.

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Raspored saslušavanja ugroženih svjedoka

Predsjednik Vijeća upoznao je stranke postupka s rasporedom saslušanja ugroženih svjedoka.

Raspored saslušanja:

- dana 22. listopada 2007. godine, ugroženi svjedok 6
- dana 23. listopada 2007. godine, ugroženi svjedok 9
- dana 24. listopada 2007. godine, ugroženi svjedoci 27 i 29
- dana 25. listopada 2007. godine, ugroženi svjedoci 2, 8 i 15
- dana 29. listopada 2007. godine, ugroženi svjedoci 12 i 14
- dana 30. listopada 2007. godine, ugroženi svjedoci 4 i 7
- dana 12. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 18, 19 i 23
- dana 13. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 24 i 35
- dana 14. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 1, 20 i 34
- dana 15. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 17 i 36
- dana 19. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 11, 21 i 22
- dana 20. studenoga 2007. godine, ugroženi svjedoci 3, 25, 28 i 33

Za današnju raspravu pozvani su svjedoci: Nikola Bulj, Đuro Dmitrović, Vladimir Divjak.

Izostanak svjedoka

Za svjedoka Nikolu Bulja poziv se vratio Sudu neuručen, osoba je na naznačenoj adresi nepoznata. Sud je provjerom u Policijskoj postaji Gračac utvrdio da svjedok ne boravi na adresi koju je Sudu dostavilo Državno odvjetništvo. Policija nema saznanja gdje se svjedok nalazi.

Za svjedoka Đuru Dmitrovića poziv se vratio s oznakom «otputovao». Provjerom u Policijskoj postaji u Gospiću je utvrđeno da je svjedok dana 31. prosinca 1988. godine odjavio prebivalište iz Rijeke u Divoselo, ali tamo nije prijavio prebivalište. Policija nema spoznaja o mjestu svjedokova prebivališta u RH. Svjedok nije ishodio hrvatsku osobnu iskaznicu i putnu ispravu.

Svjedok Vladimir Divjak uputio je Sudu dopis u čijem prilogu je dostavio fotokopiju svoje putne isprave koju je izdala Kraljevina Norveška. Svjedok je ispričao svoj nedolazak navodeći da u putnoj ispravi ima upisanu zabranu ulaska u RH. Ne želi sudjelovati u postupku.

Prijedlog zastupnika optužnice

Zamjenik GDORH predložio je da adrese svjedoka Nikole Bulja i Đure Dmitrovića Sud pokuša dobiti putem međunarodne suradnje. U slučaju da adrese ne budu pribavljene, onda predlaže da budu pročitani iskazi Đure Dmitrovića: br. RM03068419, dan haškom istražitelju, i br. 0069 – 3392 koji je svjedok dao civilnoj policiji UNPROFOR-a, te iskaz svjedoka Vladimira Divjaka koji je svjedok dao pred haškim istražiteljima. Iskaz koji je svjedok Nikola Bulj dao civilnoj osobi iz UNPROFOR-a nije pravno valjan.

Branitelj opt. Rahima Ademija i branitelj opt. Mirka Norca usprotivili su se čitanju iskaza svjedoka Vladimira Divjaka jer smatraju da je njegov iskaz važan, a da nisu iscrpljeni svi pravni putovi za njegov dolazak i davanje iskaza neposredno pred Sudom.

Odluke Vijeća

Vijeće je donijelo Rješenje da će utvrđivanje adresa za svjedoke Nikolu Bulja i Đuru Dmitrovića biti provedeno zamolbenim putem preko nadležnih ministarstava Republike Bosne i Hercegovine i Republike Srbije. Nakon toga Vijeće će odlučiti o pozivanju svjedoka i načinu njihova ispitivanja. Sud će pokušati organizirati ispitivanje svjedoka Vladimira Divjaka putem uređaja za prijenos slike i zvuka u suradnji s pravosudnim vlastima Kraljevine Norveške i Republike Srbije.

25. rujna 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Za današnju raspravu pozvani su svjedoci: Žarko Vojvodić, Željko Popović i Stevo Uzelac.

Izostanak svjedoka

Pozivi upućeni navedenim svjedocima na adresu koju je Sudu dostavilo Državno odvjetništvo su vraćeni s oznakom "odselio". Policijska postaja Donji Lapac je izvjestila Sud da Žarko Vojvodić živi na nepoznatoj adresi u Srbiji, a da je Željko Popović odselio na Island.

Punomoćnik žrtava, odvjetnik Dragan Jovanić, izvijestio je Vijeće da ga je Žarko Vojvodić nazvao i ovlastio da za njega preuzme sudski poziv jer je spreman doći dati svoj iskaz na Sudu.

Odluka Vijeća

Vijeće je Rješenjem odlučilo da se, temeljem Ugovora o međunarodnoj pravnoj pomoći u kazneno pravnim predmetima, izvrši provjera adrese sadašnjeg prebivališta svjedoka Steve Uzelca u Republici Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji. Za svjedoka Željka Popovića biti će izvršena dodatna provjera u policiji te putem Odjela za podršku svjedocima Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske. Poziv svjedoku Žarku Vojvodiću biti će uručen posredstvom odvjetnika Dragana Jovanića. Pristup toga svjedoka Sudu bit će organiziran, u suradnji s Odjelom za podršku svjedocima Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, za 1. listopada 2007. godine u 9.30 sati.

26. rujna 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Na današnju raspravu pozvani su svjedoci: Dušan Lučić, Milan Krajnović, Slavica Bjegović, Stevo Jović, Željko Prpić.

Slavica Bjegović pozvana je zamolbenim putem preko Ministarstva pravde Republike Srbije. Dolazak Steve Jovića organiziran je u suradnji s Odjelom za podršku svjedocima Ministarstva pravosuđa RH.

Izostanak svjedoka

Uvidom u izvadak iz matica umrlih je utvrđeno da je Dušan Lučić umro 24. prosinca 1996. g. Dostava poziva za Milana Krajnovića do rasprave nije vraćena.

Svjedočenje Željka Prpića

Svjedok je umirovljeni stožerni brigadir. Po zapovijedi načelnika GS OS RH, Janka Bobetka, došao je u Gospić u srpnju 1993. godine. Njegov zadatak je bio pomoć u obuci i organizaciji domobranskih jedinica. Sudjelovao je na jutarnjim sastancima u ZP Gospić.

Operacija «Džep 93'»

Svjedok nije sudjelovao u pripremanju operacije «Džep 93». Za operaciju je neslužbeno čuo par dana prije operacije, a službeno iz zapovijedi Rahima Ademija kojom je određen u operativno središte Zbornog područja (ZP) Gospić. U operaciji su sudjelovale: satnija domobranske bojne iz Gospića (70 – 80 ljudi), dio domobranske bojne iz Lovinca, 111. brigada, te specijalne jedinice MUP-a RH. Pripadnici domobranskih satnija bili su ljudi s toga terena.

Mirko Norac je zapovijedao IX gardijskom motoriziranom brigadom kojoj su pridodane satnije domobranskih bojni iz Gospića i Lovinca, te 111. brigada HV. Specijalnim jedinicama MUP-a RH zapovijedao je Željko Sačić. Rahim Ademi je bio na čelu HV i specijalne policije MUP-a RH u operaciji «Džep 93». Svjedok je čuo da se govorilo o formiranju sektora, no do toga nije došlo, Željko Sačić odbijao se staviti pod komandu Mirka Norca.

Na sastancima prije i za vrijeme operacije bio je nazočan i Davor Domazet. Imao je svoju sobu u neposrednoj blizini operativnog središta. Svjedok ne zna je li Domazet izdavao zapovijedi. Zna da je tijekom operacije došlo do sukoba između Ademija i Domazeta zbog topničkog djelovanja.

Zločini

Svjedok je rekao da je Rahim Ademi na sastanku prije operacije naglasio svim zapovijednicima jedinica da moraju biti poštovane odredbe međunarodnog humanitarnog prava.

Dan – dva nakon završetka operacije svjedok je na terenu vidio ubijenu stoku, uništene kuće, dvije ili tri kuće u Drljićima koje je zapalila HV, jedan ili dva leša koji nisu bili masakrirani. Smatra da je Medački džep bio važan i hrvatskoj i srpskoj strani i da područje nije bilo naseljeno civilima.

15. rujna 1993. godine je u operativno središte žurno došao Nielsen iz kanadskog bataljuna UNPROFOR-a. Bilo je prepirki sa pripadnicima kanadskog bataljuna i puškaranja u zrak od strane pripadnika HV-a kada su se morali povući s dosegnutih crta bojišta.

Svjedok je pripadnicima ruskog bataljuna UNPROFOR-a pokazao u šumi u Drljićima četiri tijela. Tijela nisu bila masakrirana, na sebi su imali dijelove uniforme, bila su raspoređena u razmacima što je svjedoku govorilo da su pokušali proboj. U području mjesta Pjevač svjedok je vidio deset -dvanaest leševa koji su ležali u borbenom razmaku pa je svjedoku izgledalo da su pokušali proboj. Doveo je pripadnike francuskog i kanadskog bataljuna UNPROFOR-a. Jedan od njih je drvetom okretao leševe, gledao im vratove, jesu li zaklani i jesu li im izvađene oči.

Svjedok nema spoznaja o počinjenim zločinima, u novinama je čitao da je 2000. godine na području Gospića izvršena ekshumacija poginulih. Rahim Ademi je nakon operacije zapovijedio da se izvrši asanaciju terena po pravilima struke i da se leševe pokopa na pravoslavnom groblju. Ne zna jesu li leševi tamo pokopani. Razmijenjeno je 51 tijelo, ali ne zna jesu li ta tijela ranije bila pokapana.

Svjedočenje oštećene Slavice Bjegović

Slavica Bjegović je kći Nedjeljka i Milke Bjegović, žrtava. Do rata su živjeli u Gospiću odakle su izbjegli i smjestili se između Čitluka i Divosela. Ona je povremeno odlazila u jednu vikendicu u Medaku. Majka Milka je bila rođena 1947. godine, bila je domaćica. Otac je rođen 1936. godine, svjedokinja pretpostavlja da je sudjelovao u obrani sela, no nikada kod njega nije vidjela oružje ili uniformu. Mlađe osobe su išle stražariti.

Nije bila sa roditeljima u trenutku napada. Čula je da je otac poginuo ispred kuće, a majka u zbjegu u Počitelju. Od Srba koji su izbjegli prema Gračacu je čula da je zbjeg granatiran. Izbjegla je u Srbiju 1995. godine. Oca je tražila preko Jugoslavenskog crvenog krsta. Od osoba iz Haaga je saznala da je među leševima pronađenim u septičkoj jami u Obradović Varoši u Gospiću i tijelo njezina oca. Kostii oca je dobila na Zavodu za kriminalistička vještačenja i sudsku medicinu u Zagrebu. Ne zna kako je otac poginuo.

Zapažanje

Svjedokinja je imala podršku psihologinje Odjela za podršku svjedoka pri Ministarstvu pravosuđa RH.

Svjedočenje oštećenog Steve Jovića

Zbjeg

Stvo Jović je suprug Anđelije Jović, žrtve. U jutro, u 6.00 sati, 9. rujna 1993. godine probudila ga je supruga Anđelija, gorile su kuće. Pobjegli su i do 11. rujna 1993. godine ostali skriveni u šumi. S njima su u šumi bili još Milka Bjegović (majka svjedokinje Slavice Bjegović), Seja Matić i njezin suprug Nikola Matić, Smilja Jović, (majka Milana Jovića), Milan Jović, Jagoda Jerković i Jeka Potkonjak. Supruga Anđelija i Milan Jović su 11. rujna 1993. godine oko 15,00 sati pošli tražiti vodu za piće. Nedugo iza toga je čuo jedan hitac, a oko 19.00 sati rafalnu paljbu. Pretpostavio je da su ubijeni.

Ostali su tada krenuli prema Počitelju. Pucalo se iz zaseoka Jovića. Jeka Potkonjak uvukla se u jednu živicu i počela jaukati da će je zaklati. Jedva su je nagovorili da krenu dalje. U zaseoku Miškovićima i u Drljićima je vidio kako gore 3 – 4 kuće. Čuli su granate. Od granatiranja je poginula Milka Bjegović. On je pogođen gelerom u bedro, a 14. rujna 1993. g. je ranjen u koljeno. Civili iz Medaka koje su sreli su mu pomogli da uđe u kamion. Operiran je u Kninu.

Zločini

Svjedok je rekao da je njegova supruga Anđelija Jović mučena od 15.00 do 19.00 sati, da je nabijena na kolac. Sudu je predočio Izvješće o autopsiji obavljenoj dana 13. svibnja 2000. godine sačinjeno u Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu, dokument MKSJ-a u kome se navodi da je njegova supruga premlaćena i ubijena. Njezino tijelo nije razmijenjeno jer bi se vidjelo da je živa nabijena na kolac. Ekshumirano je 2000. godine iz septičke jame u Obradović Varoši u Gospiću gdje su nađeni Stevo Vojnović, Milan Jović i neke osobe koje ne poznaje.

Svjedok je rekao da je u području Medačkog džepa spaljeno 400 kuća. Početkom rata u to područje su stigli «baš pravi četnici» koje nije prihvatilo domicilno stanovništvo, no nisu ništa protiv njih mogli. Četnici su spavali na položajima, moralo im se kuhati. U Divoselu je bilo 600 civila, u Čitluku 500 – 600 civila. Ornica je naselje u koje je HV ušla ranije.

Svjedokova dva sina su bila u Hrvatskoj vojsci. Jedan sin poginuo je kao pripadnik HV. On i supruga su znali puno noći prespavati kod susjeda jer su se bojali osvete, smatrani su ustašama.

Na pitanje branitelja opt. Mirka Norca, zašto se nisu predali nego su bježali, svjedok je rekao da su svi oni koji su se predali bili ubijeni. Nije poznavao Danicu Obradović, ali je čuo o njoj. Bila je to osoba koju su četnici napijali i slikali s oružjem.

Na pitanje kako zna da je na njih pucala Hrvatska vojska, a ne policija, svjedok je rekao da je na njih pucano sa položaja koje je zauzela hrvatska strana, ne zna je li to bila vojska ili policija.

O okrivljenima

Svjedok ne postavlja imovinsko - pravni zahtjev. Ne optužuje generale jer misli da su zavedeni. Želi da budu kažnjeni svi koji su činili zločine, bez obzira radi li se o Srbima ili Hrvatima, kako bi se ponovo mogao uspostaviti suživot.

27. rujna 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Na današnju raspravu pozvani su svjedoci: Milan Pavlica, Mile Drča, Milka Radaković, Nikola Vidović, Marko Jagetić.

Izostanak svjedoka

Uvidom u izvod iz matice umrlih utvrđeno je da je Milan Pavlica umro.

Dostava poziva za Mileta Drču do rasprave nije vraćena.

Milka Radaković je pozvana zamolbenim putem preko Ministarstva pravde Republike Srbije. Nikola Vidović je pozvan putem Policijske postaje Donji Srb. Sud je dobio informaciju da se ta osoba nalazi u Bačkom Brestovcu u Republici Srbiji.

Svjedočenje Marka Jagetića

Svjedok je u kritično vrijeme bio načelnik saniteta ZP Gospić. Poslijepodne 8. rujna 1993. godine je čuo za operaciju „Džep 93“.

Zarobljenici

Zapovjednik ZP Gospić, Rahim Ademi, izdao mu je zapovijed da 9. rujna 1993. godine u 6.00 sati dođe u operativno središte ZP Gospić. Toga dana navečer pozvali su ga u razrušenu zgradu doma bivše JNA gdje je jedan zarobljenik bio u nesvijesti. U prostoriji nije bilo svjetla, svjedok je vidio da osoba leži, a drugi zarobljenici su sjedili. Pregledom je ustanovio da zarobljenik u nesvijesti ima različitu veličinu zjenica, što je govorilo da se radi o povredi lubanje i infrakranijalnom krvarenju. Kolima hitne pomoći prebacio je zarobljenika u bolnicu u Gospić gdje su se kirurzi složili da je potreban neurokirurški zahvat. Tražio je da se zarobljenika preveze na neurokirurški odjel KBC Rijeka, na što su liječnici i osoblje u bolnici Gospić negodovali govoreći: „Doktore, nećete valjda četnika slati u Rijeku“. Negodovanja je bilo i u Zapovjedništvu ZP Gospić. Šef SIS-a, Jakić, mu je rekao je da je kao liječnik postupio ispravno, no kao vojnik da je pogriješio. Zarobljenik je operiran u KBC Rijeka, ali je umro. Misli da je njegovo tijelo bilo razmijenjeno kao 52. tijelo, ne zna mu ime.

Asanacija terena

11. rujna 1993. godine je prvi put izišao na teren. Vojnici su mu govorili imena lokacija jer nije poznavao teren. Potporu je imao iz satnije za osiguranje 305. logističke baze. Iz MORH-a iz Zagreba dopremljene su vreće za mrtvace i dvije bačve klornog vapna. Svjedok nije tražio vreće, bilo ih je dosta, ali ne zna točno koliko. Mrtve sakupljene na terenu su vozili u prosekturu bolnice

u Gospiću. Radilo se o raspadnutim leševima. Zbog jakog smrada morali su ih prevoziti u Jasikovo. U asanaciji i prikupljanju leševa pomogao mu je medicinski tehničar Krešimir Tomljenović. Išli su u dvije grupe. Svjedok je išao s jednom, a Tomljenović s drugom grupom.

U Divoselu, blizu Bilajskog Novog Sla, na ravnici, naišli su na 11 - 12 leševa, bili su u grupi, izgledalo je da su u trenutku smrti bili u koloni. Oko jednog grma bilo je 5 – 6 leševa. Ukupno su našli 20-ak leševa. Leševi su bili u civilu, nitko nije imao dokumentaciju.

Na terenu je vidio goruće kuće i čuo je detonacije koje su mu ličile na detonaciju dinamita. Vidio je kako se vojnim i civilnim kamionima odvozilo drvo za ogrjev, odvozili su i civili i vojnici.

Prikupljanje leševa za razmjenu

12. rujna 1993. godine mu je dr. Kornelije Barić, načelnik saniteta GS OS HV, naredio da do 15., ili 16., rujna 1993. godine mora prikupiti 52 leša. Zaprijetio mu je da će ga ubiti ako to ne izvrši. U zadanom roku su sakupili 74 leša, sam svjedok je prikupio preko 50 leševa, svi u stanju raspadanja. Prevoženi su kamionom sa žutom ceradom na kojoj je pisalo „Leo“. Naknadno je došla hladnjača iz Splita, ili Zadra, kojom su leševi voženi na razmjenu. Leševi su oprani, s njih je svučena sva odjeća. Svjedok pretpostavlja da je odjeća bila svučena jer je već bila uništena i raspadnuta. Nakon pranja izvršen je vanjski pregled leševa. Preglede su vršili liječnici Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci: prof. dr. Renata Dobi – Babić, dr. Alen Bosnar, dr. Cucurić i dr. Pjer Katalinić. Po njihovu pozivu je svjedok također pregledavao leševe.

Rane su bile nanosene iz vatrenog oružja, ne iz neposredne blizine. Zbog stanja leševa teško je bilo utvrditi ulazne i izlazne rane. Bilo je dosta reznih rana. Vojnici su mu pričali da su zakopali četničkog vojvodu koji im, osim imena i toga da je vojvoda, ništa drugo nije želio reći, a dva su ga sata „rezuckali“. Zatrpali su ga u jedan rov i preko rova prešli gusjenicama.

Vojnici su mu rekli da su kod Debele glave zapaljene dvije žene. Njihove zapaljene kralježnice i karlične kosti pokupio je razgrnuvši pepel.

U jednom selu našao je dva muškarca obješena na granu drveta. Jedan je bio obješen užetom oko vrata, a drugi lancem oko vrata. Nakon dva dana su bili zakopani, no morali su ih ponovo otkopati kako bi prikupili što više leševa. Početkom svibnja 1994. godine slučajno je sreo jednog vojnika koji mu je u razgovoru, kad ga je pitao sjeća li se te dvojice muškaraca, odgovorio: „Kako se ne bih sjećao, gospodine pukovniče, ispod njih smo pekli janjce“.

Svjedok je u novinama pročitao iskaz svjedoka od prethodnog dana (svjedok Stevo Jović). Rekao je da je točna tvrdnja da je supruga toga svjedoka nabijena na kolac. Osobno je pregledao tijelo te žene, pozvala ga je dr. Renata Dobi – Babić i pitala ga za mišljenje. Dr. Kornelije Barić zabranio je da se tijela na kojima su vidljivi tragovi zlostavljanja i mučenja predaju u razmjenu. Kako se na tijelu te žene vidjelo da je rana kroz vaginu i rodnicu nanosena zaživotno, tijelo nisu mogli dati u razmjenu jer bi dr. Zoran Stanković, patolog s VMA, odmah vidio da je osoba mučena.

Haški istražitelji pitali su svjedoka za protokole mrtvih osoba. Prije par dana je tražio te protokole u Zavodu za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci, no tamo ih nema. Rekao je da je dr. Kornelije Barić zabranio pisati protokole u 3 primjerka. Također, nedostaje popis vojnika koji su mu pomagali u prikupljanju leševa.

Svjedok je u čitavoj akciji asanacije terena na Debeloj glavi naišao na jednog ubijenog srpskog vojnika koji je bio u uniformi bivše JNA, imao je bijelo remenje, što je ukazivalo da je pripadnik Vojne policije. Kad mu je predočeno da je pred haškim istražiteljima rekao da je na tom mjestu

vidio dvojicu neprijateljskih vojnika, svjedok je rekao da je zbog protoka vremena zaboravio na toga drugoga, no vojni policajac mu je ostao u sjećanju. Rekao je da su svi leševi nađeni u Divoselu bili u civilnoj odjeći, bez oružja, osim jednog leša u čijem džepu su našli bombu, za koju smatra da mu je podmetnuta. U džepovima leševa našli su zelene divlje jabuke.

Na pitanje branitelja opt. Mirka Norca je li osobno pregledao odjeću svih leševa i može li tvrditi da nisu i drugi imali bombe, svjedok je rekao da nije pregledao svu odjeću, da su ih pregledali liječnici sudske medicine a on je vidio jednu bombu. Samo jedna žena, koja je nađena na lokalitetu Debela glava, na sebi je imala vjetrovku bivše JNA, svi drugi su bili u civilnoj odjeći. Ne zna koliko je bilo ženskih, a koliko muških leševa, misli da je bilo više muških. Radilo se o sredovječnim ljudima.

Uklanjanje leševa

Dr. Renata Dobi – Babić je išla na razmjenu leševa 17. rujna 1993. godine. Razmijenjena su 52 leša. Ostali leševi bili su zakopani, dio u ruševine, a dio je bačen u septičke jame u Obradović Varoši u Gospiću. Svjedok smatra da MORH-u nije bilo briga što će se učiniti s tih 30-ak leševa. Bilo je važno ukloniti sve leševe iz zone u koju je ušao UNPROFOR. Dr. Kornelije Barić izvještavao je o učinjenom načelnika GS OS HV, generala Janka Bobetka. Svjedok nije izvještavao Zapovjedništvo ZP Gospić.

Linija zapovijedanja

Svjedok je u operativnom središtu bio u neposrednoj blizini admirala Davora Domazeta Loše i čuo kad je izdavao zapovijed po kojim ciljevima (Korenici, Udbini i Kninu) treba tući topništvom. Vidio je da na intervenciju UNPROFOR-a da se prestane s topničkom vatrom nije htio prestati sve dok srpska strana nije zaprijetila da će za odmazdu tući sve hrvatske gradove. Stekao je dojam da je operacijom zapovijedao Davor Domazet Lošo. Dan prije operacije „Džep 93“ na sastanak, na kojemu su bili svjedok, Davor Domazet Lošo i Rahim Ademi, su poslije došli Mirko Norac i Mladen Markač. Mirko Norac je bio ljut, no ne zna zbog čega.

O optuženima

Svjedok je potvrdio da je haškim istražiteljima rekao da je imao problema sa Mirkom Norcem koji mu je rekao da ga se ne tiču smrti četnika, te da više ne želi vidjeti zarobljene Srbe. Rekao je da je tijekom operacije Rahim Ademi bio na terenu s jedinicama, a da je cijelo vrijeme u operativnom središtu bio Davor Domazet Lošo.

Primjedbe otuženog Mirka Norca

Opt. Mirko Norac je rekao da nikada nije razgovarao sa svjedokom, ali su bili zajedno na „brifinzima“. Rekao je da se 99% vojnika prilikom izvlačenja preoblačilo u civile, te se ne radi o civilima kako to tvrdi svjedok. Rekao je da je svjedok zbog alkoholizma otišao u mirovinu, da je zato nepouzdan svjedok i da govori iz revolta. Podmetanja bombi leševima sigurno nije bilo. U vezi nabijanja žene na kolac rekao je da mu je žao svjedoka, ali da se ne radi o XV stoljeću.

1. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Na današnju raspravu pozvani su svjedoci: Božidar Matić, Branko Pjević, Stevo Potkonjak, Žarko Vojvodić, te Mile Milković.

Izostanak svjedoka

Svjedok Božidar Matić se, prema rezultatima terenske provjere Policijske postaje Gospić, nalazi u Republici Srbiji, svjedok nije ishodio hrvatsku osobnu iskaznicu i putnu ispravu.

Svjedok Branko Pjević se, prema rezultatima terenske provjere Policijske postaje Donji Lapac, nalazi na nepoznatoj adresi u Sjedinjenim Američkim Državama.

Stevo Potkonjak se, prema rezultatima terenske provjere izvršene od Policijske postaje Gospić, nalazi u Sjedinjenim Američkim Državama, svjedok nije ishodio hrvatsku osobnu iskaznicu i putnu ispravu. Protiv toga svjedoka je, temeljem naloga Općinskog suda u Šibeniku, raspisana lokalna potraga a Županijski sud u Šibeniku raspisao je potragu s mjerom «uhititi» zbog postojanja pravomoćne osuđujuće presude protiv njega.

Odluka Vijeća o svjedočenju putem sredstava za prijenos slike

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Dragan Jovanić, izvijestio je Vijeće da je dostavio poziv svjedoku Žarku Vojvodića zajedno s pozivom Odjela za podršku svjedocima pri Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske. Svjedoku je garantiran nesmetan ulazak, boravak i odlazak s područja Republike Hrvatske za vrijeme dok bude u ovom predmetu davao iskaz kao svjedok. No, svjedok se izjasnio da je voljan svoj iskaz dati putem sredstava za prijenos slike i zvuka (video - link). Svjedok je svoje podatke dostavio Specijalnom sudu u Beogradu, stoga je punomoćnik zamolio da Vijeće donese rješenje kojim će odobriti uzimanje iskaza svjedoka na predloženi način.

Vijeće je odlučilo da će se za svjedoke koji imaju prebivalište na području Republike Srbije, ili Bosne i Hercegovine, a ne žele doći u Republiku Hrvatsku, putem međunarodne pravne pomoći zatražiti ispitivanje uz korištenje tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka.

Svjedočenje Mile Milkovića

Svjedok Mile Milković je u kritično vrijeme bio zapovjednik protuoklopnog voda domobranske bojne Gospić. Nakon operacije «Džep 93», kad je smijenjen zapovjednik domobranske bojne Gospić, Milan Kosović, svjedok je postao zapovjednik bojne. Pozvan je svjedočiti o sastanku održanom u hotelu «Velebno» (sastanak održan nakon operacije «Džep 93») - tko je sve govorio i što na tom sastanku.

Operacija „Džep 93“

Svjedok je sa svojim vodom bio na položaju između Divosela i Ribnika. Iako su bili protuoklopni vod, on je svoje vojnike vodio kao pješništvo s tim da je vod bio opremljen “zoljama”, “osama”, ručnim bacačima. Po zapovjedi zapovjednika domobranske bojne Gospić, Milana Kosovića, njegov vod je tijekom operacije mijenjao položaj. Ne zna tko je Milanu Kosoviću izdavao zapovjedi. Na terenu nije vidio opt. Mirka Norca.

Ne zna jesu li bili punktovi Vojne policije, niti koliko je bilo pripadnika Vojne policije.

Njegov vod nije imao poginulih u borbi, ali je bilo dosta ranjenih boraca. Nije vidio poginule neprijateljske vojnike, ali su njegovi vojnici i on nailazili na krvave zavoje i drugi sanitetski

materijal po čemu zaključuje da je bilo ranjenih neprijateljskih vojnika. Civile nije vidio, niti žive niti mrtve. Njegov vod na terenu nije koristio kuće za smještaj, spavali su u šumi i na ledini.

Zapovijed za povlačenje

U vodu je bilo velikih otpora zapovjedi za povlačenje na početne položaje. Neki ljudi su bacali oružje. Pribojavao se da se u revoltu međusobno ne ubiju, no nije bilo nekontroliranog pucanja.

Sastanak u hotelu „Velebno“

Svjedok je bio nazočan sastanku u hotelu «Velebno» na Baškim Oštarijama. Sastanak je održan tri (do sedam) dana nakon završetka operacije «Džep 93». Na sastanku je bilo 70 – 80 ljudi, uglavnom zapovjednici jedinica. Od visokih časnika HV sjeća se Mirka Norca i Janka Bobetka. Zna da je bilo još nekoliko visokih časnika HV, ali se ne može sjetiti njihovih imena. Od ostalih koji su bili zna nadimke. Obratio im se general Janko Bobetko, čestitao im na dobro obavljenom poslu, nikakve probleme nije spominjao. Za vrijeme dok je svjedok bio nazočan sastanku, Mirko Norac nije govorio. Na sastanku nije bio Milan Kosović. Smijenjen je s mjesta zapovjednika Ddomobranske bojne iz Gospića, no niti danas svjedok ne zna koji je pravi razlog te smjene.

2. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Na današnju raspravu pozvani su svjedoci: Želimir Martić, Željko Karan, Radivoj Nikolić i Jandro Grgurić.

Izostanak svjedoka

Svjedok Želimir Martić pozvan je putem Ministarstva pravde Republike Srbije, nema povratne informacije o njemu.

Svjedok Željko Karan pozvan je putem Ministarstva pravde Republike Srbije, Vijeće je dobilo obavijest da je poziv danas zaprimljen u Ministarstvu, te da svjedoka nisu stigli izvijestiti. Ako ne bude želio doći u RH, svjedoku će biti ponuđena mogućnost svjedočenja putem sredstava za prijenos slike i zvuka.

Za svjedoka Radivoja Nikolića je Vijeće terenskom provjerom dobilo točnu adresu u Beogradu. Bit će pozvan uz iste mogućnosti svjedočenja putem sredstava za prijenos slike i zvuka.

Svjedočenje Jandre Grgurića

Svjedok Jandro Grgurić u kritično vrijeme bio je zapovjednik I voda izvidničke satnije. Zapovjednik izvidničke satnije bio je Josip Krmpotić. Satnija je bila u sastavu IX gardijske motorizirane brigade čiji zapovjednik je bio opt. Mirko Norac.

Operacija „Džep 93“

Za operaciju «Džep 93» saznao je dan prije operacije od zapovjednika satnije koji ih je uputio u njihove zadatke. Njegov vod je trebao čuvati Rogića most da ga neprijatelj ne bi srušio. Zbog prolaska kroz minsko polje je njegov vod zakasnio na odredište. Imali su jednog ranjenog vojnika. Kad su došli do točke koju su morali dosegnuti, vidjeli su tu tenkove, taj položaj je već osvojila HV. Smjer kretanja njegova voda bio je Ribnik prema Rogića mostu. Išli su dalje prema lokaciji Kriva Lika. Na kraju dana su dobili zapovijed da se povuku malo unazad i da čuvaju svoje položaje. Smjestili su se podrume dviju srušenih kuća, 300- 500 m udaljenih od Debele glave. Kuće su ranije, i tijekom njihova boravka, često granatirane od neprijatelja. Na tom položaju su se zadržali par dana. Samo su odgovarali na vatru s neprijateljske strane. Noću se

čulo poneku granatu i metke. Kako nisu raspolagali s uređajima za noćno osmatranje pucali su na svaki šum. Ujutro su vidjeli ustrijeljene mrtve životinje.

Tijekom napredovanja, svjedok nije vidio niti jednog živog, niti mrtvog, neprijateljskog vojnika, kao niti civila. Nije vidio da su hrvatski vojnici, ili civili, pljačkali, palili, uništavali imovinu. On svojim vojnicima to nije dopuštao, a osim toga bili su stalno na tom položaju.

Zapovijed za povlačenje

Na zapovijed za povlačenje su vojnici dvojako reagirali. Neki su bili zadovoljni što se povlače u vojarnu jer ih se često granatiralo i pucalo po njima, a da oni nisu smjeli odgovarati. Neki su negodovali, zašto su uopće išli u borbu kad se moraju povući na početni položaj. Povukli su se na svoj početni položaj u vojarnu u Gospiću Misli da se njegova satnija povukla prva.

Prije operacije, kad im je izdavao zapovijed, zapovjednik Josip Krmpotić im je rekao kako trebaju postupati sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima i civilima, da ne smiju nikoga ubiti nego predati u vojarnu, da ne smiju pljačkati, paliti, ili uništavati imovinu.

Pri povlačenju, svjedok je kraj ceste vidio mrtva dva - tri neprijateljska vojnika mrtva. Svjedok je ispričao kako je njegov vod naišao na staricu od 70 – 80 godina kojoj nisu učinili ništa nažao, uputili su je da ne može sama ostati u ratnoj zoni i predali je vozilu HV kojim je odvezena u vojarnu u Gospić. Nakon povlačenja, nije čuo detonacije.

Njegov vod na terenu nije imao protuoklopne mine, imali su „ose“ za tenkove. Stranci u satniji su bili Johan Tilber, zamjenik zapovjednika satnije, i jedan Mađar. Johana Tilbera su zarobili neprijatelji, poginuo je. Sa svojim zapovjednikom Josipom Krmpotićem je tijekom operacije komunicirao motorolom.

3. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Svjedočenje Srećka Marića

Svjedok je u kritično vrijeme bio pripadnik minobacačke bitnice u sastavu IX gardijske motorizirane brigade HV. Bitnica je imala dva minobacača od 120 mm.

Operacija „Džep 93“

Za operaciju je saznao dva dana prije njena početka. Zadatke im je izdao zapovjednik Ivica Brajković. Bitnica je bila minobacačka potpora pješastvu. Smjer kretanja njegove postrojbe bio je Jasikovo – Poljari. Ispalili su 2 – 3 mine na 2 – 3 bunkera gdje je pješastvo zastalo. Proboj neprijateljskih linija trajao je sat vremena, nakon čega su išli prema Jovićima i zadnjoj točki Krivoj Lici. Nije vidio žive neprijateljske vojnike, vidio je jednog mrtvog neprijateljskog vojnika kraj ceste. U Jovićima su naišli na netom napuštenu neprijateljsku bitnicu od 6 minobacača, oruđa su bila još topla. U Krivoj Lici su zauzeli položaj na kojemu su ostali 4 dana. Trpjeli su neprijateljsku vatru iz smjera Medaka, no nisu uzvraćali. Povukli su se u kuću gdje je bilo zapovjedništvo bojne.

Zapovjed o povlačenju

Nakon dva dana su dobili zapovijed za povlačenje. Vojnici su tu zapovijed dobro prihvatili, bili su sretni što nakon dužeg vremena mogu ići s položaja. Svi su se povukli u vojarnu u Gospić.

Zločini

U povratku nisu išli istim putem kojim su došli na položaj. Nije vidio dim, nije čuo eksplozije miniranja, nije vidio pljačkanje, uništavanje imovine, ubojstva. Zapovjednik IX gardijske motorizirane brigade, Mirko Norac, dolazio je na položaj, razgovarao je sa zapovjednikom Ivicom Brajkovićem, no svjedok ne zna niti razlog dolaska niti sadržaj razgovora. Još tijekom obuke postrojbe Ivica Brajković je podijelio zapovjednicima vodova, a ovi svojim vojnicima, knjižice sa tekstovima Ženevskih konvencija.

Svjedočenje Marka Marića

Svjedok je u kritično vrijeme bio pomoćnik za političko djelovanje zapovjednika II bojne. Zapovjednik bojne bio je Dinko Sekula. II bojna bila je u sastavu IX gardijske motorizirane brigade. Svjedok nije sudjelovao u planiranju operacije.

Operacija „Džep 93“

S operacijom ih je upoznao zapovjednik IX gardijske motorizirane brigade, Mirko Norac, par dana prije 9. rujna 1993. godine. Rekao im je koji je zadatak II bojne, upozorio ih na poštovanje odredbi Ženevskih konvencija i postupanje tijekom operacije.

9. rujna 1993. godine, u 5.00 sati, bojna je krenula u smjeru Jasikovaca. Operacija je započela topničkom pripremom (vatrom) HV, koja je bila slabog, do srednjeg, intenziteta. Na početku su imali 3 ranjena vojnika. Naišli su na minska polja. U Poljarima je tenk HV naišao na minu. Tu su našli puno streljiva i ostavljene SMB uniforme koje su neprijatelji ostavili presvukavši se u civile. Neprijateljska vatra je bila jakog intenziteta. Pred Debelom glavom naišli su na snažan otpor neprijatelja. Tu je poginuo pripadnik njegove bojne izišavši pred neprijateljsku kampanjolu, misleći da se radi o kampanjoli HV.

Nakon toga krenuli su prema Potkonjacima, Jovićima, Rogićima. U Jovićima su naišli na 6 napuštenih neprijateljskih minobacača 82 mm, bili su još topli. Tu su sačekali specijalnu policiju MUP-a RH koja je kasnila. Cijelo vrijeme, posebno u Jovićima, bili su tučeni neprijateljskim topništvom.

Nastavili su zajedno sa specijalnom policijom prema Čitluku gdje su se spojili s I bojnomo IX gardijske motorizirane brigade i krenuli prema Krivoj Lici. Tu su se drugi dan ukopali. Područje nije bilo naseljeno te su noć proveli vani. Pucalo se po njima, svjedok pretpostavlja da su pucali, možda, i pripadnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a. Misli da je među pripadnicima kanadskog bataljuna bilo Srba, a vidio je novinske fotografije na kojima su slikani Kanadani kako piju zajedno sa Srbima. Rekao je da je laž da su pripadnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a ubili 26 pripadnika HV.

Drugoga dana, 12. ili 13. rujna 1993. godine, je na izdvojenom zapovjednom mjestu njegove bojne u Rogićima zatekao tri starije žene, jednu u SMB košulji, dvije u civilu. Tu se zatekao zapovjednik IX gardijske motorizirane brigade Mirko Norac koji je naredio pripadnicima SIS-a da starice prevezu izvan ratne zone i predaju nadležnima, a njemu je rekao da ih nahrani te da ih nitko ne smije dirati. Vidio je tu i Rahima Ademija i Čanića zvanog «Bićo».

Zarobljene neprijateljske vojnike nije vidio. Nije vidio pripadnike Vojne policije. Opisujući smjer kojim se njegova bojna kretala, rekao je da na tom potezu nema puno kuća. U Čurinama ima 2 kuće, u Potkonjacima 1 sa štalom, u Čitluku 4 – 5 kuća. Rekao je da je svaka od tih kuća bila bunker u kojemu je bilo oružja i streljiva.

Zapovijed o povlačenju

Reakcija vojnika na zapovijed o povlačenju bila je burna, no zapovjednici vodova i on uspjeli su sve držati pod kontrolom.

Svjedok nije čuo da se bilo što nezakonito događalo na terenu.

Primjedba opt. Rahima Ademija

Opt. Rahim Ademi je stavio primjedbu da on nikada sa Mirkom Norcem i Čanićem nije bio u zapovjedništvu II bojne. Bio je sa Mirkom Norcem na prvoj crti bojišnice.

Svjedočenje Dinka Sekule

Svjedok Dinko Sekula u kritično vrijeme bio je zapovjednik II bojne IX gardijske motorizirane brigade. Za operaciju «Džep 93» saznao je 5. ili 6. rujna 1993. godine na sastanku koji je vodio zapovjednik IX gardijske motorizirane brigade, Mirko Norac. Dobili su zadaću i smjer kretanja njihove bojne. Tom prigodom Norac je posebno naglasio dužnost postupanja u skladu s odredbama Ženevskih konvencija, objasnio je postupanje sa civilima, ratnim zarobljenicima, imovinom.

Operacija “Džep 93”

Njegova bojna kretala se smjerom Jasikovac – Poljare – Potkonjaci – Krajnovići – Kriva Lika. Vatru su otvarali prema svim točkama s kojih se tuklo po njima. U Potkonjacima je bio veći otpor, morali su koristiti i tenk, iz jedne kuće se pucalo po njima. U Jovićima su naišli na bitnicu od 6 netom napuštenih neprijateljskih minobacača od 82 mm, koji su još bili topli. Tu su sačekali pripadnike specijalne policije MUP-a RH koji su kasnili. Kod jednog mosta naišli su na mrtvog neprijateljskog vojnika. Tražio je da ga se premjesti kraj ceste da ga tenk HV koji je tu morao proći ne bi zgazio.

Svjedok ne zna tko je čistio predio Debelu glavu nakon završetka operacije, njegovi vojnici nisu u tome sudjelovali. Izdvojeno zapovjedno mjesto II bojne formirano je nakon par dana u Rogićima. Tu ih je, najmanje dva puta, u redovnom obilasku, posjetio zapovjednik Mirko Norac. Nije vidio Rahima Ademija.

Zapovijed o povlačenju izazvala je negodovanje vojnika, no zapovjednici vodova i zapovjedni kadar bojne držao je postupanje vojnika pod kontrolom.

Nije vidio neprijateljske vojnike žive, vidio je jednog mrtvog neprijateljskog vojnika kod mosta. U Rogićima, sa Velebita su došle tri starice, civili, stare oko 60-ak godina. Starice su nahranili, predali SIS-u koji ih je odvezao u vojarnu u Gospić, nisu mogle ostati u ratnoj zoni. Detonacije nije čuo, za nezakonita postupanja nije čuo.

Izvješćivanje

Motorolom je izvješćivao dežurnog u zapovjedništvu IX gardijske motorizirane brigade o postupanjima, imao je kodirane karte i šifre. Opt. Mirka Norca nije osobno izvješćivao o stanju na terenu. Tijekom operacije imali su kratke sastanke sa zapovjednikom Norcem gdje su davali

kratke izvještaje. Na tim sastancima nije vidio Željka Sačića, niti bilo koga drugog iz specijalne policije MUP-a RH. Ne sjeća se da je vidio vojnu policiju, osim u Divoselu na izlazu. Na razini bojne vođen je ratni dnevnik, no svjedok ne zna gdje se dnevnik nalazi. Za vrijeme operacije ratni dnevnik II bojne vodio je njegov zamjenik Saša Katalinić.

9. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Suđenje prati Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Svjedočenje Stjepana Škrinjarića

Svjedok je u kritično vrijeme bio zapovjednik I. bojne IX. gardijske motorizirane brigade (u daljnjem tekstu GMB). Za operaciju «Džep 93» saznao je 5 – 6 dana prije operacije od zapovjednika IX GMB, Mirka Norca.

Operacija „Džep 93“

Operacija je počela topničkom pripremom koja je trajala pola sata, ili oko četrdeset minuta. Nakon toga je išlo pješništvo HV. Prva oklopna bojna je imala pridodanih 5 tenkova i 4 transportera, bila je udarna snaga. Smjer kretanja bojne bio je: Bilaj, Čitluk, Počitelj, s lijeve i desne strane ceste. U Čitluku su naišli na bunkere i jači otpor, kuće su bile neprijateljske utvrde. Dostignute crte na bojišnici osiguravali su tako da su dva vojnika gledala u smjeru Medaka i Počitelja, a jedan im je bio zaštita s leđa, jer je postojala opasnost da im neprijatelj dođe iz pozadine. Imali su jednog mrtvog i dva ranjena vojnika, 40 – 50% vojnika su bili domaći ljudi. Nakon zauzimanja crte na bojišnici, I. bojna se ukopala i pripremala za protunapad. Nedugo potom zamijenila ih je III. bojna IX. GMB.

Mirko Norac je za vrijeme operacije uvijek bio uz borbe, na prvoj crti bojišnice. Svjedok na bojišnici nije vidio pripadnike Vojne policije (u daljem tekstu VP). Imao je svoju prostoriju na izdvojenom zapovjednom mjestu (u daljem tekstu IZM) IX GMB u Bilaju.

O zarobljenim civilima i neprijateljskim gubitcima

Zapovjednik Mirko Norac regulirao je kroz zapovijed smjerove kretanja, postupanje sa ranjenicima, zarobljenicima, civilima, imovinom. Zapovjedio je da se zarobljenici predaju u Policijsku postaju u Gospić. Dr. Jasminka Katana, načelnica saniteta I bojne, odvela je u Policijsku postaju Gospić jednu baku koju su pripadnici njegove bojne našli pored ceste u Rogićima. Baki su objasnili da ne može ostati u zoni borbenih djelovanja.

Svjedok nije vidio žive neprijateljske vojnike. Vidio je dvije-tri mrtve osobe koje su na sebi imale pola civilne, a pola vojne odjeće. Tako su našli mrtvu osobu u civilnoj odjeći koju su njegovi vojnici iz okoline Gospića poznavali, zvali su ga „Škejo“ i s njim su se (dok je bio živ) dovikivali na liniji. Po tome zaključuje da su se neprijateljski vojnici preoblačili kako bi se prikriji.

Jedne večeri je izvješten da se nešto dogodilo te je pozvao Mirka Norca da zajedno provjere. Zapovjednik tenka ih je izvijestio da ispred tenka leže dva mrtva tijela, jedno je žensko. Radilo se o Ljiljani Jelači koju je znao kao trgovkinju iz Gospića. Imala je plavu kosu, bila je krupne tjelesne građe. U njezinoj torbici su našli pismo u kojemu je od Mileta Novakovića tražila pomoć. Pričalo se da je ona bila politički komesar. Izvijestili su ih da su Ljiljana Jelača i ta druga osoba došli iz pozadine. Kad su naišli na tenkove, na zapovijed da legnu na zemlju, Ljiljana Jelača je legla i aktivirala bombu od koje su poginuli ona i osoba koja je ležala do nje. Jedan hrvatski vojnik je ranjen.

Zapovijed o povlačenju

Za zapovijed o povlačenju saznao je od zapovjednika Mirka Norca, u vojarni u Gospiću. Iako nikome nije ta zapovijed bila draga, zadatak su izvršili. Jedino je zapovijed za napad dobio u pisanom obliku.

Svjedok nije vidio zapaljene kuće i nije čuo detonacije od miniranja.

Svjedočenje Gorana Blaževića

Svjedok je u kritično vrijeme bio je načelnik inženjerije IX GMB. Svjedok se većine stvari ne sjeća, pa niti koja zaduženja ima načelnik inženjerije općenito. Misli da je njegova jedinica radila na raščišćavanju terena, u minskim poljima. Za operaciju je saznao par sati prije njezina početka, na sastanku, ali se ne sjeća tko je sve od zapovjednika bio nazočan. Ne zna ništa o miniranju kuća, ne sjeća se je li bilo požara. Rekao je da je bilo detonacija tijekom operacije. Njegova jedinica nije imala protutenkovske mine.

28. rujna 1993. godine, kod groblja u Bilaju, svjedok je ranjen od potezne mine. O pogibiji Nikole Stoisavljevića i Rajčevića ne zna ništa. Svjedok ima problema s pamćenjem, stručnu liječničku pomoć nikada nije tražio.

Svjedočenje doktora Kornelija Barića

Svjedok je u kritično vrijeme bio načelnik saniteta MORH-a. Zapovijed za odlazak u Gospić dobio je od generala Janka Bobetka, načelnika GS OS i ministra obrane Gojka Šuška.

Asanacija

Dobio je zapovijed da pomogne kolegama u asanaciji. Znao je da na terenu osim ljudskih leševa ima i životinjskih pa je poveo i veterinaru. U hotelu «Velebno» su razgovarali sa dr. Markom Jagetićem koji ih je uvjeravao da je sve u redu. Nije mu povjerovao (dr. Jagetiću) jer je ovaj bio pod utjecajem alkohola. U Gospiću svjedok se javio Rahimu Ademiju, potom je otišao raditi na asanaciji. Nije znao koliko će tijela sakupiti. Pokupili su sva tijela koja su našli. U skladu s odredbama Ženevske konvencije tijela su predana na obukciju, skinuta im je odjeća, fotografirana su. Radilo se pretežno o muškim leševima starije životne dobi. Svi su bili u maskirnim odorama, odore su nosili kao znak odanosti svojoj strani. Siguran je da među žrtvama nije bilo dječjih leševa. Sakupili su 51 tijelo, većinu tijela svjedok je osobno vidio. Obdukciju su vršili obducenti iz Rijeke.

O izvršenoj asanaciji svjedok je izvijestio Janka Bobetka, Rahima Ademija i zapovjednika logistike Vladimira Zagorca. Ne sjeća se da je naišao na leševe koji su prethodno bili pokopani. Krešimir Tomljenović je sa svjedokom išao na razmjenu leševa, misli da je bio pripadnik SIS-a. Dokumentacija o obdukciji nalazi se u Haagu, prethodno je predana generalu Vladimiru Zagorcu i srpskoj strani. Sa srpske strane na razmjeni je bio Savo Štrbac koji je kasnije pisao knjigu «Krvavi septembar». Svjedok je upozoravao najviše dužnosnike RH da na neke stvari iznesene u toj knjizi treba reagirati.

Predočenje ranijih iskaza

Braniteljica opt. Rahima Ademija predočila je svjedoku dijelove njegova iskaza dane pred haškim istražiteljima 2001. i 2002. godine u kojima izjavljuje da mu je general Bobetko zapovjedio hitan odlazak u Gospić radi organiziranja asanacije. Svjedok je potvrdio da je bio zadužen za vođenje asanacije. Predočeno mu je da je pred istražiteljima rekao da su, nakon sastanka sa dr. Jagetićem,

svjedok, dr. Jagetić i veterinar, u jednoj zgradi susreli Mirka Norca i Rahima Ademija koji su mu rekli da nastavi raditi svoj posao. Svjedok se pozvao na protok vremena te da se ne sjeća detalja, kao niti svoga iskaza danog pred haškim istražiteljima. Rekao je da je na kraju asanacije predao pisano izvješće generalu Bobetku i generalu Zagorcu. Predočeno mu je da je pred istražiteljima rekao da je svu dokumentaciju vezanu za asanaciju predao Vladimiru Zagorcu i Gojku Šušku.

Svjedok je rekao da dr. Marka Jagetića od ranije nije poznavao. Kolege liječnike koji su došli iz bivše JNA smatrao je ravnima sebi i poštovao ih. Dr. Jagetić je zatajio zbog alkohola. Nije prijavio alkoholiziranost dr. Jagetića tijekom asanacije «jer nije bila jako izražena», no 5 ili 6 puta, koliko ga je tijekom asanacije vidio, uvijek je bio pod utjecajem alkohola. Kasnije je o tom problemu izvijestio generala Bobetka.

Predočanje iskaza svjedoka Marka Jagetića

Nakon što mu je predočeno što je govorio dr. Marko Jagetić, svjedok je rekao da je rečeno 100% netočno. Rekao je da mu nije mogao zapovijediti da pripremi 52 tijela, da mu nije prijetio da će ga ubiti i staviti među tijela. Nije zabranio da se protokole piše u 3 primjerka, niti je naredio da se načini popis vojnika koji su radili na asanaciji. Rekao je da ne može komentirati navode dr. Jagetića.

Zapažanje monitora

DORH ima određeni broj pitanja koja postavlja svakom svjedoku, a koja se odnose na a) angažiranje pripadnika Vojne policije tijekom operacije «Džep 93»; b) jesu li svjedoci čuli eksplozije od miniranja; c) jesu li svjedoci vidjeli dim, pljačku imovine?

U tijeku je dokazni postupak, izvode se dokazi saslušavanjem svjedoka predloženih od DORH-a. Na raspravama zakazanim od 24. do 27. rujna 2007. godine iskaz su trebali dati svjedoci: Nikola Bulj, Đuro Dmitrović, Vladimir Divjak, Žarko Vojvodić, Željko Popović, Stevo Uzelac, Dušan Lučić, Milan Pavlica, Mile Drča, Milka Radaković, Nikola Vidović. Za predložene svjedoke Sud je dobio sljedeće podatke:

- *za svjedoka Nikolu Bulja poziv se vratio Sudu neuručen, s napomenom da je osoba na naznačenoj adresi nepoznata, Sud je izvršio provjeru u Policijskoj postaji Gračac, utvrđeno je da svjedok na adresi, koju je Sudu dostavilo Državno odvjetništvo, ne boravi a policija nema spoznaja gdje se svjedok nalazi.*
- *za svjedoka Đuru Dmitrovića poziv se vratio s oznakom «otputovao», Sud je izvršio provjeru u Policijskoj postaji u Gospiću, utvrđeno je da je svjedok dana 31. prosinca 1988. godine objavio prebivalište iz Rijeke u Divoselo, no tamo nije prijavio prebivalište, Policija nema saznanja o mjestu njegova prebivališta u RH, svjedok nije ishodio hrvatsku osobnu iskaznicu i putnu ispravu.*
- *svjedok Vladimir Divjaka uputio je Sudu dopis, fotokopiju putne isprave, koju je izdala Kraljevina Norveška. Svjedok je ispričao svoj nedolazak navodeći da u navedenoj putnoj ispravi ima upisanu zabranu ulaska u Republiku Hrvatsku. Naveo je da ne želi sudjelovati u postupku.*
- *za svjedoka Žarka Vojvodića poziv se vratio s oznakom «odselio», Sud je od Policijske postaje Donji Lapac dobio podatak da Žarko Vojvodić ne živi na adresi koju je Sud dobio od Državnog odvjetništva, živi u Srbiji na nepoznatoj adresi.*
- *za svjedoka Stevu Uzelca poziv se vratio s oznakom «odselio».*
- *za svjedoka Željka Popovića Sud je od policije doznao da je odselio na Island.*
- *za Dušana Lučića Sud je dobio izvadak iz matica umrlih, utvrđeno je da je svjedok umro 24. prosinca 1996. godine.*
- *za Milana Pavlicu Sud je dobio izvod iz matice umrlih, utvrđeno je da je umro.*

- što se tiče Mile Drče, Sudu nije vraćena dostavnica.
- Milka Radaković je pozvana zamolbenim putem, preko Ministarstva pravde Republike Srbije
- za Nikolu Vidovića Sud je od Policijske postaje Donji Srb dobio informaciju da se nalazi u Bačkom Brestovcu u Republici Srbiji

S obzirom da se radi o svjedocima koje je predložio DORH očekivalo se da DORH ima podatke o adresama i mjestu prebivališta svjedoka. No, DORH se ne protivi da adrese tih svjedoka utvrdi Sud zamolbenim putem, kao što se ne protivi da svjedoci budu pozvani uz osiguranje mjera potpore, ili da ih se sasluša uz pomoć uređaja za prijenos slike i zvuka.

Na današnjoj raspravi Predsjednik Vijeća odredio je datume glavne rasprave za koje su zamolbenim putem pozvani navedeni svjedoci. Očekivalo bi se da onaj tko predlaže svjedoke korektno navede i njihove adrese, što u konkretnom slučaju za navedene svjedoke DORH nije učinio. To navodi na zaključak da DORH sa tim svjedocima nikada nije bio u komunikaciji. DORH je od dostavljanja ustupljenog predmeta (optužnice i dokaznog materijala iz MKSJ) dvije godine prilagođavao optužnicu našem pravnom sustavu, nakon čega je podignuta neposredna optužnica. DORH u obrazloženju optužnice navodi: „Nema dvojbe da su dokazi na kojima se temelji ova optužnica podobni za podizanje tzv. neposredne optužnice budući da dokazni materijal koji je prosljeđen od Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju ispunjava sve kriterije za takvu uporabu propisane u čl. 28. st. 4. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnoga kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava.

Jednako tako dokazi na kojima se temelji ova optužnica svojom su visokom razinom i kvalitetom informativnosti, dakle u kvalitativnom, ali i u kvantitativnom smislu, dostatni da se na osnovi njih podigne optužnica bez provođenja istrage već i u smislu nužne dokazne informativnosti propisane odredbama čl. 191. st. 1. i st. 6. Zakona o kaznenom postupku, što će biti pobliže argumentirano meritornom dokaznom analizom u nastavku ovog obrazloženja.“

Zabilježeno je da zastupnik optužbe ne postavlja pitanja koja se nameću, nakon što svjedok u slobodnom izlaganju iznese svoja saznanja. Vijeće ispituje svjedoka o onim okolnostima kojima je zastupnik optužbe obrazložio svoje predlaganje svjedoka. Osim toga, na što ima i zakonsko pravo, Vijeće svjedoka ispituje o okolnostima vezanima za operaciju „Džep 93“, a koje imaju veze s inkriminiranim događajem. Često i branitelji postavljaju pitanja za koja bi se moglo očekivati da će ih postaviti zastupnik optužbe.

10. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Svjedočenje Milana Karića

Svjedok je u kritično vrijeme bio pomoćnik načelnika za sigurnost IX GMB.

Izdvojeno zapovjedno mjesto (IZM)

Zapovijed za napad je stigla dva dana prije početka operacije «Džep 93» od zapovjednika ZP Gospić. Izdane su zapovijedi za ustrojavanje IZM u Bilaju. Svjedokova zadaća je bila osiguranje IZM u Bilaju. Predložio je zapovjedniku IX GMB blokadne punktove VP, te lokacije blokadnih punktova. Punktovi su bili na lokaciji Ribnik – Kriva Lika, Jasikovac – Divoselo, Bilaj – Čitluk.

Jedna desetina, 12 pripadnika VP, je prepotčinjena IX GMB. Nakon što je IX GMB izišla na postavljeni cilj, pripadnici VP su ostali na terenu, no Zapovjedništvo IX GMB više nije imalo nadležnost nad desetinom VP.

Svjedok je tijekom operacije bio na IZM IX GMB, na prostoru Ribnik –Kriva Lika je ostao do zapovijedi o povlačenju.

Zapovjednik IX GMB je tijekom operacije bio na IZM, a teren je obilazio nakon što su izišli na crtu bojišnice.

Zapovjedni lanac

Svjedok je zapovijedi primao po dvije osnove: od zapovjednika IX GMB i od načelnika stožera IX GMB. Bio je odgovoran Mirku Norcu i centru SIS-a u Rijeku. Zapovijed za napad bila je pisana, u njoj su određeni smjerovi djelovanja. Zapovijed je izdana od Zapovjedništva IX GMB. Zapovjedništvo IX GMB činili su: zapovjednik Mirko Norac, načelnik stožera Brajković, načelnik logistike Milan Čanić, načelnik topništva Agim Čeku, za političku djelatnost (PD) Franjo Tomičić, obavještajac Ante Došen.

Ne zna je li IX GMB bila pridodana neka druga postrojba. To zaključuje po tome što na IZM IX GMB nije vidio nikoga drugog osim časnika iz IX GMB. Tijekom operacije specijalna policija MUP-a RH djelovala je, ali na smjeru svoga kretanja.

O zločinima i asanaciji

Svi pripadnici IX GMB bili su upoznati s odredbama Ženevskih konvencija. Ne zna ništa o pljačkama, za asanaciju zna, ali njegova brigada u tome nije sudjelovala. Na terenu je povremeno i sam skupljao informacije, koristio je informacije svojih podređenih djelatnika.

Svjedoku su predloženi dokazi:

- Analiza akcije «Džep 93», koju je izradio Centar SIS Rijeka, s oznakom 512-04/06-1-11/93 od 21. listopada 1993. godine
- Sigurnosna prosudba akcije «Džep 93», koju je izradio svjedok, s oznakom 804-01/93-01/03, br. 3178-21-93-04-4, od 28. rujna 1993. godine

Dokumenti sadrže podatke o formiranju sektora i članovima zapovjedništva toga sektora, pa se spominju pripadnici SIS-a, svjedok, Stanislav Linić, Željko Sačić.

Svjedok je izjavio da prvonavedeni dokument danas prvi put vidi. Za sektor je čuo prvi put kad je počelo ovo suđenje. Drugi predloženi dokument nije napisao, niti potpisao. Predsjedniku Vijeća je predložio svoju osobnu iskaznicu. Rekao je da Željko Sačić nije sudjelovao u trenazi IX GMB, nije bio prisutan izdavanju zapovijedi, nije bio na večernjim «brifinzima».

Svjedočenje Stanislava Linića

Svjedok je u kritično vrijeme bio stožerni časnik, operativac u IX GMB. Za operaciju «Džep 93» čuo je od Mirka Norca dana 5. rujna 1993. godine. Nakon toga pristupilo se donošenju zapovijedi, izradi mapa. Dana 6. rujna 1993. godine išli su u izviđanje neprijateljskih položaja, kretanja neprijatelja. Od 7. do 9. rujna 1993. godine formirano je IZM IX GMB u Bilaju. Na IZM-u je vidio, tijekom operacije, časnika za vezu Bogdana Celinića, pripadnika specijalne policije MUP-a RH.

Zapovijed za napad potpisao je Mirko Norac, zapovijed je prosljeđena nižim časnicima. Po uobičajenoj proceduri zapovijed je trebala biti prosljeđena i višoj komandi. Svjedok to nije vidio i ne zna je li tako učinjeno.

Operacija «Džep 93'»

Operacija je počela oko 6.00 sati 9. rujna 1993. godine standardnom vojničkom topničkom pripremom koja je trajala 20-ak minuta. Završila je oko 12.00, ili 13.00, sati. Prva i druga bojna su brzo išle, III bojna IX GMB je zaostala, naišli su na vrlo čvrst otpor neprijateljske strane. Svjedok je vidio dva poginula neprijateljska vojnika, obučena u crne uniforme, dobro naoružana. Broj granata predložio je načelnik topništva IX GMB, Agim Čeku, a odobrio zapovjednik IX GMB, Mirko Norac.

Toga dana, ili 10. rujna, 1993. godine počelo je utvrđivanje dosegnutih ciljeva i priprema za mogući protunapad neprijatelja. 10. rujna 1993. g. Mirko Norac je išao u obilazak postrojbi.

Svjedok je uglavnom bio na IZM IX GMB, na teren je išao tri puta. Jednom sa zapovjednikom Norcem u Ribnik, prema Velebitu; jednom sa Jožom Skočilićem na položaj III bojne, treći put ne sjeća se s kim.

Zapovjedni lanac

Svjedok nije na terenu vidio Rahima Ademija. Misli da je Ademi bio na IZM IX GMB, no zbog prirode svoga posla nije vidio sve osobe koje su dolazile na IZM. Mirko Norac nije izdavao Bogdanu Celiniću zapovijedi, jer policija nije bila u nadležnosti IX GMB. Policija je bila prikazana u zapovijedi kao susjed, ne zna u čijem zapovjednom lancu je bila, pretpostavlja u lancu Zapovjedništva ZP Gospić. Dnevna operativna izvješća pisao je vođa smjene. Potpisivao ih je zapovjednik IX GMB, ili njegov zamjenik. Izvješća su dostavljana Zapovjedništvu ZP Gospić, izvanredna odmah, redovna predveče. Za formiranje sektora I nije čuo. Admirala Davora Domazeta svjedok je vidio jednom na IZM.

Asanacija

Zna da je asanacija rađena po nalogu ZP Gospić a vodili su je dr. Jagetić i dr Malenica. IX GMB nije radila asanaciju. Za dr. Jagetića je rekao da je znao popiti malo više, no da to nije utjecalo na njegovu sposobnost izvršenja zadatka.

Termini glavnih rasprava, osim navedenih su: 12., 13., 17., 18. i 19. prosinca 2007. godine

16. listopada 2007. godine – dokazni postupak
--

Svjedočenje Zlatka Rogulja

Svjedok Rogulj je u kritično vrijeme bio načelnik obavještajnog odjela ZP Gospić.

Razlozi i pripreme za operaciju «Džep 93'»

Svjedok je objasnio stanje u Lici i gradu Gospiću - da je neprijatelj koncentrirao velike snage sa strateškim ciljem presijecanja prometnice Otočac – Gospić – Karlobag, te ovladavanja Velebitom, što bi za obranu Hrvatske bilo katastrofalno. O težini stanja govori podatak da se manje ginulo na prvim crtama obrane, nego u gradu Gospiću koji je bio pod stalnom topničkom vatrom neprijatelja. Da bi se to zaustavilo načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, je tražio da se počne s teorijskim planiranjem i pripremanjem (moguće šire operacije u ZP Gospić i ZP Split. Održan je sastanak na kojemu su bili zapovjednik ZP Split Ante Gotovina, zamjenik zapovjednika ZP Gospić Rahim Ademi, skupina časnika iz IX GMB na čelu s načelnikom stožera Brajkovićem i svjedok. U srpnju 1993. godine u Zapovjedništvo ZP Gospić došli su generali Janko Bobetko i Mladen Markač. Nakon njihova odlaska Rahim Ademi je pozvao svjedoka i

Šerića (obavještajne časnike) i izdao im zapovijed da sačine prijedlog za otklon topničkog ugrožavanja Gospića. Najveća opasnost prijetila je iz Divosela, Počitelja i Čitluka. Radili su po parametrima koje je dao Janko Bobetko. Sačinili su plan topničke deblokade Gospića. Janko Bobetko zahtijevao je da se radi u najvećoj tajnosti. Svjedok je sačinio detaljnu prosudbu jačine neprijateljskih snaga na području Medačkog džepa koja je bila temelj predstojećoj operaciji.

Krajem kolovoza i početkom rujna 1993. godine u Gospić su ponovo došli načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, i zapovjednik specijalne policije MUP-a RH, general Mladen Markač. Nakon sastanka sa generalima, Rahim Ademi je pozvao časnike ZP Gospić i rekao im za operaciju „Džep 93“.

Uloga obavještajnog odjela ZP Gospić

Obavještajni odjel ZP Gospić izvršio je detaljno praćenje i izvidanje neprijateljskih položaja. Izrađen je čitav niz pripremnih dokumenata o operaciji. Dokumenti koje je svjedok izradio nisu imali odredbe vezane za poštovanje pravila međunarodnog humanitarnog prava, jer to ne spada u njegovu nadležnost. Ne zna jesu li druge zapovijedi imale takve odredbe. To su bile operativne zapovijedi za časnike, ne za vojnike. Vojnici su, u sklopu obuke, imali posebnu edukaciju o odredbama međunarodnog humanitarnog prava.

U planovima koje je izrađivao Obavještajni odjel ZP Gospić nisu predviđena postupanja prema civilima. Plan se odnosio isključivo na neprijateljske vojne snage. Svjedok je rekao da je prema odredbama međunarodnog humanitarnog prava neprijatelj bio dužan izmjestiti civile iz zone borbenih operacija. Nisu imali detaljne prosudbe koliko ima civila u području borbi, znali su da ih „nešto ima“. Obavještajni odjel ZP Gospić imao je detaljnu sliku teritorija, snimke iz zraka, koordinate za gađanje bile su detaljno određene.

Formiranje «sektora»

General Janko Bobetko izdao je zadaću Rahimu Ademiju za formiranje sektora. Svjedok je od Ademija čuo o formiranju «sektora» te dobio objašnjenje da formiranje sektora ima temelje u pozitivnim iskustvima iz operacije „Maslenički most“. Provedbu operacije „Džep 93“ trebala je izvršiti IX GMB kojoj su trebale biti pridodane snage specijalne policije i domobranske postrojbe. Zapovjedništvo ZP Gospić imalo je zadaću vezati neprijateljske snage na cijelom području ZP kako bi se odvratila pozornost neprijatelja s područja Medačkog džepa. Dokumenti vezani za operaciju „Džep 93“ morali su biti uručeni, za operaciju određenim postrojbama, u točno određeno vrijeme kako bi tajnost operacije bila sačuvana. Rečeno je da general Janko Bobetko neće doći u Gospić i voditi operaciju, upravo da se ne bi skrenula pozornost neprijatelja na pokret načelnika GS OS RH iz kojega slijedi vodstvo operacije. Rečeno je da će u Gospić biti upućen koordinator koji će zastupati Janka Bobetka, Davor Domazet, koji je imao ovlasti izdati zapovijed.

Došlo je do odstupanja u zapovijedi za formiranje Sektora u sljedećem: Željko Sačić je tražio da specijalna policija MUP-a RH djeluje samostalno; na zahtjev zapovjednika IX GMB Mirka Norca, u sastav Sektora naknadno je ušla izvidničko - diverzantska satnija ZP Gospić. Specijalna policija MUP-a RH imala je svoju zonu odgovornosti, određene točke koje su morali zauzeti. Na IZM IX GMB u Bilaju bio je jedan časnik za vezu iz sastava specijalne policije.

Dva dana prije početka operacije u Zapovjedništvo ZP Gospić je došao Davor Domazet kao koordinator i izaslanik Načelnika GS OS RH. Domazet je obišao bojište. Šerić je tražio od svjedoka da izradi još jednu prosudbu koju je Davor Domazet odnio generalu Janku Bobetku u Zagreb. Davor Domazet se vratio u Gospić 8. rujna 1993. godine u poslijepodnevnim satima. Nakon toga, u Zapovjedništvu ZP Gospić održan je sastanak zapovjednika ZP Gospić na kojemu

su bili Rahim Ademi, Mirko Norac i Davor Domazet. Svjedok se ne sjeća je li se Mirko Norac protivio formiranju Sektora. Davor Domazet bio je koordinator operacije, prema njemu su išla sva izvješća s terena, u Zapovjedništvu ZP Gospić bio je za vrijeme cijele operacije.

Odstupanja vezana za organizaciju Sektora Obavještajnom odjelu ZP Gospić dobro su došla jer su sve podatke prenosili izravno specijalnoj policiji i jedinicama HV-a na terenu. General Mladen Markač bio je u Zapovjedništvu ZP Gospić, bio je na vezi sa Željkom Sačićem koji mu je slao podatke s terena.

Zadaća izvidničko - diverzantske satnije ZP Gospić, koja je bila pridodana Sektoru, bila je, po zapovijedi Mirka Norca, ovladavanje dominantnim područjem Mamedovog brda. Satnija je trebala prihvatiti vatru neprijatelja, spriječiti protuudar za vrijeme dok snage specijalne policije napadaju s Velebita, a snage HV po zadanoj crti.

Mirko Norac izdao zapovijed da se posebno pazi na prometnicu prema Medaku. Pretpostavljali su da će se tom prometnicom izvlačiti civili. Izdao je zapovijed da se ne otvara vatra na civile, niti ako bi među njima bili prikriveni neprijateljski vojnici.

Zapovijed za rad operativnog centra izdao je Rahim Ademi. Davor Domazet je pratio provedbu operacije, imao je stalnu vezu sa generalom Bobetkom. U operativnom centru je vođen ratni dnevnik. Svjedok nije ništa upisivao u ratni dnevnik. Ratni dnevnik je pisala skupina časnika iz Centra za operativni rad (u daljem tekstu COR).

Operacija „Džep 93“

Operacija je počela jakom topničkom pripremom koja je trajala 20 – 30 minuta. Oko 8.00 sati prednji kraj neprijatelja bio je probijen. U poslijepodnevnim satima hrvatske snage su izišle na cestu Begluk – Drljići, kako je bilo planirano. Tijekom cijele operacije neprijatelj je pružao žestok otpor. Neprijateljska strana je imala problem s mobilizacijom ljudstva. Stoga su snažnom propagandnom kampanjom, u kojoj su hrvatsku stranu nazivali „ustašama“, „crnokošuljašima“, zastrašivali lokalno srpsko stanovništvo i dobivali ljude za mobilizaciju. Kad su vojnički poraženi i kad ih je HV pozivala na predaju, upravo zbog te propagande neprijateljski vojnici su odbijali predati se. Civili su se bojali pripadnika HV. Pripadnici HV i specijalne policije pronalazili su civile pomokrene i uneređene.

Stanje na terenu nakon operacije

Svjedok je 10. rujna 1993. godine, kada je cijeli prostor Medačkog džepa bio pod kontrolom HV i MUP-a RH, obišao izvidničko - diverzantsku satniju koja je imala 8 ranjenih pripadnika. Obišao je prednji kraj obrane na potezu Begluk – Drljići. Zapovjednik i njegov zamjenik, zapovjednik izvidničko - diverzantske satnije, bili su ranjeni. U Drljićima je svjedok vidio grupu od 5 – 6 starijih civilnih osoba: žene i jednog muškarca. Rekli su mu da su dobro, da su dobili hranu. Misli da su prebačeni u Senj, nakon što im je rečeno da ne mogu ostati u zoni borbi.

12. rujna 1993. godine general Mladen Markač je najavio da će u obilazak specijalne policije doći ministar unutarnjih poslova RH Ivan Jarnjak. Svjedok je bio u pratnji ministra Jarnjaka za vrijeme obilaska pripadnika specijalne policije. U pratnji ministra Jarnjaka bili su Mladen Markač, Željko Sačić i Rahim Ademi.

Odluka o povlačenju

16. rujna 1993. godine donesena je odluka o povlačenju HV i MUP-a RH iz Medačkog džepa. Pripadnici HV i specijalne policije MUP-a RH nisu bili oduševljeni tom odlukom, ali su izvršili zadaću. Nakon postizanja Sporazuma o povlačenju iz Medačkog džepa, u Gospić su iz Zagreba upućeni Petar Stipetić i Davor Domazet. Svjedok je surađivao sa Mezićem, časnikom za vezu. Od

Mezića je saznao za dopise – prigovore promatrača UN - da je hrvatska strana prekršila primirja. Operativne snage UNPROFOR-a trebale su ući u prostor Medačkog džepa. Svjedok ima saznanja da je Mezić bio uzrujan, nakon što je primio prigovor UNPROFOR-a da su sve kuće u Medačkom džepu srušene u operaciji. Svjedok se ne sjeća da su pripadnici UNPROFOR-a upućivali prigovor vezan za postojanje ljudskih žrtvi. Svjedok je izvijestio Petra Stipetića o tome da se neprijateljske snage ne izvlače iz prostora Medačkog džepa kako je to predviđeno Sporazumom. Na Begluku je svjedok susreo Mezića koji je bio uzrujan zbog arogantnog ponašanja zapovjednika kanadskog bataljuna UNPROFOR-a koji je odbio svaku pomoć koju je nudila HV. Svjedok je izvijestio Rahima Ademija da su pripadnici kanadskog bataljuna ušli na prostor Begluk – Drljići. Kanadski bataljun imao je, tijekom izvlačenja hrvatskih snaga, topničke cijevi okrenute prema hrvatskim položajima. Dana 17. rujna 1993. godine završeno je uvođenje UN snaga u prostor Medačkog džepa.

Večera u hotelu «Velebno»

Dana 20. rujna 1993. godine u Gospić je došao general Janko Bobetko. General je pohvalio sve koji su sudjelovali u operaciji „Džep 93“. Nakon sastanka bio je na večeri u hotelu „Velebno“. Na večeri su bili zapovjednici vodova i viši zapovjednici, predstojnik Ureda za nacionalnu sigurnost Luka Bebić, gospićki župan Frković, gradonačelnik Gospića. Vladala je opuštena atmosfera. Osim Janka Bobetka govorili su Mladen Markač, Mirko Norac, župan Frković.

Komisija za uvidaj na terenu

Nakon povlačenja iz Medačkog džepa u Zapovjedništvu ZP Gospić je vladalo depresivno stanje. Rahim Ademi je bio loše raspoložen zbog toga što je operacija izvedena dobro, a UNPROFOR je to pokvario svojim pristupom. Rahim Ademi je razgovarao sa ministrom obrane RH Gojkom Šuškom, tražio je da MORH osnuje neovisnu komisiju koja bi ušla u prostor bojišta, izvršila uvidaj i utvrdila stanje. Gojko Šušak je zadužio svjedoka da prihvati i odvede članove komisije u prostor Medačkog džepa. UNPROFOR nije dopuštao ulazak u taj prostor.

Svjedok nije imao informacije o izvršenim zločinima. Rekao je da su Srbi, govoreći o zločinima, pravdali svoj poraz, a zapovjednik kanadskog bataljuna UNPROFOR-a je nastavio s pričom o zločinima. Operacija je prikazana kao zločinačka i nepotrebna. Rekao je da je u prostoru Medačkog džepa bilo 500 neprijateljskih vojnika, plus snage u okolici. Rekao je da ratni zločin nije planiran, zapovjeden, niti je izvršen. Ako je incidenata bilo, za njih trebaju odgovarati počinitelji, ali tek nakon što bi neovisna komisija ispitala i utvrdila stanje. Svjedoku nije poznata etnička pripadnost vojnika kanadskog bataljuna. Jedan niži časnik je bio Srbin po porijeklu.

O optuženima

Za opt. Mirka Norca svjedok je rekao da je veliki domoljub, profesionalac, hrabar i najzaslužniji za obranu Gospića. Za opt. Rahima Ademija svjedok je rekao da je moralna veličina, profesionalac i znalac u praksi. Rekao je da je njegova zasluga nemjerljiva, da je svima njima Rahim Ademi bio šef, uzor i učitelj. Svjedok je rekao da mu je čast što je bio sudionik operacije „Džep 93“.

Predočenje ranijih iskaza o zapovjednom lancu

Zamjenik GDORH *predočio je odlomak 34 iz izvještaja svjedoka, dane pred haškim istražiteljima*, u kojima je svjedok rekao da je specijalna policija MUP-a RH bila podčinjena Mirku Norcu, da je Željko Sačić bio podčinjen Mirku Norcu, da je Mirko Norac imao sveobuhvatnu kontrolu nad specijalnom policijom MUP-a RH. Svjedok je pojasnio da se njegov iskaz odnosi na ono što je planirano, no odstupanje je nastalo nakon što je Željko Sačić tražio da specijalna policija bude samostalna. Neposredno pred početak operacije general Mladen Markač, upravo zbog te

promjene, ušao je u zapovjedni lanac. Svjedok je rekao da je general Janko Bobetko bio „apsolutni zapovjednik“ operacije „Džep 93“.

Predočenje zapovjedi o postupanju s ratnim zarobljenicima

Zamjenik GDORH je svjedoku *predočio dokaz br. DC 48, koji je već ranije izveden*, a radi se o zapovijedi za izviđanje od 18. srpnja 1993. godine. Svjedok je osobno izdiktirao referentu i potpisao tu zapovijed. U njoj, u točki 6. pod naslovom „postupak s ratnim zarobljenicima“, piše: „Tijekom djelovanja ID skupine ratnih zarobljenika NEMA!“ Svjedok je rekao da, ako se čita samo točka 6, to loše zvuči, no da se radi o zapovijedi za jednu konkretnu akciju izvidničko - diverzantske (u daljem tekstu ID) skupine koja je trebala neutralizirati autobus s neprijateljskim vojnicima. Zadatak je trebalo izvršiti samo s jednom granatom ispaljenom s distance. Zapovijed je bila da se oružje, osim jednog projektila, ne smije uporabljivati da ne bi bili otkriveni. Zato nisu smjeli zarobljavati neprijatelje.

No, prilikom konkretne akcije dogodilo se da su pripadnici ID skupine uočili jednog neprijateljskog vojnika, bio je u drvim, izvan službe. Zapovjednik ID skupine pretpostavio je da je skupina otkrivena i to jejavio bazi. Svjedok je, tada, odlučio da zarobe tog neprijateljskog vojnika. Nakon 10 dana zarobljenik je je razmijenjen.

Predočenje iskaza o spaljivanju kuća

Svjedok na upit zamjenika GDORH-a odgovara da je 16. rujna 1993. godine išao prometnicom Gospić – Begluk, vidio je s udaljenosti dimove, otvoreni plamen s tog položaja nije mogao vidjeti. Dio objekata je bio zapaljen tijekom operacije metcima i granatama.

Svjedoku je predložen odlomak iz izjave koju je dao pred haškim istražiteljima, u kojemu je rekao da je 16. rujna 1993. godine vidio kuće u plamenu. Rahim Ademi i Mirko Norac su zbog toga bili uzrujani. Mirko Norac je rekao da to treba ugasiti. Svojim zapovjednicima je rekao da imaju VP da to riješe.

Svjedok je objasnio da je to izvučeno iz konteksta, da on tako nije rekao. Pojasnio je da ispitivanje haških istražitelja ide na način da oni postavljaju pitanja, a on odgovara. Na kraju su mu dali da pročita svoj iskaz, upozoravao je na greške i na konstrukcije, no rekli su mu da će biti saslušan ponovo pred sudom, stoga je to potpisao.

Na pitanje braniteljice Rahima Ademija svjedok je odgovorio da je Rahim Ademi 16. rujna 1993. godine bio uzrujan zbog izvješća UNPROFOR-a o spaljenim kućama. U Zapovjedništvu ZP Gospić održan je sastanak sa predstavnicima UNPROFOR-a, na sastanku je bio svjedok i drugi časnici ZP Gospić.

Za Krešimira Tomljenovića je rekao da ga poznaje, da je bio djelatnik obavještajnog centra Rijeka. Nema spoznaja gdje je bio Krešimir Tomljenović tijekom operacije „Džep 93“. Zna da je bio uključen u razmjenu tijela.

Mirko Norac je izvješća podnosio COR-u, a iz COR-a su izvješća slana u GS OS RH. Svjedok je rekao da su neprijateljski vojnici spavali po kućama koje su pretvorene u vojne utvrde i na taj način su postali legalni objekti za gađanje. Rekao je da je tijekom operacije na neprijateljskoj strani bila prisutna civilna zaštita, da su pripadnici civilne zaštite bili pod zapovijedi komandira neprijateljskih snaga.

Predočenje iskaza o usporednom zapovjednom lancu

Predsjednik Vijeća *predočio je odlomak 46 iz svjedokova iskaza, danog pred haškim istražiteljima*, u kojem je rekao da je Rahim Ademi bio u sjeni Davora Domazeta, da je bio uzrujan zbog usporednog zapovijedanja. Svjedok je rekao da je to točno, da je ZP Gospić imalo

na čelu Rahima Ademija koji nikada službeno nije postao zapovjednik, već zamjenik zapovjednika ZP Gospić. Na terenu su dijelovi ZP Gospić slali svoja izvješća Janku Bobetku, a ne Rahimu Ademiju. Niti danas mu nije jasna uloga Prpića koji je bio iz GS OS RH.

Predodčen je odlomak 47 iz svjedokova iskaza, danog pred haškim istražiteljima, u kojemu je rekao da su nadležni držali po strani Rahima Ademija. Svjedok je pojasnio da je to točno, zato su poslali na teren Davora Domazeta. Vojnu policiju je vidio na jednom punktu u Gospiću, jednog vojnog policajca. O ubijenim civilima i ratnim zarobljenicima svjedok nema spoznaja.

Primjedba optuženoga Mirka Norca

Opt. Mirko Norac stavio je primjedbu da njemu Davor Domazet nikada nije prenio niti jednu zapovijed generala Janka Bobetka, već je na večernjim «brifinzima» u Zapovjedništvu ZP Gospić zapovijedi dobivao isključivo od Rahima Ademija.

Dokazni prijedlozi

Branitelji opt. Rahima Ademija uručili su u pisanom obliku svoje dokazne prijedloge zamjeniku GDORH, Vijeću i braniteljima opt. Mirka Norca.

Branitelji opt. Mirka Norca rekli su da će svoje personalne dokaze predložiti sljedeći tjedan.

Predsjednik Vijeća rekao je da će sljedeći tjedan, u srijedu 24. ili u četvrtak 25. listopada 2007. godine, biti očitovanje strana u postupku o prijedlozima branitelja opt. Rahima Ademija, te predlaganje dokaza obrane opt. Mirka Norca.

22. listopada 2007.godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Izostanak svjedoka

Predsjednik Vijeća dobio je 19. listopada 2007. godine, u poslijepodnevnim satima, obavijest od Jedinice za zaštitu svjedoka da ugroženog svjedoka br. 6. nisu našli na adresi prebivališta.

Svjedočenje Milana Kosovića

Svjedok je u kritično vrijeme bio zapovjednik domobranske bojne iz Gospića. Pripadnici bojne su bili mobilizirani stanovnici Gospića, u životnoj dobi od 20 do 60 godina, svih zanimanja, različite nacionalne pripadnosti. Crta obrane bojne bila je između Divosela i Gospića, na potezu Jasikovac – Vrbovo Polje – Šedrvan – Rizvanuša. Bojna je imala dvije satnije, prateći vod logistike i bitnicu minobacača: 3 od 120 mm, 2 od 80 mm. Tjedan dana prije početka operacije «Džep 93» dobio je poziv da dođe na sastanak u Zapovjedništvo IX GMB u vojarnu u Gospić, gdje je Mirko Norac svim zapovjednicima satnija iz IX GMB i domobranskih satnija pokazivao na karti smjerove kretanja, izdavao zapovijedi. Svjedok je dobio usmenu zapovijed da izdvoji jednu satniju ljudi. Izdvojio je 70 – 80 pripadnika bojne s kojima je u Ličkom Novom radio na obuci. Načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, došao je u Gospić 1- 2 dana prije operacije. Bio je u Zapovjedništvu ZP Gospić, potom je otišao Mirku Norcu u IX GMB.

Operacija «Džep 93»

Operacija «Džep 93» počela je 9. rujna 1993. godine, ujutro. Svjedokova satnija imala je 2 voda. Pridodani su 3. bojni IX GMB čiji zapovjednik je bio Miodrag Hećimović. Početni položaj im je bio u Vedrom Polju. Vod u kome je bio svjedok išao je u smjeru Vojnovića. Drugi vod je imao problema u minskom polju. Pred Vojnovićima su naišli na vrlo jak otpor neprijatelja. Kako tenkovsku pomoć nije mogao dobiti, odlučio je koristiti svoje topništvo. Pomagao mu je jedan profesionalac iz IX GMB. Neprijateljski položaji su bili udaljeni svega 80 m. Neprijateljska vojska je bila ukopana, imali su bunkere, pucali su s prozora kuća. Borbe su trajale 1 do 2 sata. Iz Vojnovića su se civili povlačili zajedno sa neprijateljskom vojskom prema Debeloj glavi. Na putu Strunići – Poljari bio je drugi vod njegove satnije. Prema Čitluku nije bilo otpora neprijatelja, ali su na njih pucali iz Strunića. Svjedok je sam s oba voda krenuo u Struniće. Oko 12.00 sati došli su u podnožje Debele glave gdje su već trebali biti pripadnici specijalne policije. U Strunićima su se odmorili. Svjedok je dobio smjer napredovanja Strunići – Novi Kraj. U Strunićima je svjedok imao svoje zapovjedništvo. Nakon 2 do 3 dana pozvan je na IZM u Bilaj gdje mu je Mirko Norac izdao zapovijed da se izvuče prema Krivoj Lici, između Ribnika i Počitelja.

Zapovijed za povlačenje

Na položaju u Krivoj Lici satnija je ostala dva dana, kada su se ispred njih pojavili pripadnici UNPROFOR-a. Svjedok je pozvan u ZP, rečeno mu je da se HV mora povući. Svjedok misli da mu je zapovijed za povlačenje prenio Željko Prpić koji je svaki dan obilazio domobrane. Prpić mu je rekao da on, svjedok i Skočilić moraju pripadnicima UNPROFOR-a pokazati početne položaje Hrvatske vojske. Zapovjednik kanadskog bataljuna UNPROFOR-a bio je arogantan prema pripadnicima HV. Sa pripadnicima UNPROFOR-a su išli od Počitelja u Čitluk. Tada je čuo detonacije, vidio je dimove. Ne zna tko je palio kuće.

Domjenak u hotelu „Velebno“

Par dana nakon operacije upriličen je domjenak u hotelu „Velebno“, na kome su se okupili časnici postrojbi koje su sudjelovale u operaciji. Bio je tu načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, Mirko Norac, Mladen Markač. General Janko Bobetko je pohvalio operaciju, zapovjednika IX GMB Mirka Norca i IX GMB.

Smjenjivanje

Nakon par dana svjedoka je zvao Rahim Ademi da zajedno idu u Zagreb generalu Janku Bobetku. U GS OS RH bili su nazočni Janko Bobetko, Gojko Šušak, Milan Tomljenović, Mladen Markač, Željko Sačić, gen. Červenko. General Janko Bobetko je rekao svjedoku i Rahimu Ademiju da su smijenjeni. Objasnio je da je Predsjednik RH bio u inozemstvu gdje mu je dano do znanja da će operacija biti problematizirana.

Pritisci na svjedoka

Svjedok smatra da je pod pritiskom. Nakon smjene i odlaska na novu dužnost dobio je stan u Zagrebu. Kad je razgovarao sa haškim istražiteljima obavljena je kontrola da li koristi taj stan. Potom je kontrola obavljena nakon što je iskaz dao pred domaćim tijelima. Kad je počeo ovaj postupak pred Sudom u Zagrebu, dobio je rješenje da se u roku od 15 dana mirno iseli iz stana.

O sudbini civila na Debeloj glavi

Na pitanje Zamjenika GDORH, je li imao problema sa stegom u postrojbi tijekom i nakon operacije, svjedok je rekao da su Romi pobjegli čim se zapucalo. Krešimira Tomljenovića poznaje osobno, no nije ga vidio za vrijeme operacije «Džep 93». Sa Krešimirom Tomljenovićem je, nakon operacije, bio na razmjeni jednog domobrana. Zamjena je obavljena kod Zemunika. Svjedoku nije poznata sudbina civila koji su se s neprijateljskom vojskom povukli na Debelu glavu. Njegova satnija držala je položaj oko Debele glave, pripadnici specijalne policije bili su na

Debeloj glavi odakle se čulo «puškaranje». Rekao je da su civili i neprijateljski vojnici na Debeloj glavi bili u okruženju. Sjeća se priče njegovih vojnika o jednoj Ljilji koja je, kad je naišla na hrvatske tenkove, aktivirala bombu, ubila sebe i muškarca koji je bio sa njom. Vojnici su to pričali s dozom poštovanja prema njoj. Tijekom operacije njegova satnija nije imala zarobljenih, nije vidio mrtve civile ili neprijateljske vojnike.

O zapovjednom lancu

Svjedok je rekao da je Mirko Norac bio zapovjednik cijele operacije «Džep 93», da je Rahim Ademi bio zamjenik zapovjednika ZP Gospić. Rekao je da je specijalnom policijom zapovijedao Mladen Markač. Svjedoku je predložen njegov iskaz dan pred haškim istražiteljima u kolovozu 2002. godine, kada je rekao da je tijekom operacije Norac bio nadležan i za specijalnu policiju. Svjedok je ponovio da je Mirko Norac bio zapovjednik operacije «Džep 93». Tko je u operaciji zapovijedao specijalnom policijom ne zna. Nekoliko vojnih policajaca vidio je na putnim izlazima iz Divosela, Bilaja, kod Ribnika.

Svjedoku je predložen njegov iskaz iz srpnja 2002. godine, dat haškim istražiteljima, kada je rekao da je Mirko Norac na domjenku u «Velebnom» rekao da je potpuno odogovoran za ono što se događalo u operaciji i neka mu se obrati, ako tko što ima za reći. Svjedok je rekao da je to točno.

Na pitanje Zamjenika GDORH je li se, nakon smjene, pitao zašto su baš njega smijenili, svjedok je rekao: «To se pitam i dan danas». Protiv njega nije vođen stegovni postupak, samo je napredovao u vojnoj karijeri.

Na pitanje što je bio razlog izvođenja operacije «Džep 93», svjedok je rekao da je Gospić bio u okruženju, da je operacija bila opravdana kako bi se deblokirao Gospić. Predloženo mu je da je pred haškim istražiteljima rekao, da je po njegovu mišljenju operacija trebala biti «zastrašivanje Srba» da bi zapamtili što im se dogodilo, da bi brže otišli. Svjedok je rekao da ne zna kako je do te izjave došlo, ne sjeća se da je to rekao.

Primjedbe opt. Mirka Norca

Opt. Mirko Norac stavio je primjedbu da je zapovijed od 5. rujna 1993. godine bila pripremna zapovjed. Stoga nije imala upute o postupanju u skladu s konvencijama. Rekao je da stoji iza svoje uloge u operaciji, ali nije bio zapovjednik cijele operacije. Na «Velebnom» nije rekao da preuzima odgovornost za sve što se događalo u operaciji. General Bobetko bio je u ZP Gospić, a ne u IX GMB. Operacija «Džep 93» nije završila dostizanjem planiranih točaka, jer su neprijatelji i nadalje pucali.

23. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Predsjednik Vijeća pozvao je Zamjenika GDORH-a i branitelje opt. Mirka Norca da se izjasne o dokaznim prijedlozima obrane opt. Rahima Ademija.

Izjašnjavanje o dokaznim prijedlozima obrane opt. Ademija

Prije izjašnjenja stranaka braniteljica opt. Rahima Ademija je povukla prijedlog - popis arhivskog materijala IX GMB. Taj dokaz izveden je na raspravi 10. srpnja 2007. godine (Zapovijed GS OS RH o prepočinjavanju 138 brigade IX GMB, od 11. rujna 1993. godine).

Zamjenik GDORH-a je suglasan s dokaznim prijedlogom pod rednim brojem I, osim već rečene Zapovijedi. Suglasan je s dokaznim prijedlogom pod rednim brojem II, da se od MORH-a zatraži dostava dokumentacije; pod rednim brojem III, da se od MUP RH zatraži dostava dokumentacije o aktivnostima i djelovanju specijalne policije u operaciji «Džep 93». Suglasan je da se sasluša svjedoke predložene pod rednim brojem IV: Gorana Kovačevića, Jozu Nenadića, Vladimira Lelasa, Ivu Đinića, Garija Devčića, Zdravka Vladanovića, Josipa Juracija, Franju Feldija. Zastupnik optužbe je rekao da je DORH predlagao saslušanje svjedoka Franje Feldija, ali su na glavnoj raspravi izostavili taj dokazni prijedlog.

DORH nije suglasan s dokaznim prijedlogom pod rednim brojem V, vještačenjem dokumentacije po vojnom ekspertu, generalu Antunu Tusu. Zamjenik GDORH-a rekao je da okolnosti u vezi kojih je taj vještak predložen ne ulaze u domenu stručnih znanja iz čl. 247. ZKP-a. Okolnosti utvrđuje sud na temelju izvedenih dokaza. Iz dokaznih prijedloga pod rednim brojem V proizlazi da bi taj vještak morao ući u sferu pravnih pitanja, što nije njegova ingerencija.

Branitelj opt. Mirka Norca protivio se izvođenju predloženih dokaza pod rednim brojem I i to točaka: 6., 14., 15. i 16. koje se odnose na «sektor I». Smatra da se o «sektoru I», u do sada provedenim dokazima, dovoljno reklo. Predložene dokaze pod rednim brojem V, koji se odnose na vještačenje dokumentacije po vojnom ekspertu generalu Antunu Tusu, obrana opt. Mirka Norca smatra nepotrebnim, jer tim vještačenjem ne bi bilo moguće utvrditi predložene okolnosti.

Obrana opt. Mirka Norca predala je u pisaenom obliku dokazne prijedloge Vijeću, Zamjeniku GDORH-a i obrani opt. Rahima Ademija.

Predsjednik Vijeća objavio je da će odluka o dokaznim prijedlozima biti donijeta nakon što se DORH i obrana opt. Rahima Ademija izjasne o dokaznim prijedlozima obrane opt. Mirka Norca.

Predsjednik Vijeća najavio je da se početak ispitivanja ugroženog svjedoka br. 9 očekuje oko 12.30 sati do kada je prekinuo glavnu raspravu.

U 12.30 sati nastavljena je glavna rasprava. Predsjednik Vijeća objavio je da ispitivanje ugroženog svjedoka br. 9 neće biti održano. Rekao je da je on detaljno upoznat s razlozima zbog kojih je danas nemoguće ispitati ugroženog svjedoka. Najavio je da ispitivanje ugroženih svjedoka neće biti održano niti sutra, a vjerojatno niti prekosutra, već u narednom razdoblju. Najavio je da će glavna rasprava biti nastavljena sutra kada će se čitati dokumentaciju dostavljenu od MORH-a (dostavljena u 3 omota, CD sa standardima topničkog gađanja).

24. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Dokazni prijedlozi

Branitelj opt. Mirka Norca dopunio je dokazne prijedloge na način da je predložio ispitivanje svjedoka o konkretnim okolnostima.

Zamjenik GDORH-a suglasan je da budu saslušani predloženi svjedoci, osim svjedokinje Jasminke Katun, jer okolnosti o kojima je ona predložena svjedočiti nisu u izravnoj vezi s

činjeničnim opisom. O tim, ili sličnim, okolnostima predloženo je da svjedoči i svjedok Miodrag Hećimović i on o tome može svjedočiti. Suglasan je i s izvođenjem predloženih materijalnih dokaza.

Braniteljica opt. Rahima Ademija suglasna je da se sasluša predložene svjedoke, osim svjedoka Luke Matanića koji je bio više puta nazočan u sudnici tijekom ovog postupka. Osim toga, predložila je da se kroz evidenciju nazočne publike provjeri, je li netko od predloženih svjedoka bio nazočan na dosadašnjem tijeku dokaznog postupka.

Odluka o dokaznim prijedlozima obrane oba optuženika bit će objavljena sutra, nakon što bude izvršena provjera predloženih svjedoka i njihove eventualne nazočnosti u dosadašnjem tijeku dokaznog postupka.

Izvođenje dokaza

Izveden je dokaz čitanjem dokumentacije dostavljene od MORH-a. Prilog 1. sadržava 29 zapovijedi, od kojih su 27 već pročitane u ranijem dijelu dokaznog postupka. Predsjednik Vijeća ukratko je pročitao zapovijed pod rednim brojem 5. (zapovijed za organizaciju obrane od 15. kolovoza 1993. godine), te zapovijed pod rednim brojem 20. (zapovijed o nekorištenju izvora vode od 10. rujna 1993. godine). Prilog 2. sadrži dokumentaciju i informaciju tko je sačinio dokument «Slučaj Medački džep». Dokument je sačinio brigadir Dario Matika, nekadašnji čelnik Uprave za obavještajno - analitičke poslove, trenutno ravnatelj Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava.

Izveden je dokaz čitanjem Odluke ministrice obrane od 18. listopada 2002. godine kojom se skida oznaka tajnosti sa svih dokumenata vezanih za operaciju «Džep 93». Svi koji imaju saznanja o operaciji oslobođeni su obveze čuvanja službene i vojne tajne.

Izveden je dokaz čitanjem priloga 3. u kome su dokumenti koji govore o kretanju dokumentacije koja se odnosi na operaciju «Džep 93» - arhivska građa. Izveden je dokaz posredstvom CD-a o standardima topništva i utroška streljiva. Izveden je dokaz čitanjem dokumenata – artiljerijsko pravilo gađanja iz 1991. godine i artiljerijsko pravilo gađanja UA-2-1 iz 1991. godine, dostavljeni na kompakt disku.

25. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izvjestaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Prije nastavka glavne rasprave Predsjednik Vijeća je rekao da se mora osvrnuti na neistinite informacije, nagađanja i usporedbe, objavljene u nekim medijima, da je dana 23. listopada 2007. godine na sudu navodno bio svjedok, a nije bio ispitan. Vijeće i Sud čine sve kako bi postupak bio otvoren za medije i javnost. Vjeruje kako će izvješćivanje ubuduće odražavati istinitu sliku onoga što se u sudnici događa.

Odluka Vijeća o dokaznim prijedlozima

Predsjednik Vijeća je objavio odluku vezanu za dokazne prijedloge opt. Rahima Ademija i opt. Mirka Norca:

- usvojeni su suglasni dokazni prijedlozi stranaka te će kao svjedoci biti ispitan: Goran Kovačević, Jozo Nenadić, Vladimir Lelas, Gari Devčić, Zdravko Vladanović, Franjo Feldi, Svetko Šare, Frane Tomičić, Darko Šerbek, Stevo Pražić, Luka Jakić, Miodrag Hećimović, Željko Lučić, Latif Huremović i dr. Renata Dobi Babić

- temeljem odredbe čl. 322. st. 4. t. 2. ZKP-a kao nevažni odbijeni su prijedlozi da se kao svjedoke ispita : Ivu Đinića, Josipa Jurasu, Nikolu Hargu Zdunića, Ivana Račića, Ines Linić, Jasminku Katun, Antu Malenicu, Nikolu Škunca, Josipa Jagara, Milana Franića, Damira Barića, Milu Peterlića i Senahida Bahor jer su predloženi svjedočiti o istim okolnostima o kojima su predloženi svjedočiti drugi svjedoci, ili su o tim okolnostima već iskazivali saslušani svjedoci
- temeljem odredbe čl. 322. st. 4. t. 1. ZKP-a kao nedopušten je odbijen prijedlog da se ispita svjedoka Luku Matanića, jer bi njegovim ispitivanjem bila prekršena odredba čl. 323. st. 2. ZKP-a, naime, svjedok je bio nazočan tijekom dokaznog postupka u ovom predmetu
- odluka o datumu pozivanja navedenih svjedoka bit će donijeta naknadno
- odluka o dokaznim prijedlozima koji se odnose na izvođenje materijalnih dokaza bit će donijeta naknadno

Izvođenje dokaza

Izveden je dokaz čitanjem «Zaključnoga izvještaja o Medačkom džepu», civilne policije UN-a Sektora Jug, od 10. listopada 1993. godine. U navedenom Zaključnom izvještaju po datumima i satima navodi se gdje su timovi za pretraživanje CIVPOL-a (civilna policija UN) i CANBAT (kanadski bataljun u sastavu UNPROFOR-a), pregledali teren Medačkog džepa i što su pronašli i u kojim mjestima:

- dana 16. rujna 1993. godine, u 15.45 sati, lokacija Donje Selo gdje je bilo 16 kuća, sve su srušene, po dvorištima je razbacana hrana, u bunarima su leševi životinja
- dana 16. rujna 1993. godine, u 17.45 sati, lokacija Drljići gdje je bilo 14 kuća, sve kuće su srušene, neke su još tinjale, zatekli 15 pripadnika MUP-a RH, koji su bili u novim sivim uniformama, s oznakom na rukavima u obliku munje, u selu nije bilo ljudskih leševa
- dana 16. rujna 1993. godine, u 19.45 sati, lokacija Čitluk, 62 kuće i pomoćni objekti, sve je uništeno, neke kuće su još gorjele, domaće životinje mrtve, nisu zatekli stanovništvo, vojnici UNPROFOR-a čuli su detonacije
- FREBAT (francuski bataljun u sastavu UNPROFOR-a) izvijestio istoga dana, u 20.40 sati, da su na lokaciji Čitluka nađena 2 ženska leša u kući, prvo su bile ustrijeljene, a potom zapaljene
- CANBAT izvijestio istoga dana u 22.00 sata da su im se predala 3 srpska vojnika, obavljen obavijesni razgovor sa njima
- dana 17. rujna 1993. godine pored Čitluka nađen je leš starije žene koja je konopcem vezana i vučena u polje
- na 9 lokacija nađeno je 11 tijela, CANBAT odveo tijela u Medak gdje su ih predali srpskoj strani.
- 19. rujna 1993. godine u 18.00 sati opozvani su timovi, posao je završen
- među pronađenim leševima toga dana bilo je 5 spaljenih leševa, od toga 4 ženska leša i 1 muški leš, svi starije životne dobi, jedna žena u dobi od 90 godina starosti
- zaključak u Završnom izvještaju je da je Hrvatska vojska u Medačkom džepu počinila «ratna zvjerstva», da su za uništenje 312 objekata korištene protutenkovske mine, da se u bunare bacalo mazivo i leševi životinja, da je među ubijenima bilo 8 žena civila, da su najmanje 3 vojnika bila ustrijeljena s jednim hicem u glavu, da je HV još 52 tijela predala u Otočcu srpskoj strani, među ta 52 tijela bilo je ženskih leševa, na terenu je nađeno puno odbačenih plastičnih kirurških rukavica, ali ne i zavoji, ili drugi sanitetski materijal, te da su timovi UNPROFOR-a nailazili na mjesta gdje je korištena teška mahanizacija kojom je prekopavana zemlja

Primjedbe na izvedeni dokaz

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu na pročitani Završni izvještaj, a zamolio je da mu se dopusti da na ostale dokaze stavi primjedbu u pisanom obliku.

Glavna rasprava nastavljena je u 12.30 sati kada je dao iskaz ugroženi svjedok br. 8. Predsjednik Vijeća utvrdio je identitet toga svjedoka na način da je usporedio osobne podatke ugroženog svjedoka, upisane u zapisnik haških istražitelja, s osobnim podacima ugroženog svjedoka koje je Predsjednik Vijeća utvrdio i upisao u poseban zapisnik koji je potom zatvoren. Identitet ugroženog svjedoka javnosti je nepoznat, svjedok je svoj iskaz dao putem tehničkih sredstava za prijenos slike i zvuka, s izmijenjenim likom i bojom glasa, te samo s oznakom «ugroženi svjedok br. 8», bez navođenja imena i prezimena.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 8

Svjedok je najprije zahvalio opt. Mirku Norcu što je mještane Čitluka, gdje je svjedok živio u kritično vrijeme, probudio granatiranjem, jer da je u napad išlo samo hrvatsko pješaštvo nitko ne bi ostao živ. Napad na selo počeo je u 5.45 sati, svi su još spavali. Svjedok je čuo u Ornicama paljenje motora tenkova, nakon čega su počeli bježati kroz šumu prema Počitelju. U roku od 40 minuta, do jednog sata, selo je gorjelo, ništa se nije vidjelo od dima. Svjedok nije vidio hrvatske vojnike da pale ili pucaju, ali druge vojske osim Hrvatske vojske tu nije bilo, stoga zna da su pripadnici HV zapalili kuće, što grantama, što zapaljivim mecima. S brda zvanog Velika glavica, kilometar udaljenog od Čitluka, svjedok je, okrenuvši se, vidio Čitluk u dimu. Iz Počitelja je otišao prema Medaku i Gračacu.

Granatiranje sela trajalo je sat vremena. U selu je bilo oko 50-ak starijih osoba, sve civili. Svjedok tvrdi da u selu nije bilo srpskih vojnika, da je od mještana pušku imao Milan Jović. Anđa Jović i Milan Jović otišli su po vodu i nisu se više vratili. Svjedok je dobio informaciju da mu je otac izmasakriran. Nije vidio kako su mještani Čitluka stradali, no čuo je priče očevidaca. Rekao je da su neki mještani mučeni, neki bacani u vatru, neki izbodeni, neke su vukli vezane za vozila. Sam je, nakon 15 dana bio u Čitluku sa UNPROFOR-om te je vidio spaljenu stoku, sve kuće su bile spaljene i porušene, niti poljski WC nije ostao čitav.

Odgovarajući na pitanja **Zamjenika GDORH-a** jesu li kuće u Čitluku korištene kao bunker za pucanje na pripadnike HV, svjedok je rekao da je prema Ornicama bila seoska straža, no pucanja nije bilo. U Ornicama je bio iskopan rov u kojemu je on bio stražar na seoskoj straži. Kao seoski stražar, svjedok je 1991. godine zadužen puškom. Ne zna tko mu je pušku donio u kuću, bio je na putu i nakon povratka u kući je našao pušku. Kad je bježao imao je pušku, ali nije pucao. Uniformu nije imao. Svjedok je naveo imena mještana Čitluka koji su ubijeni: DMITAR Jović, Mara Jović, Bosa Bjegović, Anđa Jović, Milan Jović, Neđo Jović i njegova supruga, Stana Krajnović, Nedjeljka Krajnović, Štefica Krajnović, Ljubica Kričković i njezina sestra koju svjedok zna po imenu Cuka (za koje misli da su zaklane u podrumu), Đuro Krajnović, Stevo Pjevač, Pera Krajnović, Milan Rajčević, Boja Vujnović, Boja Pjevač, Sava Rajčević.

Odgovarajući na pitanja **branitelja opt. Mirka Norca**, koja je vlast bila u kritično vrijeme u Čitluku, svjedok je rekao da nije bila nikakva vlast, bili su «kao Krajina». Na pitanje, je li hrvatsku vlast priznavao kao svoju i da li je danas priznaje, svjedok je rekao da bi je on, da se njega pitalo, i u kritično vrijeme priznao, te da sada priznaje hrvatsku vlast. Čuo je samo za ime Danice Obradović. Poznao je Ljiljanu Jelaču iz Gospića, iz trgovine. Nije živjela u Čitluku, ne zna što je radila tijekom rata. Poznaje Milorada Krajnovića, on je bio komandant seoske straže. Na pitanje, je li razmišljao da se preda pripadnicima HV, svjedok je rekao da oni koji su se predali danas više nisu živi.

Opt. Mirko Norac postavio je niz pitanja. Svjedok je rekao da je prije rata živio i u Gospiću i u Čitluku. Predsjednik Vijeća zabranio je pitanje, kojoj je postrojbi svjedok pripadao, jer je svjedok rekao da je bio civil. Svjedok je rekao da u Jovićima nije bilo vojske. Kuća na raskrižju u Čitluku bila je kuća Milorada Krajnovića. U školi u Čitluku nije bilo vojske. Predsjednik Vijeća zabranio je pitanje opt. Mirka Norca, je li svjedok bio izviđač ili diverzant, kao i pitanje zna li o smještaju protuoklopnog voda srpske vojske u Čitluku, te pitanje o održavanju sustava veza između Milorada Krajnovića i ostalih pripadnika seoske straže. Na pitanje, gdje se hranila seoska straža, svjedok je rekao da je hrana dovožena do kuće Milorada Krajnovića. Pitanje, za koliko se ljudi kuhalo, gdje su spavali pripadnici seoske straže, te je li svjedok bio zapovjednik straže, ili vojnik, Predsjednik Vijeća je zabranio jer su kapiocna i sugestivna.

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu, u ime svoga branjenika, na dio iskaza ugroženog svjedoka br. 8 u kojemu tvrdi da u Čitluku nije bilo srpskih vojnika.

Opt. Mirko Norac stavio je primjedbu na iskaz ugroženog svjedoka br. 8 jer je u Čitluku, nakon što ga je osvojila HV, nađena dokumenatacija o čitluškoj satniji, protuoklopnom vodu ZIS-ova srpske vojske, te o bitnici minobacača od 120 mm u Jovićima koji su granatirali položaj HV i grad Gospić. Optuženik je rekao da su srpski vojnici bili smješteni po kućama, imali su umreženu induktorsku vezu, organiziranu kuhinju gdje im je bila organizirana i straža.

29. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izveštaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Po ranije danom rasporedu za danas je bilo predviđeno saslušanje ugroženih svjedoka 12 i 14. Predsjednik Vijeća je na zadnjem ročištu najavio da će biti nastavljeno izvođenje prihvaćenih materijalnih dokaza ako ne bude osiguran dolazak ugroženih svjedoka.

Izvođenje dokaza

Pročitana je **Konačni izvještaj o operacijama u Medačkom džepu**, od 30. rujna 1993. godine. Radi se o izvještaju CANBAT I (kanadski bataljun u sastavu snaga UNPROFOR-a).

U Izvještaju, između ostalog, piše:

- UN snage su dana 15. rujna 1993. godine otpočele operaciju zauzimanja položaja na srpskoj crti bojišnice. Nakon što su pripadnici CANBAT I zauzeli položaje tučeni su artiljerijskom i minobacačkom vatrom s položaja HV. Vatra je trajala 90 minuta. CANBAT I imao je 3 ranjena vojnika
- dana 15. rujna 1993. godine održan je sastanak Rahima Ademija, predstavnika HV, i pukovnika Maissouneurea - šefa operacije UNPROFOR, potpukovnika Calvina - zapovjednika CANBAT I i pukovnika Nielsena - šefa vojnih promatrača u Sektoru jug. Dogovoreno je da se Hrvatska vojska i policija povuku na početne pozicije do 17. rujna 1993. godine u 18.00 sati
- dana 16. rujna 1993. godine, u ranim jutarnjim satima, pripadnici UN snaga izvijestili su svoj stožer da vide dim i čuju detonacije iz smjera Donjeg Sela i Čitluka, te da postoji sumnja o namjernom paležu i miniranju. Pripadnicima UN snaga na terenu HV nije dopuštala ući na to područje. Između zapovjednika CANBAT I i Mezića, časnika za vezu HV, nastala je prepirka

oko toga. Cijelo to vrijeme čulo se minobacačku vatru i detonacije. Između Strunića i Čitluka sve kuće su bile sravnjene sa zemljom, što su evidentirali pripadnici UN snaga

- dana 17. rujna 1993. godine hrvatska strana je poslala 50 vojnika da pucaju po brdima na neprijatelje. UN je dio vojnika poslao u brda tražiti civile, nisu našli civile
- osnovan je tim za pretragu CANBAT-a I, u sastavu: sanitetski časnik, predstavnici UNCIVPOL-a i vojnici CANBAT I, pretraživali su Donje Selo i Čitluk
- dana 22. rujna 1993. godine završni pregovori predstavnika UN snaga i Rahima Ademija i Mladena Markača ispred hrvatska strane
- dana 17. i 18. rujna 1993. godine, zbog nedefiniranog plana razmještanja UN snaga, te odustajanja od prvobitnog dogovora, pripadnici UN snaga nailazili su na pripadnike HV koji su im prijetili uporabom oružja

U dijelu Izvještaja, pod naslovom «Etničko čišćenje», između ostalog je navedeno sljedeće:

- cijela zona Medačkog džepa temeljito “očišćena” s namjerom da se lokalno stanovništvo ne vrati
- etničko čišćenje obavljeno dana 16. rujna 1993. godine
- uništavanje imovine vatrom (pripadnici UN primjetili veliki broj civilnih i vojnih kamiona hrvatske strane koji su dovozili drvenu građu za koju se sumnja da je služila za potpaljivanje), eksplozivom (protutenkovskim minama)
- ubojstva civila, strijeljanje ratnih zarobljenika
- pripadnici UN snaga na terenu pronašli 16 leševa, 10 muškaraca, 5 žena, za 1 leš nisu mogli odrediti spol (leš je spaljen), veliki broj odbačenih kirurških rukavica
- leševi su pronalazeni po sporednim mjestima, teško dostupnim
- bunari su bili zatrovani naftom i leševima životinja

Zaključeno je da je operacija planirana i vođena iz središnjice, a razlozi za ovakav zaključak su:

- svi objekti su uništeni, kako oni na glavnim putovima, tako i oni koji su bili «po strani»
- minsko - eksplozivne naprave drži se na jednom mjestu, pod nadzorom, a s obzirom koliko je minsko - eksplozivnih naprava korišteno, za to je morala znati središnjica
- veliki broj odbačenih kirurških rukavica
- u području je prisutan veliki broj pripadnika HV i MUP-a RH
- unatoč sporazumu da pripadnici CANBAT I uđu 16. rujna 1993. godine, u 13.00 sati, u Čitluk, časnik za vezu Mezić zadržavao je njihov ulazak, te su ušli tek u 18.00 sati. Osim toga, Mezić je časnik za vezu Rahima Ademija
- CANBAT I, koji je na terenu bio sa FREBAT-om (francuski bataljun u sastavu UNPROFOR-a), je procijenio da je hrvatska strana, dana 16. rujna 1993. godine, za 12 sati uništila toliko imovine koliko bi bilo uništeno za 2 mjeseca granatiranja

Zaključak je da je zbog svega navedenog za operaciju odgovoran Rahim Ademi.

Primjedbe na izvedeni dokaz

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu na izvedeni dokaz jer Konačni izvještaj smatra pristranim.

Izvođenje dokaza

Pročitani su **Izvještaj UNPROFOR-a o operaciji «Medački džep»** i procjeni ljudskih žrtava i materijalne štete.

U Izvještaju, između ostalog, piše:

- dana 15. rujna 1993. godine potpisan je sporazum o prekidu vatre
- general Bobetko odbio je sastanak s predstavnicima UNPROFOR-a

- u području Medačkog džepa uništeno je 164 kuća, 148 štala i gospodarskih objekata
- osim jednog objekta, za koji su UN snage procijenile da se radilo o osmatračnici, svi drugi uništeni objekti nisu imali vojnu svrhu
- do 29. rujna 1993. godine UN snage pronašle su 18 leševa, 11 muškaraca, 7 žena; 8 muškaraca vojnika, 2 muškarca civila, 1 leš neutvrđenoga statusa, sve žene bile su civili

Prigovori na izvedeni dokaz

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je prigovor na izvedeni dokaz jer ga smatra pristranim, subjektivnim, navijačkim, jer počinje brojevima po kojima su Hrvati ispalili 6000 projektila, a izvještaj se temelji na informacijama «samo s četničke strane».

Opt. Rahim Ademi stavio je prigovor na izvedeni dokaz. Rekao je da na sastanku, održanom 15. rujna 1993. godine, nije imao ovlasti bilo koga predstavljati, nije vodio taj sastanak, u kritično vrijeme nije bio u činu generala, već brigadira.

30. listopada 2007. godine – dokazni postupak

Izvještaj: Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Po ranijem rasporedu, za danas je bilo predviđeno saslušanje ugroženih svjedoka 4 i 7.

Izvođenje dokaza

Pročitani su **Izvještaj o akciji «Medački džep» od 3. veljače 1994. godine** koji je sastavio vođa tima za istraživanje ratnih zločina, načelnik pravne službe iz Otawe.

U Izvještaju, između ostalog, piše:

- dana 15. rujna 1993. godine održan sastanak predstavnika UN i hrvatske strane. Na sastanku s hrvatske strane bili su nazočni: Petar Stipetić, Davor Domazet i Rahim Ademi
- dana 16. rujna 1993. godine vojnici UN počeli su se raspoređivati u dogovoreno područje
- dana 16. rujna 1993. godine pripadnici HV spriječili ulazak vojnika CANBAT 1 u područje
- tijekom povlačenja vojnika HV vidilo se dim, čulo se detonacije
- pripadnici UN vidjeli su dim, vatru, srušene kuće
- dana 16. rujna 1993. godine vođnik McGaffin vidio je na kamionima oznake IX GMB, 111 brigade HV, Vladimir Navikov iz UNMO vidio je pripadnike specijalne policije u Medačkom džepu, UNCIVPOL je vidio 15 pripadnika specijalne policije u Drljićima
- dana 17. rujna 1993. godine pukovnik Maissouneur osobno je upozorio Petra Stipetića i Rahima Ademija na zabilježeno stanje u području Medačkog džepa
- jedinica zadužena za provedbu operacije u Medačkom džepu bila je IX GMB
- u napadu je sudjelovala i 111 brigada HV
- 11. listopada 1994. godine RH na sastanku u Genevi hrvatski predstavnik opravdava sporne/problematične aspekte operacije navodeći da su u tom području sve bili neprijateljski vojnici, tako su u operaciji ubijene i dvije starice, Srpkinja, jedna je bila na protuavionskom mitraljezu, a druga se ubila bombom da ne bi pala u hrvatske ruke.

Pročitani su aneksi A, C (Izvještaj o sudsko - medicinskoj istrazi u Medačkom džepu od 10. siječnja 1994. godine, koji su izradili Liječnici za ljudska prava, u potpisu dr Robert H. Kirchner)

Primjedbe na izvedeni dokaz

Zamjenik GDORH-a načelno nije imao primjedbi na izvedeni dokaz, ali smatra da dijelove koji predstavljaju pravnu analizu treba apstrahirati, a ostale dijelove cijeniti sukladno odredbi čl. 24. Zakona o primjeni Statuta MKS-a i čl. 8. ZKP-a.

Branitelj opt. Mirka Norca smatra da izvedeni dokaz nema snagu dokaza jer se temelji na izvještaju UNPROFOR-a koji nije imao mandat provoditi istrage, već mirovnu misiju u RH. Stavio je primjedbu da pročitani dokument na prvi pogled može izgledati kao zanimljiv pravni uradak, no u stvarnosti je „kukavičje jaje“. Pred MKSJ-om taj dokaz bi bio dokaz tek onda kada bi njegov autor bio unakrsno ispitivan. Smatra da je pročitani dokaz nepouzdan jer se temelji na subjektivnom, nestručnom i pristranom dokumentu snaga UN koji za sve što se dogodilo optužuje RH i HV.

Izvođenje dokaza

Pročitani je **Izvještaj stručnjaka sudske medicine nizozemskog Instituta za sudsku medicinu** iz kojega se vidi da je ispitivana DNK struktura na uzorcima zubi i krvi žrtava.

Pročitani je **Dokument Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci**.

Iz Dokumenta se vidi da je po zapovijedi zapovjednika ZP Gospić liječnički tim iz Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci dana 15. i 16. rujna 1993. godine pregledavao 51 tijelo, tj. 46 muških tijela i 5 ženskih. Konstatirano je 29 strijelnih i 22 eksplozivne rane.

12. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Predsjednik Vijeća izvijestio je stranke o rasporedu ispitivanja svjedoka obrane:

- za 13. studenoga 2007. godine pozvan je svjedok Zdravko Vladanović
- za 15. studenoga 2007. godine pozvan je svjedok Stevo Pražić
- za 19. studenoga 2007. godine pozvan je svjedok Luka Jakić
- za 20. studenoga 2007. godine pozvani su svjedoci Jozo Nenadić i Vladimir Lelas
- za 12. prosinca 2007. godine pozvani su svjedoci Franjo Feldi i Gari Devčić
- za 13. prosinca 2007. godine pozvani su svjedoci Svetko Šare i Darko Šerbek
- za 17. prosinca 2007. godine pozvani su svjedoci Frano Tomičić i Goran Kovačević
- za 18. prosinca 2007. godine pozvan je svjedok Miodrag Hečimović

Svjedočenje dr. Renate Dobi Babić

Svjedokinja je liječnica specijalistica sudske medicine. U kritično vrijeme radila je kao predstojnica Zavoda za sudske medicinu u Rijeci. Od brigadira Ademovića dobila je poziv da dođe pregledati mrtva tijela radi identifikacije i utvrđivanja uzroka smrti. Dana 15. rujna 1993. godine, sa dr. Bosnarom je otišla na teren. Dva dana prije njih na teren je otišao dr. Katalenić. Bili su smješteni u Jasikovcu, gdje su im vojnici u kamionima dovozili tijela na pregled. Svako tijelo dobilo je broj. Brojevi nisu stavljeni po redu. Tijela su bila u odjeći. Svaki liječnik je imao jednog vojnika koji je zapisivao ono što mu je liječnik diktirao. Poslije se to prepisivalo u protokole, te su se unosili i podaci o odjeći pokojnika. Liječnici su pregledali sadržaj džepova na odjeći pokojnika. Nakon toga je odjeća skinuta s pokojnika. Svjedokinja ne zna gdje je odjeća završila. Tijela su detaljno pregledana. Sve rane detaljno su opisane u protokolima. Tijela su bila u uznapredovalom truležnom stanju. Na pedeset i jednom (51) tijelu sve rane bile su strijelne ili eksplozivne. Pregledana su sva tijela, ukupno pedeset i jedno, koja su bila dovezena. Svjedokinja nije vidjela ikakve specifične rane na ženskom tijelu. Tvrdila je da ikakve povrede spolovila nije vidjela. Bilo je 5 ženskih tijela obučenih u civilnu odjeću, sva tijela imala su eksplozivne rane. Sva muška tijela bila su obučena ili u cijelu, ili u dijelove vojne uniforme bivše JNA. Pregled tijela trajao je 15. i 16. rujna 1993. godine. Dana 17. rujna 1993. godine svjedokinja je sa jednim časnikom HV bila na predaji pedeset i jednog tijela srpskoj strani.

Svjedokinja poznaje dr. Marka Jagetića. Tijekom rada je jednom vidjela dr. Jagetića na terenu, došao je vidjeti treba li im hrana ili voda. Rekla je da nikada nije vidjela niti čula za slučaj da je netko nabijen na kolac, da je to pročitala u novinama.

Tijekom pregleda uniformirane osobe, osim vojnika koji su dovozili tijela i koji su zapisivali ono što su im liječnici diktirali, nisu bile nazočne. Nitko nije govorio koja tijela mogu, a koja ne mogu ići u razmjenu. Za vrijeme rada na terenu svjedokinja nije vidjela dr. Kornelija Brkića, niti Rahima Ademija.

Predsjednik Vijeća predočio je svjedokinji protokol s podacima za tijelo s brojem 63, u kojemu piše da nedostaje opis. Svjedokinja je rekla da je i to tijelo pregledano, no, da kasnije nisu našli pisani trag o tome, jer vojnik kome je liječnik diktirao taj zapis nije ga predao.

Potom joj je predočen protokol s podacima o tijelu muškarca s brojem 30 koji je bio obučen u civilnu odjeću. Svjedokinja je pitana je li zapis točan, s obzirom da je rekla da su sva muška tijela bila u uniformi ili u dijelovima uniforme. Svjedokinja je rekla da je zapis točan, da su govoto sva tijela bila u uniformama. Svjedokinji je predočen zapisnik o autopsiji tijela. Autopsiju je izvršio dr. John Clark. U zapisniku su navedeni podaci o ženi kojoj je pucano u karlicu, potom su

navedene povrede lubanje nastale udarcima tupim predmetom. Svjedokinja je rekla da ona takve povrede nije utvrdila. Predočen joj je protokol za tijelo s brojem 55, starija žena obučena u vojničku košulju i vojnički prsluk zadobila je strijelne rane ruke i vrata. Predsjednik Vijeća pitao je svjedokinju je li to točno, s obzirom da je u današnjem iskazu tvrdila da su sva ženska tijela imala eksplozivne povrede. Svjedokinja je rekla da je to točan zapis, da su sva ženska tijela imala eksplozivne povrede, osim toga jednog tijela.

Svjedočenje Željka Lučića

Svjedok je bio pripadnik IX. Gardijske motorizirano-tenkovske brigade (GMTB). Nije bio angažiran u provedbi operacije «Džep 93». Kritične večeri, 11. ili 12. rujna 1993. godine, u selu Bobići, svjedok, Pilar, Latif i još jedan vojnik, došli su na zamjenu posade tenka. Dva sata nakon preuzimanja tenka, oko 23.00 sata, s leđa su im došle tri osobe, jedna žena za koju je čuo da se zove Ljilja, njezin suprug i još jedna osoba. Došli su iz smjera Gospića. Bili su obučeni u vojne uniforme neprijateljske vojske. Svjedok je u tenku popravljao stanicu. U kritično vrijeme motor tenka nije radio. U jednom trenutku je čuo Latifa da je vikao: «Stoj, stoj!». Žena, njezin suprug i treća osoba su došli do tenka. Svjedok je čuo kad su odbacili automate, nakon čega im je rečeno da legnu na zemlju i drže ruke ispred sebe. Izašao je iz tenka, silazeći se pokliznuo i počeo padati na leđa. Nije vidio bombu, no, vidio je da su ruke Ljilje bile ispod nje. Vidio je eksploziju. Krhotine bombe su ga ranile po licu, desnoj ruci, nogama. Reкао je da nije čuo zvuk auta kojim su Ljilja, njezin suprug i treća osoba došli. Misli da su se skrivali, čekali noć kako bi se neopaženo provukli. Na pitanje Predsjednika Vijeća, je li im netko što govorio o postupanjima prema zarobljenim civilima ili zarobljenim neprijateljskim vojnicima, svjedok je rekao da im nitko ništa nije rekao.

Svjedočenje Latifa Huremovića

Svjedok je bio pripadnik IX. GMTB. Dana 11. rujna 1993. godine svjedok, Senahin Bahor, Željko Lučić i Pilar, došli su na zamjenu – popunu tenka. Za operaciju «Džep 93» saznali su iz medija. Tenk su preuzeli u 18.30 ili 19.00 sati. Svjedok i Bahor su bili na straži. Svjedok je stajao na sjedalici u tenku, tijelo mu je bilo izvan tenka. S obje strane njihova tenka bilo je hrvatskih tenkova i samohotki. Desno od tenka je bilo neko grmlje gdje je čuo šuštanje. Vikao je: «Stoj, tko ide!?!». Čuo je muški glas: «Divoseljani», što mu ništa nije govorilo. Svjedok ne zna položaj tenka, jer na tom području njegova satnija ranije nije bila. Došle su tri osobe. Prvu osobu je pozvao. Izašao je muškarac, odložio je pušku. Svjedok je zapovijedio muškarcu da legne ispred tenka. Taj muškarac je zvao: «Ljljo, Ljljo, dođi». Kako se osoba odmah nije odazvala pozvao ju je ponovo. Kad je žena prišla tenku svjedok je zapovijedio da legne ispred tenka. Svjedok je rekao da je Željko Lučić u tom trenutku izašao iz tenka, pitao je muškarca kako se zove i koliko ima godina. Muškarac je rekao da se zove Branko, da ima 50 godina. Žena je rekla da se zove Ljilja, da ima 37 godina. Muškarac i žena bili su obučeni u SMB (sivomaslinaste boje) uniformu. Svjedok je sišao s tenka, posvijetlio je baterijskom lampom i primijetio da se muškarac i žena vrte. Zapovijedio im je da stave ruke ispred sebe. Muškarac je stavio ruke ispred sebe. Kad je svjedok pitao Ljilju zašto nije stavila ruke ispred sebe, žena je rekla: «Evo». Nakon toga svjedok je vidio žutu kuglu, nakon čega je osjetio krv po licu. Bio je ranjen u lijevu potkoljenicu i oštećen mu je bubnjić. Ne zna što je bilo sa Brankom i Ljiljom. Uz pomoć Bahora je odšepao do svoga zapovjednika, nakon čega je pozvan sanitet. Našli su i Željka Lučića i odvezli ih u Gospić, a potom u bolnicu u Rijeku, na operaciju. Svjedok misli da je bombu aktivirao muškarac i dao je Ljilji da je baci na tenk. Svjedok nije čuo zvuk motora iz smjera iz koga su došli Branko i Ljilja,

misli da su došli pješke. Rekao je da njemu nitko nije dao knjižicu o Ženevskim konvencijama, niti ga je upoznao s njihovim odredbama.

Opt. Mirko Norac stavio je **primjedbu** na iskaze svjedoka. Rekao je da su svi zapovjednici jedinica prošli obuku o primjeni Ženevskih konvencija. Seminari o tome su se održavali 1991. i 1992. godine. Svi vojnici, dočasnici i časnici su prošli obuku.

13. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Zdravka Vladanovića

Svjedok je bio pravni savjetnik načelnika Glavnog stožera oružanih snaga (GS OS) RH generala Janka Bobetka. U njegovoj radnoj sobi zadržavali su se svi koji su dolazili generalu Bobetku. Za operaciju «Džep 93» čuo je dan prije operacije. Dana 18. rujna 1993. godine Rahim Ademi više puta je zvao Načelnika GS OS RH. General Bobetko je bio u ratnoj sali, nije ga se smjelo prekidati. Stoga je svjedok razgovarao sa Rahimom Ademijem koji mu je rekao da želi postaviti zahtjev za provođenje istrage o počinjenim protupravnostima u operaciji «Džep 93», počinjenim od pripadnika HV i MUP-a RH tijekom povlačenja Hrvatske vojske i policije. Svjedoka je zanimalo da li se radi o vojno - stegovnim mjerama. Prenio je poruku generalu Bobetku. General je razgovarao sa Rahimom Ademijem. Dana 20. rujna 1993. godine general Bobetko je otišao u Gospić, na zapovjedno mjesto brigadira Ademija. Istoga dana, u hotelu «Velebno», održan je „brifing“ i raščlamba vojne akcije. Pričalo se o ulozi generala Mladena Markača, pukovnika Mirka Norca. Nakon povratka iz Gospića general Janko Bobetko održao je „brifing“ sa generalima, gdje je spomenuto da je bilo nepravilnosti u postupanju hrvatskih vojnika i policajaca. Dana 25. ili 26. rujna 1993. godine general Bobetko je pozvao svjedoka, pokazao mu dokument ministra obrane o formiranju Komisije MORH-a koja će u Gospiću utvrditi što se dogodilo. Svjedok je ispred GS OS RH bio član te Komisije. Članovi Komisije su bili: svjedok, Ante Gugić, Ante Glavan i tri svjedoku nepoznate osobe. Nakon par dana članovi Komisije su krenuli u Gospić. Svjedok, Ante Gugić i Ante Glavan razgovarali su tijekom vožnje. Rečeno je da je njihov posao zadovoljiti formu kako bi se smanjio veliki pritisak međunarodne zajednice na RH. Nisu imali razrađeni plan rada. Brigadir Rahim Ademi dočekao ih je u Zapovjedništvu Zbornog područja (ZP) Gospić. Rekao im je da im stoji na raspolaganju, da želi da se utvrdi istina. Nakon tog razgovora otišli su u Policijsku upravu u Gospiću. Ante Gugić, koji je bio na čelu Komisije, rekao je da prekidaju rad i vraćaju se u Zagreb. Svjedok ne zna što piše u izvješću Komisije, on izvještaj nije potpisao.

Svjedok je rekao da se general Janko Bobetko hvalio da je mozak operacije «Džep 93». Operaciju je zamislio po uzoru na operaciju «Maslenica». Operacije su uspjele, jer su osnivane namjenske grupe za te operacije, taktične i operativne grupe, te sektori. General Bobetko često je isticao ulogu zapovjednika Mirka Norca. Brigadir Rahim Ademi dolazio je u GS OS RH, žalio se svjedoku da do generala Bobetka teško dolazi. Svjedok je u razgovoru sa generalom Bobetkom spomenuo pritužbe Rahima Ademija. General Bobetko mu je rekao da Rahim Ademi ima onoliko ovlasti koliko mu on da. Rekao je da je Ademi Albanac, a da je njegova želja da se stvori zapovjedni kadar od mladih ljudi, Hrvata. Svjedok misli da je general Bobetko bio ljubomoran zbog popularnosti koju je Rahim Ademi imao kod vojnika i naroda. Stoga Ademi nije imenovan zapovjednikom, već uvijek zamjenikom. U listopadu 1993. godine brigadir Rahim Ademi je smijenjen. Svjedok je rekao da se kapetan bojnog broda Davor Domazet hvalio da je osobno sudjelovao u operaciji «Džep 93», da je uvodio tenkove u tu operaciju.

Svjedok je rekao da su optuženi generali izvršavali svoju zadaću, da su heroji Domovinskog rata, a šteta koja je nastala za svjedoka je kolateralna šteta.

Svjedoku je predložen dio iskaza svjedoka Ante Gugića u kojemu je rekao da je svjedok u ime GS OS RH bio u Gospiću i prikupljao personalne dokaze. Svjedok je rekao da je postojala jedna komisija, da on ne zna ni za kakve personalne dokaze. Potom mu je predložen dio iskaza svjedoka Ante Gugića, u kojemu je rekao da su pripadnici UNPROFOR-a zabranili članovima Komisije ulazak na područje, stoga su se vratili u Zagreb. Svjedok je rekao da on o tome ne zna ništa, nije komunicirao sa UNPROFOR-om.

Mirko Norac stavio je **primjedbu** da u hotelu «Velebno» nije održan „brifing“ i raščlamba, već prigodna večera za časnike koji su sudjelovali u operaciji «Džep 93».

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br. 24

Svjedokinja je rekla da je S.V. njezin otac. Njezini roditelji živjeli su u zaseoku Vujnovićima, kod Divosela. Do 1991. godine su uzgajali stoku, bavili se poljoprivredom. Početkom rata, 1991. godine, roditelji su izbjegli ispred pripadnika HV u šumu. Nakon par dana vratili su se kući. Stoka nije bila u stajama. Do rujna 1993. godine roditelji su živjeli od poljoprivrede. Dva dana prije operacije «Džep 93» majka je otišla sestri u Medak, otac je ostao u kući. Od haških istražitelja je saznala da je otac nađen u septičkoj jami u Obradovića varoši kod Gospića, da je ubijen tupim predmetom. Otac je ubijen prvog dana operacije. Bio je u životnoj dobi od 71 godinu, bio je civil, bavio se poljoprivredom. Svjedokinja je rekla da u Vujnovićima nije vidjela pripadnike srpske vojske. Dolazila je povremeno roditeljima. Stanovnici Vujnovića su bili: Momčilo i Ankica Vujnović, Đuro i Nikola Vujnović, Stevo i Pera Vujnović, Stevan i Mara Vujnović, Branko, Nikola i Jovanka Vujnović, Dušan i Milica Vujnović, Dušan, Mica i Janja Vujnović, Ranko, Janja i Lidija Vujnović. Od nabrojanih mrtvi su: Branko Vujnović, Nikola Vujnović, Stevan Vujnović, Đuro Vujnović, Momčilo Vujnović i Ankica Vujnović. Nakon vojne operacije, kad je vidjela majku, majka je djelovala zbunjeno, nije prepoznala svjedokinju. Majka ima 81 godinu, živi kod svjedokinje i kod druge kćerke, jer se u kuću ne može vratiti, cjelokupna imovina je uništena.

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br. 35

Predsjednik Vijeća izvijestio je stranke postupka da je svjedokinja osoba u životnoj dobi od 81 godine, slabo čuje. Ispitivanje je obavljeno uz pomoć osobe od povjerenja Suda i svjedokinje. Svjedokinja je rekla da je S.V. njezin suprug. Dva dana prije napada na Vujnoviće svjedokinja je otišla u Medak sestri. Suprug je ostao u kući u Vujnovićima. Bio je u životnoj dobi od 71 godine, civil, nije imao oružje, niti ga je volio. Svjedokinja nije vidjela srpske vojnike u selu. Kad je odlazila sestri suprug je na sebi imao tamni kaput, radničke hlače, šilt kapu. Svjedokinja je od UNPROFOR-a saznala da je tijelo njezina supruga nađeno u septičkoj jami u Obradović varoši. Nakon toga tijelo je prevezeno na Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagreb, potom predano članovima obitelji. Od imovine su imali: novu i staru kuću, staju, sušaru, sjenik, dvorišnu zgradu. Sve je uništeno. Poznavala je Branka Vujnovića, Nikolu Vujnovića i Momčila Vujnovića, nisu imali oružje. Na pitanje opt. Mirka Norca je li njezin suprug bio u civilnoj zaštiti, svjedokinja je rekla da je suprug stalno bio u kući.

14. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Vijeće je u prvom dijelu današnje rasprave izvelo 9 materijalnih dokaza:

- *Dokument Richarda Wighta od 9. svibnja 2000. godine o ljudskim ostacima iskopanim na lokalitetu Gospić*
 - opisana septička jama u kojoj su nađeni leševi: prirodna ponikva u vaprenencu proširena i ozidana u nedovršenu septičku jamu
 - ljudske kosti bile su pomiješane sa šutom od miniranih kuća
 - skeletizirane kosti bez mekih tkiva izložene djelovanju kisika i oborinskih voda
 - u komori 1 nađena su tijela br: 14, 17, 20 (nagorjelo tijelo), 32, 37, 38 (nedostaje vrh lubanje), 41 (tijelo nagorjelo), 48 (frakturirana lubanja), 49 (lubanja smrskana i nagorjela), 51
 - navedeni su sažetak evidencijske knjige i plan jame

- *Izveštaj dr. Johna Clarka o obdukciji od 11. svibnja 2000. godine*
 - grobno mjesto Gospić
 - žena stara između 25 i 40 godina, pucano joj je u zdjelicu, glava je povrijeđena tupim predmetom, veliki dio lubanje nedostaje
 - uzrok smrti – pucanje vatrenim oružjem u zdjelicu

- *Izveštaj dr. Johna Clarka o obdukciji od 11. svibnja 2000. godine*
 - tijelo br. 37 b
 - skelet gotovo cijeli, nedostaju neki dijelovi, bez mekog tkiva
 - muškarac star između 50 i 80 godina, krupne građe, pogođen zrnima velike brzine u predjelu zdjelice, udarci tupim predmetom u glavu, udarci nogama i gaženje tijela
 - uzrok smrti – pucanje vatrenim oružjem u zdjelicu, te udarci tupim predmetom u glavu

- *Izveštaj dr. Johna Clarka o obdukciji od 11. svibnja 2000. godine*
 - tijelo žene stare između 45 i 85 godina, kosti bez mekog tkiva
 - uzrok smrti – povrede na glavi nanese tupim predmetom, gaženje nogama

- *Izveštaj dr. Johna Clarka o obdukciji od 11. svibnja 2000. godine*
 - tijelo 51 b
 - žena stara između 35 i 50 godina, zadobila povrede vatrenim oružjem u trup, fraktura lubanje i lica nanese tupim predmetom

- *Obukcijski izvještaj od 12. svibnja 2000. godine*
 - kosti više tijela izmiješane
 - ozljede se ne mogu odrediti

- *Izveštaj o obukciji od 12. svibnja 2000. godine*
 - kosti bez mekog tkiva
 - kosti trupa, ruku i nogu
 - izmiješane kosti 3 osobe, ozljede se nije moglo odrediti

- *Izveštaj o pronalasku leša od 23. ožujka 1994. godine* (ovaj dokaz se nalazio na jednom od CD-a koji je dostavljen Sudu)
 - ime osobe: Rajčević Sava, rođena 1931. godine, tijelo nađeno u Čitluku
 - tijelo pokojnice pokazao je mještanim pripadnicima UNPROFOR-a

- pokojnica je bila u civilnoj odjeći, dio tijela pojele su životinje
- pokojnicu je identificirao sin Bogdan Rajčević
- na tijelu nađene tri ulazne rane na grudnom košu, također joj je nožem prerezano grlo

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je **prigovor** na ovaj dokaz, jer dr. Čubrilo, koja je radila obdukciju, nije mogla utvrditi povrede, budući to nije dopuštalo stanje leševa.

- *Nalaz i mišljenje, od 14. prosinca 1993. godine, dr Zorana Stankovića, specijalista sudske medicine* koji je po nalogu istražnog suca u Općinskom sudu u Donjem Lapcu izvršio pregled Vladimira Divjaka
- Vladimir Divjak bio je pripadnik vojske tzv. Republike Srpske Krajine (u daljem tekstu RSK)
- dana 10. rujna 1993. godine, u 16.00 sati je zarobljen od pripadnika 71. bojne HV iz Rijeke
- u trenutku zarobljavanja već je bio ranjen
- nakon zarobljavanja nije mu pružena liječnička pomoć, već je tučen
- do 18. prosinca 1993. godine bio je u zatvoru u Karlovcu gdje je također tučen
- dana 19. prosinca 1993. godine razmijenjen je u Otočcu
- u zatvorima proveo 100 dana, bio u zatvorima u Gospiću, Rijeci, Karlovcu i Otočcu
- u vrijeme zarobljavanja imao je 20 godina
- u zatvoru u Karlovcu umro je Stanko Despić, tijelo je razmijenjeno

Zamjenik GDORH-a rekao je da u pročitanoj nalazu i mišljenju ima jedna netočna informacija. Stanko Despić nije bio u zatvoru u Karlovcu. Pozvao se na iskaz dr. Marka Jagetića koji je rekao da je Stanko Despić odvezen u Kliničku bolnicu (KB) Rijeka gdje je umro.

Branitelj opt. Mirka Norca rekao je da je cjelokupni nalaz i mišljenje dr Zorana Stankovića temeljen na iskazu Vladimira Divjaka, a ne na medicinskoj dokumentaciji, stoga ga smatra nevjerodostojnim.

Predsjednik Vijeća je utvrdio da se u navedenom dokaznom prijedlogu citira i medicinska dokumentacija, te da je dr. Zoran Stanković pregledao Vladimira Divjaka, pa se ta okolnost treba dovesti u vezu s primjedbom da se izvedeni dokaz temelji isključivo na navodima Vladimira Divjaka.

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br. 34

Svjedokinja je rekla da je 9. rujna 1993. godine bila u svojoj kući u Čitluku. U 5.50 sati počelo je granatiranje, jedna granata je pala u kuhinju njezine kuće. Svjedokinja se sklonila u ostavu, a nakon što se pogođeni dimnjak kuće počeo rušiti izašla je iz kuće. Dok je bila u kući granatiranje je trajalo 15 – 20 minuta. Nastavilo se dok je bježala prema šumi u smjeru Počitelja i Medaka. Poslije je čula da je do kuće došla njezina kćerka s dvomjesečnom bebom, no, kuću je svjedokinja zaključala. Čula je da su kćerka i beba otišli jednim kolima koja su naišla. Svjedokinja nije mogla otići prema kući njezine majke B.P., jer je na cesti čula tenkove. Majčina kuća je bila udaljena 300 metara od njezine kuće. Svjedokinja je rekla da je njezin brat našao tijelo njihove majke 17 dana nakon napada na Čitluk. Nije joj dopustio da vidi majčino tijelo. Rekao joj je da je jedan vojnik pucao majci u prsa. Majka je rođena 1925. godine. Imala je povrijeđen članak, šepala je. Svjedokinja je rekla da je u Čitluku bila seoska straža, pripadnika srpske vojske nije bilo. U seoskoj straži su bili ljudi iz sela, njezin suprug je bio u seoskoj straži,

bio je zadužen puškom, ali pušku nije nosio. Za majku je rekla da nije imala oružje, niti je voljela oružje. Na putu prema Počitelju i Medku svjedokinja je vidjela dim, požare, predveče se čulo vrištanje u Čitluku. Rekla je da su to vjerojatno hrvatski vojnici našli rakiju koju su mještani ispekli, te da su se napili. Cjelokupna imovina svjedokinje i njezine majke je uništena.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 20

Svjedok je rekao da je 9. rujna 1993. godine bio slobodan. Radio je kao vozač vojnog saniteta. Njegova kuća bila je udaljena 50 km od Čitluka. Za napad je saznao od ljudi, koji su se u jednom vozilu zaustavili ispred njegove kuće. U vozilu su bili starci, žene, djeca. Sumnjao je da je njegova majka B.P. mrtva, jer se nije javljala niti dolazila. Od jedne žene je čuo za leš u selu Miščevići, u dvorištu Mile Majina. Prijavio je to UNPROFORU-u i sa njima je otišao u Miščeviće. Sedamnaest dana nakon napada našao je tijelo svoje majke, kraj nje je bilo mrtvo prase. Pripadnici UNPROFOR-a su rekli da više ne prevoze pokojnike, da se snađe za prijevoz. Svjedok je otišao po jednog prijatelja koji je tijelo prevezao traktorom. Pripadnici UNPROFOR-a ostali su čuvati leš. Kad se svjedok vratio pripadnici UNPROFOR-a su već bili zamotali leš u najlon. Majka je na sebi imala civilnu odjeću, grozila se svakog oružja. Dobila je metak u potiljak, jedan rafal preko prsa, vidio je da joj na desnoj ruci nedostaju 2 – 3 prsta. Kad je počeo napad B.P. je pobjegla iz svoje kuće. Pripadnici HV su je uhitili blizu dvorišta Mile Majina. To mjesto udaljeno je od Čitluka oko 2 km. Rekao je da je čuo od Anke Rajčević, Hrvatice, da je majka vikala: «Kud me vodite, šta sam kriva!?». Pripadnik HV je odgovorio: «Kad nisi kriva, što si bižala». Anka Rajčević je čula i pucnjeve. Pod jednim stablom, blizu dvorišta, našla je zdravstvenu iskaznicu, osobnu iskaznicu i lijekove na ime B.P. i predala ih svjedoku.

Majka Milana Rajčevića Ika Rajčević pričala je svjedoku da je bila skrivena i vidjela da su njezinog sina hrvatski vojnici vezali za jedno vozilo i vukli ga po selu. Svjedok je rekao da je Milan Rajčević bio retardiran, šepao je, lutao je po selu od menze do menze gdje bi nešto pojeo, nije mogao raditi.

Kao vozač vojnog saniteta svjedok je imao pištolj i pušku s preklopivim kundakom. Rekao je da je u Čitluku bila seoska straža, možda 10 – 15 ljudi, mladi ljudi su pobjegli u Beograd. Prema njegovim saznanjima u Čitluku nije bilo rovova niti vojnih utvrda. Rekao je, da je HV znala koliko malo ljudi ima u seoskoj straži mogla je ušetati u selo. Svjedok je tražio majku. U Korenici je vidio izložene masakrirane leševe. Na pitanje da li je tu bilo izloženo tijelo Ljilje Jelače, svjedok je rekao da je poznaje, možda je i bilo, ali je zbog masakriranosti leševa nije mogao prepoznati. Zamjenik GDORH –a predočio je svjedoku dio njegova iskaza danog pred haškim istražiteljima dana 28. rujna 1998. godine, u kojemu je rekao da je identificirao Branka Agića, Nikolu Vujnovića i Ljilju Jelaču. Svjedok je rekao da se sada prisjeća, da je odmah sumnjao da se radi o Ljilji Jelača. Predočen mu je dio iskaza koji se odnosi na prepoznavanje tijela Štefice Krajnović i Stane Krajnović. Rekao je da je Štefica Krajnović bila Hrvatica udana u Čitluk, koju je prepoznao po karakterističnoj šarenoj odjeći koju je nosila. No, jedna žena iz ambulante je rekla da se ne radi o Štefici Krajnović, već o Savi Rajčević. Svjedok je rekao da je nakon 6 mjeseci nađeno tijelo Save Rajčević i da je bio u pravu kad je rekao da se radi o Štefici Krajnović. Rekao je da je u mrtvačnici u Medku identificirao tijelo Stane Krajnović kojoj su čitave ostale samo noge, ostali dio tijela je izgorio. Identificirao ju je temeljem dokumenata.

Odgovarajući na pitanja **branitelja opt. Rahima Ademija**, svjedok je rekao da je u Počitelju bila srpska vojska i štab kanadskog bataljuna UNPROFOR-a, ne zna broj srpskih vojnika. Jovo Kordić bio je zapovjednik, no, ne zna koje vojne formacije. Svjedoku je predočeno da je pred haškim istražiteljima rekao da je u Počitelj otišao u štab vojske tzv. RSK, da je Jovo Kordić bio

komandant brigade. Svjedok je rekao da je točno to što je rekao pred istražiteljima, da je od tada prošlo puno godina i da se ne sjeća svoga iskaza danog pred istražiteljima.

Odgovarajući na pitanja **branitelja opt. Mirka Norca** svjedok je rekao da ne zna koliko je ljudi bilo uključeno u srpsku vojsku u Medačkom džepu. Predočeno mu je, da je rekao, da je bilo možda 1000 ljudi. Svjedok je rekao: «Možda sam rekao, ne sjećam se». Na pitanje, da li je Milan Rajčević nosio oružje, svjedok je rekao da ne zna. Predočeno mu je da je pred haškim istražiteljima rekao da mu je Ika Rajčević rekla da je Milan Rajčević nosio uniformu i vozio hranu vojsci. Svjedok je rekao da je Milan Rajčević bio šepav, da je nemoguće da je vozio hranu, da se možda vozio u kamionu. Svjedoku nije poznato ime Željko Karan. Obdukciju njegove majke radila je doktorica Čubrilo u Gračacu.

Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku da je pred haškim istražiteljima rekao da je identificirao tijelo Mile Pejnovića u Korenici. Rekao je da je Mile Pejnović imao dijelove civilne odjeće i dijelove vojne uniforme, da je bio bez jednog oka. Svjedok je rekao da je to točno.

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je **primjebu** na iskaz ugroženog svjedoka br. 20, jer uzrok smrti BP nije nastala na način kako je on rekao, već od eksplozije, a što se vidi iz nalaza dr. Željka Karana i izvještaja kanadskoga bataljuna (CANBAT).

Svjedok je rekao da ostaje kod svog iskaza.

15. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Steve Pražića

Svjedok je bio voditelj operativno - nastavnih poslova u Zapovjedništvu IX. GMTB. Od 1991. godine radio je na obuci pripadnika IX. GMTB za borbena djelovanja. Njemu nadređeni zapovjednik bio je pukovnik Linić. Svjedok je rekao da nije bio neposredno uključen u pripremanje operacije «Džep 93». Za operaciju je saznao dva dana ranije, od pukovnika Linića. Njegov zadatak je bio obavljanje tehničkih poslova u vojarni u Gospiću. Tijekom operacije jednom je bio na Izdvojenom zapovjednom mjestu (IZM) u Bilaju, odnio je jednu kovertu pukovniku Liniću. U vremenu od 10. do 17. rujna 1993. godine izlazio je više puta na teren, tražio je neprijateljsku dokumentaciju. Bio je na terenu od Taborišta do Čitluka gdje je vidio neprijateljsko streljivo, rovove, utvrde, no, dokumentaciju nije našao. Jednom zgodom, kad je sanitetsko vozilo IX. GMTB, puno vojnika IX. GMTB, naišlo na minu i bilo ranjeno, svjedok je išao na teren. Na motoroli je čuo glas jednog časnika koji je rekao da se uz put nalazi žena. Svjedok je išao vojnim vozilom, naišao je na tu ženu. Bila je to žena starije životne dobi, stajala je pokraj jedne kuće. Zapamtio ju je po velikoj torbi punoj krajiških novaca, svježe štampanih, u buntovima. Žena je bila odjevena u civilnu odjeću i maskirnu jaknu. Bila je uplašena, nudila mu je novac da je ne ubije. Svjedok joj je rekao da se smiri, da će sve biti u redu. Odvezao ju je u Policijsku postaju Gospić. Ne zna ime te žene. O pronalasku i prijevozu te žene izvijestio je operativnog časnika u operativnom središtu IX. GMTB, a naknadno, u više razgovora, i pukovnika Linića. Svjedok je rekao da je zapovjednik IX. GMTB, pukovnik Mirko Norac, inzistirao na redovnoj obuci vojnika. Nastava se provodila svakog dana od 8.00 do 20.00 sati. Obuka je bila na najvišoj razini, gađalo se bojevom municijom, provodila se poduka o postupanju sa zarobljenim civilima i ratnim zarobljenicima. Predavanje i nastavu o primjeni odredbi konvencija o međunarodnom humanitarnom pravu provodio je odjel na čijem čelu je bio Frano

Tomčić. Svjedok je rekao da nije bilo antagonizma između časnika koji su ranije bili pripadnici bivše JNA i mladih časnika koji su od početka bili u HV. Dobro su se slagali, poštovala se crta zapovijedanja unutar IX. GMTB, disciplina je bila na visokoj razini. Odnos Zapovjedništva IX. GMTB i Zapovjedništva ZP Gospić bio je korektan. Zapovijed za napad pukovnik Mirko Norac dobio je od zamjenika zapovjednika ZP Gospić, brigadira Rahima Ademija. Prema svjedokovim saznanjima pukovnik Mirko Norac nije zapovijedao snagama specijalne policije MUP – a RH u operaciji «Džep 93». Rekao je da je na zemljovidu vidio da su snage IX. GMTB i snage specijalne policije MUP-a RH bile prikazane kao susjedi. Zna da se u IX. GMTB vodio ratni dnevnik. Ratni dnevnik vodio se i na IZM-u u Bilaju. Misli da se ratni dnevnik nalazi u arhivi. Svjedok nije vidio zapovijed za povlačenje, niti je čuo za tu zapovijed. Ne zna je li na IZM-u u Bilaju bilo predstavnika specijalne policije MUP-a RH. Poznat mu je izraz «sektor» u vojničkom smislu, jer se tim pojmom obilježava dio bojišnice. No, u operaciji «Džep 93» nije čuo da se spominjao pojam «sektor 1». Svjedok tijekom operacije, a niti nakon završetka operacije, nije čuo ništa o nepravilnostima i nezakonitom postupanju. Nije čuo niti od predstavnika UNPROFOR-a za nepravilnosti. Nije čuo eksplozije i detonacije. Vidio je nekoliko mrtvih neprijateljskih vojnika. Rekao je da su kuće bile srušene od stalnih borbi koje su se na tom području vodile od 1991. godine. Za nepravilnosti je saznao iz medija. Rekao je da je operacija bila nužna, jer je Gospić bio izložen svakodnevnom granatiranju od 1991. godine. Čitajući dokumentaciju došao je do saznanja da je neprijatelj planirao napad na hrvatske snage istoga dana kada je izvedena operacija «Džep 93». Hrvatske snage krenule su 15 minuta ranije i spriječile neprijateljski napad.

Opt. Rahim Ademi stavio je **primjedbu** na iskaz svjedoka, rekavši da je svjedok bio operativac, pisao je zapovijedi u Zapovjedništvu IX. GMTB, sudjelovao je u pisanju zapovijedi za napad, izrađene od Zapovjedništva IX. GMTB, gdje se spominje i «sektor 1».

Svjedok je rekao da je bio tehnički dio tima u Zapovjedništvu IX. GMTB, da je crtao zemljovide gdje se nigdje ne spominje «sektor 1». Zapovijed je pisao načelnik pukovnik Linić, a kako mu je pukovnik bio nadređen nije ga mogao kontrolirati.

19. studenoga 2007.godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Luke Jakića

U kritično vrijeme bio je pomoćnik zapovjednika ZP Gospić zadužen za organiziranje sigurnosti. Za operaciju «Džep 93» saznao je u večernjim satima 3. rujna 1993. godine, na sastanku na kojemu su osim svjedoka bili nazočni: general Janko Bobetko, kapetan bojnog broda Davor Domazet, Mladen Markač, Rahim Ademi i Mirko Norac. General Bobetko je obrazložio da treba izvesti operaciju kojom bi se zaustavili i spriječili stalni udari neprijatelja topništvom po Gospiću. General je izdao usmenu zapovijed da se pripremi i izvrši tu operaciju, a nadležan za zapovijedanje operacijom bio je brigadir Rahim Ademi.

Po svjedokovu sjećanju operacija «Džep 93» je počela 5. rujna 1993. godine, između 7.00 i 8.00 sati. Topnička priprema je trajala 5 do 10 minuta. Nakon toga brigadir Rahim Ademi je izdao, prvo, usmenu, a tijekom operacije i pisanu zapovijed za napad. Operacijom je zapovijedao Rahim Ademi. Sve zapovijedi išle su iz operativnog centra (u daljem tekstu OC) prema zapovjednicima postrojbi. Svjedok je rekao da su bili redovni jutarnji, dnevni i večernji dogovori («brifinzi»). Kasnije je rekao da «brifinga» tijekom operacije nije bilo, a potom je ponovno izjavio da su

«brifinzi» ipak održavani, da su na njima bili on, Rahim Ademi i zapovjednici postrojbi. U OC su najčešće bili on i brigadir Rahim Ademi. Pukovnik Mladen Šerić dolazio je u OC, vodio je operativni dnevnik. Na «brifinzima» nije bilo predstavnika VP.

Svjedok je rekao da je Rahim Ademi izdao usmenu zapovijed za povlačenje.

Zapovjednici postrojbi bili su u obvezi upoznati vojnike u svojim postrojbama s odredbama međunarodnog humanitarnog prava.

Svjedok je vidio pisanu zapovijed za formiranje «sektora 1». U sastav sektora trebala je ući specijalna policija, no Željko Sačić odbio je ući u sastav «sektora 1» rekavši da specijalna policija ima zapovjedništvo u Zagrebu, u MUP-u RH. Svjedok je rekao da «sektor 1» nikada nije zaživio. U «sektor 2» ušla je domobranska bojna iz Lovinca.

Vojna policija (u daljem tekstu VP) je bila pod zapovjedništvom Mate Laušića i MORH-a. Snagama specijalne policije MUP-a RH tijekom operacije zapovijedao je general Mladen Markač. Za operaciju je bila ustrojena jedna desetina VP, 10 vojnih policajaca koji su bili zaduženi brinuti o imovini tijekom operacije.

Prema informacijama koje su u Zbornom području (ZP) Gospić imali o tome što se događa na neprijateljskom teritoriju, na području Medačkog džepa nije bilo civila, svi su zatečeni žitelji imali uniforme bivše JNA. Nakon što je svjedoku predočeno da se u optužnici za zločin u Medačkom džepu spominje ubijena slijepa starica u dobi od 84 godine, svjedok je rekao da mu to nije poznato. Rekao je da ratnih zarobljenika nije bilo. Pukovnik Mirko Norac, zapovjednik IX Gardijske motorizirane brigade (GMB), dobio je zapovijed da prikupi i zbrine stoku i imovinu, što je učinio.

Svjedok je rekao da je dr. Marko Jagetić bio načelnik saniteta u ZP Gospić, da je prekomjerno konzumirao alkohol, no, zbog toga protiv njega nije vođen stegovni postupak, nego je više puta usmeno upozoren.

Nakon što su mu predočeni dijelovi iz operativnog dnevnika iz kojih se vidi da je neke zapovijedi izdao Davor Domazet, svjedok je rekao da nije čuo Davora Domazeta da izdaje zapovijedi.

Dana 6. ili 7. rujna 1993. godine u hotelu „Velebno“ održan je sastanak na kome je kratko govorio samo general Bobetko i pohvalio operaciju.

Prigovori optuženoga Rahima Ademija

Rahim Ademi uložio je više prigovora na iskaz svjedoka:

- na sastanku dana 3. 9. 1993. godine svjedok nije bio nazočan
- «sektor 1» je postojao
- pukovnik Željko Sačić nije rekao da ne želi ići pod zapovjedništvo ZP Gospić
- svjedok nije bio u OC
- svjedok je osobno vodio obavijesne razgovore sa ratnim zarobljenicima
- napad je počeo 9. 9. 1993. godine u 6.00 sati
- pisana zapovijed za napad od 6.9.1993. godine dostavljena je toga dana svim postrojbama
- general Janko Bobetko nije odredio brigadira Rahima Ademija za zapovjednika operacije
- operativni dnevnik nije vodio pukovnik Mladen Šerić
- u hotelu «Velebno» održana je analitička raščlamba vojne akcije

- optuženik nije izdao usmenu, već pisanu, zapovijed za povlačenje u 2 faze.

Odluka Vijeća

Prvooptuženom Rahimu Ademiju produljene su mjere opreza.

20. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Jozе Nenadića

U kritično vrijeme svjedok je bio načelnik inženjerije ZP Gospić. Operacija „Džep 93“ bila je nužna zbog teškog položaja grada Gospića, čestih granatiranja. Brigadir Rahim Ademi pokazao je svjedoku kartu na kojoj je pisalo «Džep 93», «odobrio general Janko Bobetko», a u potpisu je bio brigadir Rahim Ademi. To je govorilo da je vojna operacija izgledna te je svjedok užurbano radio i pripremao inženjeriju.

Za operaciju «Džep 93» saznao je 2 – 3 dana prije početka operacije. Od Mladena Šerića je čuo da je zapovijed za napad izdao Rahim Ademi. Nakon što je izdana zapovijed za napad svjedoku nije bilo jasno postupanje Rahima Ademija koji je izostavio (isključio) sve načelnike ZP Gospić iz te zapovijedi. Svjedok je bio raspoređen na čelo skupine koja prati opću situaciju. Od Mladena Šerića je čuo da je zapovijed za formiranje zapovjedništva «sektora 1» naredio direktno Bobetko.

8. rujna 1993. godine, navečer, održan je sastanak na kome su bili: Željko Tomljenović, Mladen Markač i Davor Domazet. 9. rujna 1993. godine, rano ujutro, Mladen Šerić je probudio svjedoka. Svjedoku je rečeno da sa pripadnicima specijalne policije treba ići na teren. Svjedok je pitao gdje je Rahim Ademi da mu izda zapovijed za odlazak na teren. U tom trenutku došao je Davor Domazet i rekao svjedoku: «Ne čekaj ništa, radi svoj posao!» Specijalnom policijom zapovijedao je general Mladen Markač, operativac na terenu je bio pukovnik Željko Sačić.

Svjedok je 9. rujna 1993. godine bio na terenu sa pripadnicima specijalne policije na razminiravanju. 10. rujna 1993. godine je na terenu vidio Rahima Ademija, a pukovnika Mirka Norca vidio je na terenu istoga dana, navečer, u Drljićima.

Svjedok je rekao da je bila općepoznata stvar da je u izvidničkoj satniji IX GMB bilo dosta problematičnih ljudi. Dva dana nakon završetka operacije svjedok je na terenu vidio nerazrušene kuće. U mjestu Pijevci svjedok je bio sa pripadnicima specijalne policije. U isto vrijeme u posjeti specijalnoj policiji bio je ministar unutarnjih poslova Ivan Jarnjak. Svjedoku je jedan specijalac pokazao leš starca čije tijelo je ležalo na udaljenosti od 10 – 15 m i leš starice na udaljenosti 100 – 150 m od mjesta gdje su sjedili. Svjedok je vidio da je starci odsječen prst na kome je vjerojatno bio prsten. O leševima nikoga nije izvijestio. Svjedok je rekao da je čitao u novinama izjave svjedoka koji su spomenuli kolonu ispod Debele glave. On je vidio tu kolonu, 10-ak neprijateljskih vojnika, bili su obučeni nejednako, imali su na sebi i vojničku uniformu i civilno odjelo, no, bili su vojnici, jedan je imao u ruci bombu.

Nakon zapovijedi za povlačenje došlo je do rušenja i paleži, što su snimali pripadnici UNPROFOR-a. Do paleži i uništenja došlo je 11. ili 12. rujna 1993. iz revolta. Vidio je kad su pripadnici HV iz srpskih kuća odnosili oružje i streljivo. Vidio je vojnike u odorama HV kako

pale kuće. Po zvuku je zaključio da kuće miniraju protuoklopnim minama. U Zapovjedništvu ZP Gospić, dana 16. ili 17. rujna 1993. godine, svjedok je napao Rahima Ademija zašto dozvoljava pljačku i paljenje. Brigadir Ademi je odgovorio da će tražiti istragu o tome. Na pitanje zašto to dozvoljava, Ademi je rekao da on tu ništa ne može. Svjedok je od Mladena Šerića doznao da je Rahim Ademi smijenjen.

Svjedok je u Njegovanima i Rogić mostu naišao u jednu kuću. Vojnici HV iz Otočca pretraživali su kuću u kojoj je bila starica od 80-ak godina, plakala je, tresla se. Vojnici mu nisu željeli reći kojoj postrojbi pripadaju. Jedan pripadnik te postrojbe bio je spreman ubiti staricu. Kad im je zaprijetio da će pozvati Mirka Norca, i rekao im da je odvedu na policiju, ili kod Norca, rekali su mu: «Pitajte ju gdje su joj sinovi».

Svjedok je rekao da je u operacijama «Maslenica», «Medački džep» i «Bljesak» general Janko Bobetko svjesno «preskakao» čitavu strukturu ljudi u zbornim područjima i da je u tim operacijama zapovijedao direktno preko svojih ljudi. U tome su ga podržavali ministar obrane Gobjko Šušak i Predsjednik RH Franjo Tuđman.

Sastanak u hotelu «Velebno»

Od Mladena Šerića svjedok je čuo da će biti večeru u hotelu „Velebno“. General Bobetko sjedio je za jednim stolom, s njegove desne strane sjedio je Mladen Markač, s lijeve strane Mirko Norac. Brigadir Rahim Ademi sjedio je za drugim stolom. General Bobetko hvalio je izvedenu operaciju. Rekao je da su se dogodile neke stvari koje će morati ispitati. Rahim Ademi je pokušao nešto reći, no, Bobetko ga je prekinuo i rekao mu: «Ti sjedi, ti nemaš ništa s time!», te nešto u stilu da ne zna hrvatski. Potom je govorio Mirko Norac. Svjedok je nakon toga otišao.

21. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Nikole Vidovića, pripadnika Teritorijalne obrane (TO)

Svjedok je prije rata živio u Rijeci. Godine 1991. ostao je bez posla. Sa ženom i djecom otišao je živjeti u mjesto Brotinje u Lici. U Brotinju se dragovoljno javio u TO tzv. Vojske RSK. Kao pripadnik TO, s grupom od 50 «teritorijalaca», došao je u Divoselo dana 5. rujna 1993. godine, poslije podne, na zamjenu jedinici TO. Lokacija na kojoj su se nalazili svjedok i «teritorijalci» sa kojima je došao je Mali i Veliki kraj, Jajići. U Divoselu je bilo 10-ak naoružanih mlađih ljudi, ostalo su bili civili, žene, troje djece, starci. Svjedok i ostali «teritorijalci» koji su došli nisu držali određeni položaj, već su bili kao sigurnost lokalnom stanovništvu, u rezervi, ako zatreba. Teritorijalci su bili izmiješani sa stanovnicima Divosela. Spavali su po zemunicama, kućama. Svjedok je nosio SMB uniformu bivše JNA, imao je automatsku pušku koju je zadužio u Donjem Lapcu, kao i uniformu i streljivo. Nije bio zapovjednik «teritorijalcima», on i «teritorijalci» su bili podređeni Jovi Kordiću i Dušanu Prerad. Na položajima vojske tzv. RSK bili su: jedan oklopni transporter, 4 tenka, pješaštveno oružje, minobacač 80 mm, minobacač 120 mm, nije bilo granata. Svjedok nije vidio jesu li stanovnici u kućama imali oružje, ali vjeruje da je oružja bilo.

8. rujna 1993. godine čulo se među vojnicima i civilima da će HV izvršiti napad. «Teritorijalci» su željeli ići kući. Da bi ih zadržali sa njima su razgovarali Jovo Kordić i Dušan Prerad. Te večeri, oko 22.00 sata, u Divoselo je došlo 12 vojnih policajaca. Tada su «teritorijalci» odlučili ostati do sutra. Svjedok nije čuo da je vojska tzv. RSK planirala napad na HV za dan 9. rujna 1993. godine. Nema spoznaja o tome da je diverzantska grupa tzv. Vojske RSK dana 5. rujna 1993. godine izvršila diverziju na pripadnike specijalne policije MUP-a RH.

9. rujna 1993. godine oko 4.20, ili 4.30, sati pala je prva granata u Jajićima ili Malom kraju. Medicinska sestra koja je došla sanitetskim kolima je rekla svjedoku da ima jednog ranjenika, da je HV počela napad. Grupa od 50 – 60 civila, stanovnika Divosela među kojima je bilo i troje djece te grupa od 20 «teritorijalaca», krenula je put Velebita. U Medak su stigli nakon tri dana i tri noći. Svjedok ne zna što se dogodilo ostalim «teritorijalcima». Čuo je da su neke «teritorijalce» pripadnici HV masakrirali, neke zarobili, neke ubili. Njegova grupa nije imala niti jedan borbeni kontakt sa HV. Rekao je da su hodajući Velebitom dolazili na isto mjesto, vrtili su se u krug. Hodajući vidjeli su konzerve hrane i svježe tragove ljudskih stopa u travi pa su pretpostavili da su tu bili pripadnici HV. Mislili su da su ih pripadnici HV vidjeli, ali su ih pustili da prođu. Svjedok je vidio da gore sela.

Svjedok je iskaz dao haškim istražiteljima dana 1. srpnja 2002. godine u Beogradu. Predočeno mu je da je pred haškim istražiteljima rekao da je 9. rujna 1993. godine došla grupa od 20ak vojnika u ispomoć «teritorijalcima» i da je zapisnik s tim iskazom potpisao. Svjedok je rekao da on to nije rekao.

Izvođenje materijalnih dokaza čitanjem

1) *Iz zapisnika o identifikaciji mrtvih tijela, dokaz DC-14/1 koji je sačinio dr. Željko Karan:*

- identifikacija je izvršena u Korenici
- identificirana su tijela vojnika i civila koje je hrvatska strana predala srpskoj dana 17. rujna 1993. godine
- dopremljena tijela su bila oprana, bez odjeće, u crnim vrećama, bez osobnih dokumenata, na udovima su imali obješene brojeve
- na tijelima su bile truležne promjene u podmaklom stadiju
- rađen je samo vanjski pregled tijela
- tijela su fotografirana, to je obavio kriminalistički tehničar
- nakon par dana hrvatska strana dostavila je podatke o odjeći i osobnim stvarima nađenim kod pokojnika
- na prstima pokojnika se vidjela boja od uzimanja otisaka prstiju za potrebe daktiloskopskog utvrđivanja identiteta po papilarnim linijama

- **popis tijela:** 1. Janko Potkonjak; 2. Nikola Vujnović; 3. Milorad Pavković; 4. Nikola Jerković; 5. Dmitar Jović; 6. Mirko Grujić; 7. Mara Jović; 8. Slavko Surla; 9. Zoran Rašeta; 10. Jure Ivezić; 11. Momčilo Vujnović; 12. Đuro Vujnović; 13. Dušan Miljuš; 14. Ilija Rašeta; 15. Đorđe Potkonjak; 16. Ljiljana Jelača, na kojoj su utvrđene strijelne rane; 17. Nikola Vujnović; 18. Nikola Dimić; 19. Dragan Ilić; 20. Nikola Duraković; 21. Marko Matijević; 22. Dane Bilić; 23. Marko Potkonjak; 24. Mirko Sovin; 25. Nikola Popović; 26. Grujo Pajić; 27. Dušan Ljubojević; 28. Milan Budimir; 29. NN; 30. NN; 31. Đuro Prodanović; 32. Danica Obradović; 33. Nemanja Brkić; 34. Nikola Vujnović; 35. Duško Maričić; 36. Rade Bursač; 37. Stevo Surla; 38. Željko Gleda; 39. Petar Počuča; 40. Dragomir Kljajić; 41. Branko Alagić; 42. Stevo Vignjević; 43. Dušan Potkonjak; 44. Milan Ivezić; 45. NN; 46. Desimir Trešnjić; 47. Nikola Stojisavljević; 48. Jovo Rašeta; 49. NN; 50. Ilija Sedlar.

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu na ovaj dokaz.

2) *Iz izvještaja o sudsko - medicinskom pregledu i identifikaciji mrtvih tijela od 4. listopada 1993. godine*

- identifikacija je rađena u Gračacu
- identifikaciju je radio dr. Željko Karan
- na tijelima su bile truležne promjene
- radilo se o tijelima vojnika i civila koji su izvučeni s mjesta pogibije, tijela su izvlačili pripadnici UNPROFOR-a

- **popis tijela:** 1. Milan Rajčević; 2. Pera Krajnović; 3. Nikola Bibik; 4. Rade (*prezime monitorica nije uspjela zabilježiti*); 5. Boja Pjevač; 6. Boja Vujnović

3) *Iz nalaza i mišljenja o reobdukciji, DC 17/1*

Radi se o tijelu Stanka Despića na kome je rađena reobdukcija dana 23. rujna 1993. godine. Zaključak je bio da je smrt nastupila kao posljedica raskida krvnih sudova lijevog bubrega i od ubodnih rana

4) *izvještaj o sudsko - medicinskom pregledu i identifikaciji mrtvih tijela od 27. rujna 1993. godine*

- identifikacija je izvršena u dvorištu Osnovne škole u Medaku
- nije izvršena obdukcija

- **popis tijela:** 1. Stana Krajnović; 2. Nedjeljka Krajnović; 3. Mile Pejnović; 4. Sava Rajčević; 5. Dane Krivokuća; 6. Dragan Pavlica; 7. Marin Petrović; 8. Đuro Krajnović; 9. Milka Bjegović; 10. Zdravko Klincov; 11. Branko Vojnović; 12. skeletizirano tijelo mrtvo preko 6 mjeseci, nije vezano za zločin u Medačkom džepu; 13. Luka Izić

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu na izvedeni dokaz.

Svjedočenje Željka Karana (svjedok je specijalist sudske medicine)

Svjedok je pregled mrtvih tijela obavio na poziv vlasti tzv. RSK, sekretara tzv. Vlade RSK, Save Štrbca. Preglede je obavio u Korenici, Medaku i Gračacu. U Korenici su bili teški uvjeti, bez struje, bez vode. Tijela su dovezena u četvrtak poslije podne, identifikacija je trebala biti završena do nedjelje prije podne, kada je planiran pogreb. U Korenici je svjedok nabrojao 51 tijelo koje je hrvatska strana predala srpskoj strani dana 17. rujna 1993. godine. Morao je dva puta brojati, jer su nadležni za primopredaju tijela imali podatak o 52 tijela. Tijela su stigla u crnim vrećama, bez odjeće, oprana, bez osobnih podataka, bez obuće, što je znatno otežavalo identifikaciju, a svjedoku je to bio prvi takav slučaj u praksi. Obično se tijela dovozi u odjeći i obući u kojoj su bili u trenutku smrti. Na odjeći se zaustavljaju barutne čestice temeljem kojih se vidi blizina cijevi oružja tijelu, kut pod kojim je bila osoba koja je pucala, kao i žrtva. Od ubojstva do identifikacije prošlo je 20-ak dana. Ozljede na gornjem dijelu tijela bile su karakteristične za tijelo koje stoji.

Na pitanje, je li na pregledanim ženskim tijelima utvrdio tragove seksualnog zlostavljanja, svjedok je rekao da nije naišao na trag seksualnog zlostavljanja. Rekao je da je u Medaku, u grupi od 11 tijela, vidio tijelo jedne debele žene. Zapamtio je da je sigurno jedna njezina šaka bila odrezana. Leš te žene je imao strijelne i eksplozivne povrede, ali ga je posebno zapamtio po odsjajanju šake. Osim toga tijelo je bilo i djelomično karbonizirano. Uz tijelo je vidio dolarske novčanice.

Identifikaciji tijela su nazočili: zamjenica Okružnog javnog tužioca iz Knina, sutkinja, kriminalistički tehničar koji je fotografirao. Rodbina pokojnika je pomagala u identifikaciji. Nitko na svjedoka nije vršio pritisak i govorio mu što da radi.

Svjedok je izvršio preliminarni pregled tijela. Kod svih tijela je utvrdio postojanje strijelnih ili eksplozivnih rana, ili kombinaciju strijelnih i eksplozivnih rana. Na tijelu 42. (tijelo Branka Alagića) utvrdio je postojanje dvije ubodne rane u predjelu grudnog koša. Tijelima je svjedok dao brojeve od 1 do 51. Nakon par dana dobio je jednu kutiju s crnim vrećama na kojima su bili brojevi, najmanji je bio 24, najveći je bio 93. U vrećama su se nalazile osobne stvari pokojnika, novčanici, nakit, upaljači.

Tijelo Stanka Despića naknadno je dovezeno. Svjedok je vidio da je Stanko Despić bio zbrinut u bolnici, da je nakon smrti izvršena obdukcija. Svjedok je radio reobdukciju tijela. Na glavi i trupu pokojnika svjedok je utvrdio mehaničke ozljede nanesene tupim mehaničkim sredstvom, izlomljen određen broj rebara, te jednu ubodnu ranu s bočne, lijeve strane trupa.

U Gračacu je svjedok pregledao 9 tijela. 3 tijela su imala strijelne ili eksplozivne rane, 6 tijela je bilo karbonizirano.

U Medaku je svjedok pregledao 13 tijela, jedno tijelo je bilo skeletirano, nije bilo neposredno u svezi sa događajima u Medačkom džepu. Od preostalih 12 tijela 4 tijela su imala povrede nastale djelovanjem vatre, a ostala tijela su imala povrede od streljiva ili eksplozivnih naprava. Za sve identifikacije koje je radio svjedok je sačinio izvješća.

Sudac Željko Lalić, koji je bio nazočan identifikaciji, bio je vidno alkoholiziran. U takvom stanju loše je reagirao na sve, posebno na prisutnost UNPROFOR-a, na njihova pitanja i primjedbe. U jednom trenutku im je rekao da rade što žele, da su puni para, i ako žele neku informaciju da to plate. Svjedok je to shvatio kao šalu, no, prevoditeljica je to doslovno prevela. Nastala je situacija u kojoj su predstavnici UNPROFOR-a shvatili da se za informacije traži novac.

Svjedok je objasnio da su neka tijela bila izložena plamenu zaživotno, o čemu je zaključio po izgledu tijela. Pojasnio je da sudsko - medicinska literatura opisuju položaje tijela u kojima se nalaze muška, a u kojima se nalaze ženska tijela koja su za života bila izložena plamenu. Muškarac stavlja ruke ispred sebe, zgrčene, kao boksač ili osoba koja se bavi mačevanjem, pa se taj položaj naziva „položaj boksača“. Žena savija noge u koljenima i u kukovima, položaj tijela je „položaj koitusa“. Svjedok se sjeća da je bilo nekoliko tijela u „položaju koitusa“.

Tijela koja je pregledao u Korenici na sebi nisu imala tragove mučenja, sakaćenja, unakaženja, nisu prethodno zakapana.

Svjedok je rekao da nije mijenjao svoje izvještaje. Predočeno mu je da je kod tijela Ljilje Jelače, tijela pod brojem 16 iz grupe od 51 tijela predanoga na razmjenu 17. rujna 1993. godine, prekriziženo da su rane nastale od eksplozije i napisano rukom „strijelne“. Svjedok je rekao da je možda ispravio lapsus koji je nastao u pisanju.

Nije uzimao dijelove tkiva, otiske zubala, otiske prstiju pokojnika.

Na pitanje, je li moguće da je Pera Krajnović rođena 1907. godine umrla prirodnom smrću, svjedok je rekao da nije pregledao izvješća UNPROFOR-a o tome gdje su i pod kojim okolnostima pronašli tijelo pokojnice te je moguće da je umrla prirodnom smrću.

Na pitanje, je li moguće da su osobe, tijela pod 1 i 2 s popisa od 27. rujna 1993. godine, a radi se o Stani Krajnović, rođenoj 1926. godine, i njezinoj sestri Nedjeljki Krajnović, umrle prirodnom smrću, svjedok je rekao da je napisao u svom izvješću da je na oba tijela vidio zaživotne tragove spaljivanja. Oba tijela su, nakon vađenja iz vreća, bila u „položaju koitusa“, stoga je zaključio da je plamen na njih djelovao dok su bile žive.

Branitelj je pitao je li moguće da je povreda na tijelu br. 4, za koju je svjedok napisao da su žrtvi bili odsječeni prsti šake, nastala uslijed eksplozije. Svjedok je pojasnio da se kod eksplozije bombe u ruci ruka razleti na sve strane, prstiju uopće ne bi bilo jer bi bili razneseni, a ruka bi do lakta bila raznesena. U konkretnom slučaju prsti su se držali na lijevoj šaci samo kožicom u predjelu lijevog kažiprsta.

Bilo je tijela s ulaznim, a bez izlaznih rana, što je slučaj kod rana nastalih od eksplozije.

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu na iskaz svjedoka, jer nije rađena obdukcija tijela žrtava.

Svjedok je odgovorio da se u principu s tom primjedbom slaže, no, jedini pouzdani dokaz da je neka osoba umrla uslijed djelovanja plamena je mjerenje količine ugljičnog monoksida u krvi. To u konkretnom slučaju nije bilo moguće te se oslanjao na literaturu koja govori o karakterističnom položaju tijela pri djelovanju plamena za života žrtve. Na temelju položaja žrtve se može s visokim stupnjem vjerojatnosti zaključiti da je ta osoba bila izložena plamenu za života, ali to nije 100% sigurno.

Zapažanje monitora

Zamjenik GDORH-a pitao je svjedoka, medicinskog vještaka dr. Željka Karana, je li na pregledanim ženskim tijelima uočio tragove seksualnog zlostavljanja obrazlažući da se pitanje odnosi na nabijanje na kolac Anđelije, Anđe Jović. Međutim, svjedok je iskazivao o identifikaciji mrtvih tijela (51) koje je hrvatska strana predala srpskoj 17. rujna 1993. godine u Korenici, te o pregledu tijela 27. rujna 1993. godine u Medaku i 4. listopada 1993. godine u Gračacu. Na popisu tih tijela nema imena Anđelija, Anđa Jović, njeno je tijelo ekshumirano 2000. godine iz masovne grobnice – septičke jame - u Obradović Varoši kod Gospića. Svjedok je odgovorio da takve povrede nije zabilježio.

26. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Tanja Šijan, Hrvatski helsinški odbor, Darko Balać, Fond za humanitarno pravo, Jelena Đokić Jović, Documenta, i predstavnici misije OEES-a u Hrvatskoj: Laura Fernandez - Alvarez i Alan Švarc, OEES Zagreb.

Predsjednik Vijeća konstatirao je da su glavnoj raspravi pristupili zastupnik optužbe Antun Kvakanić, zamjenik Glavnog državnog odvjetnika, punomoćnik oštećenika odvjetnik Dragan Jovanić, I - optuženi Rahim Ademi, II - opt. Mirko Norac, branitelj I - opt. odvj. Čedo Prodanović, te branitelji II - opt., odvj. Željko Olujić i odvj. Vlatko Nuić. Na taj način ostvarene su sve zakonske pretpostavke za održavanje glavne rasprave pa je u sudnicu pozvan svjedok Milan Krajnović.

Svjedok Milan Krajnović prije početka svjedočenja zatražio je da sa glavne rasprave bude isključena javnost, jer bi njegov iskaz mogao ugroziti rodbinu njegove supruge, prijatelje i poznanike koji žive na području Gospića i Bilaja.

Zastupnik optužbe nije imao išta protiv isključenja javnosti sa glavne rasprave **dok su branitelji I - i II - optuženoga**, odvjetnici Čedo Prodanović, Željko Olujić i Vlatko Nuić, smatrali da u

ovom slučaju ne egzistiraju razlozi isključenja javnosti sa glavne rasprave, a koji su taksativno nabrojani u zakonskoj odredbi sadržanoj u članku 293. ZKP-a u točkama od 1.-5.

U članku 293. ZKP-a navodi se da raspravno vijeće od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavne rasprave može u svako doba, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka, ali uvijek nakon što stranke u postupku prethodno konzultira, isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu, ili njezin dio, ako je to potrebno radi:

- 1) zaštite sigurnosti i obrane Republike Hrvatske,
- 2) čuvanja tajne kojoj bi štetila javna rasprava,
- 3) čuvanja javnog reda i mira,
- 4) zaštite osobnog ili obiteljskog života okrivljenika, oštećenika, ili drugog sudionika u postupku,
- 5) zaštite probitaka maloljetnika

Vijeće je, nalazeći zakonsko uporište u naprijed navedenom članku, in concreto u točki 4., donijelo rješenje da se sa dijela glavne rasprave koji se odnosi na svjedočenje Milana Krajnovića isključi javnost.

Na današnjoj glavnoj raspravi svjedočio je i Mile Drča, no, budući da je isti još prije početka glavne rasprave zatražio isključenje javnosti tijekom davanja iskaza, **Vijeće** je udovoljilo zahtjevu svjedoka.

27. studenoga 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Maja Karaman, Građanski odbor za ljudska prava, Darko Balać, Fond za humanitarno pravo, Jelena Đokić Jović, Documenta, i predstavnici misije OEES-a u Hrvatskoj: Laura Fernandez - Alvarez i Alan Švarc.

Na današnjoj glavnoj raspravi, a po unaprijed utvrđenom rasporedu od strane predsjednika Vijeća, trebaoo su biti saslušana dva svjedoka.

Predsjednik Vijeća je, nakon konstatiranja ispunjenosti svih zakonskih pretpostavki za nastavak glavne rasprave, istu nastavio izvođenjem dokaza - čitanjem dokumentacije.

Izvođenje dokaza čitanjem dokumentacije

Na izvedene dokaze stranke u postupku nisu imale primjedbi, osim na dokaz s oznakom NTD 2-5, od 14. rujna 1993.g.

Dokaz s oznakom NTD 7-10, od 11. rujna 1993. godine, odnosi se na stanje u Medaku, u gosićkom području 10.-11. rujna 1993. g. Riječ je o dopisu - poruci poslanoj od strane Jeannie Petersona, koordinadora u UNPROFOR-ovom Stožeru Sektora jug za civilne poslove, koji se nalazio u Kninu. Adresat ove poruke bio je Cedric Thornberry, načelnik civilnih poslova Stožera UNPROFOR-a u Zagrebu.

U poruci stoji da je HV zauzela Čitluk i Divoselo, te da su se predstavnici UNPROFOR-a sastali s vojnim zapovjednicima iz „RSK“ i Hrvatske. U Korenici je pak održan sastanak s časnikom za vezu s UNPROFOR-om, pukovnikom Balaćem, koji je zajamčio prekid vatre za petak popodne

(10. rujan) i informirao predstavnike UNPROFOR-a da je Čitluk evakuiran, ali da je u Divoselu ostalo oko 170 ljudi (80 žena i djece) koje zbog ratnog stanja u tom području treba evakuirati. Pukovnik (Josip) s kojim su se predstavnici UNPROFOR-a sastali u Otočcu, zajamčio je da u Čitluku i Divoselu nema ubijenih civila i da se, zbog borbi koje se još vode u ova sela, u njih ne može ući.

Dokaz s oznakom NTD 8-11 od 13. rujna 1993. godine odnosi se na izvješće vojnih promatrača UN, Sektora jug (Gospić), Glavnom stožeru vojnih promatrača UN. Riječ je o poruci koja sadrži kronologiju događaja za vremensko razdoblje od 08,30 - 14,45 za 13. rujna 1993. g.

U poruci između ostalog stoji da je u 12,55 sati vojni promatrač UN iz Gračaca dao do znanja da zapovjednik snaga UN želi razgovarati s brigadirom Ademijem preko motorole. Tamo također stoji da je u 14,00 sati viši vojni promatrač bio na sastanku s pukovnikom Šerićem (stožer ličke Operativne zone) u Gospiću. Sastanak je prekinuo pukovnik Šerić, kada je izložen UN-ov plan operacije za čiju izradu je kao temelj poslužio inicijalni sporazum potpisan od hrvatske strane od Hrvoja Šarinića 13. rujna 1993.g. Tom prilikom je istaknuto da je jedina ovlaštena osoba koja ima prerogative za upuštanje u službene razgovore ovakve vrste brigadir Ademi.

Dokaz s oznakom NTD 2-5, od 14. rujna 1993. godine, odnosi se na pismo brigadnog generala Bo Pellinasa brigadiru Ademiju. Brigadni general Bo Pellinas bio je tijekom ratnih događanja u Medačkom džepu šef vojnih promatrača UNPROFOR-a.

U ovom pismu on izražava zahvalnost što je Hrvatska strana prihvatila sporazum UNPROFOR-a od 13. rujna 1993. g. čiji je cilj bio prestanak neprijateljstava u zoni Gospić i otvaranje mogućnosti za pregovore o općem prekidu vatre. Brigadir Ademi informiran je da će se snage UNPROFOR-a sukladno sporazumu pomaknuti na liniju razdvajanja, gdje će zamijeniti jedinice Srba, i da će na taj način formirati štit za zaštitu hrvatskih jedinica.

I - opt. Rahim Ademi naveo je da je dokaz s oznakom NTD 2-5. od 13. rujna 1993.g. primio 15. rujna 1993. g., te da je isti odmah proslijedio načelniku Glavnog stožera, a o čemu postoji zabilješka u ratnom dnevniku. On je, naime, na samom dokumentu napisao kome isti treba proslijediti, a prepoznao je i rukopis na gornjem lijevom uglu dokumenta. Također je naveo da do tada nije bio potpisan ikakav sporazum.

Dokaz s oznakom NTD 4-7, od 15. rujna 1993. godine, koji se odnosi na pismo generala J. A. MacInnisa Janku Bobetku, načelniku Glavnog stožera HV, od 15. rujna 1993. godine. U pismu se navodi da će u cilju provedbe sporazuma biti poslan pukovnik Maisonneuva, šef operative UNPROFOR-a na području Gospić, a koji je zajedno s višim vojnim promatračima UN na tom području trebao usklađivati aktivnosti s generalom Stipetićem. Adresant, tj. pošiljatelj, ovog pisma također moli generala Bobetka da se časnicima UNPROFOR-a da potpuna sloboda u izvršivanju ovog zadatka.

Dokaz s oznakom NTD 5-8, od 19. rujna 1993. godine, odnosi se na zapisnik o sastanku u operativnoj zoni Gospić. Na sastanku su s hrvatske strane sudjelovali: brigadni general Ademi, general Markač, načelnik specijalne policije, još jedan mlađi časnik HV. UN-ovi predstavnici bili su: potpukovnik Calvin, major Brennan, zapovjednik Hynes. Razgovaralo se o granicama UN-ove zone. Rezultat sastanka bio je sljedeći: potpukovnik Calvin je stigao s dva tima vojnih promatrača UN, no, zatekao je tim Promatračke misije Evropske zajednice (PMEZ) koji je Hrvatska vojska pozvala. Zapovjednik operativaca kanadskog bataljona odbio je ovaj tim.

Predsjednik Vijeća pročitao je **dopis Rahima Ademija o traženju upute za postupak s poginulim neprijateljskim vojnicima od 13. rujna 1993. godine**. U dopisu je konstatirano da je

neprijatelj potpuno razbijen, a o čemu su svjedočili i pronađeni leševi preko stotinu poginulih neprijateljskih vojnika. Neki od pronađenih leševa bili su stari i preko četiri dana.

Predsjednik Vijeća pročitao je **obrazloženje potpisano od strane operativnog djelatnika Vojne policije II. satnije Gospić, Mile Prpića, i zapovjednika 71. bojne Vojne policije, Gorana Vrbana**. U obrazloženju se spominju neprijateljski vojnici zarobljeni još 10. rujna 1993. godine. Radi se o vojnicima „RSK“ koji su na položaje stigli 6. rujna 1993. godine a raspolagali su pješaštvenim naoružanjem, zoljama, većom količinom streljiva.

Predsjednik Vijeća pročitao je Sporazum o nadzoru nad „Medačkim džepom“ od strane UNPROFOR-a. Obje strane potpisale su opće primirje 15. rujna 1993. godine, točno u 12,00 sati, i time su se obvezale da neće ometati provođenje ovog Sporazuma. Hrvatske snage trebale su napustiti područje u koje su ušle 09. rujna 1993. g. do 14,00 sati 15. rujna 1993., a prije 19,00 sati istog dana, dok su se snage UNPROFOR-a trebale rasporediti na srpske položaje u 12,00 sati 15. rujna 1993. godine, a srpske su se snage trebale povući dva kilometra od svojih tadašnjih položaja. UNPROFOR je trebao da zaposjedne teritorij koji napuste hrvatske snage do crte razgraničenja kakva je postojala prije 09. rujna 1993. g., stoji u tekstu Sporazuma.

Predsjednik Vijeća pročitao je **izvješće veterinarske struke ZP „Gospić“ o sanaciji novooslobođenog područja** - Zapovjedništva zbornog područja Gospić, Odjela logistike, od 18. rujna 1993. godine. Izvješće sadrži zapovijed koja se odnosi na zbrinjavanje i evakuiranje sve stoke, na pokop i zbrinjavanje ubijenih i uginulih životinja, na deratizaciju, dezinfekciju i dezinsekciju novooslobođenog područja. Izvješće također sadrži pregled sakupljene i zbrinute ubijene stoke po danima, vrsti i količini, pa je tako sakupljeno: 80 komada goveda, 25 kom. ovaca, 22 kom. svinja i 32 kom. konja, dok je zbrinuto 15 ubijenih krava, 10 ubijenih konja, 10 ubijenih ovaca i 4 kom. svinja. U istom je konstatirano da u ustrojnoj organizaciji ZP Gospić ne postoji vod za asanaciju bojišnice, da bi se trebala konkretno i precizno utvrditi zadaća zapovjednika postrojbe u čijoj zoni se vrši asanacija, da se specijalnoj policiji naloži da sprječava krađe itd.

Predsjednik Vijeća pročitao je **službenu bilješku o razmjeni 51 mrtvog tijela** - policijske stanice Otočac od 17. rujna 1993. godine. Riječ je o bilješci koja se odnosi na okolnosti prijenosa mrtvih tijela sa hrvatske na srpsku stranu na liniji razgraničenja na prijelazu Špilnik-Šajnerica. Razmjena mrtvih tijela bila je organizirana od strane Komisije Vlade RH za zatočene i nestale za sektor Jug, pod vodstvom koordinatora, pukovnika Željka Lončara, i člana Komisije, inspektora Vlade Đapića. Istovremeno je sa srpske na hrvatsku stranu prevezeno mrtvo tijelo Ike Tepić koja je umrla prirodnom smrću.

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br.19

Do 9. rujna 1993. godine svjedokinja je živjela u svojoj kući u Čitluku. U trenutku napada na Čitluk svjedokinja je bila pred svojom kućom. Vidjela je Mitra Jovića koji je dotrčao do nje i rekao joj da bježi, da HV napada. Sakrila se u žbun preko puta svoje kuće. Vidjela je da je B.B. izašla na balkon. B.B. je bila slijepa i gluha, u životnoj dobi od 84 godine, živjela je kod svjedokinje. Oko 7.00 sati svjedokinja je vidjela 10-ak vojnika, u zelenim uniformama, s kacigama na glavi, naoružanih. Došli su do B.B., govorili su joj: «Babo, ulazi u kuću!». Svjedokinja je čula kada je B.B. rekla: «Tko mi je to došao?». Čula je da je osoba imenom Dragan naredio vojniku da puca u B.B. na što mu je vojnik rekao: «Dragane, ne mogu». Dragan je rekao: «Znaš da su Ademi i Bobetko naredili da u Divoselu i Čitluku ne smije ostati ni mačka živa». Svjedokinja je čula pucnjeve. Nakon toga vojnici su otišli prema kući Steve Jovića. Nakon pretresa te kuće otišli su dalje. Svjedokinja je vidjela osobu imenom Dragan na TV, prije dvije do tri godine, na proslavi 13. brigade iz Rijeke.

Svjedokinja je prišla B.B., našla ju je oblivenu krvlju, izrešetanu. B.B. je bila u civilnoj odjeći crne boje, imala je zeleno - smeđi prsluk. Ne zna gdje je tijelo B.B. pokopano. Svjedokinja je pobjegla prema obližnjem gaju gdje je našla 10-ak mještana Čitluka. U toj grupi mještana bili su Stevo Jović i Milka Bjegović. Krenuli su prema Počitelju. Naišli su na vodu gdje je pala granata i ubila Milku Bjegović. Stevo Jović je bio ranjen u koljeno. Nakon 8 dana više nisu imali hrane ni vode. Grupa se razdvojila. Svjedokinja je ostala u grupi sa 3 žene. Naišle su na srpskog vojnika koji ih je odveo u Medak. Nakon 9 dana svjedokinja je našla supruga. Svjedokinja i njezin suprug u Čitluku su imali dvije kuće, stoku, gospodarske objekte, dva auta.

Od pripadnika UNPROFOR-a je saznala za povlačenje HV-a. Pripadnici UNPROFOR-a, 6 dana nakon napada hrvatskih snaga na Medački džep, tražili su da svjedokinja ide sa njima i pokuša identificirati nađene leševe. Bila je u Medaku kad su dovezena mrtva tijela, vidjela je mrtvo tijelo Milke Bjegović. Svjedokinja je vidjela civile obučene u vojne uniforme kako odvoze stvari iz kuća, građu. Nakon povlačenja HV svjedokinjina jedna kuća je zapaljena, druga minirana. Stoka je odvezena, osobna vozila isto. Na pitanje branitelja opt. Mirka Norca svjedokinja je rekla da nije imala saznanja da će HV napasti, niti je bilo dogovoreno kamo se trebaju smjestiti u slučaju napada. Rekla je da ne zna jesu li stanovnici bili naoružani, da vojske u Čitluku nije bilo, bile su samo seoske straže. U selu su bili stariji ljudi u dobi od 60 do 80 godina starosti.

Nakon što je svjedokinji predočeno da je pred haškim istražiteljima 1999. godine rekla da je tijelo B.B. identificirala u Medaku, svjedokinja je rekla da je to bilo tijelo Stane Krajnović koju je po obuci prepoznao svjedokinjin suprug.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 18

Do 9. rujna 1993. godine svjedok je živio u Čitluku, u svojoj kući. Toga dana pripadnici HV su došli do prvih kuća u Čitluku oko 6.10 sati. Dolazili su sa raznih strana, od Velebita. Čuo je pucnjavu od Divosela. Rekao je da u Čitluku nije bilo vojske, samo seoske straže. Od naoružanja bilo je par poluautomatskih pušaka, imali su jedan minobacač od 60 mm koji nisu koristili. Seoske straže toga jutra nije bilo, stražari su spavali po kućama, kad je napad započeo pobjegli su. U Divoselu su bili vojnici iz Gračaca i Srba, njih oko 20–30, koji su se svakih 15-ak dana

mijenjali. Svjedok je bio znatiželjan što se događa, stoga je otišao 100 m iznad svoje kuće, na brdo Vijenac, gdje je bila osmatračnica UNPROFOR-a. Tu je zatekao Nikolu Matića koji je bio izbjegao a sestri koja je imala kuću u neposrednoj blizini. S Vijenca je vidio tenkove iz smjera Ornica, čuo je viku: «Ovo vam je za Lovinac». Vidio je da su naprijed išli vojnici u tamnim uniformama, za njima su išli vojnici u šarenim i jednobojnim uniformama.

U Medku je vidio 30-ak leševa među kojima je prepoznao Stanu Krajnović po dokumentima koji su bili u torbi uz njezin leš. Leš Stane Krajnović je bio bez glave, kad su je povukli za ruku ruka je otpala, vidjeli su torbu u kojoj je bilo nakita, novaca, dokumenata. Stana je na nogama imala svjetlo smeđe – crvene čizme, zimske, po tome ju je poznavao. U vreći, u kojoj je bio leš Stane Krajnović, bio je izgorjeli leš Mice Krajnović. Prepoznao ju je po tome što je bila grbava. Od Mice Krajnović, za čiji leš se prvo mislilo da je onaj B.B., ostao je samo komad zeleno-smeđeg prsluka i jedan opanak, ukupno 15 kg težine. Po opancima je zaključio da je to leš Mice Krajnović, a ne B.B. Leš B.B. do danas nije nađen. Stana Krajnović je imala 70, a Mica Krajnović 74 – 75 godina starosti. Od UNPROFOR-a je čuo da su nađene u mjestu Pjevači, na zgarištu, 500 m udaljenom od njihove kuće.

Svjedok je jedno vrijeme radio kod jednog čovjeka u Karlovcu koji mu je pričao da je kao hrvatski specijalac bio u Čitluku, u njegovoj kući. Rekao mu je da je kuća nakon odlaska specijalaca bila čitava, sve stvari su bile u kući kao i gospodarski objekti. Nakon njihova odlaska kuća je zapaljena. Rekao je da kuće u Čitluku nisu bile vojne utvrde. Gospić su granatirali vojnici koji su došli iz Gračaca, a bili su smješteni u Divoselu. Tenkovi iz Medaka su tukli po Gospiću. U Čitluku je bio jedan bunker. Rovova nije bilo, kao niti jedinica minobacača.

11. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Na raspravi su izvedeni materijalni dokazi čitanjem i pregledavanjem:

- 1) pročitani su Dopis i izvještaj o operaciji u Medačkom džepu koji je pisao Načelnik UNPROFOR-a dana 3. listopada 1993. godine
- 2) pregledane su fotografije iz mape s oznakom 0063, i to 16 fotografija
- 3) pregledane su fotografije iz mape PH-6, i to 91 fotografija
- 4) pregledane su fotografije iz mape PH-8, i to 33 fotografije koje prikazuju odjeću izvađenu u travnju 2000. godine iz masovne grobnice u Gospiću
- 5) pregledane su fotografije iz mape s oznakom WI-48p, foto-elaborat od 26. rujna 1993. godine, izrađene u Medku na identifikacij, i to 8 fotografija 19 mrtvih tijela
- 6) pregledane su fotografije iz mape s oznakom WI-48q, identifikacija i reobdukcija rađena u Korenici 26. rujna 1993. godine, žrtva Stanko Despić, i to 4 fotografije
- 7) pregledane su fotografije iz mape s oznakom WI-48s, foto-elaborat od 26. rujna 1993. godine, identifikacija u Korenici, i to 4 fotografije 7 mrtvih tijela
- 8) pregledane su fotografije iz mape s oznakom WI-48t, foto-elaborat od 26. rujna 1993. godine, identifikacija u Korenici, i to 18 fotografija pedeset i jednog (51) mrtvog tijela
- 9) pročitani su dokument br. 0306-8591-0306-8595, opis leša koji su pronašle zaštitne snage UNPROFOR-a
- 10) pročitani su dokument br. 0306-8789-0306-8790, pronalazak mrtvog tijela dana 17. rujna 1993. godine, izradio UNCIVPOL
- 11) pročitani su dokument DC 971, popis fotografija iz mrtvačnice
- 12) pročitani su dokument DC 497, popis fotografija s opisima rana na mrtvim tijelima
- 13) pregledane su fotografije s oznakom PH-4, i to 12 fotografija

- 14) pročitana je dokument R70D-71.1, opis tijela br. 8 u mrtvačnici u Medku
- 15) pročitana je dokument R70D-73.1, opis mrtvog tijela Klincov Zdravka, u mrtvačnici u Medku
- 16) pročitana je dokument R70D-74.1, opis mrtvog tijela Vujnović Branka, u mrtvačnici u Medku
- 17) pročitana je dokument R70W-23n1, podaci o žrtvi Savi Rajčević
- 18) pregledana je fotografija R70W-230

12. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Miodraga Hećimovića

U kritično vrijeme bio je zapovjednik III. bojne IX. GMTB. Za operaciju «Džep 93» saznao je 2 – 3 dana ranije, kada ga je u Gospić pozvao zapovjednik IX. GMTB pukovnik Mirko Norac. Svjedok je sa svojom bojnomo bio u Rijeci. Nakon što je dobio usmenu i pisanu zapovijed za napad, svjedok je pozvao pripadnike svoje bojne da dođu u Gospić. Od opt. Mirka Norca dobio je prostoriju gdje je sa svojim zapovjednicima razradio provedbu operacije za III. bojnomo. Od opt. Mirka Norca dobio je zapovijed za napad u kojoj su određeni početak i dubina napada, a svjedok je u Zapovjedništvu III. bojne IX. GMTB, zajedno sa svojim zapovjednicima satnija, razradio plan operacije. Svjedok je izdao usmenu i pisanu zapovijed za napad III. bojne. Na terenu je zapovijedao on, određivao je smjerove kretanja, rekao je da preuzima odgovornost za sve što se događalo u zoni odgovornosti III. bojne IX. GMTB. Pisanu zapovijed za napad III. bojne dostavio je zapovjednicima satnija III. bojne, te zapovjedniku bitnice. Svjedok je potpisao zapovijed, a opt. Mirko Norac odobrio je tu zapovijed. Prema zapovijedi napad je započeo 9. rujna 1993. godine u 6.00 sati, no, svjedok je sa svojim vojnicima prišao neprijatelju na 20 – 30 m. Krenuo je u 4.50 sati, došao u blizinu neprijateljskih snaga i čekao znak za početak napada. III. bojna je imala osnovni pravac kretanja Vojnovići – Strunići – Debela glava, dakle, Divoselo.

U zoni odgovornosti III. bojne topnička potpora je trajala do 15 minuta, III. bojna je nije niti trebala, jer su prišli blizu neprijateljskih položaja. Odmah po kretanju u napad uspjeli su razbiti vod od 30 – 40 neprijateljskih vojnika. Naprijateljski vojnici su imali pancirne košulje, bili su specijalci. U tom prvom naletu u borbi je ubijeno 6 – 9 neprijateljskih vojnika. Prva ili druga kuća na ulazu u prostor Medačkog džepa bila je baza, s lijeve i desne strane su bile iskopane tranšeje s bunkerima i razvučene žice poljskog telefona. Tu je bilo 6 neprijateljskih bunkera. Pripadnici III. bojne IX. GMTB na teren su ušli u borbenim grupama, u jednom trenutku nisu imali jasnu sliku kada otvarati vatru. U daljnjem napredovanju imali su tri ranjena vojnika, nakon čega je svjedok pozvao sanitet. Mine koje su bile na cesti su uklonjene 1 – 2 m od ceste, no, problem su bile mine ispod kolnika. Kola saniteta uništena su upravo tim minama ispod kolnika. Svjedok je uz pomoć doktorice iz toga saniteta i medicinske sestre uspio u transporter HV staviti tri ranjena pripadnika III. bojne.

III.-oj bojni su bila pridodana 4 tenka i 2 transportera. Svjedok je išao za jednim tenkom koji je naišao na mine. Svjedok je nakon toga išao vidjeti što je s domobranskom bojnomo iz Gospića koja njemu nije bila pridodana. Prema ranijem planu ta je bojna trebala biti pridodana III. bojni IX. GMTB, no, svjedok se pobunio, jer sa zapovjednikom domobranske bojne nije imao nikakvog kontakta. Domobranska bojna imala je svoj smjer kretanja u provedbi operacije, nije bila u sustavu veze IX. GMTB. Na predočen iskaz svjedoka Mileta Kosovića, da je domobranska bojna bila pridodana III.-oj bojni IX. GMTB, svjedok je rekao da to nije istina, da Kosović

nikakvu pomoć od njega nije tražio, nije niti znao da ima ranjenika u domobranskoj bojni. Toga dana III. bojna je imala dva poginula vojnika, Stipu Krnića i Miroslava Lovrinića, te još 3 ranjena vojnika. Svjedok je rekao da su toga dana ranjeni i poginuli pripadnici III. bojne svi imali rane od metaka, što ukazuje da su imali bliske borbe s neprijateljem. Zadaća III. bojne bila je izaći na položaj u podnožju Debelog brda gdje su se trebali sastati sa pripadnicima Specijalne jedinice policije (SJP) MUP-a RH.

III. bojna je na prostoru Medačkog džepa bila tri dana, 12. rujna 1991. godine pripadnici III. bojne su se vratili u Rijeku, a svjedok je išao na sahranu vojnicima Stipi Krniću i Miroslavu Lovriniću. Na večernjim sastancima na IZM IX. GMTB svjedok je izvijestio zapovjednika IX. GMTB o pogibiji svojih vojnika. Svjedok nije čuo da je opt. Mirko Norac izdavao bilo kakve zapovijedi SJP-u MUP-a RH. Nema saznanja tko je u operaciji zapovijedao SJP-u, no, zna da su SJP bile pod zapovjedništvom MUP-a RH.

Svjedok je vidio da je vozilo TAM iz logistike ZP Gospić vozilo 6 – 7 starijih osoba, odvezeni su u sabirni centar u Gospić. Svjedok je čuo da su došle dvije osobe, stariji i mlađi muškarac, iz šume na Debeloj glavi. Držali su dignute ruke u znak predaje. Jedan od zapovjednika je neoprezno krenuo prema starijem muškarcu nakon čega je taj stariji muškarac iza pojasa izvukao TT pištolj. Jedan od vojnika III. bojne uspio je ubiti starijeg muškarca, mlađi muškarac pobjegao je u šumu. Svjedok je rekao da nije čuo borbena djelovanja s Debele glave, ne zna je li na toj lokaciji bilo civila ili ne. Tijekom operacije, a niti kasnije, nije čuo za paljenje kuća, za zločine. Jedina saznanja su mu iz medija koji prenose iskaze svjedoka s ovog suđenja. Prije operacije svjedok je podsjetio svoje vojnike na obvezu poštovanja odredbi Ženevskih konvencija, te na odredbe o postupanju sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima i civilima.

Svjedok je bio u hotelu «Velebno» na večeri, sjeća se da su stolovi bili poredani u obliku kocke. Na čelu je sjedio general Janko Bobetko, na čelu stola sjedio je i pukovnik Mirko Norac. Ne zna gdje je sjedio brigadir Rahim Ademi.

13. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštaj sa ove rasprave objavit ćemo naknadno.

17. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedok Frane Tomičić

U kritično vrijeme bio je pomoćnik zapovjednika za političku djelatnost u IX. GMTB. Stručno je bio odgovoran pomoćniku za političku djelatnost u ZP Gospić, a vojnički je bio odgovoran zapovjedniku IX. GMTB, pukovniku Mirku Norcu. Njegov zadatak je bio motivirati vojnike za provedbu vojne operacije. Prije i tijekom operacije provedena je edukacija o poštovanju odredbi međunarodnog humanitarnog prava, postupanju sa ranim zarobljenicima, civilima.

Razlika između potpunog zapovijedanja i nepotpunog zapovijedanja je u tome što zapovjednik kod potpunog zapovijedanja zapovijeda svojom postrojbom, kontrolira postrojbu, smijenjuje niže zapovjednike, kažnjava. Kada je brigadi pridodana neka postrojba zapovjednik odobrava planove postupanja te postrojbe, no, ne može smijeniti niže časnike i dočasnike. U tom slučaju radi se o nepotpunom zapovijedanju. U konkretnom slučaju zapovjednik IX. GMTB, pukovnik Mirko

Norac, imao je potpuno zapovijedanje nad IX. GMTB, a nad pridodanim domobranskim jedinicama je imao nepotpuno ili operativno zapovijedanje.

Za akciju «Džep 93» saznao je 2 –3 dana prije akcije od zapovjednika IX. GMTB pukovnika Mirka Noraca. Pukovnik Norac sazvao je časnike IX. GMTB, rekao im da se sprema akcija, podijelio im zadaće. Na temelju stožerne drenaže i usmene informacije zapovjednici postrojbi IX. GMTB razradili su plan operacije. Nakon toga sačinjena je pisana zapovijed za napad IX. GMTB. Svjedok je tek nakon povratka sa IZM-a IX. GMTB u vojarnu vidio zapovijed za napad zamjenika zapovjednika ZP Gospić, brigadira Rahima Ademija. Svjedoku su predočene zapovijed za napad, koju je potpisao brigadir Rahim Ademi dana 6. rujna 1993. godine, i zapovijed za napad koju je potpisao pukovnik Mirko Norac dana 7. rujna 1993. godine. Točke 2 u obje zapovijedi gotovo su identične. Predsjednik Vijeća pitao je svjedoka kako je moguće da su točke gotovo identične. Svjedok je ponovio da zapovijed nije vidio do povratka u Gospić. Misli da je zapovijed koju je potpisao brigadir Ademi antidatirana i prepisana iz zapovijedi IX. GMTB. Za pridodavanje domobranskih bojni svjedok je saznao od pukovnika Mirka Norca. Domobranska bojna „Lovinac“ bila je angažirana na obrani, nisu išli u napad. Domobranska bojna iz Gospića dala je svojih 60 vojnika koji su bili pridodani III. bojni IX. GMTB čiji zapovjednik je bio nezadovoljan tom odlukom. Svjedok je rekao da je tih 60 pripadnika DB „Gospić“ djelovalo samostalno, njihov zapovjednik nije dolazio na IZM u Bilaj.

Operacija « Džep 93» započela je topničkom pripravom. Svjedok ne zna koliko je upotrijebljeno granata. Rekao je da je to područje višekratno bilo izloženo borbenim djelovanjima 1991. godine. Nakon što su hrvatske snage ušle u Medački džep, Srbi su granatirali to područje s položaja u Medku.

Svjedok zna da je bilo 15 civilnih zarobljenika koji su predani civilnoj policiji i smješteni u u Senju. Bilo je 10-ak ratnih vojnih zarobljenika koji su smješteni u zatvor u Rijeci. Zapovjednik IX. GMTB izdao je zapovijed za prikupljanje odbjegle stoke i zbrinjavanje te stoke, a zapovjednik ZP Gospić izdao je zapovijed za asanaciju terena. O postupanjima sa ratnim zarobljenicima svjedok nema saznanja. Na IZM-u IX. GMTB u Bilaju bili su: pukovnik Mirko Norac, svjedok, vojnik Brajković, pukovnik Čanić, satnik Karić, vojnik Linić, Dražić, vojnik Čeku.

Svjedok ne zna pod čijim su zapovijedanjem bili pripadnici specijalne policije, zna da nisu bili pod zapovijedanjem IX. GMTB. Specijalna policija spustila se s Velebita, imala je zadatak očistiti Debelu glavu od neprijatelja. Debeli glava bila je u potpunom okruženju, no, kako se radi o neprohodnom terenu bilo je staza kojima su se neprijatelji mogli izvlačiti.

Vojna policija je držala 3 punkta. Zadatak VP bio je spriječiti ulazak civila u prostor Medačkog džepa. Pukovnik Mirko Norac tražio je 9. ili 10. rujna 1993. godine od brigadira Rahima Ademija angažiranje voda VP i postavljanje punktova. VP je bila podređena ZP Gospić. Tijekom operacije «Džep 93» svjedok nije vidio Davora Domazeta u Gospiću. Od pukovnika Mirka Norca dobio je zapovijed za povlačenje. Bilo je to 15. rujna 1993. godine. Nije postojala dvostruka linija zapovijedanja, nije bilo animoziteta između pripadnika IX. GMTB, jedini kriterij po kojemu se nekoga cijenilo bila je stručnost.

Svjedok je rekao da «sektor 1» nije postojao. Pukovnika Željka Sačića svjedok nikada nije vidio na IZM-u IX. GMTB u Bilaju. Na IZM-u IX. GMTB bio je jedan pripadnik specijalne policije, i to zbog komunikacije IX. GMTB i specijalne policije. Za izvidničku satniju svjedok je rekao da je satnija bila u sastavu ZP Gospić, bila je pridodana IX. GMTB. Zadatak izvidničke satnije je bio

osvojiti Memedovo brdo, zaštititi naše snage od neprijateljskog protuudara, te osvojiti to brdo. Misli da su zadatak izvršili.

Zna za gubitke na hrvatskoj strani. Otvarana je vatra s Debele glave, nekoliko vojnika HV je ranjeno. U tom području su našli neprijateljske vojnike, Ljiljanu Jelaču i još jednog vojnika. Ubili su se bombom. Predočena mu je fotografija, dio dokaznog materijala, za koju je potvrdio da se radi o fotografiji leša Ljiljane Jelače.

Na početku nastavka glavne rasprave branitelj opt. Mirka Norca, odvjetnik Željko Olujić, zatražio je od Predsjednika Vijeća zaštitu od verbalnog napada supruga opt. Rahima Ademija za vrijeme prekida glavne rasprave, izvan sudnice. Predsjednik Vijeća razgovarao je sa voditeljicom osiguranja. Upozorio je stranke, sudionike postupka, i publiku, da bilo kakva komunikacija publike i procesnih učesnika nije dopuštena u sudskoj zgradi, te ako se to bude ponovilo bit će poduzete dodatne mjere za sprečavanje takve komunikacije.

18. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedok Franjo Feldi

U kritično vrijeme bio je vršitelj dužnosti pomoćnika načelnika GS OS HV za borbeni sektor, upravljao je Obavještajnom upravom. U planiranju operacije «Džep 93» svjedok nije sudjelovao, jer planiranje nije rađeno u GS OS HV. Svjedok «Džep 93» naziva akcijom, jer po angažiranim snagama, vremenu provedbe, terenu na kojem se provodila, ne odgovara vojničkom shvaćanju operacije. Za predstojeću akciju saznao je od generala Janka Bobetka dana 4. rujna 1993. godine. General Bobetko je rekao svjedoku da je 3. rujna 1993. godine bio u Gospiću gdje se sastao sa generalom Mladenom Markačem, brigadirom Rahimom Ademijem i pukovnikom Mirkom Norcem. Izdao im je zadaću da pripreme akciju. Temeljem te usmene zapovijedi brigadir Rahim Ademi je izdao zapovijed za napad ispred ZP Gospić. Dana 9. rujna 1993. godine, po podacima s terena, svjedok je vidio da su jača borbena djelovanja na području Gospića. O tome je odmah izvijestio generala Bobetka koji mu je odgovorio: «Znam, Domazet je tamo». Svjedok je nakon tjedan dana saznao da se ta akcija zvala «Džep 93». Rekao je da je akcija trajala jedan dan, dakle, 9. rujna 1993. godine. Toga dana dostignuta je planirana crta, a do večeri uspostavljena je crta obrane, HV se počela ukopavati.

Dana 15. rujna 1993. godine u Gospić je otišao general Petar Stipetić. Svjedok je 16. ili 17. rujna 1993. godine nazvao Centar za operativno rukovođenje u Gospiću, gdje mu se javio general Mladen Markač koji mu je rekao da je stanje loše, da hrvatski vojnici pucaju po gradu, po Zapovjedništvu ZP Gospić, da su revoltirani zbog povlačenja, te da je čudo što već netko nije poginuo.

Raščlamba akcije «Džep 93» nije provedena u GS OS HV. Svjedok misli da raščlamba nije rađena niti na razini ZP Gospić. Dana 1. listopada 1993. godine rađena je raščlamba operativnog plana. To je redovna raščlamba, koja se radi svaka tri mjeseca, gdje se analizira provedba planiranih zadaća, ocjenjuje se kako je tko od osoba zaduženih za pojedine radnje iz planirane zadaće odradio tu zadaću. Na toj raščlambi kapetan bojnog broda Davor Domazet je izvijestio nazočne o akciji «Džep 93». General Bobetko zapovijedio je Davoru Domazetu da izvještaj pripremi i za redovnu nastavu na Hrvatskom vojnom učilištu.

Zapovjedna struktura u RH bila je sljedeća: Vrhovni zapovjednik zapovijeda hrvatskoj policiji i Hrvatskoj vojsci. Vrhovni zapovjednik mogao je izdati neposredne naredbe svima, od običnog vojnika do visokog časnika. To je mogao učiniti i načelnik GS OS HV. Na taj način je mogao preskočiti ZP. Ispod vrhovnog zapovjednika je načelnik GS OS HV koji je zapovijedao ZP, Hrvatskom vojnom učilištu, Hrvatskoj ratnoj mornarici i Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu. Ispod načelnika GS OS HV su zapovjednici ZP koji zapovijedaju zapovjednicima i jedinicama u svom ZP. Načelnik GS OS HV išao je na teren i tamo sa zapovjednicima dogovarao konkretne zadaće. Tako je bilo i u akciji «Džep 93». General Bobetko je izdao usmenu zapovijed da se pripremi akcija, i ta se zapovijed morala provesti. Svjedok je rekao da je akcija «Džep 93», koja je trajala 9. rujna 1993. godine, kada je do navečer i završena, provedena vojnički korektno, profesionalno.

U odnosu na VP svjedok je rekao da zapovjednik ZP i načelnik GS OS HV, od 1992. godine, nisu mogli zapovijedati VP. Isključivo pravo zapovijedanja VP imala je Uprava VP MORH-a, na čelu sa Matom Laušićem. U gardijskim brigadama postojali su vodovi VP (30-ak ljudi) kojima su zapovjednici tih brigada mogli ograničeno zapovijedati. Isključiva zadaća VP, nakon što je provedena akcija, bila je zavođenje i nadziranje reda na području, spriječavanje ulaska u to područje. Zapovijed za uporabu VP izdaje načelnik Uprave VP. Zamjenik zapovjednika ZP Gospić, brigadir Rahim Ademi nije mogao narediti što će raditi vod VP. O predstojećoj operaciji «Džep 93», te o eventualnoj potrebi za angažiranjem VP, general Bobetko je trebao izvjestiti načelnika Uprave VP.

HV je na terenu ostala do 16. rujna 1993. godine. Nakon što su potisnuli neprijatelja, izveli akciju, vojnicima je rečeno da se povuku. «Sramotno povlačenje» trebala je pripremiti Politička uprava MORH-a i političari. Povlačenje nije bilo organizirano, niti kontrolirano. Vojsci nitko nije objasnio zašto se povlače, i to je izazvalo revolt.

Smjena brigadira Rahima Ademija svjedoku nije bila jasna. Naime, u HV je bilo slučajeva smjena. Naveo je primjer smjene generala Karla Gorinška radi grešaka u vojnoj akciji prelaska Drave, smjene generala Budimira radi grešaka u akciji prelaska Kupe, smjene generala Vrbanca radi pogreške u prelasku Une. Svi navedeni časnici su suspendirani, udaljeni su iz HV, protiv njih se vodio vojno - stegovni postupak, te su umirovljeni. Protiv brigadira Rahima Ademija nije vođen vojno - stegovni postupak, nije suspendiran. Brigadir Rahim Ademi bio je na čekanju, dodijeljen Basarcu u topništvo GS OS HV. Nakon toga je postavljen za zamjenika zapovjednika ZP Split.

Odgovarajući na pitanja braniteljice Rahima Ademija, svjedok je rekao da je zapovjednik ZP Gospić, sukladno odredbama Stuzbovnika OS, bio u obvezi, u trenutku kada je otišao na bolovanje, dio svojih ovlasti prenijeti na zamjenika zapovjednika. Svjedok ne zna je li brigadir Rahim Ademi, koji je bio zamjenik zapovjednika ZP Gospić, ikada dobio takvu pisanu zapovijed. Da je pisana zapovijed postojala morala bi biti dostavljena svim nižim jedinicama koje se nalaze u nadležnosti ZP Gospić. Prema tome on je i nadalje ostao zamjenik zapovjednika, s onim ovlastima koje kao zamjenik zapovjednika ima. Zapovijed o prijenosu dijela svojih ovlasti zapovjednik ZP mora dati u pisanoj formi. Ako to ne učini zapovjednik ZP, zamjenik zapovjednika ZP ima one ovlasti koje mu da načelnik GS OS HV. Svjedok je rekao da je bila praksa da načelnik GS OS HV mijenja odsutnog zapovjednika ZP, a zamjenik zapovjednika ZP ostaje i nadalje zamjenik zapovjednika. Načelnik GS OS HV morao je predložiti vrhovnom zapovjedniku da zamjenika zapovjednika ZP imenuje za zapovjednika, ali ne mora. Načelnik GS OS HV to sam ne može učiniti. Načelnik GS OS HV može izdati svoje zapovijedi zamjeniku zapovjednika ZP, ali ga ne može smijeniti.

Djelatnici MORH-a, ili GS OS HV, koji dođu na područje ZP, i nadalje su pod zapovjedništvom MORH-a, ili GS OS HV. U odnosu na zapovijedanje SJP-a MUP-a RH, svjedok je rekao da je specijalna policija vezana isključivo za ministra unutarnjih poslova. Po zaključenom sporazumu između ministra unutarnjih poslova RH i ministra obrane RH iz 1992. godine, specijalnom policijom je mogao zapovijedati načelnik GS OS HV. Načelnik GS OS HV nije mogao prenijeti ovlasti zapovijedanja specijalnom policijom na zapovjednika neke postrojbe HV. U konkretnom slučaju načelnik GS OS HV u Gospiću je dogovorio sa Rahimom Ademijem, Mirkom Norcem i Mladenom Markačem akciju. Iz toga slijedi i zapovijed za napad zamjenika zapovjednika ZP Gospić, Rahima Ademija. U toj je zapovijedi navedeno da će u napadu biti angažirana i specijalna policija. Ni Mirko Norac, a niti Rahim Ademi, nije mogao izdati zapovijed o zadaćama specijalnoj policiji.

Svjedok nadalje navodi da je Davor Domazet, prema operativnom dnevniku, bio od načelnika GS OS HV upućen u Gospić, u Gospiću je zapovijedao i vodio operaciju «Džep 93», a tijekom provedbe akcije bio je u izravnoj vezi sa načelnikom GS OS HV, što prema saznanjima svjedoka nisu činili niti Mirko Norac, a niti Rahim Ademi.

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je iskazu svjedoka, jer su njegovi pojedini dijelovi kontradiktorni sami sebi, suprotni onome što je utvrđeno.

Opt. Mirko Norac prigovorio je iskazu svjedoka tvrdnjom da vod VP nikada nije bio u sastavu IX. GMTB; incident pucanja po zgradi Zapovjedništva ZP Gospić nigdje nije evidentiran; optuženik nikad nije primio niti jednu zapovijed od Davora Domazeta; netočna je tvrdnja da bojne VP u dnevno - operativnom smislu nisu bile podređene zapovjedniku ZP; okolnost da su neke postrojbe bile sastavljene od domicilnog stanovništva nije predstavljala rizičan faktor.

Svjedok Gari Devčić

U kritično vrijeme bio je zapovjednik izvidničko - diverzantske satnije ZP Gospić. Od Mirka Norca je dobio zadaću ovladavanja Memedovim brdom, zaseokom Došen, gdje je bila neprijateljska otporna točka. Kad mu je izdavao zadaću pukovnik Mirko Norac upozorio ga je da na tom dijelu bojišnice postoji mogućnost da se iz borbenog okruženja izvlače i civili, te da pazi da se po civilima ne puca. Podsjetio ga je i na pravila postupanja sa ratnim zarobljenicima, civilima i imovinom. Svjedok je u svojoj satniji imao 8 djelatnih vojnika i 22 ročnika. Području koje je izvidničko-diverzantska satnija ZP Gospić trebala osvojiti privukli su se u zoru 9. rujna 1993. godine gdje su sačekali početak akcije. Akcija je počela topničkom pripremom. U borbenim djelovanjima bilo je ranjenih i poginulih neprijateljskih vojnika. Svjedok zna da su ubijena tri neprijateljska vojnika.

Vidio je zapovijed u kojoj se spominje riječ «sektor». Rekao je da je njegov neposredni zapovjednik u ZP Gospić bio brigadir Rahim Ademi, a tijekom akcije, kada je njegova satnija bila pridodana IX. GMTB, neposredni zapovjednik mu je bio pukovnik Mirko Norac.

Izvidničko - diverzantska satnija izvršila je zadaću, osvojila je Memedovo brdo. Svjedok je na tom položaju bio do 14.00, ili 15.00, sati kada je ranjen. Otišao je u bolnicu. Iz bolnice je otpušten kući u Kraljevicu gdje je bio 7 do 10 dana. Po povratku u postrojbu svjedok je hodao pomoću štaka. Bio je na raščlambi akcije u hotelu «Velebno» gdje su bili general Janko Bobetko, general Mladen Markač, pukovnik Mirko Norac i ostali zapovjednici. Svjedok se sjeća da je govorio samo general Bobetko i da je pohvalio izvedenu akciju. Ne sjeća se da je general govorio o nezakonitostima.

Dok je svjedok bio nazočan na Memedovom brdu nije vidio civile, nije bilo zarobljenih neprijateljskih vojnika. Rekao je da su u zaseoku Došen bile 2, ili 3, napuštene kuće koje su do svjedokova odlaska iz postrojbe bile čitave.

19. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedok Vladimir Lelas

Svjedok je u kritično vrijeme bio načelnik Odsjeka rodova i načelnik pješništva u ZP Gospić. U pripremama i planiranju akcije «Džep 93» nije sudjelovao. Zaključio je da brigadir Ademi i pukovnik Norac nisu vodili tu akciju, već «netko odozgo». Dana 7. rujna 1993. godine brigadir Rahim Ademi pozvao ga je u Zapovjedništvo ZP Gospić. Svjedok je došao Ademiju 8. rujna 1993. godine kada je dobio pisanu zapovijed da se pojača bojevu spremnost na smjeru Brdački most – Perušić, da se spriječi napad iz smjera Ljubova, te da se ojača obrana i učvrste položaji. Nije mu rečeno zbog čega se izdaje takvu zapovijed. Brigadir Rahim Ademi ga je uputio u III. bojnu 133. brigade i II. bojnu 150. brigade, kao koordinatora između tih dviju postrojbi, kako bi dobivenu zadaću izvršilo. U pripremi za izvršenje zadaće pomagao mu je brigadir Ademi. Od 9. do 22. rujna 1993. godine svjedok je bio na zapovjednom mjestu tih dviju postrojbi u Perušiću. Dana 13. rujna 1993. godine vratio se po zapovijedi u Zapovjedništvo ZP Gospić. Zapovjedbno mu je da razradi planove 138. brigade. Taj dan pamti po napadu na Zapovjedništvo ZP Gospić kada je jedan projektil ispaljen iz višecijevnog bacača raketa (VBR) udario u zgradu Zapovjedništva. Jedna osoba je poginula, jedna osoba je teško, a pet osoba lakše ranjeno. Kad je došao u Zapovjedništvo tražio je brigadira Ademija, no, rečeno mu je da je toga dana u posjetu stigao ministar unutarnjih poslova Ivan Jarnjak, da je Ademi otišao sa njim na teren.

Za akciju je saznao 9. rujna 1993. godine. Zna da je u 6.15 sati objavljena opća opasnost. Topničku pripremu HV nije čuo na svom položaju. III. bojna 133. brigade i II. bojna 150. brigade nisu radile topničku pripremu. Rekao je da je shvatio da se nešto događa, jer nisu mogli uspostaviti do 15.00 sati vezu s operativnim centrom u Gospiću.

Za «sektor 1» čuo je kasnije, u razgovoru sa časnicima ZP Gospić. Zapovijed za formiranje toga sektora nije vidio. Svjedok je bio u obrambenom sektoru, uvjetno je to nazvao «sektor 2». Kasnije je saznao koje su postrojbe bile u sastavu «sektora 1».

Svjedok se sjeća da je na pravcu djelovanja postrojbi gdje je on bio koordinator, dana 11. rujna 1993. godine bio jak neprijateljski pješački napad, koji je odbijen. O tom napadu je izvješćen operativni centar, podaci o napadu postoje i u operativnom dnevniku. Brigadir Rahim Ademi je bio kod svjedoka na položaju 12. rujna 1993. godine, došao je obići teren i vidjeti posljedice napada od prethodnog dana.

U srpnju, ili kolovozu, 1993. godine u posjet Zapovjedništvu ZP Gospić došao je general Janko Bobetko. General Mladen Markač i pukovnik Željko Sačić često su dolazili u Zapovjedništvo ZP Gospić. Kapetan bojnog broda Davor Domazet došao je 7. ili 8. rujna 1993. godine, bio je cijelo vrijeme akcije u operativnom centru u Gospiću. Svjedok je rekao da je Domazet vodio akciju. To je zaključio po informacijama koje je imao. Svi izvještaji išli su u operativni centar u Gospić, gdje je cijelo vrijeme bio Domazet. Osim toga III. bojna 133. brigade i II. bojna 150. brigade dobivale su neke zapovjedi direktno od Domazeta.

Svi vojnici i časnici su bili upoznati s odredbama Ženevskih konvencija. Svjedok je rekao da na području Medačkog džepa nije bilo civila.

16. siječnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Nastavljen je dokazni postupak odlukom **Vijeća** da se **usvaja suglasne dokazne prijedloge obrane oba optuženika, te je odlučeno da će tijekom dokaznog postupka biti pročitani sljedeći dokumenti:**

- Uputa za rad zapovjedništva – stožera na prijemu, donošenju i prenošenju odluke – zapovijedi, iz 1993. godine, koju je izdao Načelnik GS OS HV
- Dopuna Službovnika OS, izdano od MORH-a GS OS HV (str. 3 – 5)
- Izmjena zapovijedi za obranu GS Zapovjedništva ZP Gospić, klasa: 8/93-01/04, ur.br. 1043-03/1-93-78, od 13. lipnja 1993. godine
- Izmjena i dopuna zapovijedi za obranu, klasa 8/93-01-09, ur.br. 1043-05-93-26, od 29. lipnja 1993. godine
- Zabilješka s dnevnog sastanka načelnika GS OS HV generala Janaka Bobetka sa načelnicima Uprave GS OS HV, od 16. runa 1993. godine
- Popis dokumenata, elaborata, operacije «Džep 93» ZP Gospić, o okolnosti da je zapovijed za napad od 6. rujna 1993. godine izdana u pisanoj formi
- Izvješće o izvršenom nadzoru ZP Gospić, klasa 81/93-02/09, ur.br. 512-06-04-93-8, od 27. svibnja 1993. godine
- Zabilješka s dnevnog sastanka načelnika GS OS HV generala Janka Bobetka sa načelnicima Uprave GS OS HV, od 22. rujna 1993. godine
- Potvrda Uprave za zdravstvo MORH-a, klasa 035-01/93-03/44, ur.br. 512-22-01-93-100, od 20. listopada 1993. godine, kojom se potvrđuje da je Krešimir Tomljenović predao načelniku saniteta dr. Korneliju Brkiću 134 fotografije
- Zapovijed za prekid borbene aktivnosti Zapovjedništva ZP Gospić od 17. lipnja 1993. godine, klasa 8/93-01/04, ur.br. 1043-03/1-93-81, koja je izdana na temelju zapovijedi GS OS HV
- Odgovor brigadira Rudolfa Brlečića Načelniku GS OS RH; od 29. lipnja 1993. godine, o okolnosti postojanja dvostruke linije zapovijedanja
- Izvješće Uprave za vidove načelnika brigadira Rudolfa Brlečića upućeno Načelniku GS OS HV, od 12. kolovoza 1993. godine
- Izvješće o izvršenom nadzoru IX. GMTB i LOB ZP Gospić, klasa 81/93-02/09, ur.br. 512-06-04-93-12, od 1. kolovoza 1993. godine
- Dokumenti plana veze IX. GMTB sačinjeni po satniku Milanu Franiću, odobreno od Zapovjednika IX. GMTB Mirka Norca, od 8. rujna 1993. godine
- Zapovijed Zamjenika zapovjednika ZP Gospić Zapovjedništvu «sektora 1», klasa 8/93-01/04, ur.br. 1043-03/1-93-110, od 9. rujna 1993. godine
- Zapovijed ZP Gospić, klasa 8/93-01/04, ur.br. 1043-03/1 -93-111, od 10. rujna 1993. godine
- Zapovijed GS OS HV o predpočinjavanju 138. brigade HV pod zapovijedanje OG-a, klasa 8/93-02/04, ur.br. 512-06-05-93-309, od 11. rujna 1993. godine
- Dnevno izvješće Zapovjedništva IX. GMTB, klasa 81/93-02/06, ur.br. 3178-37-93-139, od 14. rujna 1993. godine
- Dopis ministra obrane Gojka Šuška UNPROFOR-u, br. 512-01-93-3180, od 15. rujna 1993. godine
- Prijedlog Odluke Predsjednika RH, br. 512-01-93-3542, od 11. listopada 1993. godine, koju je potpisao ministar obrane Gojko Šušak
- Izvješće veterinarske struke ZP Gospić o sanaciji novooslobođenog prostora, klasa 803-05/93-03-11, ur.br. 1043-21-93-26, od 18. rujna 1993. godine

- Izvješće Uprave za zdravstvo - savjetnika za veterinarsku struku, klasa 322-02/93-01/07, ur.br. 512-22-10/93-01, od 24. rujna 1993. godine
- Izvješće o radu sanitetske struke Zapovjedništva ZP Gospić, upućeno Upravi za zdravstvo MORH-a, klasa 500-01-93/01, ur.br. 1043-20-93-1, od 19. rujna 1993. godine
- Privremeno uputstvo za rad postrojbi VP HV, ur.br. 512-02/93, od 6. siječnja 1992. godine
- Dnevno izvješće Zapovjedništva ZP Gospić, klasa 81/93-02/01, ur.br. 1043-27-93-537, od 16. rujna 1993. godine
- Dopis glavnog vojnog promatrača UNPROFOR-a, brigadnog generala Bo Pellnasa, od 14. rujna 1993. godine, upućen opt. Rahimu Ademiju
- Izvještaj o sastanku UNPROFOR-a i hrvatskih snaga od 16. rujna 1993. godine
- Izvještaj Komisije za utvrđivanje gubitaka Glavnog štaba Srpske vojske od 18. rujna 1993. godine
- Zapovijest komandanta 9. motorizirano-tenkovske brigade za nasilno izviđanje i borbena dejstva od 8. rujna 1993. godine
- Dio knjige generala Janka Bobetka «Sve moje bitke», izdane u Zagrebu 1996. godine
- UNPROFOR-ovo izvješće – Stožer vojnih promatrača UN-a, Sektor Jug
- Zapovijed za pohvaljivanje brigadira Rahima Ademija, od 15. rujna 1993. godine
- Dokument GS, Zapovjedništva ZP Gospić, Područnog odjela za financije Gospić, od 9. kolovoza 1993. godine
- Izvješće Domobranske bojne «Gospić» o izvanrednom događaju od 9. rujna 1993. godine

Od MORH-a će biti pribavljeni dokumenti:

- Ratni dnevnik IX. GMTB, za razdoblje od 9. do 18. rujna 1993. godine
- Ratni dnevnicima 1., 2. i 3. motorizirano-tenkovske bojne i logističke bojne IX. GMTB, za razdoblje od 9. do 18. rujna 1993. godine
- jutarnja, dnevna i tjedna izvješća IX. GMTB Zapovjedništvu ZP Gospić za razdoblje od 9. do 20. rujna 1993. godine
- pisano izvješće zapovjednika ZP Rijeka, generala Miljenka Crnjca, načelniku GS HV, generalu Petru Stipetiću, da je kapetan bojnog broda Davor Domazet izuzeo dio dokumentacije o akciji «Džep 93»
- plan djelovanja topništva IX. GMTB kodnog imena «Magnum»
- podatci o ustrojbenom mjestu Krešimira Tomljenovića tijekom 1993. godine
- propisnik o mjerodavnostima i radu Zapovjedništva ZP radi utvrđivanja djelokruga ovlasti zapovjednika i zamjenika zapovjednika ZP
- zapovijed o pretpočinjavanju SJP-a MUP-a RH (specijalna policija) GS OS HV za operaciju «Džep 93» (radi se o zapovijedi vrhovnog zapovjednika HV Franje Tuđmana)

Od MUP-a RH će biti pribavljeni dokumenti vezani za djelovanje SJP-a u operaciji «Džep 93» (pretpočinjavanje, imenovanje, zapovijedi, izvješća), za razdoblje od 1. do 30. rujna 1993. godine, a o okolnosti da opt. Rahim Ademi nije zapovijedao SJP-om MUP-a RH.

Biti će provedeno sudsko - medicinsko vještačenje o okolnosti utvrđivanja uzroka smrti osoba koje se navode u činjeničnom opisu kao i o mehanizmima nastanka povreda koje se u činjeničnom opisu spominju. Vještačenje će obaviti Zavod za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Odbijen je prijedlog opt. Rahima Ademija za čitanje Izvješća Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci, br. 09-9-131/93, o uzrocima smrti poginulih, jer je to Izvješće pročitano na raspravi održanoj dana 30. listopada 2007. godine.

Predsjednik Vijeća pročitao je sljedeće dokumente:

- Uputa za rad zapovjedništva – stožera na prijemu, donošenju i prenošenju odluka – zapovijedi (knjižica koju je izdao GS OS HV), privremena uporaba odobrena 18. kolovoza 1993. godine
- Dopuna Službovnika OS, izdana od MORH-a GS OS HV, iz 1993. godine
- Izmjena zapovijedi za obranu GS Zapovjedništva ZP Gospić, od 13. lipnja 1993. godine
- Izmjena i dopuna zapovijedi za obranu od 29. lipnja 1993. godine
- Zabilješka s dnevnog sastanka Načelnika GS OS HV sa načelnicima Uprave GS OS HV
- Popis dokumenata elaborata operacije „Džep 93“
- Izvješće o izvršenom nadzoru ZP Gospić, od 17. svibnja 1993. godine
- Zabilješka s dnevnog sastanka Načelnika GS OS HV sa načelnicima Uprave GS OS HV, od 22. rujna 1993. godine
- Potvrda Uprave za zdravstvo MORH-a od 20. listopada 1993. godine
- Zapovijed o prekidu borbene aktivnosti od 17. lipnja 1993. godine
- Odgovor brigadira Rudolfa Brlečića Načelniku GS OS HV, od 29. lipnja 1993. godine – mišljenje i očitovanje
- Izvješće Uprave za vidove načelnika brigadira Rudolfa Brlečića, od 12. kolovoza 1993. godine
- Izvješće o izvršenom nadzoru IX GMTB i LOB ZP Gospić, od 1. kolovoza 1993. godine
- Dokumenti plana veza IX GMTB, od 8. rujna 1993. godine

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je izvedenom dokazu, rekavši da plan veza IX GMTB nije korišten u operaciji «Džep 93», dokument nije potpisan, a trebao je biti, na dokumentu se nalaze štambilji ZP Gospić, a ne bi trebali biti, vidi se da je dokument napisan 8. rujna 1993. godine, a iz pridodanog dokumenta se vidi da je plan rađen 5. kolovoza 1993. godine, osim toga postoji razlika između «sektora 1» i «sektora IX GMTB»

- Zapovijed Zamjenika Zapovjednika ZP Gospić Zapovjedništvu «sektora 1», od 9. rujna 1993. godine

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je izvedenom dokazu, rekavši da dokument nikada nije otpremljen, niti primljen, u Zapovjedništvu «sektora 1», jer takvo Zapovjedništvo nije postojalo.

- Zapovijed ZP Gospić od 10. rujna 1993. godine

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je izvedenom dokazu, rekavši da dokument nikada nije otpremljen, niti primljen, u Zapovjedništvu «sektora 1», jer takvo Zapovjedništvo nije postojalo

- Zapovijed GS OS HV od 11. rujna 1993. godine
- Dnevno izvješće Zapovjedništva IX GMTB od 14. rujna 1993. godine

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je izvedenom dokazu, jer se iz dokumenta ne vidi kada i kuda je otpremljen, a sva ostala izvješća taj podataka imaju, osim toga na dokumentu se nalazi pečat Vojne pošte Gospić, a trebao bi biti pečat IX GMTB

- Dopis ministra obrane Gojka Šuška, od 15. rujna 1993. godine

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem ugroženih svjedoka.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 17

Svjedok je rekao da je dana 9. rujna 1993. godine, oko 6.00 sati, počeo napad Hrvatske vojske bacačima na Čitluk. Svjedok je živio u zaseoku Kričković. Tu su još bili zaseoci Jovići, Pjevači, Rajčevići. U Krajnovićima su bile 3 kuće. Čitluk je imao 80 kuća, 125 stanovnika, koji su se bavili poljodjelstvom. Svjedok je ustao iz kreveta, pozvao je Saru i Ljubicu Kričković da se sklone u konobu. Sara Kričković je imala 69 godina, a Ljubica Kričković 63 godine. Otišle su u konobu gdje su i ostale. Svjedok je otišao sa sestrom Milicom prema Počitelju. Usput je vidio i druge ljude kako bježe. Iz Počitelja je otišao u Medak. Drugoga dana se vratio u Počitelj, želio je vidjeti jesu li tu Sara i Ljubica Kričković.

Nakon 8 – 10 dana pozvan je u Medak na prepoznavanje leševa. Prepoznao je Saru Kričković, bila je spaljena, teško ju je bilo prepoznati, ali je imala specifično malu glavu, po čemu ju je identificirao. Ljubicu Živčić je prepoznao po zubima, u gornjoj čeljusti prednja dva zuba bila su razmaknuta. I njezin leš je bio spaljen. Prepoznao je Krajnović Neđeljku, zvanu Mica, rođenu 1921. godine. Prepoznao je Kričković Stanu, rođenu 1929. godine. Obje su bile spaljene. Prepoznao je Bjegović Milku, staru oko 50 godina, ona je poginula od gelera, pogođena je u glavu. Prepoznao je Đuru Krajnovića, starog 80 godina, bio je u civilnoj odjeći, na nogama je imao «šlape», imao je rane po prsima i stomaku. Nema saznanja kako je Đuro Krajnović stradao. Prepoznao je Krajnović Šteficu, za koju je rekao da je Hrvatica, dobra žena, rođena je 1931. godine u Krapini. Svjedok ne zna kako je ona stradala. Rekao je da je selo spaljeno do temelja, neke kuće su bile pogođene tijekom napada, gorjele su. Ne zna kada je spaljen ostatak kuća, pretpostavlja da je to bilo ili tijekom, ili nakon, napada na selo. Svjedok je u svom selu bio prvi put 2000. godine, vidio je da mu je kuća minirana.

Svjedok je rekao da je za Saru i Ljubicu Kričković čuo od Dušana Vujnovića priču o njihovu stradavanju. Svjedok je rekao da je od Dušana Vujnovića čuo da je Sara Kričković zaklana, da ju je Dušan Vujnović vidio da leži na podu, da joj je glava bila gotovo odsječena, a da je Ljubica Kričković sjedila na stolici iza vrata, ustrijeljena, grudi su joj bile oblivene krvlju. Svjedok je rekao da je on to čuo, nema neposrednih saznanja jesu li Sara i Ljubica stradale na opisani način. Rekao je da je Dušan Vujnović umro.

Svjedok je rekao da je u selu bila seoska straža naoružana puškama koje su ljudima dijeljene. U seoskim stražama je bilo 30-ak ljudi. Među njima je bio i zapovjednik – vodnik Branko Krajnović. Puške su donesene u selo krajem 1991. godine, ili u proljeće 1992. godine. Jednu pušku je imao i svjedok, nosio ju je kad je išao na osmatračnicu. Ispred Čitluka, na prvoj liniji, svjedok je vidio dva tenka koji su sredinom 1992., ili početkom 1993. godine, otišli prema Počitelju. Kad je krenuo napad HV na Čitluk seoska straža, koju je činilo 5 – 6 ljudi, je pobjegla. Srpske vojske tada u selu nije bilo.

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br. 22

Svjedokinja je živjela sa Milanom Rajčevićem u selu Čitluk. Kad je Hrvatska vojska počela s napadom na selo, Milan Rajčević je odbio ići iz sela, nije želio napustiti svoju kuću. Kao dijete Milan je prebolio dječju paralizu, završio je školu za osobe sa specijalnim potrebama u Karlovcu, do rata je radio u Gospiću, a kad je rat počeo cijelo vrijeme je bio kod kuće, pomagao je oko kuće. Milan Rajčević je imao poteškoća sa hodom, ruke su mu se tresle, bio je plašljiv, nije bio vojnik.

Nakon napada na selo u kuću, gdje je svjedokinja živjela sa Milanom Rajčevićem, došla je vojska i odvela Milana Rajčevića. Svjedokinja ga poslije toga više nije vidjela. Kad je bila razmjenjena u Korenici rečeno joj je da su nađene Milanove kosti. Svjedokinja ne zna kako je Milan Rajčević stradao. Kosti Milana Rajčevića svjedokinja je sahranila u Korenici. Ona je ostala u kući, vidjela je hrvatskog vojnika gdje razbija prozor na kući i ubacuje bombu. Svjedokinja je ostala u sobi i čekala da bomba eksplodira i da nju raznese, kako je ne bi mučili. Nakon eksplozije svjedokinja je pala u nesvijest. Kad se osvijestila vidjela je da je ranjena, cijela desna strana tijela joj je bila povrijeđena. I danas ima zdravstvenih problema, ne može normalno hodati.

Svjedokinja je vidjela kroz prozor svoje kuće terasu susjedne kuće, na koju su izveli Boju Vujnović koja je imala preko 70 godina. Rekla je da su hrvatski vojnici Boju Vujnović plegli na neki kauč, polili je i živu zapalili. Boja je jaukala, a pripadnici HV su oko nje skakali i to gledali. Svjedokinja je vidjela, iz sjenare, kad su pripadnici HV kundacima puške ubili Peru Krajnović u njezinoj dnevnoj sobi. Nakon toga su zapalili kuću Pere Krajnović. Nakon toga svjedokinja je otpuzala u šumu. Nije mogla od ranjavanja hodati. Do Medka je puzala 10 dana. Kad je došla u Medak netko joj je skinuo čizmu s noge, noga se već bila ucvala.

U šumi je svjedokinja naišla na tijelo Boje Pjevač kod zaseoka Miščević. Pretpostavlja da je ubijena iz puške. Pored tijela Boje Pjevač ležale su dvije ubijene svinje. Svjedokinja ne zna je li krv koju je vidjela bila od ubijenih svinja, ili od Boje Pjevač.

Svjedokinja je vidjela da su na dan napada pripadnici HV pokupili stoku i odvezli je kamionima. Drugoga, ili trećega, dana poslije vojne akcije s novih kuća su skidali građu, odvozili stvari, a onda su zapalili stare kuće. Sve je gledala s udaljenosti od 50 m, skrivena u šumi, nedaleko od kolibe Anke Rajčević. Čula je razgovor pripadnika HV, jedan je rekao: «Ovo je sve srpsko i nemojte da itko pobjegne, ne smije niti čeno (pas) ostati». Svjedokinja je čula kad su rekli da sve treba zaklati.

Svjedokinji je predloženo da je pred haškim istražiteljima rekla da je Boja Vujnović zapaljena živa u dvorištu. Rekla je da je točno ono što je danas rekla. Također je rekla da haškim istražiteljima nije rekla da je među pripadnicima HV bilo stranaca, već da su sve bili domaći ljudi. Rekla je da joj nitko ništa nije rekao vezano za pogibiju Milana Rajčevića. Rekla je da nije istinit zapis haških istražitelja, da je ona rekla, da joj je Nikola Rajčević ispričao da je razgovarao sa plaćenim nizozemskim vojnikom Tilberom koji mu je ispričao da su zarobili jednog sakatog mladića. Rekla je da prije bacanja bombe na nju nitko nije pucao. Rekla je da nije istinit zapis haških istražitelja da je ona rekla da su stvari odnosili hrvatski vojnici i civili. Rekla je da je točno ono što je danas rekla, a to je da su stvari odvozili pripadnici HV. Rekla je da ona nije pred haškim istražiteljima spominjala riječ «ustaše», već «Hrvatska vojska». Rekla je, da nije pred haškim istražiteljima rekla da su neki kamioni nosili oznaku «UN», i da je rekla da je kasnije utvrđeno da je s tim kamionima bila ustaška prevara. Svjedokinja je tvrdila da je netočan navod haških istražitelja da je ona od Milana Rajčevića tražila da uzme pušku, koja je ostala od njezina zeta. Rekla je da je Milan bio „nesposoban za pušku“. Rekla je da joj haški istražitelji nisu pročitali

ono što su je ispitivali. Rekla je da ništa nije potpisala, nije joj ništa pročitano. Rekla je da nije istina, da nije bila spremna čekati da joj prevoditelj pročita njezinu izjavu. Rekla je, da je danas rekla istinu, molila je da je se više ne poziva na sud.

18. siječnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Nastavljen je dokazni postupak čitanjem dokumentacije predložene od obrane optuženika.

Predsjednik Vijeća pročitao je sljedeće dokumente:

- Odluku Predsjednika RH od 11. listopada 1993. godine, potpisanu od ministra obrane Gojka Šuška o razrješenju Rahima Ademija s dužnosti zamjenika zapovjednika ZP Gospić
- Izvještaj veterinarske struke ZP Gospić o sanaciji novooslobođenog prostora od 18. rujna 1993. godine
- Izvještaj Uprave za zdravstvo MORH-a, savjetnika za veterinarsku struku, od 24. rujna 1993. godine, upućen MORH-u, u kojem se govori o slaboj koordiniranosti veterinarske i medicinske struke na terenu
- Izvještaj o radu sanitetske struke od 19. rujna 1993. godine, upućen Upravi za zdravstvo MORH-a dana 19. rujna 1993. godine iz Zapovjedništva ZP Gospić
- Privremeno uputstvo za rad postrojbi VP HV, od 6.1.1992. godine, potpisao ministar obrane Gojko Šušak
- Dnevno izvješće Zapovjedništva ZP Gospić, od 16. rujna 1993. godine
- Dopis glavnog vojnog promatrača UNPROFOR-a brigadnog generala Bo Pellnasa, od 14. rujna 1993. godine, primjerak Sporazuma o nadzoru, dopis načelnika GS OS HV Zapovjedniku snaga UNPROFOR-a
- Izvještaj o sastanku UNPROFOR-a i hrvatskih snaga od 16. rujna 1993. godine
- Izvještaj Komisije za utvrđivanje gubitaka Glavnog štaba "Vojske Srpske Krajine", od 18. rujna 1993. godine
- Zapovijed komandanta IX. MTB VSK-a za nasilno izviđanje i borbena dejstva, od 8. rujna 1993. godine
- Dio knjige generala Janka Bobetka «Sve moje bitke», izdane u Zagrebu 1996. godine, koji se odnosi na operaciju «Džep 93», od stranice 378 – 384, s razgledavanjem karte

Branitelj opt. Mirka Norca prigovorio je izvedenom dokazu, rekavši kako ne želi umanjiti doprinos generala Janka Bobetka obrani RH, no, knjiga predstavlja memoarsku, a ne faktografsku građu. Zbog te činjenice i zbog «licentia poetica», koje su u pročitanoj prisutne, izvedeni dokaz nije podloga za utvrđivanje materijalne istine, a što je svrha ovoga postupka.

Opt. Mirko Norac prigovorio je izvedenom dokazu, rekavši da nije bio u GS OS RH, kako je to navedeno u knjizi, već je bio pozvan u Zapovjedništvo ZP Gospić, dana 5. rujna 1993. godine. Pozvao ga je brigadir Rahim Ademi. U Zapovjedništvu ZP Gospić bili su brigadir Rahim Ademi, pukovnik Željko Sačić, general Janko Bobetko i još jedna osoba, koje se on više ne sjeća.

Opt. Rahim Ademi je rekao da je knjiga «Sve moje bitke» imala tri izdanja, prvo je izdano 1996. godine, treće 2003. godine. Stoga smatra da je sve netočno trebalo ispravljati u vremenu kada je knjiga izdavana, te za života generala Janka Bobetka.

Vijeće je, temeljem odredbe čl. 90. st. 1. i 2. točke 3. i 4, te st. 6. ZKP, rješenjem produljilo mjere opreza prema opt. Rahimu Ademiju,

29. siječnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Nastavljen je dokazni postupak čitanjem materijalnih dokaza.

Pročitano je:

- *Izvešće UNPROFOR-a, stožera vojnih promatrača UN, sektor „Jug“, od 18. rujna 1993. godine*
- *Zapovijed za pohvaljivanje, od 15. rujna 1993. godine, izdana od brigadira Rahima Ademija*

Opt. Rahim Ademi stavio je primjedbu da je tu zapovijed izdao nakon što mu je general Janko Bobetko to zapovjedio.

- *Dopis Zapovjedništva ZP Gospić, od 9. kolovoza 1993. godine*

Braniteljica opt. Rahima Ademija rekla je da upozorava da ustrojbeno mjesto zapovjednika ZP je u činu general pukovnika, a ustrojbeno mjesto zamjenika zapovjednika ZP je u činu general bojnika.

- *Izvešće Domobranske bojne (u daljem tekstu DB) „Gospić“ od 9. rujna 1993. godine o izvanrednom događaju (u 6.00 sati, 9. rujna 1993. godine, s neprijateljskih položaja otvorena vatra, 7 pripadnika DB „Gospić“ ranjeno)*

U nastavku dokaznog postupka pregledan je video - materijal disk 3, oznaka datoteke br. V000-4237-1-A, video - materijal IX GMBR o pripremama i samom tijeku operacije „Džep 93“, te sudjelovanju pripadnika IX GMBR u izvedbi operacije. Materijal ima nekoliko dijelova. Prvi dio predstavlja pripreme i vježbe gađanja HV, vježba gađanja 118. brigade HV. U drugom dijelu vidi se da je materijal sniman 9., 10., 11., 12., 14. i 15. rujna 1993. godine, tijekom provedbe operacije „Džep 93“, vide se oznake mjesta „Čitluk“ i „Divoselo“.

30. siječnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Predsjednik Vijeća izvijestio je nazočne stranke i sudionike postupka da je Sud zaprimio smrtni list iz koga je razvidno da je dana 20. svibnja 2007. godine umro ugroženi svjedok br. 25. Kako je svjedok umro nema više zakonskih razloga za njegovu zaštitu. Temeljem odredbi čl. 331. st.1. t.1. ZKP – a pročitano je zapisnik o ispitivanju svjedoka Nikole Matića, sačinjen dana 4. lipnja 2002. godine od tima istražitelja iz Haaga. Zapisnik je svjedok potpisao.

Svjedočenje Nikole Matića

Rekao je haškim istražiteljima da se nakon umirovljenja 1964. godine nastanio u Divoselu. Početkom rata, 1991. godine, svjedok je ranjen, kuća u Divoselu je spaljena. Sa suprugom je otišao u Čitluk gdje su bili do rujna 1993. godine. Dana 9. rujna 1993. godine, u 6.00 sati u jutro, počeo je napad Hrvatske vojske na Čitluk. Svjedok je obukao uniformu koju je imao u kući, sa suprugom, sestrom i mještanima Divosela pobjegao je u šumu. Sa njima su bili Stevo Jović, Milan Jović, Smilja Jović, Anđa Jović, Milka Bjegović i još neki mještani Čitluka. Stevo Jović je kod sebe imao „papovku“ pušku, Milan Jović mitraljez. Dana 10. rujna 1993. godine svjedokova supruga je ranjena. Svjedok je išao ispred grupe. U jednom trenutku je izgubio iz vida ostatak grupe, ostao je sam. Hodao je 5 dana bez hrane i vode. Dana 15. rujna 1993. godine na putu između Bilaja i Čitluka zaustavila ga je Hrvatska vojska. Tražio je da ga odvedu do Jose Mraovića. Odveli su ga u Gospić, u policiju, gdje je ispitan. Potom je odveden u hotel „Kalić“ kod Senja. Nakon 45 dana predstavnici Crvenog križa su ga odveli u Korenicu gdje je našao suprugu i djecu.

Svjedok je rekao da su dana 11. rujna 1993. godine, pripadnici Hrvatske vojske uhvatili Milana i Anđu Jović kad su otišli po vodu. Njihova tijela pronađena su u septičkoj jami u Gospiću 2000. godine. Svjedok nije vidio ubojstva. Vidio je pripadnike Hrvatske vojske i policije kako pale kuće i gospodarske objekte u Medačkom džepu.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 7

Rekao je da je dana 10. rujna 1993. godine, dok je na jednom brdu bio skriven sa Grujom Paićem, vidio pripadnike HV kako vode Milana Jovića i Anđu Jović. Pripadnike HV prepoznao je po šahovnici na rukavu uniforme. Vidio je da je hrvatski vojnik udario kundakom puške Milana Jovića u leđa. Zna da su Milan Jović i Anđa Jović dugo vođeni kao nestale osobe. Prije dvije godine bio je na sahrani Milana Jovića na groblju u Beogradu. Od članova obitelji Milana Jovića je čuo da su Milan Jović i Anđa Jović pronađeni u septičkoj jami u Gospiću.

Svjedok je rekao da je napad hrvatskih snaga počeo 9. rujna 1993. godine u 5.30 sati. Sa njim u kući je bila supruga, dvoje djece i kuma. Čuo je brujanje tenkova iz smjera Gospića, granate, metke od pješačkog oružja. Svjedok je vidio odvoženje stoke. Njegova kuća u Divoselu je minirana 4 dana poslije početka operacije „Džep 93“. Dana 15. rujna 1993. godine svjedok je ranjen. U Divoselu se skrivao do 22. rujna 1993. godine. Po noći je došao do sela Ostrovica gdje je naišao na jednog čovjeka koji je zvao hitnu pomoć, nakon toga je prevezen u bolnicu na Udbinama.

Svjedok je rekao da je u Divoselu bilo 50-ak pripadnika pješadije srpske vojske, mještani, žene i djeca. U selu je bila seoska straža. Svjedok je imao pušku, dobio ju je u kolovozu 1991. godine. Nije bio u borbama, jer je do 1992. godine imao poštedu, skrbio je o nepokretnom ocu starom 88 godina. Nakon očeve smrti bio je zadužen za održavanje veze, nosio je radio - stanicu, nije išao na ratište. Nakon napada HV svjedok je sa članovima obitelji došao u centar veze u Divoselu. Tu je bila komanda. Kad su članovi obitelji otišli, svjedok je sa Grujom Paićem pobjegao na Debelu glavu. Svjedok i Grujo Paić naišli su na pripadnike HV, bili su uhićeni. Od svjedoka je oduzeto 450 DM, zlatni prsten, sat. Gruji Paiću je oduzet pištolj na kojemu je bilo ugravirano njegovo ime, 1500 DM, fotografije obitelji. Svjedok je uboden nožem u lijevu šaku koju je podmetnuo da ne bi dobio ubod nožem u stomak. Nakon što je dobio udarac u slabine pao je u jednu „jarugu“, tu se pritajio i potom pobjegao nazad na Debelu glavu. Nakon toga je lutao i skrivao se do 22. rujna

1993. godine. Ne zna što se dogodilo sa Grujom Paićem. Od svoje supruge i djece je čuo da je tijelo Gruje Paića prepoznato u Korenici.

6. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem ugroženih svjedoka putem videoveze. Ugroženi svjedoci su zamolnicom, kao oblikom pružanja međunarodne pravne pomoći, putem suda države čiji su državljani, pozvani da pristupe Okružnom sudu u Beogradu, Republika Srbija, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena država, Republika Srbija, odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video - veze.

Ispitivanje ugroženih svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, te svjedoci nisu fizički nazočni u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u sudnici Okružnog suda u Beogradu, Specijalnog odjela, Vijeća za ratne zločine. Izvanraspravnom ispitivanju ugroženih svjedoka nazočan je bio u Sudu u Beogradu istražni sudac toga Suda Milan Dilbarić.

Izvanraspravno su saslušani **ugroženi svjedoci br. 36, 1 i 15.**

7. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem svjedoka putem video-veze. Ispitivanje svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, te svjedoci nisu fizički nazočni u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u sudnici Okružnog suda u Beogradu, pred Vijećem za ratne zločine Specijalnog odjela. Izvanraspravnom ispitivanju svjedoka nazočan je bio u Sudu u Beogradu istražni sudac toga Suda Milan Dilbarić.

Izvanraspravno su saslušani svjedoci **Žarko Vojvodić i Nikola Bulj**

8. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem svjedoka putem video-veze. Ispitivanje svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, te svjedoci nisu fizički nazočni u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u sudnici Okružnog suda u Beogradu, Specijalnog odjela, Vijeća za ratne zločine. Izvanraspravnom ispitivanju svjedoka nazočan je bio u Sudu u Beogradu istražni sudac toga Suda Milan Dilbarić.

Izvanraspravno su saslušani svjedoci **Radivoj Nikolić i Želimir Martić.**

Putem video-veze, izvanraspravno je saslušan svjedok **Vladimir Divjak** koji se nalazio u sudnici Suda u Stavangeru, Kraljevina Norveška. Sukladno odredbama Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima, Sud u Stavangeru u Kraljevini Norveškoj, odzvao se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video - veze. Izvanraspravnom saslušanju svjedoka Vladimira Divjaka bila je nazočna sutkinja Suda u Stavangeru gđa Balman. Predsjednik Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu sudac Marin Mrčela i sutkinja Suda u Stavangeru gđa Balman utvrdili su i suglasili se oko primjena procesnih pravila vezanih uz ispitivanje svjedoka. Utvrđeno je da je hrvatsko i norveško pravo u tom pogledu kompatibilno. Sutkinja Balman složila se da ispitivanje obavi Predsjednik Vijeća za ratne zločine, sudac Marin Mrčela, a da ona ispitivanje prati uz simultani prijevod.

11. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je čitanjem zapisnika o izvanraspravnom ispitivanju svjedoka ispitanih putem video veze prethodnih dana: ugroženih svjedoka 36, 1 i 15 i svjedoka **Žarka Vojvodića, Nikole Bulja, Radivoja Nikolića, Želimira Martića i Vladimira Divjaka.**

Iskaz ugrožene svjedokinje br. 36

Ugrožena svjedokinja br. 36 u kritično vrijeme je živjela u Divoselu. Sa suprugom je obrađivala zemlju, imali su dvije kuće, stoku, zemlju, šumu. U kritično vrijeme svjedokinja je imala 70 godina, a suprug 79 godina. Dana 9. rujna 1993. godine, na dan napada, suprug i ona su pobjegli u šumu, prema Glavici. Na izlasku iz Divosela bila je dolina Drijenac, tu je bila kuća u kojoj su živjeli Jovan i njegova slijepa žena imenom Bosa. Kod te kuće bili su i svjedokinjini srodnici DMITAR i Mara Jović. Kad je prolazila pored kuće čula je jauke žene, bili su to njezini rođaci. Pred kućom je vidjela grupu vojnika u uniformi. U jednom trenutku pored njih je prošao Nikola Vujnović, za koga je čula, od njegove rodbine, da je kasnije poginuo. Nikola Vujnović je bio u civilnoj odjeći, nije bio naoružan. Otišao je pred njima, svjedokinja ga više nije vidjela. Suprug i ona su došli do vode, gdje se na njih zapucalo. Suprug je prešao vodu, ona nije, otišla je prema brdu. Tu je zadnji put vidjela supruga za čiju sudbinu do danas ne zna ništa, pretpostavlja da je ubijen. U šumi je prenoćila, potom je otišla u Počitelj. Poslije 5 ili 6 dana naišla je na jednog čovjeka u uniformi koji je rekao civilu, kojemu ju je predao: „Ubij ovu babu“. Kamionom je bila prevezena u Gospić, potom u Kalić kod Senja. Dana 9. rujna 1993. godine, prolazeći kroz Čitluk, vidjela je kako gore kuće. Rekla je da je 1991. godine bilo zapaljenih kuća u Divoselu, no, da je većina kuća zapaljena 9. rujna 1993. godine. Suprug nije imao oružje. Svjedokinja sada nema ništa od imovine, sve joj je uništeno.

Iskaz ugrožog svjedoka br. 1

Ugroženi svjedok br. 1 do 1991. godine živio je u Gospiću, tada je otišao živjeti u Čitluk. U kritično vrijeme, dana 9. rujna 1993. godine, bio je pripadnik čete medačkog bataljuna gračačke brigade vojske tzv. Republike Srpske Krajine (RSK). Bio je u SMB uniformi naoružan automatskom puškom.

Kad je napad HV počeo bježao je sa grupom ljudi. Usput su prošli pored kuće Boje Pjevač, rekli su joj da bježi. Par dana nakon prestanka borbi UNPROFOR je izvlačio leševe iz prostora Medačkog džepa. Svjedok je kao pripadnik civilne zaštite išao tražiti leševe zajedno sa pripadnicima UNPROFOR-a. U Čitluku je video leš Milana Radakovića, spaljeni leš Pere Krajnović, leševe 2 vojnika. Nađene su kosti Pere Krajnović u podrumu kuće. O načinu na koji je Pera Krajnović ubijena saznao je od Johanesa Tildera. Bio je nazočan u Medku kad je doveden leš Boje Pjevač, ali nije želio gledati njezin leš. Od majke Milana Rajčevića je čuo da je Milan bio invalid, da je pobjegao kad je na kuću pala bomba. Dok su izvlačili leševe svjedok je vidio žice kod ruševina kuća.

Vidio je da su kuće pljačkane, uokolo su bili razbacani dijelovi pokućstva. Vidio je drveni sanduk dimenzija 80x60 cm s oznakom TNT. U Čitluku do 1993. godine niti jedna kuća nije zapaljena. Sve kuće su zapaljene u vrijeme napada HV i MUP-a RH u operaciji „Džep 93“. Bježeći, svjedok je vidio dim od zapaljenih kuća. Zaključio je da HV pali, jer tzv. vojska RSK“ je okrenula cijevi svojih teških oruđa prema Čitluku tek potkraj prvoga dana, nije djelovala po tom prostoru.

U Čitluku, prolazeći cestom, vidio je da su bunari uz cestu zagađeni robom i uljem. Svjedok nije osobno vidio ubojstva, vidio je leševe.

Na dan napada HV i MUP-a RH, dana 9. rujna 1993. godine, tzv. „vojska RSK“ planirala je izvesti napad, jer je hrvatska strana sišla sa Velebita i zauzela Bukovu glavu. Na dan napada hrvatskih oružanih snaga u Čitluku je bilo 15-ak pripadnika seoske straže. Nije bilo vojnika iz drugih dijelova tzv. „RSK“ niti iz Srbije. Svjedok je rekao da je Savu Rajčević, koja je nađena u travnju 1994. godine, identificirao njezin sin u Medku. Greškom je tijelo Ankice Vujnović u prvoj identifikaciji prepoznato kao tijelo Save Rajčević. No, nakon što je nađen leš u travnju 1994. godine, ispravljeno je. Sava Rajčević nađena je u živici svoje ograde, na kraju bašće. Prepoznata je po štakama, jedina u selu je imala štake. Na sebi je imala robu, noge do ruba suknje su bile pojedene od životinja.

Iskaz ugrožog svjedoka br. 15

Ugroženi svjedok br. 15 u vrijeme operacije „Džep 93“ bio je dobrovoljac iz Srbije na području Velikog kraja u Divoselu. Na ratište u Liku je došao u siječnju 1993. godine. Do rata je živio u Rijeci odakle je otišao kad se povukla bivša JNA.

U vrijeme operacije „Džep 93“ bio je u grupi sa 8 vojnika. Kad su čuli da su u okruženju, razdvojili su se zbog nesuglasnosti kojim putem će krenuti. Svjedok je iz Medačkog džepa izlazio 12 dana. Krenuo je preko Malog kraja, prema Čitluku, preko bara, a ostali iz grupe su krenuli put Velebita. Kasnije je čuo da su svi izginuli. Ne poznaje kraj kojim se kretao. Vidio je pljačkanje stoke, kamione „tamiće“, i produljene „Zastave“, kojima je stoka odvožena. Stoku su odvozili i civili i osobe u uniformama. Vidio je paljenje kuća.

Rekao je da je Čitluk bio pun vojske kojoj nije smio pristupiti. Bio je gladan, dugo je gledao jednu kuću u koju se na kraju ohrabrio ući. U prizemlju kuće, u ljetnoj kuhinji na podu, našao je leš žene, glava joj je bila odrubljena, pored tijela prsa su joj bila isječena na šnite, od vagine do prsa je bila rasporena. Vidio je da žena ima srednje dugu smeđu kosu, srednje dobi. Čuo je kasnije da je kuća u kojoj je vidio leš žene zapaljena. S jednog brda, udaljen oko 500 – 600 m, svjedok je gledao kako su na drvo objesili jednog čovjeka, u koga su 4 – 5 vojnika bacali noževe. Vidio je da se tijelo ljulja, ali ne zna je li osoba bila živa ili ne. Poslije su ga vezali za auto, za koji misli da je bio plave boje, „Zastava“ ili „Golf“. Čovjeka su vukli kroz selo.

Svjedok je rekao da o ovome sada prvi put govori. Nijekao je da je o tom događaju govorio pred haškim istražiteljima. Nakon razgovora sa istražiteljima, u Helsinškom odboru Srbije, vidio je fotografije snimljene u Medačkom džepu. Vidio je slike mrtvih tijela svojih suboraca. Posebno ga je potreslo to što je vidio da je kod ubijenih razbijena lijeva strana lubanje i lijeva nadlaktica. Misli da su ubijani maljem ili macolom. Istražiteljima iz Haaga je izradio skicu na kojoj je nacrtao položaj tijela ubijene žene, ali niti danas nije siguran da li je dobro ucrtao njezin položaj. U sjećanju mu je ostao prizor njezina tijela i krv, bio je u šoku.

Na kraju davanja iskaza svjedok je rekao da je za njega bilo mučno davati iskaz, da niti jednima, a niti drugima, ovo sve nije trebalo.

Iskaz svjedoka Žarka Vojvodića

Svjedok Žarko Vojvodić bio je pripadnik 103. lapačke brigade vojske tzv RSK, zapovjednik voda. Njegov vod bio je na položaju u Malom kraju, Divoselo.

Nakon napada HV i MUP-a RH njegov vod je dobio zapovijed da se povuku prema Velebitu. Svjedok je na sebi imao SMB uniformu.

Dana 10. rujna 1993. godine zarobljen je između 14.00 i 16.00 sati. Sa njim u grupi bili su vojnici: Vladimir Divjak, Dane Tišma, Stevo Uzelac, Stanko Despić, Željko Popović i Đuro Mrđa. Našli su se u okruženju 40 do 60 hrvatskih vojnika za koje misli da su bili policajci, ali ne zna da li vojni policajci ili pripadnici MUP-a RH. U jednoj dolini su se predali. Kad su naišli na

hrvatske vojnike ispalili su par metaka. Rečeno im je da odbace oružje, da se pomaknu sa toga mjesta, što su i učinili. Od svoga oružja svjedok i ostali vojnici tzv. „vojske RSK“ bili su udaljeni 8 – 10 m, svi su legli na zemlju, nakon čega su hrvatski vojnici na njih bacili 1 ručnu bombu, a potom 2 ručne bombe. Svi vojnici, osim svjedoka i Stanka Despića, bili su ranjeni od gelera. Hrvatski vojnici su došli do njih, tukli su ih. Jedan vojnik skočio je svjedoku na leđa, tukao ga je puškom po glavi, po tijelu. Drugi vojnik ga je udario čizmom u glavu. Na udaljenosti od par metara od sebe svjedok je vidio da hrvatski vojnici skaču po tijelu Stanka Despića, udaraju ga nogama, oružjem. Čuo je da je jedan pripadnik HV, imenom Mujo ili Haso, posebno tukao Stanka Despića. Nakon toga su ih vezali žicom, iz šume su ih vodili u jednu kuću u Divoselo gdje su ih zatvorili u sušaru za meso. Stanko Despić davao je znakove života. Nosili su ga Đuro Mrđa i Željko Popović, poslije su ga nosili Dane Tišma i svjedok. U sušari je Stanko Despić ležao na zemlji, ostali su stajali. Tukli su ih, svjedok je dobio udarac nogom u glavu.

Nakon jednog, ili jednog i po sata, kamionom su prevezeni u Gospić gdje su uvedeni u kuglanu i vezani za metalne cijevi. U kuglanu su ulazili vojnici i civili, tukli su ih. U jednom trenutku tu je bio jedan pripadnik HV koji je sve istjerao van iz kuglane, nije dao da ih dalje tuku. Liječnik ih je kratko pregledao. Stanko Despić u Gospiću je davao znakove života.

Svjedoka i ostale zarobljenike, osim Stanka Despića, prevezli su u Otočac, u vojarnu, gdje su bili korektni prema zarobljenicima. Svjedoka je ispitivao jedan časnik HV.

Drugi dan su kamionom odvezeni u vojarnu u Rijeku gdje su ostali 3 – 4 dana, potom u zatvor u Rijeci gdje su ostali 25 ili 26 dana, nakon čega su odvezeni u Karlovac u zatvor. Razmijenjen je 19. prosinca 1993. godine kod Otočca.

U vojarni u Rijeci su ih tukli svi, tko je god htio, psovali su ih. Iz prostorije, u kojoj su bili zatvoreni, izvođeni su jedan po jedan i odvođeni da ih tuku. Svjedoka su tukle 3 uniformirane osobe, misli da su bili policajci. Kad se od batina onesvijestio polijevali su ga vodom. Zadobio je povrede: slomljen nos, glava mu je bila natučena, na sve šupljine je krvario. Posjetio ih je Međunarodni crveni križ (MCK), gđa Klaudia Ritz ga je upisala u popis zarobljenika pod brojem 4008, pitala ga je kako mu je glava, jer su podljevi i posjekotine na glavi bile vidljive. Krvave su ih odvodili u kupaonicu, svukli ih gole, šmrkovima hladne vode su ih prali. Jedan pripadnik HV je rekao da svjedoka, Đuru Mrđu i Vladimira Divjaka ubiju. U tom trenutku u prostoriju je ušao jedan vojnik HV i rekao: „Evo, crveni“. Svjedok je kasnije shvatio da se radi o MCK-u.

U zatvoru u Rijeci tretman je bio korektan. Odveli su ga liječniku koji mu je obradio rane na licu i nosu. Liječnik je tražio da se svjedoku skinu lisice.

Iskaz svjedoka Nikole Bulja

Svjedok Nikola Bulj bio je vojnik u srpskim paravojnim formacijama. Zarobljen je kod Čitluka. Imao je oružje i uniformu. Lutajući šumom upao je na mjesto gdje su bila 2 hrvatska policajca, na rukavu njihove uniforme vidio je da su iz Rijeke. Nakon što su ga pozvali da se preda, svjedok se predao. Policajci su bili korektni, odveli su ga i predali pripadnicima HV. Od toga trenutka svjedok je bio zatvoren u jednu šupu, tučen i mučen oko 2 – 3 sata. U toj šupi svjedok je bio sam. Rekao je da mu se toga teško sjećati i govoriti o tome. Tučen je kundacima, nogama, razbijano mu je staklo na glavi, prolili su mu pokvareno mlijeko na glavu. Bio je obješen za ruke uz jednu kuću, natjerali su ga da zakopava mrtvog konja. Bičevan je po leđima, posipali su mu sol po ranama na leđima, stavljali su mu šajkaču.

Poslije je odvezen u Gospić gdje je bio 2 – 3 sata, potom u Rijeku gdje je bio 20 dana, nakon čega su ga prevezli u Karlovac. U Karlovcu je bio do 19. prosinca 1993. godine kada je razmijenjen. Svjedoku je od mučenja slomljena potkoljenica, slomljeno mu je 5 rebra, 1 rebro je napuklo. Posjeduje liječničku dokumentaciju. Potkoljenicu mu je slomio jedan hrvatski vojnik udarivši ga oštricom bajonete po nozi. U zatvoru u Rijeci posjetili su ga predstavnici UNPROFOR-a, nije im smio reći za zlostavljanje. Poznaje Vladimira Divjaka, bili su zajedno u zatvoru, ali ne u istoj celiji. Svjedok nije podnosio odštetni zahtjev, ne zna hoće li ga i podnijeti.

Iskaz svjedoka Radivoja Nikolića

Svjedok Radivoje Nikolić u kritično vrijeme bio je potpredsjednik Komisije za humanitarna pitanja koja je radila na razmjeni ratnih zarobljenika i poginulih. Bio je nazočan vanjskom pregledu i identifikaciji leševa dovezenih u Medak, koja je bila obavljena u drugoj polovini rujna 1993. godine, 1 ili 2 dana nakon potpisanog Sporazuma o povlačenju HV i MUP-a RH i ulasku UNPROFOR-a na područje Medačkog džepa. U Komisiji su sudjelovali: istražni sudac iz Knina Željko Lalić, zamjenica Okružnog javnog tužitelja (u daljem tekstu OJT) iz Knina Jelena Krleta, glavni kriminalistički tehničar SUP-a Knin Željko Martić, patolog dr. Željko Karan, predstavnik SUP-a Gračac, predstavnik UN-ove civilne policije u Gračcu i svjedok.

Komisija je u Medak stigla između 14.00 i 15.00 sati. Vanjski pregled leševa i identifikacija rađena je u dvorištu osnovne škole. Pripadnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a donijeli su ukupno 6 leševa pronađenih u Medačkom džepu. Kanadski vojnici bili su prljavi, umorni, ali su radili profesionalno. Leševe su, na nosilima, unosili predstavnici UNPROFOR-a u prostor dvorišta gdje je bio šator, stolovi. Bila su 2 ženska i 4 muška leša. Žene su bile u starijoj životnoj dobi. Na lešu jedne starice svjedok je zamijetio da nedostaju 3 prsta lijeve ruke, leš je bio povezan užetom oko prsa i oko nogu, imala je prostrijelne rane. Svjedoku je predočeno da je UN-ova civilna policija evidentirala da na lijevoj ruci tijela br. 4, za koje je svjedok rekao da su mu nedostajala 3 prsta, nije išta nedostajalo.

Na svim leševima viđene su truležne promjene. Svi leševi su bili obučeni. Ženski leševi su bili obučeni u civilnu odjeću, leš jedne žene je bio nagorio. Kod svih leševa nađeni su osobni dokumenti, osobne stvari, devizne knjižice, bilo je i nagorjelih deviza. Svi leševi su fotografirani, snimljeni. Leš osobe imenom Pejnović, bio je obučen u dijelove vojničke i civilne odjeće. Leš jednog muškarca bio je obučen u mornarsku majicu i uniformu, imao je teške povrede glave. Pregled je obavio dr. Željko Karan, govorio je o stanju leša, ostali članovi Komisije su pisali. Predstavnik UN-ove civilne policije bilježio je ono što dr. Karan govori. U jednom trenutku netko nije stigao zapisati što je dr. Karan rekao, stoga je pitao da ponovi. Sudac Željko Lalić, koji je bio sklon šali, rekao je da mu ta osoba da 100 DM, pa da će joj ponoviti što je dr. Karan rekao. Svjedok je rekao da je to bila šala. Suca Željka Lalića zna kao vrlo poštena i časna čovjeka. Nije primijetio da je sudac Lalić toga dana bio pod utjecajem alkohola za vrijeme pregleda leševa. Istoga dana, prije podne, na kontrolnoj točki UNPROFOR-a izvršena je primopredaja pedeset i jednog (51) tijela, koje je predala hrvatska strana. Svjedok je navečer otišao u Korenicu gdje su bila ta tijela, ali ne kao predstavnik Komisije. U Korenici je bilo puno ljudi, leševi su bili u krugu jedne tvornice u Korenici, članovi obitelji već su identificirali tijela. Sva tijela bila su u vrećama, s vidljivim truležnim promjenama. Vreće su do pola tijela bile otvorene, na glavama su im bile atipične povrede, falile su na nekim leševima oči, dijelovi lubanje, uho,.. Bilo je muških i ženskih leševa, leševa djece svjedok nije vidio. Navečer se vratio u Knin.

Iskaz svjedoka Želimira Martića

Svjedok Želimir Martić bio je nazočan dana 17. rujna 1993. godine kada je dovezeno pedeset i jedno tijelo u tvornicu *DMT* u Korenici. Rečeno im je da će biti dovezena 52 tijela, no, dovezeno je pedeset i jedno tijelo u plastičnim vrećama, bez odjeće, na rukama su im bile zavezane pločice s brojevima. Pregled tijela je počeo u 17.00 sati. Milicija iz Korenice osiguravala je lice mjesta. Tijela su izvadili iz vreća, bila su u lošem stanju, oprali su tijela, na svako tijelo su stavljene papirići s novim brojevima, tijela su bila položena na zemlju. Sva tijela su fotografirana. Komisiju koja je pregledavala tijela činili su: istražni sudac iz Knina Željko Lalić, svjedok kao kriminalistički tehničar, zamjenica OJT iz Knina Jelena Krleta, patolog dr. Željko Karan. Komisija je radila u teškim uvjetima, svjedok smatra da su radili profesionalno. Nije bilo

puno vremena, pregled tijela morao je biti završen za 2 dana, jer je za nedjelju bio planiran ispraćaj i pokop. Obitelji su dolazile prepoznavati tijela.

Svjedok je bio na identifikaciji 13 leševa u Medku. Ti leševi su bili obučeni, neki u civilnu odjeću, neki u uniformu. Na leševima se moglo vidjeti truležne promjene, bilo je puno crvi na tijelima, neka tijela su bila izgorjela. Komisija je bila u istom sastavu kao i u Korenici. Nitko nije vršio pritisak na dr. Željka Karana da na određeni način opiše mehanizam povreda na leševima. Leš žene, označen br. 4, bio je vezan oko pojasa užetom, na lijevoj ruci su nedostajali prsti. Misli da je taj leš pogrešno identificiran od rodbine, no, kasnije se to ispravilo Radi se o Vujnović Anici koja je prvo identificirana kao Rajčević Sava. Tijelo je bilo svježije, nije imalo veće truležne promjene.

Dana 23. rujna 1993. godine dovezeno je tijelo Stanka Despića koje je jedino obducirano. Tijelo je fotografirano. Na glavi i tijelu Stanka Despića vidjelo se brojne povrede. Svjedok misli da je Stanko Despić zarobljen, pretučen i da je preminuo.

Svjedok je išao s jednim policajcem i vozačem iz UNPROFOR-a u Počitelj, čuli su da ima sahranjenih uz cestu. U Počitelju su vidjeli srušene kuće, vidjeli su svježe humke, kamerom su zabilježili oskrnavljeno groblje u Počitelju. Leševi nisu tražili, jer ih je vozač UNPROFOR-a upozoravao da je boravak na terenu opasan jer još ima hrvatskih snaga.

Iskaz svjedoka Vladimira Divjaka

Svjedok Vladimir Divjak u kritično vrijeme bio je pripadnik 103. lakomotorizirane lapačke brigade vojske tzv. RSK, smještene na području Malog kraja, Jajića, Divoselo. Zapovjednik njegova voda bio je Žarko Vojvodić.

Zarobljen je sa grupom vojnika u podnožju Debele glave dana 10. rujna 1993. godine. Njegova grupa je naišla na pripadnike 71. bojne VP iz Rijeke, oko 20 – 30 pripadnika. U grupi vojnika sa svjedokom su bili Stanko Despić, Đuro Mrđa, Željko Popović, Stevo Uzelac, Žarko Vojvodić, Dane Tišma i svjedok. Kad je hrvatska strana zapucala na njih svjedok je čuo da je ispaljeno nekoliko metaka s njihove strane. Misli da je pucao Stanko Despić, a to zaključuje po tome što su hrvatski vojnici provjeravali i našli da je pucano iz Despićeve puške. Srpski vojnici su pali na zemlju, odlučili su se predati a da ih hrvatski vojni policajci nisu pozvali da se predaju. Svjedok i vojnici koji su bili sa njim u grupi vikali su da se predaju, počeli su polako ustajati sa zemlje. Odbacili su oružje, nakon čega im je rečeno da se skinu do pojasa. U trenutku kada oružje više nisu imali, kad su se predali, na njih su bačene 2 ručne bombe. Svjedok je ranjen u desnu nogu, još danas ima 2 gelera u nozi. Stanko Despić pokušao si je pomoći, rekao je da je njegov brat u Bosni, kao srpski vojnik, pomogao hrvatskim vojnicima u napadima na Muslimane. Nakon toga je jedan pripadnik VP, imenom Mujo, uzeo mitraljez i udario više puta Stanka Despića. Ostali pripadnici VP u jednom trenutku su mu rekli: „Ne više, Mujo!“. Na mjestu gdje su se predali ispitivani su za ime, prezime, kojoj jedinici pripadaju. Morali su leći na zemlju. Mučili su ih pola sata, udarali puškama, nogama. Stevo Uzelac bio je teže ranjen od bombi, bio je u nesvijesti.

Na putu do Čitluka ostali pripadnici HV su ih tukli, govorili im da će ih ubiti, zaklati, baciti u bunare. Stanko Despić davao je još znakove života, ali nije mogao hodati. Nosila su ga dvojica po dvojica, svjedok ga nije mogao nositi, jer je bio ranjen. U Čitluku su zatvoreni u jednoj baraci kamo su kamionima dolazili hrvatski vojnici i tukli ih. Stanko Despić ležao je na zemlji.

Kamionom su prevezeni u Gospić, u kuglanu, gdje su vezani za cijevi, tučeni, ispitivani. Liječnik ih je kratko pregledao. Nakon 3 sata su došli pripadnici VP iz Otočca, i tu je nastala neugodna situacija, jer su u Gospiću odbijali predati zarobljenike, govorili su da će ih ubiti.

Na kraju su ih pustili i prevezeni su u Otočac gdje su prenoćili. Stanko Despić ostao je u Gospiću. Drugi dan su ispitivani, potom su odvezeni u vojarnu na Trsatu gdje su ponovo nekoliko sati prebijani. Prani su šmrkovima hladne vode, na papiru su dobili napisani tekst ustaških i drugih pjesama koje su morali pjevati. U vojarni su bili 2 – 3 dana, potom su prevezeni u zatvor u

Rijeci gdje su bili 14 dana, a potom su prevezeni u Karlovac. Do suđenja u Karlovcu su tučeni. Dana 19. prosinca 1993. godine su razmijenjeni. Prestali su ih tući 15 dana prije razmjene.

12. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je pregledavanjem video-snimaka.

Pregledani su:

- **Disk 02 oznake V000990-1-A**, o okolnostima koje je UNPROFOR vidio i snimio nakon ulaska u Medački džep, snimke pedeset i jednog (51) leša, leševi su dovezeni u dvorište tvornice *DMB* u Korenici.
- **Disk 02 oznaka V0001341-1-A**, snimka agencije REUTERS: pregovori UNPROFOR-a i hrvatske strane o povlačenju HV i pripadnika MUP-a RH; snimka pukovnika Nielsena koji je rekao da su hrvatske snage odugovlačile s povlačenjem zbog čega su pripadnici UNPROFOR-a u područje Medačkog džepa ušle nekoliko sati kasnije od dogovorenoga vremena; zapaljene i srušene kuće u Medačkom džepu; na cesti su vidljive protutenkovske mine i prepreke; časnik za vezu brigadir Mezić u razgovoru sa pripadnicima UNPROFOR-a rekao je da se čeka dolazak časnika Rogulja i časnika Norca.
- **Disk 02 oznake V000-1342-1-A**, snimke agencije REUTERS, snimke s terena Medačkog džepa, srušene i zapaljene kuće, snimke pripadnika UNPROFOR-a koji promatraju stupove dima koji se diže iz sela u Medačkom džepu.

Primjedba optuženoga Mirka Norca

Opt. Mirko Norac stavio je primjedbu da na snimci brigadir Mezić, u razgovoru sa časnicima UNPROFOR-a, spominje optuženikovo ime kao ime onoga časnika koji mora doći, a nakon čijeg dolaska može UNPROFOR ući u područje Medačkog džepa. Optuženikova primjedba je bila da je on svojim vojnicima izdao zapovijed za povlačenje, nije bio zadužen za uvođenje UNPROFOR-a u prostor Medačkog džepa, nije imao nikakvog kontakta sa UNPROFOR-om. Brigadir Mezić bio je časnik za vezu Zbornog područja (ZP) Gospić; Prikazan je snimak grafita, na zidu jedne kuće napisano je: „DOĆI ĆEMO OPET VOLE VAS U“; INTERVJU Marc Roulea, časnika UNPROFOR-a koji je rekao da su pri ulasku u Medački džep pripadnici UNPROFOR-a bili izloženi vatri koja je dolazila s hrvatske strane, došlo je do incidenata, više puta je UNPROFOR uzvatio na vatru pucnjavom lakim naoružanjem

20. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštaj napisala na temelju sudskog zapisnika Veselinka Kastratović

Svjedok Vagn Ove Noebjerg Nielsen

Svjedok je saslušan uz pomoć tumača.

Svjedok je u kritično vrijeme bio je vojni promatrač UN, smješten u Kninu.

Dana 9. rujna 1993. godine Srbi su proveli mobilizaciju u Kninu. Po tome je zaključio da se nešto događa. Saznao je da timovi UN u Gospiću nemaju slobodu kretanja. U Korenici je dobio informaciju, od jednog srpskog časnika, da je nestalo sedamdeset i troje (73) civila. Svjedok je krenuo prema Gospiću. Bio je zaustavljen kod Otočca. Tu je bio i brigadir HV Nezić. Svjedok je cijeli dan zadržan u Otočcu. Hrvatski časnik nije dopuštao pripadnicima UN kretanje prema Gospiću. Rekao im je da je opasno, da su u tijeku ratna djelovanja. Svjedok se idući dan vratio u Knin. O svemu je izvijestio svoga zapovjednika, generala Pellnasa.

Svjedok zna da su hrvatska sela i gradovi bili pod topničkom paljbom, da su u to vrijeme Srbi ispalili jedan projektil tipa FROD na Zagreb. Karlovac je tada nastradao od bombardiranja. U to vrijeme svjedok nije imao saznanja o civilima u Medačkom džepu.

Od generala Pellnasa dobio je zapovijed da ode u Gospić i nadgleda provedbu primirja. HV nije poštovao primirje. General Cott izdao je zapovijed iz koje je svjedoku bilo jasno da je operacija UN započela. Na srpskoj strani časnik UN bio je Calvin, sa hrvatske strane časnik UN bio je svjedok. Prijedlog je bio da HV odjednom iziđe iz područja, da UN što prije uđe na rubne dijelove, na crte bojišnice. HV je to odbio, traženo je da se povlačenje HV odvija u fazama. Dogovoreno je povlačenje HV u fazama.

Svjedok je u Gospić došao 15. rujna 1993. godine. Tada granatiranja niti vojnih aktivnosti u Medačkom džepu nije bilo. Dana 16. rujna 1993. godine, za vrijeme pregovora sa HV, kojima je nazočio pukovnik Calvin, stigle su informacije da HV uništava kuće i imovinu u području Medačkog džepa. Pukovnik Calvin bio je zbog toga uznemiren. Svjedok je za vrijeme trajanja pregovora čuo eksplozije za koje je znao da nisu od topništva. Na sastanku je dogovoreno da će dana 17. rujna 1993. godine UN pozvati sve osobe koje se nalaze na području Debele glave da dođu do pripadnika UN. Pripadnici UN kružili su oko tog područja, pozivali su ljude da dođu, no, nitko nije došao.

Nakon potpisanog sporazuma o povlačenju svjedok je osobno ušao u područje Medačkog džepa. Vidio je nekoliko ubijenih životinja. Jedan kanadski vojnik mu je rekao da je vidio ubijenu ženu, da ju je snimio. Svjedok je vidio uništene zgrade. Sve zgrade bile su uništene eksplozivom, bez krovova. Svjedok je rekao da je bilo očito da se radilo o namjernom uništavanju zgrada eksplozivom. Na sastanku u Gospiću UN je prosvjedovao zbog uništavanja imovine, upozoravao je na to generala Petra Stipetića koji je u jednom trenutku slegao ramenima i rekao da ne može ništa učiniti. General Stipetić je rekao da je to nemoguće zaustaviti a da se ne povrijede osjećaji vojnika. Rekao je da mu je bilo dovoljno teško što je morao pripadnike HV povući s toga područja, da nije izdao niti jednu zapovijed da bi zaustavio detonacije, spaljivanje. General Stipetić je priznao pripadnicima UN da je HV rušila zgrade, pripadnici HV nisu htjeli zauzete zgrade vratiti neprijatelju.

Sporazum o povlačenju HV potpisan je 15. rujna 1993. godine. Toga dana, navečer, na sastanku su bili nazočni: svjedok, pukovnik Calvin i pukovnik Maisonneu, general Stipetić, dva časnika HV, brigadir Rahim Ademi, civili i časnici HV čija imena svjedok ne zna. U ime HV odluke je donosio Petar Stipetić. Svjedok je po nastupu i držanju Petra Stipetića zaključio da on ima ovlasti vezane uz povlačenje HV. Svjedok misli da je general Stipetić te ovlasti dobio od generala Bobetka. Predstavnicima UN Rahim Ademi je bio predstavljen kao zapovjednik snaga na terenu. Svjedok je pregovarao isključivo sa generalom Petrom Stipetićem. Rahim Ademi tijekom pregovora nije govorio. Sve što se događalo tijekom ulaska UN na područje Medačkog džepa 16. rujna 1993. godine, dokumentirano je i snimljeno. Brigadir HV, Nezić, izvijestio je pripadnike UN da se čeka časnike HV s terena. Tamo je bilo više zapovjednika satnija HV koji su trebali

osigurati da kanadski vojnici, koji ulaze u područje, ne uđu u minsko polje. Kada je operacija krenula sve je išlo glatko. Uvođenje jedinica UN trajalo je nekoliko sati.

21. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedok Stig Olof Bertil Sandgren

Svjedok je u kritično vrijeme bio je humanitarni koordinator civilne policije UN u Gračcu.

Dana 16. rujna 1993. godine bio je kao civilni policajac član tima za pretraživanje u sastavu kanadskog bataljuna UN-a. Tim je imao zadatak vidjeti ima li preživjelih. Toga dana, ujutro, došao je u Medak. Oko 10.00 sati čuo je eksplozije iz područja Medačkog džepa nakon čega se vidilo dim. Svakih sat vremena odjeknulo bi 10 – 15 eksplozija. Tim je u Medačkom džepu bio od 10.00 do 15.00 sati, svjedok je čuo 50 – 70 eksplozija. Istoga dana, poslijepodne, u Medačkom džepu, svjedok je vidio da sve gori, sve je uništeno. Najprije je tim došao u Divoselo, južni dio Medačkog džepa. Nakon toga krenuli su prema sjeveru, gdje su vidjeli iste prizore. Svjedoku je bilo jasno da su kuće raznesene eksplozivom. Svuda je bilo smeća, bunari su bili zagađeni, bilo je izmeta. Kriminalistička i tehnička obrada oštećenja na zgradama nije vršena. Pripadnici kanadskog bataljuna UN napravili su foto-dokumentaciju stanja na terenu, koja je predana Haagu. Ovce, svinje, krave, ubijene su vatrenim oružjem. Svjedok je procijenio da je dio toga bio učinjen nedavno, vidio je svježu životinjsku krv. Rekao je da je sve izgledalo da je uništeno tako da više nikada ne bude naseljeno. Sve ga je to jako potreslo, izgledalo mu je sve to isplanirano.

Prije rada u policiji bio je deset godina civilni stručnjak za industrijske eksplozive. Iskustva s vojnim eksplozivom nije imao. Iskustvo rada s eksplozivom pomoglo mu je u ocjeni je li neki objekt pogođen granatom, ili je miniran. Zgrade koje je vidio u Medačkom džepu većinom su bile uništene naknadnim miniranjem. Vidio je 10 -20 zgrada s tragovima od pogodaka granate. Jedan dio zgrada bio je uništen ranije, svjedok je vidio da iz tih objekata raste korov.

Na terenu je vidio kirurške rukavice razbacane pored ambalaže u kojoj su bile upakirane. Vidio je pakiranja za mine. Tim nije naišao na preživjele.

Našli su 5 – 6 leševa koje su identificirali. Leševi su bili stari 14 dana, nastupile su truležne promjene. Radilo se o starijim ljudima. Leš starijeg muškarca imao je rupu u stražnjem dijelu glave, ali je zbog truležnih promjena bilo teško odrediti od kakvog projektila je nastala rupa. Svjedok je osobno sačinio izvještaj o nađenim leševima. U njegovu timu nije bilo liječnika. U drugim timovima, prema njegovim saznanjima, bili su liječnici. Njegova izvješća, u kojima su sadržani i podaci o uzroku smrti, sadrže njegov zaključak na temelju onoga što je vidio na mjestu pronalaska leša. Opisao je kako leš izgleda, odjeću. Bio je prisutan u Medku na pregledu jednog od 5 – 6 pronađenih tijela. Za ostala tijela ne zna jesu li u Medku pregledana. U identifikaciji i pronalasku leševa pomogla im je jedna starija civilna osoba. Na jednom mjestu svjedok je vidio hrvatsku zastavu, hrvatske vojnike, jedno tamnoplavu vozilo i nekoliko tenkova u povlačenju.

Svjedok Jahn A. Macinnis

Svjedok je u kritično vrijeme bio zamjenik zapovjednika UNPROFOR-a, zamjenik generala Jeana Coota. Bio je zapovjednik kanadskih postrojbi UNPROFOR-a u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U Medačkom džepu bio je nekoliko puta. Pred istražiteljima iz Haaga dao je iskaz 29. studenoga 1997. godine. Rekao je da ostaje kod svoga iskaza danog istražiteljima u kojemu je rekao da smrti i razaranja u operaciji u Medačkom džepu nisu bila uzrokovana isključivo u svrhu ostvarenja vojnog plana, već je postojao i jedan dodatni cilj da se sa tog prostora istjera i iskorijeni srpsko stanovništvo, a da područje postane nenastanjivo i da je cjelokupna aktivnost dobro organizirana. Do toga zaključka svjedok je došao na temelju četiri okolnosti:

- vojna operacija izvedena je potpuno iznenada;
- otezanje oko potpisivanja sporazuma o prekidu vatre, te kašnjenje vezano uz provedbu toga sporazuma;
- osobno je posjetio teren, a i iz izvješća od 19. rujna 1993. godine, koje je dobio od pripadnika kanadskog bataljuna UNPROFOR-a, o leševima, posebice o leševima žena, o razaranjima;
- svjedokova osobna promatranja razorenih kuća, ubijenih životinja.

Sve navedeno ga je dovelo do zaključka da se radilo o sustavnoj djelatnosti etničkog čišćenja i poduzimanja aktivnosti da to područje bude nenaseljivo. Leševe nije vidio. Kuće su bile uništene eksplozivom postavljenim iznutra. Svjedok je rekao da je to njegovo profesionalno razmišljanje: njegov dojam je da su razaranja sela i stvari, koje su se događale iza hrvatskih crta bojišnice, bile isplanirane na visokoj razini. Za vojnu operaciju kakva je provedena u Medačkom džepu potrebno je da se ostvare političko – strateške pretpostavke, da se donese odluka na razini Vlade i generala Bobetka. Potrebno je da se to provede operativno i da to nadgleda vojni časnik, ili časnici, tada je to bila razina Zagreba i Gospića. Na kraju, potrebno je da to taktički provede zapovjednik na terenu, u Gospiću.

22. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedok Klaus Byrjalsen

Svjedok je u kritično vrijeme bio je pripadnik civilne policije UN. Bio je u istražiteljskom timu sastavljenom od članova iz Danske, Švedske, Kanade i Norveške. Na sastancima su dogovarali način na koji će raditi, kako će provoditi istraživanja. Osnovna zadaća im je bila pronaći žrtve. Svjedok je bio administrator, zadužen da svi timovi rade na isti način. Pripadnici kanadskog bataljuna UNPROFOR-a su im osigurali vozila, liječnika, kamermane, zaštitu. Prije ulaska u Medački džep pronašli su jednog civila koji je išao sa timom i pomagao im. Svjedok ne zna što se događalo između kanadskog bataljuna i HV. Zna za pregovore UNPROFOR-a i HV, zna da je njihov odlazak na teren stalno odgađan.

Na područje Medačkog džepa ušli su iz Medka. Dok su se vozili prema Donjem Selu svakih pet minuta su čuli eksplozije. Zapovjednik rada istražiteljskih timova bio je kanadski vojnik King. Na teren su istražiteljski timovi ušli sredinom rujna 1993. godine. Dok su čekali na ulazak iz Medačkog džepa su čuli eksplozije. Vidjeli su u daljini stupove dima. Kad su ušli u područje Medačkog džepa zatekli su samo kokoši, ljudi nije bilo. Kuće su bile uništene, domaće životinje su bile ubijene. U prizemlju jedne izgorjele kuće našli su 2 leša. Liječnik je rekao da su to ženski leševi. Tim nije imao tehničkih uvjeta za pravi očevid, no, zabilježili su stanje koje su zatekli. Leševe su odnijeli u medačku školu gdje su ih predali UNPROFOR-u i srpskim vlastima. Od pripadnika kanadskog bataljuna UNPROFOR-a čuli su za nove lokacije gdje su nađeni leševi.

Sljedeći leš je bio ženski, vezanih ruku na leđima. Tijelo je bilo u stanju raspadanja, stoga je bilo teško utvrditi uzrok smrti. Našli su ukupno 22 leša.

Na čitavom području koje su pregledali nije bilo niti jedne čitave zgrade. Kad su ušli u područje Medačkog džepa sreli su pripadnike HV, razgovarali su sa njima, nije bilo nikakvih problema. Vojnici su imali dijelove odore na sebi, trake oko glave, odavali su ležerni dojam, nisu izgledali kao disciplinirana vojka. Svjedok se ne sjeća kakve su oznake imali na odorama. Na 3 ili 4 srušene zgrade su vidjeli nekakav natpis. Prevoditelji su im rekli da piše „vratit ćemo se“, a u potpisu je bio znak „U“. Svjedok je bio nazočan pronalasku leša muškarca starog 60 – 70 godina. Tijelo je ležalo u polju, blizu šume, potrbuške. Bilo je teško utvrditi kako je poginuo.

Svjedok Sean Hynes

Svjedok je u kritično vrijeme bio je vođa UN-ovog tima vojnih promatrača.

Dana 9. rujna 1993. godine, kada je HV izvela vojnu akciju, svjedok je bio u Gračacu. Čuo je granatiranje. Nakon 2 sata granatiranje je prestalo. U Medku je granatiranje trajalo cijeli taj dan, idući dan, ili dva.

Dana 9. rujna 1993. godine, poslijepodne, svjedok je dobio zapovijed da ide u Medak gdje su bili smješteni pripadnici kanadskog bataljuna. Sastao se sa pukovnikom Calvinom, zapovjednikom kanadskog bataljuna UNPROFOR-a, te sa srpskim zapovjednicima. Svjedok je shvatio da je tamo bilo stanje panike i kaosa. Srpski zapovjednici su rekli da su izgubili sela Čitluk i Divoselo. Rekli su da su izgubili 3 vojnika, ali im svjedok nije vjerovao, jer su se Srbi uvijek hvalili i skrivali žrtve. Jedan srpski tenk, vrativši se po gorivo, u panici je gotovo udario u kanadski transporter. Posada tenka je bila u panici. Srpski zapovjednici bili su zabrinuti za civile. Dosta civila je toga poslijepodneva došlo u Medak.

Dana 10. rujna 1993. godine vojni promatrači su postavili jedan snažni dalekozor, na poziciju udaljenu 4 km od Metka, kojim su promatrali prostor Medačkog džepa. Vidjeli su unutar Medačkog džepa dimove, zgrade koje su gorjele. Nisu mogli vidjeti o kojim selima se radi zbog količine dima. Sa pukovnikom Calvinom je svjedok komentirao. Pitali su se što će biti sljedeći korak HV. Svjedok zna da su vođeni pregovori na višim razinama u Zagrebu, Genevi, New Yorku; da je postignut sporazum o povlačenju hrvatskih snaga. Poznato mu je da je bilo kašnjenja u provedbi sporazuma.

Navečer 15. rujna 1993. godine, nakon postignutog sporazuma, dogovoreno je da snage UN zauzmu položaje Hrvata i Srba u području Medačkog džepa. Te večeri postrojbe kanadskog bataljuna zauzele su srpske položaje. Iste večeri svjedok, pukovnici Calvin i Nielsen otišli su u Gospić na razgovor sa predstavnicima HV. U ime HV nazočni su bili brigadir Rahim Ademi i pukovnik Mirko Norac. Sastanak je bio vrlo napet i težak. HV se nije želio povući. Brigadir Rahim Ademi je bio vrlo ljut. U jednom trenutku je napustio sastanak. Sastanak je trajao sat vremena, no, na kraju je postignut dogovor. Rahim Ademi se nije slagao sa zahtjevima UNPROFOR-a, svađao se, bio je agresivan. Mirko Norac je bolje shvaćao politička pitanja, znao je da će na kraju morati provesti taj sporazum. Svjedoku nije jasno je li među Rahimom Ademijem i Mirkom Norcem postojala ikakva razlika u ovlastima.

Dana 16. rujna 1993. godine, ujutro, UN snage su trebale ući na područje koje je držala HV. No, to područje je bilo zatvoreno i minirano. Pripadnici UNPROFOR-a su morali čekati, pukovnik Calvin je pred nekim časnicima HV održao tiskovnu konferenciju. Međunarodni mediji su

prenijeli da je pukovnik Calvin rekao da su pripadnici UNPROFOR-a zadržani, da HV odugovlači s provođenjem Sporazuma.

Oko 15.00 sati pripadnici UNPROFOR-a su krenuli prema Divoselu, Ribniku i Čitluku. U Ribniku je svjedok vidio kamion u kojemu su bili mladi hrvatski vojnici. Vidio je da napuštaju to područje. Cijelo područje je bilo uništeno, na mnogim mjestima bila je vatra. Svjedok je, za vrijeme dok su čekali ulazak u Medački džep, od 10.00 do 15.00 sati, čuo eksplozije, negdje oko 150 – 200 eksplozija. Zaključio je da su sela i zgrade u selima Medačkog džepa uništene, što se potvrdilo kad su ušli u Džep. U jednom selu smještenom duboko u šumi, pred pripadnike UN izišla su 2, ili 3, srpska vojnika koji su svjedoku djelovali paralizirani od straha. To su bili jedini preživjeli koje je svjedok vidio, otpremili su ih u Medak. Svjedok nije sudjelovao u prikupljanju leševa. Kanadski bataljun bio je osposobljen za razminiranje, skupljanje leševa, pružanje pomoći. Svjedok je vidio 3, ili 4, pronađena leša.

Dana 17. rujna 1993. godine, kada je svjedok bio u patroli, na jednoj cesti u pozadini, naišao je na patrolu HV. Pripadnici HV na tom mjestu nisu trebali biti, izgledalo je da su bili u izvidanju terena i da su se izgubili. Kanađani su ih uhitili, razoružali, predali ih Hrvatskoj vojsci.

Dana 19. rujna 1993. godine svjedok je bio na sastanku u Gospiću na kome su ponovo bili Rahim Ademi i Mirko Norac. Sporno je bilo točno utvrđivanje linija, 100 ili 200 metara, pitanje nekog raskrižja. Između 16. i 19. rujna 1993. godine bilo je nekoliko aktivnosti, istražitelji su radili, mediji su bili nazočni, hrvatska strana je predala tijela srpskoj strani.

28. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštaj napisala na temelju sudskog zapisnika Veselinka Kastratović

Svjedok Steve Marissink

Svjedok je saslušan je uz pomoć tumača. U kritično vrijeme bio je član civilne policije UN, radio je na istragama teških kaznenih djela.

Dana 16. rujna 1993. godine bio je član istražiteljskog tima pridruženog kanadskom bataljunu UNPROFOR-a. Istražiteljski tim je na terenu radio od 16. do 19. rujna 1993. godine. Svjedok je autor Konačnog izvješća koje je tijekom ovog dokaznog postupka izvedeno kao dokaz. Tim nije imao informacije o stanju na terenu, očekivali su da će pronaći žive osobe. Po planu istražiteljski tim je trebao krenuti na teren u 8.00 sati, ali su na teren krenuli u 15.00 sati. Svjedok ne zna razloge zbog kojih nisu krenuli u planirano vrijeme.

U 15.40 sati istražiteljski tim je ušao u **Donje Selo**. Sve zgrade u selu bile su razrušene, neke su još gorjele. Zatečeno stanje kamerom je snimljeno. Zgrade su bile bez krovova. Uokolo su bili razbacani dijelovi krovova i fasade, životinje su bile mrtve.

U selu **Drlići** zatekli su istu sliku. Kuće su bile razrušene miniranjem i plamenom. Tim je vidio uz kuće prislonjeno ogrjevno drvo koje je gorjelo. U Drlićima je tim naišao na grupu od 15 hrvatskih policajaca. Svjedok je na rukavu odore vidio oznaku „policija“, žutu munju, vidio je da su bili u čistim odorama, imali su jurišne puške. Svjedok je izdaleka fotografirao policajce. Rekao je da ih se bojao, jer je njihovo ponašanje, njihov stav, bio takav da se ježio, rekao je: „Instinkt policajca rekao mi je da trebam biti oprezan“. Policajci nisu komunicirali sa članovima

istražiteljskog tima, otišli su vozilom na kome je pisalo „policija“, u suprotnom smjeru od smjera povlačenja HV.

U 19.50 sati tim je došao u **Čitluk** gdje su vidjeli razrušene kuće, leševe životinja. Tim je gledao i u bunare. U bunaru su vidjeli mrtvu kravu, naftu, smeće. Iz daljine su čuli pojedinačnu paljbu iz vatrenog oružja. Iste večeri, od pripadnika francuskog bataljuna, tim je dobio informaciju da su u jednoj zgradi u Čitluku pronađena 2 leša. Tim je došao u zgradu koja je svjedoku ličila na kokošinjac. Vrata te zgrade su ležala na zemlji. Ispred zgrade vidjeli su 6 – 7 čahura. Oba leša su bila nagorjela, tijela su bila još vruća. Uokolo je bilo sijena, slame, mrtve živadi, jedan pijevac i jedna kokoš bili su živi, s nagorjelim perjem. Snimatelj kanadskog bataljuna snimao je kamerom tijek očevida. Svjedok je mjesto gdje su leševi nađeni smatrao mjestom zločina. Vodio je bilješke o stanju leševa, mjestu gdje su leševi nađeni. Oba leša su bila u velikom dijelu nagorjela. Lubanje su bile čitave, no, koža na licu je izgorjela. U istražiteljskom timu je bio liječnik koji je također pogledao leševe. Noge žrtava su bile cijele. Jedna žrtva je imala čizme, a druga platnene papuče. Na jednoj žrtvi su vidjeli smeđu dužu kosu. Po crvima su znali da su žrtve mrtve između 24 i 48 sati. Nakon što su pomakli jedan leš vidjeli su da se ispod tijela nalazi 1 čahura. Druga žrtva je ležala uz zid, tijelo joj je bilo jako izgorjelo. Morali su politi tijelo vodom da bi je mogli staviti u vreću za mrtve, da se vreća od topline tijela ne bi istopila. Uz tijelo te žrtve našli su torbicu, u kojoj je bilo 2000 USA dolara. Torbicu su stavili uz tijelo u vreću za mrtve. Zaključili su da su obje žrtve žene. Svjedok je rekao da je zaključio da su obje žrtve prvo bile ubijene streljivom, a potom zapaljene. Sljedeće tijelo koje je svjedok pregledao je bila žena s užetom oko tijela. Imala je 3 prostrijelne rane na desnom dijelu tijela. Na tijelu su se vidjele truležne promjene, tijelo je bilo u poodmakloj fazi raspadanja.

Dana 17. rujna 1993. godine od pripadnika kanadskog bataljuna tim je dobio informaciju da je pronađen leš muškarca. Utvrdili su da se radi o muškarcu u dobi od 50 – 60 godina starosti, licem okrenutom prema zemlji, obučenom u civilno odijelo. Vidjeli su prostrijelnu ranu ispod desnog oka. U leš je pucano iz blizine, oružjem malog kalibra, na lešu nisu našli tragove barutnih plinova. Tijelo je bilo pretraženo prije dolaska istražiteljskog tima.

Na sljedeći očevid tim je morao ići na jednu uzvisinu gdje su našli dva leša. Iz neposredne blizine čuli su pucanje, čuli su škljocanje obarača, ali vatra nije bila upućena prema njima. Nisu vidjeli tko je pucao. Leševi su bili obučeni u vojničku odoru. Prvi leš je bio leš muškarca starog oko 35 godina, crne kose, na ruci je žrtva imala zlatnu narukvicu s dva srca, sat. Leš je bio bez obuće, ali u blizini tijela su našli čizme. Leš je imao ranu u lijevom oku. Druga žrtva je bila leš muškarca također starog oko 35 godina. Oba leša bila su prekrivena granjem. Tijela su bila bez mrtvačkih pjega, na jednom lešu je bilo odrezano lijevo uho, odrezano nakon što je žrtva ubijena.

Sva nađena tijela, nakon izvršenog očevida, stavljana su u vreće za mrtve, vreće su zatvarane, tijela su prevezena u mrtvačnicu gdje su ih čuvali policajci do dolaska patologa koji je tijela pregledao.

Na jednom mjestu, za koje svjedok ne zna točnu lokaciju, tim je naišao na puno kirurških rukavica zaprljanih tjelesnim tekućinama. Vidjeli su da je zemlja bila svježe iskopana. Očekivali su da je na tom mjestu masovna grobnica. Rovokopač UNPROFOR-a je došao, kopao na tom mjestu, no, tijela nisu našli. Svjedok je bio nazočan na 9 lokacija.

Dana 18. rujna 1993. godine vratio se u Knin gdje je iz svojih je bilješki sačinio konačno izvješće. Pripadnici UNPROFOR-a snimili su 1300 fotografija koje svjedok nije vido i ne zna gdje se fotografije nalaze. Svjedok je osobno snimio 56 fotografija, koje je predao u sudski spis, kao i CD na kome se nalaze te fotografije.

29. veljače 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je **pregledom snimke** koju su snimili pripadnici UNPROFOR-a u Medačkom džepu, nakon Sporazuma o povlačenju hrvatskih snaga iz Medačkog džepa i ulaska snaga UNPROFOR-a. Pregledana je snimka V000-1385-1-A. Na snimci je zabilježen pronalazak 2 leša, razgovor sa pripadnicima UNPROFOR-a, srušeni stambeni i gospodarski objekti.

4. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Gorana Kovačevića

Svjedok je u kritično vrijeme bio djelatnik SIS-a IX GMB. Svjedok je sudjelovao u izradi točke zapovijedi IX GMB za akciju „Džep 93“, vezane za sigurnost. U Bilaju je bilo formirano IZM IX GMB. Termin „sektor 1“ iz kritičnog vremena svjedoku nije poznat. Tijekom akcije nije vidio zapovijed koja bi govorila o „sektoru 1“. Svjedok je sačinio i potpisao Sigurnosnu prosudbu akcije „Džep 93“, od 28. rujna 1993. godine. Tijekom akcije svjedok je najveći dio vremena proveo na IZM u Bilaju, na sigurnosno propusnim punktovima. Svjedokov neposredno nadređeni je bio satnik Milan Karić. Sa svjedokom su radila još 3 djelatnika SIS-a u IX GMB. Svaki djelatnik sačinjavao je izvješće o postrojbi IX GMB za koju je bio zadužen. Sva izvješća su se objedinjavala u jedno izvješće koje je potpisivao satnik Milan Karić. Kada je satnik Karić bio zauzet izvješće je u zamjenu potpisao svjedok. Tako je bilo i sa Sigurnosnom prosudbom akcije „Džep 93“, svjedok ju je potpisao. Svjedoku je predloženo iz rečene Prosudbe da se u njoj govori o „Zapovjedništvu sektora“, u čijem sastavu su i pripadnici SJP MUP RH, pukovnik Željko Sačić i Bogdana Celinića. Svjedok je rekao da dio svakog izvješća sadrži činjenice o događajima, te dio koji se prepíše iz zapovijedi koje pristignu. U Sigurnosnoj prosudbi također postoji dio koji je pisao na temelju činjenica o događajima, te dio koji je jednostavno prepisao iz neke zapovijedi. Dio koji se odnosi na „Zapovjedništvo sektora“ je vjerojatno prepisan iz prve zapovijedi, koju su djelatnici SIS IX GMB dobili iz ZP Gospić. Rekao je da se ne sjeća je li na IZM u Bilaju vidio pukovnika Željka Sačića, a za Bogdana Celinića ne zna tko je. Svjedok nije čuo da bi SJP MUP RH zapovijedao pukovnik Mirko Norac. Nije mu poznato tko je zapovijedao cjelokupnom akcijom „Džep 93“. Nije mu poznata uloga brigadira Rahima Ademija u toj akciji. Zna da je bio zapovjednik ZP Gospić. Svjedoku je predloženo dio Prosudbe, u kome se kaže da je Milan Kosović izdao zapovijed da njegova postrojba neće sudjelovati u napadnom djelovanju dok I GMB ne očisti kompletan teren. Svjedok je rekao da se ne sjeća detalja vezanih za predloženo. Kroz mjesečne planove, na temelju Službovnika i nastavnog plana, kroz drenažne treninge, svi pripadnici IX GMB prošli su edukaciju o Ženevskim konvencijama. Neposlušni pripadnici IX GMB, koji su bili u alkoholiziranom stanju ili nisu poštovali pravila, bili su stegovno kažnjeni. Nakon što su primili zapovijed za povlačenje svjedok nije vidio niti dobio izvješća o nekim nepravilnostima ili neposluhu pripadnika IX GMB. Svjedok je po zapovijedi zapovjednika IX GMB, pukovnika Mirka Norca, išao na teren, na kontrolno propusnim punktovima je preuzeo 10-tak civila i predavao ih redovnoj policiji u Gospić. Identičan postupak je bio i sa zarobljenim neprijateljskim vojnicima. Djelatnici SIS-a IX GMB nisu razgovarali sa ratnim zarobljenicima. To su radili nadređeni djelatnici SIS-a iz Rijeke. Nitko od zarobljenika nije govorio o neprimjerenom postupanju prema zarobljenicima. Zapovjednik izvidničko diverzantske satnije bio je Josip Krmpotić. Satnija je imala 30-tak pripadnika. Svjedok ne zna da bi netko od pripadnika te satnije bio posebno problematičan. Svjedok ne zna za zapovijed ZP Gospić o rasformiranju „sektora 1“. Ne sjeća se je li podno Velebita, dana 16. ili 17. rujna 1993. godine vidio dimove ili čuo eksplozije. U to vrijeme selili su se iz Bilaja u Gospić. Poznato mu je da je rađena asanacija terena. Zna da je srpskoj strani predano 50-tak tijela. Za Krešimira Tomljenovića je svjedok čuo, zna da je radio u bolnici u Gospiću i da nije bio pripadnik IX GMB. IZM u Bilaju bio je smješten u jednoj kući. Koristili su više prostorija te kuće. Pukovnik Mirko Norac komunicirao je sa zapovjednicima bojne IX GMB motorolama. Svjedok je imao motorolom vezu s kontrolno propusnim punktovima. Ti punktovi su bili formirani da bi se spriječio nekontrolirani ulazak civila u ratnu zonu. Na svakom od 3 bila su najmanje 2 pripadnika VP. Djelatnici SIS-a IX GMB predložili su formiranje punktova. Pukovnik Norac taj je prijedlog prosljedio ZP Gospić. Svjedok ne zna je li ZP Gospić moglo samo zapovjediti korištenje VP ili su prijedlog za

korištenje VP morali prosljediti Upravi VP MORH-a. Ne sjeća se je li uporaba VP bila predviđena u zapovijedi ZP Gospić. Djelatnici SIS-a IX GMB su, u zapovijedi za napad, predlagali uporabu VP na punktovima. Vojni policajci na punktovima nisu imali puno posla.

10. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem ugroženih svjedoka putem videoveze. Ugroženi svjedoci su zamolnicom, kao oblikom pružanje međunarodne pravne pomoći, pozvani da pristupe na Okružni sud u Beograd, Republika Srbija, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena država, Republika Srbija, odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video veze.

Ispitivanje ugroženih svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, te svjedoci nisu fizički nazočni u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u sudnici Okružnog suda u Beogradu, Specijalnog odjela, Vijeća za ratne zločine. Izvanraspravnom ispitivanju ugroženih svjedoka nazočan je u Sudu u Beogradu istražni sudac toga suda Milan Dilparić.

Izvanraspravno su saslušani **ugroženi svjedoci br. 28, 27, 2**

11. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je čitanjem zapisnika o izvanraspravnom ispitivanju ugroženih svjedoka br. 28, 27. i 2

Ugrožena svjedokinja br. 28. bliska je srodnica Ljiljane Jelače. Do početka rata živjela je u Gospiću, nakon čega je sa članovima obitelji otišla u Gračac. Ljiljana Jelača imala je kuću u Divoselu. Svjedokinja je Ljiljanu Jelaču živu vidjela zadnji put dana 7. rujna 1993. godine, kada je Ljiljana Jelača otišla sama, svojim vozilom „Yugo 55“, iz Gračaca u Divoselo, po neke stvari u kuću. Na sebi je imala civilnu odjeću, kožne hlače.

Svjedokinji ne zna kako je nastradala Ljiljana Jelača. Prepoznala ju je u Korenici, gdje su dovezena 52 mrtva tijela. Iako je tijelo bilo masakrirano, svjedokinja je Ljiljanu Jelaču prepoznala po stopalima i laku na noktima. Svjedokinja je potvrdila svoj iskaz dan 18. kolovoza 2000. godine pred haškim istražiteljima, kada je rekla je tijelo Ljiljane Jelače bilo unakaženo, da su joj šake bile odsječene, kosa spaljena. Na prepoznavanju u Korenici svjedokinja je bila sa dva rodaka. Njezina susjeda Mira Ličina prepoznala je tijela svoja dva brata Vujnovića. Potvrdila je iskaz dan haškim istražiteljima, u kome je rekla da je dobila vrećicu sa stvarima Ljiljane Jelače. U vrećici je bio žilet umrljan krvlju, zamotan u maramicu, s papirom na kome je pisalo: „ovo je uspomena na smrt tvoje“. Svjedokinja nema saznanja da je Ljiljana Jelača bila vojno angažirana u Medačkom džepu. Pred haškim istražiteljima je rekla da Ljiljana nikada nije bila u vojsci ali je povremeno dobivala zadatke od teritorijalne obrane u pružanju pomoći ranjenicima.

Opt. Mirko Norac je stavio primjedbu na iskaz ugrožene svjedokinje. Rekao je da je nazočio kako je Ljiljana Jelača poginula naišavši na hrvatske tenkove. Vidio je da je bila u odori, u

kožnim hlačama, da je bila naoružana pištoljem i automatskom puškom. Netočna je tvrdnja da su je ubili pripadnici HV.

Ugrožena svjedokinja br. 27, kritičnog dana bila je u Čitluku. U trenutku napada na Čitluk je spavala. Sa ukućanima se skrila u podrum. Svjedokinja je izašla vidjeti što se događa. Vidjela je jednu bosu ženu kako trči, u naručju je nosila malu bebu. Žena je vikala da su tenkovi na pola sela. Naišla su dva pripadnika seoske straže, koji su im rekli da bježe. Na jednoj čistini svjedokinja je vidjela kako gore kuće, čula je eksplozije, pucali su minobacači i rakete. Vidjela je da drugi ljudi bježe u spavaćicama, pidžamama, bosu, trčali su prema toj čistini. Svjedokinja je čula urlike, vrisku, jauke, sve je trajalo 10-tak minuta. Svjedokinja nije vidjela da puca HV, ali zna da je netko pucao po njima, meci su se zabadali u drveće, travu. Preko šume su bježali prema Počitelju. Naišao je svjedokinjin rođak i kamionom ih odvezao u Počitelj. U blizini kamiona svjedokinja je osjetila detonaciju. Iz Počitelja su otišli u Medak. Svjedokinja nema neposrednih saznanja o stradanju Milana Rajčevića, Anke Rajčević i Đure Krajnovića. Kad su se izvlačili vidjela je Đuru Krajnovića, on nije htio ići sa njima, ostao je u kući. Rekla je da je vjerojatno jedan od jauka koje je čula bio i njegov, no, nije vidjela što se dogodilo. Za Anku Rajčević je čula da je bila ranjena, da su je našli predstavnici UNPROFOR-a. Za Milana Rajčevića je čula da je ubijen. Čula je da su pripadnici HV zarobili Jelenu i Milicu Rajčević, da su ostale žive. Svjedokinja je čula od svoga oca da je išao na identifikaciju ubijenih seljana.

Ugroženi svjedok br. 2, u kritično vrijeme imao je 66 godina, slabo se sjeća događaja. Svjedok je vidio hrvatske snage, koje su krenule sa svih strana i napale Divoselo. Po njegovim saznanjima iz Divosela je poginulo 96 muškaraca, žena, djevojaka. Svjedok je pobjegao u šumu Debela glavica. U šumi na Debeloj glavici svjedok je sreo dva pripadnika HV. Bili su na 7 – 8 m od njega. Prislonili su automat svjedoku na rebra, nisu ga tukli, razgovarali su sa svjedokom. U tom trenutku naišla su petorica srpskih vojnika, zapucali su, nakon čega su hrvatski vojnici pali, svjedok je pobjegao. Čuo je da trojica srpskih vojnika kasnije poginula, dvojica su ostala živa. Dok je bježao svjedok je pogođen u ruku. Svjedok je bio u civilnoj odjeći, imao je lovačku pušku. Na sebi nije imao odoru. Svjedok je vidio leš Nedjeljka Bjegovića. Nedjeljko Bjegović je na sebi imao vojničku jaknu, hlače i civilne cipele. Svjedok je vidio dva tanka mlaza zgrušane krvi, koji su izlazili Nedjeljku Bjegoviću iz nosa i iz usta. Vidio je dvojicu muškaraca, koji su prišli lešu Nedjeljka Bjegovića, došli su iz smjera Divosela. Čuo je njihov razgovor i vidio da udaraju leš Nedjeljka Bjegovića. Svjedok je iz šume vidio kuće obavijene dimom, pucanje po kućama. Vidio je tenk koji je gađao kuću. Svjedok je vidio civilne i vojne kamione. Vidio je civile i vojnike, kretali su se od Divosela prema Čitluku, pretpostavlja da su išli u pljačku. Kasnije je neke od njih vidio da se vraćaju istim putem na biciklima.

Dokazni postupak nastavljen je izvanraspravnim ispitivanjem svjedok Thomasa Jamesa Calvina. Svjedok se za vrijeme davanja iskaza nalazio u stožeru kanadske vojske u mjestu Kingstonu, država Ontario. Ispitivanju je nazočna časnica Gina O'Connor, pravna savjetnica u Judge Advocate General Office, sukladno dogovoru nadležnih pravosudnih tijela Hrvatske i Kanade.

17. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem svjedoka Josepha Coopera Hollanda.

Svjedok Joseph Cooper Holland rekao je da je od Generalnog tajnika UN dobio zadatak da kao član istražnog tima ode u Hrvatsku, utvrdi ima li dokaza da su u vojnim sukobima počinjeni ratni zločini. Svjedok je u Zagreb došao u listopadu 1993. godine. Istraživali su na lokaciji Ovcare, Pakračke Poljane, Medačkog džepa. Svjedokov posao bio je ograničen i preliminaran. Na području Medačkog džepa bio je od 27. do 31. listopada 1993. godine, te 10. studenoga 1993. godine. Na teren Medačkog džepa otišao je u timu koji su činili; svjedok kao pravnik, liječnik iz Liječnika za ljudska prava forenzičke struke dr Kirshner iz SAD, dio nizozemskih civilnih policajaca. Tim je išao u pratnju kanadskih vojnih policajaca. Tim je dobio informaciju da su pripadnici kanadskog i francuskog bataljuna UN na području Medačkog džepa pronašli 16 – 18 tijela, i možda 2 ili 3 tijela naknadno. Dobili su informaciju da je hrvatska strana predala 51 mrtvo tijelo srpskoj strani. Istražiteljski tim je pokušao utvrditi jesu li sve ubijene osobe bile civili ili vojnici. To je bilo teško stoga što su neke osobe imale dijelove i vojne i civilne odjeće na sebi. Odjeća je bila glavni kriterij po kome je tim utvrđivao status osobe je li civil ili vojnik. Tim je utvrdio da su od svih mrtvih tijela (preko 70 tijela) 70- 80% bili vojnici. Svjedok je razgovarao sa dr Kirschnerom, koji je pročitao dokumentaciju o pregledu tih tijela. Dr Kirschner mu je rekao da je se na osnovi podataka koje on ima iz dokumentacije ne može sa sigurnošću reći koji su uzroci smrti. Dokumentacija je bila nezadovoljavajuća, jer osoba koja je vršila pregled tijela nije imala uvjete za rad, te nije mogla obaviti posao po pravilima struke. Pregled tijela rađen je bez potrebne opreme, obdukcija nije izvršena, tijela nisu oprana, tijela nisu rengeniski snimljena. Radilo se o letimičnom pregledu tijela. Bila su 2, 3 sumnjiva tijela. Radilo se o dvije žene nađene mrtve u kokošinju. Dr Kirschner nije mogao reći, na temelju podataka s kojima je raspolagao, jesu li bile zapaljene žive ili su zapaljene nakon što su bile ubijene. U završnom izvještaju kanadskog bataljuna, kao i civilne policije UN, spominje se ubojstvo jedne slijepe starice. Svjedok je rekao da mu je kao pravnom stručnjaku poznato da se za eventualne ratne zločine mora utvrditi pojedinačna odgovornost za počinjeni zločin. Rekao je da se pojedinačna odgovornost nikako nije mogla utvrditi, jer od svih podataka s kojima su raspolagali jedini podatak je bio da su počinitelji hrvatski vojnici, bez dodatnih podataka. Druga razina odgovornosti je zapovjedna odgovornost. Tim nije našao obrazac koji bi upućivao na to da, vezano uz žrtve, postoji zapovjedna odgovornost. Rekao je da se mora biti svjestan činjenice da svaka civilna žrtva u ratu nije žrtva ratnog zločina. Rekao je da je tim imao podatke da je puno civila pobjeglo iz toga područja, da su bježali zajedno sa vojnicima. Ako se civili i vojnici kreću zajedno, onda je u vojnoj akciji teško odrediti tko je civil a tko vojnik. U takvoj situaciji teško je naći osnova za nečiju konkretnu odgovornost. Postoji i kolateralna, usporedna žrtva, gdje civili nastradaju u vojnim djelovanjima, a da za to vojnici ne snose odgovornost. Pojasnio je da postoje brojne okolnosti koje bi upućivale na postojanje obrasca ponašanja za utvrđivanje odgovornosti. Rekao je da bi obrazac postojao ako bi sva ili velika većina nađenih tijela bila vezana, ako bi sva tijela bila zakopana u masovnoj grobnici, ili bi sve žrtve bile npr. žene. Ovdje toga nije bilo. Svjedok je rekao da jedna sumnjiva smrt ne može ukazivati na postojanje obrasca ponašanja za utvrđivanje odgovornosti.

Za nastalu štetu na objektima, svjedok je rekao da je ono što je vidio kad je došao na to područje, ono što je snimljeno, podaci koje je tim dobio, govorilo je da je postojao jedan uzorak uništavanja imovine u Medačkom džepu. Svaka kuća je bila uništena ili učinjena nenastanjivom, bunari su bili zagađeni mazivom ili bačenim životinjama. Životinje su bile ubijene ili odvezene. Nije bilo vojnog opravdanja za odvođenje stoke, za zagađivanje bunara, uništavanje svake kuće. Pojedinci koji su to napravili nije se moglo identificirati. Dobio je podataka od vojnih stručnjaka da su objekti uništavani iznutra vatrom ili eksplozivom. U kućama i okolini nisu nađeni korisni alati, namještaj, odjeća, suđe, kreveti. Vrijeme u kojem je to uništavanje naplavljeno je također znakovito. Rekao je da je kanadski bataljun na područje Medačkog džepa trebao ući, ali su bili zaustavljeni. Za to vrijeme vidjeli su dimove, čuli su eksplozije. To je bilo vrijeme nakon prestanka borbi, HV je imala kontrolu nad tim područjem. UNPROFOR je protestirao protiv takvog ponašanja, iznosili su sumnje na etničko čišćenje, protestirali su i brigadiru Rahimu

Ademiju. Rekao je da mu je poznato da hrvatske vojne vlasti nisu reagirale onako kako bi se očekivalo. Rekao je da je bilo očito da hrvatske vojne vlasti takvo postupanje nisu smatrale prijatnom. Tim je zaključio da je postojao obrazac uništenja imovine. Pritužbe na to iznosili su general Maisonneuve i pukovnik Calvin. Svjedok ne zna tko je zapovijedao operacijom, ali osobno smatra da je zapovjednik morao biti odgovoran za takvo ponašanje. U većini vojnih akcija nema slobodnog pristupa borbenoj zoni, VP bi trebala kontrolirati ulazak i izlazak iz zone borbi, a zapovjednik mora znati sve te pojedinosti. Za razaranje ovakvih razmjera potrebna je velika količina eksploziva, a za tu količinu eksploziva svakako mora znati zapovjednik. Svjedok je rekao da je za vrijeme njegova boravka na terenu vidio spremnik, za koji su mu rekli da se radi o spremniku za protutenkovske mine, te jednu granatu. Poznato mu je da je pronađen veliki broj kirurških rukavica na terenu, pretpostavljalo se da su od hrvatske strane. To su bile zlokozne implikacije, ali svjedok je nastojao ostati nepristran i ne pridavati tome veliki značaj, jer mu je bilo poznato da su i pripadnici kanadskog bataljuna koristili takve rukavice i da su možda i oni bacili rukavice. Svjedok je autor Izvješća, koje je sud izveo kao dokaz na raspravi 30. listopada 2007. godine. Rekao je da je Izvješće kompilacija informacija i tuđih izvješća koje je on pokupio.

Svjedok je u sudski spis predao 107 fotografija snimljenih u kritično vrijeme. Fotografije je snimio vojni snimatelj kanadskog bataljuna UN. Fotografije su snimljene i na CD, što je svjedok također predao u sudski spis.

Izveden je dokaz čitanjem zapisnika o izvanraspravnom sasluđanju svjedoka Tomasa Jamesa Calvina, koji je iskaz dao putem videolinka dana 11. ožujka 2008. godine.

Svjedok Thomas James Calvin, u kritično vrijeme bio je časnik, zapovjednik kanadskog bataljuna UNPROFOR-a. U vrijeme napada bio je na sastanku sa generalom Antom Gotovinom. Pitao je generala Gotovinu postoji li kakav napad, na što je dobio negativan odgovor. Od svoga časnika je informiran da HV napada Medački džep. Dobio je informaciju da su kanadski vojnici u Metku izbrojali 525 projektila. Vojnici kanadskog bataljuna promatrali su događanja na području Medačkog džepa. Vidjeli su dana 9. i 10. rujna 1993. godine napredovanje hrvatskih snaga, zauzimanje Ličkog Čitluka i Poljana. Dana 10. rujna 1993. godine srpske snage su u područje Metka dopremili tenkove, topništvo i pješaštvo. Do 11. rujna 1993. godine uspostavljena je linija bojišnice. Nakon dva dana nastavila se razmjena topničke vatre, ali nešto manjeg intenziteta, nakon čega je došlo do zatišja. Dana 13. rujna 1993. godine svjedok je dobio zapovijed iz Zagreba da će njegov bataljun nadzirati provedbu Sporazuma o prekidu vatre između hrvatske i srpske strane. Dana 14. rujna 1993. godine, ujutro, svjedok je bio na sastanku u Kninu, gdje su bili general Pellnas, viši vojni promatrač, general Beaudot, zapovjednik UNPROFOR-a za sektor „Jug“. Svjedok je dobio zapovijed da u roku 24 sata organizira snage koje će nadzirati povlačenje hrvatskih snaga, da će se hrvatske snage povući na početne položaje. Zadatak mu je bio nadzirati da srpske snage ne uđu na područje koje napusti HV. Svjedok je morao osigurati na terenu tampon zonu. Njegovom bataljunu su pridodane dvije satnije francuskog bataljuna. Izdao je zapovijed svome bataljunu da krene južno od Velebita i sjeverno od Metka, da im se kasnije pridruže pripadnici francuskog bataljuna. Razmještaj je trebao biti napravljen noću. Dana 15. rujna 1993. godine, ujutro, u Medak su došle sve potrebne kanadske i pridodane francuske snage. Toga jutra u Medak je došao general Cott, koji je tu ostao 90-tak minuta, razgovarao je sa svjedokom. General Cott je rekao svjedoku da je zabrinut, jer nije vjerovao da su hrvatski zapovjednici izdali zapovijed svojim snagama da se povuku. Savjetovao je svjedoku da bude oprezan. Svjedok je bio na srpskoj strani bojišnice, nije imao izravnu komunikaciju sa HV. U 13.00 ili 13.30 sati pripadnici UNPROFOR-a krenuli su kroz položaje srpskih snaga prema hrvatskoj strani. Dok su prolazili s hrvatske strane je otvorena vatra. Kako su pripadnici UNPROFOR-a kretali naprijed pješačka vatra je bila sve jača. Na bijelim vozilima UN bile su podignute zastave UN, svjedok je pretpostavljao da hrvatska strana zna da je pred njima

UNPROFOR i da im je poznata zadaća zaštitnih snaga UN. Kanadski vojnici odgovorili su na vatru. Povremena paljba je trajala nekoliko sati.

Dana 15. rujna 1993. godine, poslijepodne, pripadnici kanadskog i pridruženog francuskog bataljuna postavili su se između hrvatske i srpske vojske. Oko 16.00 sati većina vojnika je morala iskopati rovove kako bi se zaštitili od napada HV. Toga dana svjedok je išao na sastanak u stožer HV u Gospić. Na sastanku je prvi put susreo generala Rahima Ademija. Na sastanku su bili predstavnici UNPROFOR-a: general Maisonneuve po zapovijedi generala Cotta, svjedok, viši vojni promatrač pukovnik Nielsen. S hrvatske strane su bili: Rahim Ademi, brigadir Nezić, 15 časnika HV. Sastanak je bio emotivan s obje strane. Svjedok je bio frustriran činjenicom da su kanadski vojnici razmjenjivali vatru s HV, a HV da su Kanadani pucali na njih. Nakon što su se emocije stišale prešli su na pregovore. Svjedok je rekao da je na njega Rahim Ademi ostavio naj snažniji dojam. Svjedoku je predložen zapisnik sa sastanka održanog dana 15. rujna 1993. godine, iz koga se vidi da su sastanku bili nazočni general Petar Stipetić, kapetan bojnog broda Davor Domazet, brigadir Rahim Ademi, da je sastanak započeo u prijateljskom tonu, da nigdje nije evidentirano da se puca po kanadskom bataljunu, te da je sastanak završio u srdačnom tonu. Svjedok je ostao pri svojoj izjavi da je sastanak započeo vrlo emotivno i teško. Dogovoreno je da 16. rujna 1993. godine, u podne, pripadnici kanadskog bataljuna uđu u zonu koja je do tada bila pod kontrolom HV.

Dana 16. rujna 1993. godine ulazak UNPROFOR-a je kasnio 90 minuta. Svjedok je dobivši informaciju o problemima s ulaskom u područje došao na prijelaznu točku. Put je bio blokiran, postavljene su mine i blokada. Dobio je obavijest da Nezić neće dopustiti prolazak. Kad je svjedok došao na prijelaznu točku shvatio je da je Nezić predstavnik Rahima Ademija. Nezić je iznio nekoliko izgovora zašto ne može dopustiti prijelaz. Rekao je da se obavljaju pripreme, da svim vojnicima nije rečeno da se moraju povući. Svjedok je pokušao izvršiti pritisak na Nezića da dopusti prelazak pripadnicima UNPROFOR-a. Iskoristio je nazočnost međunarodnih medija, te je održao tiskovnu konferenciju. Rekao je da pripadnicima UNPROFOR-a HV ne dopušta provođenje Sporazuma o prekidu vatre, da ih zadržava kako bi mogli završiti paljenje toga područja. Brigadir Nezić je čuo što svjedok govori, zbog toga je bio ljut, izdao je zapovijed da se očiste mine i prekine blokada, govorio je da HV poštuje Sporazum. Oko 13.30 sati kanadski bataljun počeo je ulaziti u Medački džep, a ispred se vidjelo da se HV povlači.

Dana 16. rujna 1993. godine, prije podne, kanadski vojnici su promatrali što se događa u Medačkom džepu. Ujutro su vidjeli dim, koji je bio sve jači, u nekom trenutku prekrpio je cijelo područje. Cijelo jutro se čula paljba iz pješačkog oružja. Svakih 5 do 10 minuta čula se eksplozija. Po mapama su procijenili da te aktivnosti dolaze iz smjera malih sela u području Medačkog džepa. Svjedok je u Čitluk došao oko 18.00 sati. Sve kuće u tom mjestu su bile zapaljene, još uvijek su gorjele. Kuće koje nisu gorjele bile su uništene na način da im je krov urušen s unutarnje strane kuće, što je ukazivalo da je eksploziv postavljen unutar kuće. Po ulasku u Čitluk vidio je pripadnike HV, civile. Primijetio je da civili nose neke torbe, bili su zadovoljni, izgledali su zadovoljno, kao vojnici koji su upravo pobijedili. Vidio je i dva civilna policajca, koji su gledali francuske i kanadske vojnike. Na više mjesta, a posebno u Čitluku, pripadnici UNPROFOR-a su vidjeli kirurške rukavice. Svjedok je pitao pripadnike istražiteljskog tima čemu su te rukavice služile. Dobio je odgovor da pretpostavljaju da su rukavice koristili vojnici za prenošenje mrtvih tijela, kako tijela ne bi našli pripadnici UNPROFOR-a.

Svjedok je dobio informaciju da se HV povlači u fazama, da bi se trebala povući do Čitluka 16. rujna 1993. godine, a s ostalih područja 17. rujna 1993. godine. Dana 16. rujna 1993. godine UNPROFOR je formirao tim za pretragu i čišćenje terena. U timu su bili bojničar, dva liječnika, inženjerac, nekoliko časnika VP. Svjedok je odredio vod vojnika koji su pomagali u pretrazi terena. Toga dana pronađena su prva 3 leša. Prvi leš je bio leš žene 60-tih godina, pronađen je u polju. Kasnije je stigla informacija da su nađena dva spaljena tijela u prizemlju neke kuće, izgledalo je kao da su bila zaključana u malom kokošinju. Dana 17. rujna 1993. godine nastavili su s čišćenjem terena. Sve zgrade su bile uništene, neke životinje su bile mrtve, neke su bile još

zavezane u farmama. U Strunjićima su zatekli skupinu hrvatskih vojnika. Tu je bio i Rahim Ademi, sa kojim je svjedok neformalno razgovarao. Svjedoku je izgledalo da Rahim Ademi nadzire što vojnici rade. Ademi je rekao svjedoku da se vojnici brane od napada koji je došao sa uzvisine. Svjedok je rekao da pucanje stvara probleme. Rahim Ademi je nekim časnicima zapovjedio prestanak paljbe, nakon čega su otišli iz područja Medačkog džepa. Do kraja 17. rujna 1993. godine pripadnici UNPROFOR-a su zauzeli područje Medačkog džepa.

Sa Rahimom Ademijem svjedok se susreo 4 puta. Prvi put na sastanku održanom 15. rujna 1993. godine, gdje je Ademi bio jedan od tri ključna čovjeka s hrvatske strane. Na tom sastanku svjedoku nije bilo jasno tko je zapovijedao. Susreli su se još tri puta. Dana 17. rujna 1993. godine sreli su se u Strunjićima. Dana 20. i 22. rujna 1993. godine sastali su se na sastanku u stožeru HV u Gospiću. Oba sastanka su bila vezana uz konkretan razmještaj i konkretne granice, raspravljali su o mapama. Dana 19. rujna 1993. godine kanadski vojnici su na području Medačkog džepa uhitili 16 hrvatskih vojnika i razoružali ih. O tome je svjedok izvijestio Rahima Ademija. Na sastanku 22. rujna 1993. godine dogovorene su mape, Rahim Ademi potpisao je mapu u ime HV, kao zapovjednik operativne zone Gospić, a svjedok u ime UNPROFOR-a. Rahim Ademi je na sastancima govorio o detaljima. Svjedok je rekao da mu se Rahim Ademi predstavio kao zapovjednik operativne zone u Gospiću, i svjedok je shvatio da je Ademi nadležan za sve vojnike na tom području, a vidio je osobno da im je Rahim Ademi izdavao zapovijedi.

Tim za pretraživanje svoju je zadaću izvršio za 4 dana. Utvrđeno je da je u području Medačkog džepa uništeno preko 150 stambenih zgrada, preko 140 gospodarskih zgrada. Inženjerski časnik UNPROFOR-a izvijestio je svjedoka da su na nekim mjestima nađeni dijelovi tzv. kapice protutenkovskih mina, za što je inženjerski časnik pretpostavio da su mine korištene za rušenje kuća. Svjedoka je to upućivalo na zaključak da se radilo o sustavno i dobro planiranoj akciji rušenja zgrada.

Svjedok je rekao da etničko čišćenje nije samo ubijanje, već da se čitavo područje onesposobi za življenje. Misli da je u Medačkom džepu napravljeno etničko čišćenje, bunari su bili zagađeni, stoka je bila ubijena, ljudi su ili pobjegli ili su ubijeni. Rekao je da je Rahim Ademi vidio što se događalo u Medačkom džepu, svjedok ga je vidio u Strunjićima. Svjedok misli da je nemoguće da Rahim Ademi nije bio svjestan što se događa. Rekao je da je netko na vrhu morao izdati zapovijed za takvu akciju HV. Vojnici pojedinačno ne bi mogli tako razoriti, možda bi svaki vojnik negdje mogao uništiti jednu ili dvije kuće. Rekao je da je činjenica da su u Medački džep dopremljene protutenkovske mine, koje pojedinci ne zadužuju. Iz toga je svjedok zaključio da je postojala organizirana logistička podrška aktivnostima u Medačkom džepu. Svjedok ne vjeruje da Rahim Ademi nije znao za događanja u Medačkom džepu, vjeruje da je izdao i zapovijed za to. Rekao je da mu se u jednom trenutku učinilo da Rahim Ademi nije najviši časnik u zapovjednom lancu te operacije. Izgledalo mu je da Rahim Ademi nekoga izvješćuje o važnim stvarima. No, pretpostavlja da je Rahim Ademi znao što se događa u Medačkom džepu.

18. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak je nastavljen izvanraspravnim ispitivanjem ugrožene svjedokinje br. 12 putem videoveze. Ugrožena svjedokinja je zamolnicom, kao oblikom pružanje međunarodne pravne pomoći, pozvana da pristupi na Okružni sud u Beograd, Republika Srbija, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena država, Republika Srbija, odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video veze.

Nakon izvanraspravnog saslušanja **ugrožene svjedočnje br. 12**, zapisnik o saslušanju je pročitan.

Ugrožena svjedokinja br. 12 je rekla da je napad hrvatskih oružanih snaga na Medački džep, dana 9. rujna 1993. godine, počeo granatiranjem, nakon čega su došli tenkovi. Svjedokinja je bježala preko šume, noću se kretala. Bježala je zajedno sa Milkom Bjegović, Marijom Matić zvanom Sena, osobom imenom Jeka, osobom imenom Beba, Smiljom Jović i jednim nenaoružanim muškarcem u civilu. Išli su od Čitluka prema Počitelju, kroz šumu, isključivo noću. Niti jedna od žena nije imala oružje. U noći 12. rujna 1993. godine stigli su do potoka Šašine, gdje su naišli na stražu HV. Svjedokinja je vidjela 2 vojnika. Kako je bio mrak nije vidjela njihove oznake, ali zna da su hrvatski vojnici, jer je hrvatska vojna sila zauzela prostor Medačkog džepa. Vojnici su otvorili vatru. Prvo su ispalili svjetleću raketu i osvijetlili grupu u kojoj je bila svjedokinja, a potom su ispalili na njih jedan tromblon, od čega je Milka Bjegović pogodena i tu ostala, a svjedokinja i druge žene su se razbježale preko potoka. Muškarac, koji je bio u grupi sa njima, je bio ranjen. Hrvatski vojnici su u trenutku pucanja na njihovu grupu bili udaljeni 200 – 300 m od njih. Nakon toga pobjegli su prema Počitelju, a potom prema Gračacu, gdje su došli 15. rujna 1993. godine. Svjedokinja više nije sretala pripadnike HV, ali je čula jauke ljudi, i to drugo ili treće veče u odnosu na početak operacije HV. Od osobe imenom Beba čula je da je na verandi kuće ubijena Bosiljka Bjegović, slijepa žena u dobi preko 70 godina. Beba je živjela sa Bosiljkom Bjegović, vidjela je kad su pripadnici HV došli, kad su ubili Bosiljku Bjegović. Pričala je sa pripadnicima HV, koji su joj rekli da bježi. Tada je pobjegla u šumu, gdje su bili svjedokinja i ostale nabrojane osobe. Beba se vratila ponovo do kuće, ali su je pripadnici HV ponovo otjerali, pa se pridružila grupi gdje je bila svjedokinja. Svjedokinja je poznavala Dmitra i Maru Jović. Zna da je Dmitar Jović bio teško bolestan. Nije vidjela, ali je čula da su Dmitar i Mara Jović ubijeni. Svjedokinja je bila u šumi poviše Rogić mosta. Vidjela je kako Hrvati pljačkaju imovinu. Bila je na udaljenosti od 10-tak metara od njih, čula je njihov razgovor. Čula je da je jedna osoba rekla: «u ovoj kući nema ništa, kakva je to kuća», čula je riječi druge osobe: «idite malo dalje, ali uzmite samo vrednije stvari». Svjedokinja je imala 2 kuće u Gospiću, 2 kuće u Divoselu, domaće životinje. Sve što je imala u Divoselu je uništeno, spaljeno. Rekla je da je bilo i praznih kuća od 1991. godine, ljudi su otišli zbog rata. Rijetko tko je 1991. godine odnosio stvari iz kuća kad je odlazio, a 1993. godine nitko ništa nije odnio, već je pobjegao.

Dokazni postupak je nastavljen izvanraspravnim ispitivanjem svjedoka Đure Dmitrovića putem videoveze. Svjedok je zamolnicom, kao oblikom pružanje međunarodne pravne pomoći, pozvan da se odazove pozivu za svjedočenje u za to određeno mjesto u Washington, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena država SAD odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video veze.

19. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

*Dokazni postupak je nastavljen izvanraspravnim ispitivanjem **ugrožene svjedokinje br. 33, svjedokinje Milke Radaković i svjedoka Božidara Matića**, putem videoveze. Ugrožena svjedokinja i svjedoci su zamolnicom, kao oblikom pružanje međunarodne pravne pomoći, pozvani da pristupe na Okružni sud u Beograd, Republika Srbija, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena*

država, Republika Srbija, odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video veze.

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem **ugroženog svjedoka br. 6** putem videoveze. Ugroženi svjedok je zamolnicom, kao oblikom pružanje međunarodne pravne pomoći, pozvan da se odazove svjedočenju u za to određenom mjestu u okrugu Princ Edward Island, Kanada, sukladno čl. 9. II dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Zamoljena država Kanada odazvala se zamolnici Županijskog suda u Zagrebu za pružanje međunarodne pravne pomoći – ispitivanje svjedoka putem video veze.

27. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveden je dokaz čitanjem zapisnika o izvanraspravnom saslušanju svjedoka Đure Dmitrovića, svjedokinje Milke Radaković, svjedoka Božidara Matića, ugrožene svjedokinje br. 33 i ugroženog svjedoka br. 6, koji su svoje iskaze dali putem videolinka dana 18. i 19. ožujka 2008. godine.

Svjedočenje Đure Dmitrovića

Svjedok je rekao da bi volio što prije zaboraviti što je prošao. Zarobljen je dana 10. rujna 1993. godine, u 6.00 sati, u šumi kod Počitelja, kao pripadnik srpskih paravojskih formacija. Sa njim je bio Branko Krajnović. Svjedoka i Branka Krajnovića presreli su pripadnici HV na jednom zavoju, nije bilo razmjene vatre. Pripadnik HV, iz Varaždina, zapovjedio je ostalima da svjedoka i Branka Krajnovića odvedu, rekavši: „nemojte ih dirati“. Odvedeni su u Gospić, u Dom bivše JNA, u kuglanu, gdje su ih vezali za ogradu. U toj kuglani su bili su i Đuro Mrda, Žarko Vojvodić, Zeljko Popović, Despić, čijeg imena se svjedok ne sjeća, ali zna da je Despić umro u Rijeci od posljedica batina. U kuglani su bili dva sata, cijelo vrijeme su ih tukli. Nakon toga odvezeni su u Otočac, gdje je postupanje prema zarobljenicima bilo korektno. Ujutro su odvezeni u Rijeku, u vojarnu na Trsat. U vojarni su bili tri dana, gdje su tučeni. Dolaskom predstavnika Međunarodnog crvenog križa maltretiranje je prestalo. Prevezen je u zatvor u Rijeku, gdje je bio dva tjedna, a nakon toga je prevezen u Karlovac, gdje je bio osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. Dana 12. prosinca 1993. godine je razmijenjen, nakon 100 dana zatočeništva.

Svjedočenje ugrožene svjedokinje br. 33

Svjedokinja je u trenutku napada hrvatskih snaga bila u Čitluku. Više ljudi izbjeglo je iz Čitluka, sklonili su se u šumu. Kretali su se noću. Sa njom u grupi su bili: Milan Jović, Anđa Jović, Milka Bjegović, svjedokinjin suprug Nikola i Smilja. U šumi blizu Čitluka, Milan Jović i Anđa Jović krenuli su po vodu, nisu se vratili. Nakon dogo vremena nađeni su i sahranjeni. Milan Jović, rođen 1948. ili 1949. godine, imao je odoru, bio je naoružan puškom. Anđa Jović, rođena 1933. godine, bila je domaćica, bila je obučena u civilnu odjeću. Kada su noću došli na predio Šašine počelo je granatiranje. Od jednog projektila poginula je Milka Bjegović. Svjedokinja je ležala do Milke Bjegović. Kad je Stevo Jović rekao da krenu svjedokinja je vidjela da se Milka Bjegović ne miče. Tijelo Milke Bjegović ostalo je ležati na mjestu gdje je poginula. Svjedokinjin suprug, u trenutku kad su krenuli iz kuće, imao je pušku. Nakon četiri dana pušku je ostavio, bio je star, nije mogao nositi pušku. U noći kad je poginula Milka Bjegović suprug je bio zarobljen, nakon 40 dana je razmijenjen. Svjedokinja nije vidjela hrvatske vojnike, ne zna kako

su se odnosili prema imovini. Zna da je sve spaljeno. Vidjela je da kuće gore, vidjela je dim. Pred haškim istražiteljima svjedokinja je rekla da je 12. rujna 1993. godine vidjela „ustaše uniformisane i u običnoj odjeći“ kako iznose pokućstvo iz kuće Miće Rajčevića u Čitluku. Rekla je da su sve te stvari natovarili na kamione i traktore i zapalili kuću. Svjedokinja je rekla da je tako bilo. Prije rata svjedokinja i njezin suprug živjeli su u Divoselu. Iz Divosela su otišli 1991. godine, kad je bio napad HV na Divoselo. Rekla je da su kroz petnaest ili mjesec dana sve kuće u Divoselu, 1991. godine, bile uništene.

Svjedočenje Milke Radaković

Svjedokinja je u kritično vrijeme bila u Divoselu. U trenutku napada HV svjedokinja je pobjegla u šumu iznad Divosela, bila je sama, lutala je šumom. Nije vidjela pljačkanje imovine. Nakon dva dana naišla je na hrvatske vojnike. Nikoga od vojnika nije prepoznala. Ispitali su je. Svjedokinja je na sebi imala suknju, jaknu, čizme, torbu s osobnim stvarima. U torbi je imala suprugovu osobnu iskaznicu, 50 DEM. Vojnici su joj uzeli tu iskaznicu i novac. Hrvatski vojnici su korektno postupali prema svjedokinji. Iz šume su je odvezli u Gospić, gdje je ispitivana. Prema svjedokinji nije primjenjivana sila. Iz Gospića je odvedena u Senj, gdje je bila mjesec dana, a onda je uz pomoć „međunarodne zajednice“ otišla kod prijatelja u selo Papuča, kod Metka.

Svjedokinja je rekla da je Divoselo od 1991. do 1993. godine bilo granatirano, da su neke kuće bile pogođene i uništene, ali je bilo dosta čitavih kuća, u kojima su ljudi živjeli. I svjedokinja je živjela u jednoj takvoj kući.

Svjedočenje Božidara Matića

Svjedok je u kritično vrijeme bio srpski vojnik. U trenutku napada hrvatskih snaga bio je kod Strunjića, na položaju, gdje je bilo zapovjedno mjesto. Njegova četa nije imala vezu sa svojom komandom. Preko svojih izvidnika čuli su da je pao Čitluk i Počitelj. Sami su donijeli odluku da se povuku s položaja. Krenuli su prema Čitluku. Više puta su nailazili na pripadnike HV, bilo je razmjene vatre. Sa svjedokom je bio Dušan Vujnović, Nikola Jerković i još jedan čovjek, čijeg imena se svjedok ne sjeća. U blizini Čitluka bili su na poziciji iznad kuće Steve Pjevača, u zaseoku Kričkovići. Svjedok je vidio kako gore kuće, pripadnike HV i civile kako tjeraju stoku, vidio je da se odvoze traktori, kamioni, zaprežna kola, ali ne zna jesu li ti kamioni došli iz Čitluka ili su već bili tamo. Dušan Vujnović ih je pozvao da idu pogledati što je sa Cukom i Ljubicom Kričković. Svjedok je poznavao te dvije osobe. Bile su to žene u dobi od 70 – 75 godina, na sebi su imale crnu odjeću, živjele su u kući njihova brata Bogdana. U kuću, u prostoriju u prizemlju, koja je korištena kao kuhinja, svjedok i ostali iz njegove grupe, ušli su oko 18.00 sati, bio je polumrak. Svjedok je vidio da žene leže u krvi. Jedna žena je ležala u neprirodnom položaju, noga joj je bila ispod tijela. Tu su se zadržali 2 do 3 minute, pristizali su pripadnici HV. Svjedok je vidio da je jedna žena zaklana, vidio je krv na vratu. Druga žena je bila ubijena. Opisani događaj zbio se 9. rujna 1993. godine. Svjedok i ostali su krenuli dalje, kretali su se samo noću. Kad su došli u Mišćeviče, kod nekih bara, vidjeli su Dmitra i Maru Jović žive. Dmitar i Mara Jović ostali su tu da se odmore, svjedok je otišao dalje. Svjedok je vidio leševe Dmitra i Mara Jović u Korenici.

Svjedok je rekao da je nakon 1991. godine u Divoselu bilo oko 40 kuća u kojima se moglo stanovati. Između 1991. godine i 1993. godine bilo je više napada HV na Divoselo. Iz Divosela je granatiran Gospić. U Divoselu je bilo šest minobacača iz kojih je granatiran Gospić.

Svjedočenje ugroženog svjedoka br. 6

Svjedok je u kritično vrijeme bio je pripadnik inženjerije IX GMB. Zapovjednici su mu bili Mirko Norac, Nikola Šutić i Goran Blažević. Dana 9. rujna 1993. godine, u 6.00 sati, počela je operacija. Svjedok je sa svojom jedinicom došao u Čitluk, oko 7.00 sati. U Čitluku je bio cijeli dan. U Čitluku je vidio pripadnike HV Ivicu Božića, Tonija Stelinovića, Velibora Šalaju. Svjedok je osobno vidio Velibora Šalaju kako u kolicima za prijevoz tereta vozi ženu u dobi od 70 godina, debelu, nije mogla hodati. Velibor Šalaja je vikao na tu ženu, ispitivao je, i nakon toga je odvezao. Svjedok je čuo od vojnika, da je Velibor Šalaja ubio staricu. Pred haškim istražiteljima je rekao da je on bio sa Mirom Đipalom, da su pronašli staricu 70 godina, da su je odvezli u bazu. Tu je bio Goran Blažević, naknadno je došao Velibor Šalaja. Goran Blažević je rekao svjedoku da se ne upušta sa Šalajom. Rekao je da je Velibor Šalaja vojnim vozilom odvezao staricu prema Ornicama, odale se čula pucnjava, da se vratio sam. Svjedok je tada sa Goranom Blaževićem otišao.

Svjedok je osobno vidio i zna da je najviše kuća porušio i zapalio Ivica Rožić zvani „Bijeli vuk“. Na postupanje Ivica Rožića zapovjednici su bili jako ljuti. Goran Blažević, bio je sa Ivicom Devčićem zapovjednikom tenkista, u Ličkom Ribniku je rekao: „da li je moguće tog Rožića zaustaviti“. Svjedok je osobno vidio Velibora Šalaju kako iz kuća vuče stvari, odvozi ih. Rekao je da se Velibor Šalaja hvalio da je švercom i prodajom tih stvari dnevno zarađivao 3.000 do 3.500 DM. Rekao je da je Velibor Šalaja odvezio traktore i konje. Svjedok je rekao da se za Tonija Stelinovića pričalo da tko mu je pao u ruke da nije živ izašao.

Dana 9. rujna 1993. godine, oko 9.00 – 10.00 sati, svjedok je vidio leš jednog Srbina, koji mu je po liku izgledao retardiran. Svjedok misli da je ta osoba poginula od gelera, iz glave mu je curio mozak. Istoga dana, oko 11.00 – 12.00 sati, svjedok je vidio da taj čovjek visi obješen o jedan stup u Čitluku, na području kada se u Čitluk ulazi iz Ornica. Svjedok je čuo da je toga čovjeka objesio netko iz Stelinovićeve grupe. U prolazu je vidio da netko od vojnika iz grupe Velibora Šalaje baca noževe u tog obješenog čovjeka.

U skladištu vojarne svjedok je vidio leševe. Vidio je Krešu Tomljenovića ili Tomljanovića, kako prebacuje leševe. Leševe koji su bili s manjim povredama stavljao je na jednu stranu u vreće, a leševe s većim povredama na drugu stranu u vreće. Jedni leševi su išli na ukopavanje, a drugi na razmjenu. Svjedok je rekao da je Krešo Tomljenović ili Tomljanović bio zadužen za razvrstavanje leševa.

Svjedok je čuo priče da je bilo dosta ubijenih, ali to nije vidio. Rekao je da zapovjednik Mirko Norac tu ništa nije mogao učiniti. Zapovjednik je čuvao hrvatske vojnike, stalno im je govorio da se čuvaju. Rekao je da se protiv Ivica Rožića nije moglo ništa učiniti, jer on kad bi vidio srpsku kuću rušio ju je. Rekao je da je Goran Blažević, zapovjednik inženjerijske satnije IX GMB, dana 8. rujna 1993. godine, navečer, okupio svoje vojnike i rekao im: „nemojte slušati nikoga drugog, slušajte samo mene ili zapovjednika voda ili desetine i nemojte raditi ono što drugi rade“.

Svjedok je rekao da je Velibor Šalaja ubio civile koji su pokušali pobjeći autom. Svjedok ne zna koliko je bilo civila, možda dvoje ili troje. Koliko ih je bilo zna vojnik Kristijan Car iz Crikvenice, koji je bio Šalajin vojnik. Svjedok je rekao da je sa Kristijanom bio „dosta puta“, da je Kristijan rekao da bi Šalaja trebao ići u Haag. Svjedok je rekao da je Velibor Šalaja govorio da sve Srbe treba pobiti, a njegova supruga je Srpkinja. Svjedok je rekao da je čuo da je i Velibor Šalaja Srbin. Svjedok je čuo da je Velibor Šalaja krao stoku, konje, da ih je odvezio u bratovu staju, čija supruga je Romkinja i koja mu je pomagala prodavati konje. To je čuo od onih koji su poznavali Velibora Šalaju.

U Čitluku, svjedok je vidio dvojicu ili trojicu hrvatskih vojnika koji su podmetali vatru u kućama. Rekao je da su ti vojnici imali odore, ali nisu imali oznaku IX GMB. Haškim istražiteljima je rekao da su pripadali IX GMB.

Svjedok o svojim saznanjima nije nikome govorio, jer nije smio ništa loše reći, „inače – metak u čelo, pokloni se, idi dalje i šuti“. Nema saznanja je li Mirko Norac znao što se događa na terenu vezano za Ivicu Rožića i Velibora Šalaju. Rahima Ademija nije vidio na terenu. Mirka Norca je

video prvi dan 9. rujna 1993. godine, prije podne, Norac je išao vozilom iz Čitluka, preko Ornica za Bilaj. Drugi put, drugi ili treći dan iza 9. rujna 1993. godine, svjedok je vidio Mirka Norca isto samo u prolazu. Mirko Norac je bio u vozilu, išao je iz Ličkog Ribnika prema Krivoj Lici. Istoga dana vidio je i generala Mladena Markača. Ne bi ga prepoznao da mu netko nije rekao: „ovo je general Markač“.

Prije akcije u Medačkom džepu vojnici nisu educirani o tome kako se treba ponašati prema civilima, zarobljenim vojnicima ili imovini. Nitko od zapovjednika nije o tome održao predavanje. Nisu dobili knjižice u kojima bi o tome pisalo.

Pročitani su slijedeći dokumenti:

- a) pročitan je dopis kapetana Beneta upućen J. Peterson – prijevod dopisa
- b) pročitan je transkript audiokazete od 16. rujna 1993. godine
- c) Predsjednik Vijeća ukratko je usmeno izložio 14 pismena, brozjava, fax poruka

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem jednog svjedoka putem videoveze. Ispitivanje svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, svjedok nije fizički nazočan u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u određenom prostoru u Grand Rapidsu, Michigan, SAD. Izvanraspravnom ispitivanju svjedoka nazočio je u SAD povjerenik Craig Smith.

28. ožujka 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Svoj iskaz dali su vještaci sudsko medicinske struke prof. dr Davor Strinović i dr Davor Mayer. Vještaci su pismeni nalaz i mišljenje zajedno izradili i dostavili ga Sudu. Stranke i sudionici postupka potvrdili su da su kopiju nalaza i mišljenja sudsko medicinskih vještaka primili ranije.

Vještačenje prof. dr. Davora Strinovića

Vještak je u cijelosti ostao kod pisanog nalaza i mišljenja. Rekao je da su nalaz i mišljenje izradili na temelju dostupne dokumentacije i fotodokumentacije, koja se nalazi u spisu predmeta, a koju je izradio dr Željko Karan tijekom identifikacije u Metku i Korenici. Postojale su poteškoće u davanju nalaza i mišljenja, zbog nedostatnih podataka. U 10 slučajeva nisu mogli dati nalaz i mišljenje o nastanku i vrsti ozljeda. Rekao je da su problemi osobe ili osoba koje su izradile dokumentaciju o izvršenom vanjskom pregledu objektivne naravi. Radilo se o velikom broju žrtava, koje su žrtve rata, rađen je samo vanjski pregled tijela. Vještak je dao pojedinačne nalaze i mišljenja.

Vještačenje dr Davora Mayera

Vještak je u cijelosti ostao kod pisanog nalaza i mišljenja.

Dokazni postupak je nastavljen ispitivanjem jednog svjedoka putem videoveze.

Ispitivanje svjedoka obavljeno je izvanraspravno, jer je riječ o pružanju međunarodne pravne pomoći, te svjedok nije fizički nazočan u sudnici Županijskog suda u Zagrebu, već u Uredu državnog odvjetnika SAD. Izvanraspravnom ispitivanju svjedoka nazočan je u SAD zamjenik Državnog odvjetnika SAD g. Marcus Funk.

Glavna rasprava se nastavlja 7. do 9. travnja 2008. godine, u 9.30 sati

7. travnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je čitanjem iskaza svjedoka, koji su iskaz dali videolinkom dana 27. i 28. ožujka 2008. godine. Sud je odlučio da imena svjedoka neće objaviti. Strankama i sudionicima postupka imena svjedoka su poznata.

Svjedok (svjedočio 27. ožujka 2008. godine), u kritično vrijeme je bio u Divoselu, živio je sa ocem. Iz sela je otišao sa grupom od 36 ljudi, među kojima je bilo žena, djece, 6 – 10 vojnika. Bio je na prepoznavanju leševa u Korenici. Prepoznao je leš svog oca Janka, rođenog 1931. godine. Rekao je da je vidio da su ocu odsječene genitalije, nije imao pola lubanje, leš je bio bez mozga. Svjedok je na lešu oca vidio i rane od noža ispod ruke. Otac je bio civil, bolestan, spremao se na dijalizu. U trenutku granatiranja svjedok je otišao na jednu uzvisinu vidjeti što se događa. Nakon toga oca više nije vidio. Svjedok je 1998. godine dao iskaz haškim istražiteljima. Tada je rekao da je otac u kritično vrijeme bio obučen u crveni džemper, civilne hlače, teško se kretao. Od majke je saznao da je otac ubijen u Kruškovači kod Čitluka. Majka je rekla da su na tom mjestu naišli na vojsku, koja je zapucala. Majka je uspjela otići s jednom grupom ljudi. Svjedok je u Korenici vidio tijela Desimira Trešnjića (1964.), Mile Pejnovića (starog preko 60 godina), Đorđa Potkonjaka (starog oko 40 godina), Đure Vujnovića (starog oko 75 godina). Dok je bio u Divoselu čuo je detonacije. Drugi ili treći dan nakon napada svjedok je vidio pripadnike HV u maskirnim uniformama, svjetlijim, crnim, čuo je kako govore, vidio je granatiranje Počitelja, vidio je kako gori jedna kuća, vidio je kako gori 7 ili 8 stogova sijena. Reкао je da je u Divoselu bilo 300 – 400 kuća. Do napada 1993. godine u Divoselu je bilo 50 čitavih kuća, ostale su uništene do toga napada.

Svjedok (svjedočio 28. ožujka 2008. godine) u kritično vrijeme bio je rezervist. Njegova četa, 15-tak pripadnika, bila je u Malom Kraju, držali su stražu. U četvrtak, oko 5.30 sati, iz Metka su primili zapovijed da se povuku. Grupa se razdvojila, svjedok i još sedam osoba, krenuli su preko Debele glave u smjeru Metka. U grupi su bili Vlado Divjak, Mrđa, Popović, Stanko Despić, Žarko Vojvodić, Tišma, Uzelac i svjedok. Svjedok se odvojio od grupe, krenuo je prema Metku. Vidio je hrvatske vojnike, čuo je paljbu. Hrvatski vojnici su „išli u strijelce“, pucali su ispred sebe, čistili su teren. Uz cestu prema Velebitu, vidio je izrešetani leš muškarca srednjih godina. Na lešu su bili otkinuti prsti, uz leš nije vidio oružje, ne sjeća se kakva odjeća je bila na lešu. Pobjegao je prema Velebitu. Drugi dan je naišao na grupu od 30-tak ljudi, u kojoj je bilo srpskih vojnika, žena, jedan starac i jedan pas. Kod jedne rječice, kad su prešli baru, na udaljenosti od 500 m vidjeli su hrvatske vojnike, zapaljene kuće. Iz smjera gdje su bili hrvatski vojnici svjedok je čuo „orgijanje vojnika“. Pod brdom su bile dvije ili tri kuće koje su se odjednom našle u plamenu. Svjedok nije vidio kako su kuće zapaljene. Sa Velebita je vidio dolazak civilnih kamiona i pripadnike HV, vodili su stoku u kamione.

Dokazni postupak nastavljen je čitanjem dokumentacije MORH vezano za IX GMB i ZP Gospić, te MUP RH vezano za angažiranje SJP u operaciji „Džep 93“.

8. travnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Dokazni postupak nastavljen je čitanjem dokumentacije pristigle iz MUP RH, vezano za angažiranje SJP u operaciji „Džep 93“, te MORH: životopis Krešimira Tomljenovića i zapovijed o rasporedu Krešimira Tomljenovića. Pročitana je prijevod bilješke „operacija“ od 7. listopada 1993. godine, koju je Sudu predao svjedok Holland 27. ožujka 2008. godine. Pregledane su snimke: V000-1387-1-A, koja prikazuje vanjski pregled leševa u Korenici; V000-1386-1-A, koja prikazuje rad pripadnika UNPROFOR-a u traženju mina i leševa na području Medačkog džepa 1993. godine. Pregledani su prilozi – crteži; mape; fotografije po specifikaciji; fotoelaborat ozljeda pod oznakom WC-2a – slike prikazuju ozljede ruku; fotografija s oznakom WC-15b – prikazuje razrušene kuće; fotografije s oznakom WC-23a – prikazuje razrušene kuće, ukupno 19 fotografija. Pregledan je disk s oznakom 01a-R70, na kome su datoteke UNPROFOR-a (telefax poruke, dopis, poruke, popisi). Pročitana je Odluka Predsjednika RH o razrješenju i imenovanju od 5. prosinca 1992. godine; prijedlog odluke ministra obrane Gojka Šuška od 3. prosinca 1993. godine.

Predsjednik Vijeća izvijestio je stranke i sudionike postupka da je od Okružnog suda, Odjela za ratne zločine, Beograd sud dobio dokumentaciju iz koje se vidi da je **ugroženi svjedok br. 3 umro**. Istražni sudac Okružnog suda, Odjela za ratne zločine iz Beograda izvijestio je Predsjednika Vijeća da **ugroženi svjedoci br. 11 i 14** radi lošeg zdravstvenog stanja, ne mogu pristupiti niti pred taj Sud. Sudu su dostavili svoju medicinsku dokumentaciju. Za **ugroženog svjedoka br. 29** je utvrđeno da je starija osoba, srčani bolesnik, ne može doći niti na sud u Beograd, niti na sud u Zagreb. Za **ugroženog svjedoka br. 9** je pribavljena medicinska dokumentacija, a naloženo je i medicinsko vještačenje na okolnost sposobnosti dolaska svjedoka na Sud i davanja iskaza. Svjedoci **Dušan Lučić i Milan Pavlica** su umrli.

Vijeće je Rješenjem **odbilo** da se kao svjedoci ispituju: Stevo Uzelac, ugroženi svjedoci br. 4, br. 21, br. 23, Željko Popović, pripadnici UNPROFOR-a.

9. travnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Zamjenik GDORH rekao je da je DORH suglasan sa čitanjem iskaza ugroženih svjedoka br. 3, br. 11, br. 14, i br. 29, smatra da su ispunjene pretpostavke iz čl. 331. st.1. t. 4. ZKP. Za ugroženog svjedoka br. 9 DORH smatra da treba pričekati nalaz i mišljenje vještaka da bi se utvrdila njegova sposobnost davanja iskaza. DORH nema novih dokaznih prijedloga.

Obrana opt. Rahima Ademija protivila se čitanju iskaza ugroženih svjedoka, jer su svjedoci iskaz davali pred haškim istražiteljima, bez nazočnosti stranaka i mogućnosti da stranke postavljaju pitanja svjedocima. Iskazi ugroženih svjedoka nisu dati u skladu s odredbama ZKP. Obrana je predala Sudu u pismenom obliku prijedloge za dopunu dokaznog postupka. Predložili su da se sasluša svjedokinja Marina Rukavina, da Sud iz Državnog arhiva i Ureda Predsjednika RH zatraži zapisnik sa 21. sjednice VONS-a, od 11. rujna 1993. godine, da se izvrši uvid u Odluku Predsjednika RH o razrješenju i imenovanju, od 11. ožujka 1993. godine, da se izvrši uvid u raspored opt. Rahima Ademija od 14. listopada 1993. godine.

Obrana opt. Mirka Norca je bila suglasna da se pročitaju iskazi ugroženih svjedoka br. 3. i br. 14. Obrana se protivila čitanju iskaza ugroženih svjedoka br. 11 i br. 29, jer su nebitni. Obrana

se protivila čitanju iskaza ugroženog svjedoka br. 9, jer smatra da nema uvjeta za čitanje toga iskaza. Predložili su da se pozovu vještaci kartografske i građevinske struke.

Zamjenik GDORH je bio suglasan s čitanjem dokumenata označenih od 1 do 8 u pismenom prijedlogu obrane opt. Rahima Ademija. Protivio se čitanju dokumenta pod oznakom 9. Protivio se saslušanju svjedokinje Marine Rukavina, protivio se da se iz Državnog arhiva i Ureda Predsjednika RH pribavi zapisnik s 21. sjednice VONS-a. Ako Vijeće odluči izvesti taj dokaz DORH je predložio da se u spisu pročitaju dokazi pod oznakom DC 343 i DC 345, zapisnici od 12. i 19. rujna 1993. godine, sa sjednica VONS-a, protivio se angažiranju vještaka kartografske i građevinske struke.

Obrana opt. Rahima Ademija nije se protivila dokaznim prijedlozima obrane opt. Mirka Norca. Suglasni su da se pročitaju zapisnici sa sastanaka VONS-a od 12. i 19. rujna 1993. godine.

Obrana opt. Mirka Norca suglasna je s čitanjem materijalnih dokaza označenih pod točkama 1, 2, 7, 8 i 9. Protive se čitanju predloženih operativnih izvješća, čitanju službenih bilježaka i dopisa VP, označene pod točkom 4. Suglasni su da se pročitaju zapisnici sa sjednice MCK, da se pribave zapisnici sa sjednice VONS-a. Protive se ispitivanju svjedokinje Marine Rukavine.

Nakon vijećanja i glasanja Vijeće je rješenjem odlučilo o dokaznim prijedlozima.

17. travnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedokinja Marina Rukavina

Svjedokinja je u kritično vrijeme bila je savjetnica zapovjednika IX. GMB-a za pravna pitanja. U brigadu je došla iz ZP Gospić u srpnju 1993. godine. U kolovozu 1993. godine vršena je obuka časnika IX. GMB za operaciju. Časnici odjela za IPD IC GMB-a upoznali su časnike i dočasnike s odredbama Ženevskih konvencija, postupanjima sa zarobljenicima, civilima, imovinom. Operacija „Džep 93“ izvršena je profesionalno. Teret operacije podnijeli su pripadnici IX. GMB-a. Pripadnici SJP-a kasnili su, za domobranske jedinice svjedokinja ne zna niti gdje su bile i jesu li bile angažirane u operaciji. Četiri ili pet dana prije početka operacije u Zapovjedništvo IX. GMB-a došao je general Janko Bobetko u pratnji zapovjednika IX. GMB-a Mirka Norca. Na sastanku su bili nazočni časnici iz stožera IX. GMB-a. General Janko Bobetko je govorio jasno i glasno, zapovjednim tonom. Rekao je da je IX. GMB nositelj operacije, da operacija ne smije stati niti po cijenu ljudskih žrtava, operacijom se mora pokazati snaga i odlučnost Hrvatske vojske. Časnici su tada već znali sve o operaciji, general Bobetko ih je hrabrio i bodrio. Rekao je: „Mirko, ti si odgovoran“. Brigadir Rahim Ademi nije bio nazočan sastanku. Svjedokinja je rekla da je prva pješачka bojna IX. GMB-a iznijela najveći teret operacije. Tijekom sastanka general Bobetko nije spominjao „sektor I“, niti borbene grupe. Optužnicu i ovaj postupak svjedokinja smatra konstrukcijom kanadskog bataljuna.

Na pitanje **branitelja opt. Rahima Ademija** da li joj je tko prijetio, svjedokinja je rekla da se njoj ne može prijetiti. Rekla je da ju je zvala dr. Jasminka Katona, liječnica, zaposlena u zdravstvenoj zaštiti MORH-a. Dr. Katona je pitala svjedokinju što će govoriti, predložila joj je da se nađu na kavi. Svjedokinja je rekla da je to odbila, da o svom iskazu, koji će dati kao svjedokinja, ni sa kim ne smije razgovarati, da je ono što će reći njezina osobna stvar. Rekla je da je sa dr. Katona prijateljica. Dr. Katona joj je rekla: „Onda ću te sačekati kao Pukanić“, no, svjedokinja je to shvatila kao šalu. Svjedokinja je rekla da je 2002. godine Rahim Ademi došao u

MORH. Ona je radila u Vojno -stambenom odjelu MORH-a. Pričali su o operaciji „Džep 93“, optužnici protiv Rahima Ademija. Rekla je Rahimu Ademiju: „Pa bio je Bobetko u Gospiću prije akcije“, na što je Rahim Ademi rekao da mu to nije poznato. Pitao ju je bi li to htjela ponoviti i u postupku protiv njega, na što je svjedokinja pristala. Nakon toga je razgovarala sa braniteljem opt. Rahima Ademija koji je uzeo njezinu izjavu, snimio je. Misli da je tada rekla isto što i danas.

Svjedokinja je rekla da je operacijom, po njezinu mišljenje, zapovijedao general Janko Bobetko izravno. General Bobetko je bio odgovoran Predsjedniku RH, Ministru obrane RH, stoga tako važnu operaciju nije mogao nikomu prepustiti.

Branitelj opt. Rahima Ademija stavio je primjedbu na iskaz svjedokinje, navodeći da ne govori istinu. Rekao je da svoju primjedbu temelji na osobnim saznanjima. Od svjedokinje je uzeo izjavu u vrijeme kad je pripremao obranu opt. Rahima Ademija, a ovaj postupak je bio u nadležnosti MKSJ-a u Haagu. Izjavu je uzimao zajedno sa odvjetnicom Jadrankom Sloković. Rekao je da, iako bi možda bilo procesnih ovlašćenja za predočavanje te izjave, on to neće učiniti, jer bi time naškodilo generalu Janko Bobetku, i donekle opt. Mirku Norcu.

U nastavku dokaznog postupka Predsjednik Vijeća pročitao je pristiglu dokumentaciju.

Predsjednik Vijeća izvijestio je stranke i sudionike postupka da je od Hrvatskog državnog arhiva i Ureda Predsjednika RH zatražen zapisnik s 21. sjednice VONS-a. Ured Predsjednika RH izvijestio je Sud da je Odlukom Vlade RH o preuzimanju i korištenju dokumentacije, od 11. siječnja 2001. godine, zapise i dokumente preuzeo Hrvatski državni arhiv. Hrvatski državni arhiv izvijestio je Sud da se zapisnik s 21. sjednice VONS-a ne nalazi u preuzetoj građi iz Ureda Predsjednika RH.

Pročitani su iskazi ugroženih svjedoka br. 3, 11, 14, i 29, razgledane su skice s oznakom A i B.

Ugroženi svjedok br. 3.

Svjedok je u vrijeme napada bio je civil u Divoselu. Napad na selo je počeo granatiranjem. Rekao je da je Ljiljana Jelača pokušala pobjeći sa Momčilom Vujnovićem, Duškom Vujnovićem i Mićom Matićem. Duško Vujnović je nešto zaboravio u kući, vratio se. Ljiljana Jelača, Duško Vujnović i Momčilo Vujnović čekali su ga. Pripadnici HV su ih uhvatili i ubili. Svjedok je bježao prema šumi s grupom od 20 ljudi. U grupi je bilo ljudi s oružjem. Mile Pejnović je imao pušku, ali je bio civil. Mara i Dmtar Jović iscrpljeni su zaostali. Janko Potkonjak je također bio u grupi. Mile Pejnović, Mara i Dmtar Jović i Janko Potkonjak zaostali su na Golom brdu gdje su ih pripadnici HV zarobili i ubili. Svjedok je u Čitluku, u podrumu njihove kuće, našao mrtve Saru i Ljubicu Kričković, sestre njegove supruge. Ostale su u kući, nisu željele bježati s drugima. Ljubica Kričković je ležala licem prema zemlji, iz vrata Sare Kričković je curila krv. Svjedok je rekao da je Nikola Jerković otišao u Čitluk, tražiti majku, gdje je ubijen. Svjedok je vidio hrvatske vojnike, noću, bili su pijani ili drogirani. Dva dana nakon napada počela je pljačka imovine. Sa pripadnicima UN je išao do Sarine i Ljubicine kuće. Kuća je srušena, ostao je čitav samo podrum.

Ugrožena svjedokinja br. 11

Svjedokinja je polovinom kolovoza 1993. godine vidjela pokrete Hrvatske vojske. Dana 9. rujna 1993. godine u 5.30 sati je čula pucnjeve iz Velikog Kraja. Bila je dobrovoljka, medicinska tehničarka. Nakon što je počeo napad hrvatskih snaga svjedokinja je otišla ambulantom autom pomoći ranjenicima. Oko 6.30 sati vidjela je grupu od 40 ljudi iz Divosela. U grupi su bili civili i vojnici. Čula je granatiranje. Vidjela je Janka Potkonjaka, Maru i Dmitra Jovića. Vidjela je mrtvo tijelo Nikole Jerkovića.

Ugrožena svjedokinja br. 14

Svjedokinja je sa sinom stanovala u Čitluku. Nakon što je hrvatska vojska počela s napadom bježala je sa grupom žena i muškaraca. U grupi su bili Jeka Jović, Marija Matić, Stevo i Anđa Jović, Milka Bjegović, svjedokinjin sin. Krili su se u šumi, kilometar od kuća, u Drencu. Dana 14. rujna 1993. godine poginula je Milka Bjegović, Stevo Jović je ranjen. Dok su bježali stalno su po njima pucali. Dana 15. rujna svjedokinjin sin i Anđa Jović otišli su po vodu. Svjedokinja je čula pucnjeve, pretpostavila je da su ih uhvatili i ubili. Vidjela je da gore kuće. Čula je da su ubijeni Štefica Krajnović, Stana i Nedjeljka Krajnović, Ljubica i Cuka Kričković. Od nizozemskog Instituta za sudsku medicinu dobila je podatke o uzroku smrti i preuzela posmrtnu ostatku sina.

Ugrožena svjedokinja br. 29

Svjedokinja je u vrijeme napada Hrvatske vojske bježala sa suprugom. Dana 9. rujna 1993. godine oko 9.00 sati hrvatski vojnici su zapalili kuće. Dana 14. rujna 1993. godine Mane Pavlica im je rekao da je ubijen njihov sin. Dana 20. rujna 1993. godine svjedokinja je išla sa pripadnicima UN, vidjela je svoju kuću, vidjela je leševu. Par dana kasnije saznala je da je nađeno tijelo njezina sina. Naišla je na mrtvo tijelo Boje Pjevač. Rekla je da je 27 dana nakon napada vidjela Anku Rajčević ranjenu. Na Anku Rajčević su pucala dva Hrvata. Pripadnici UN su odnijeli Anku Rajčević.

Predsjednik Vijeća izvijestio je stranke i sudionike postupka da su sudsko - medicinski vještaci prof. dr. Davor Strinović i prim. dr. Josip Parazajder pregledali medicinsku dokumentaciju i dali svoj nalaz i mišljenje vezano za mogućnost pristupanja i svjedočenja ugroženog svjedoka br. 9. U nalazu i mišljenju se kaže da je ugroženi svjedok br. 9 teško bolesna osoba s dijagnozom zloćudnog tumora, te je u bilo kojem trenutku moguća egzacerbacija (pogoršanje) bolesti. Stoga vještaci smatraju da ugroženi svjedok br. 9 ne može u takvom zdravstvenom stanju pristupiti sudu i dati iskaz. Vijeće je temeljem odredbe čl. 331. st.1. t. 1 ZKP-a odlučilo da će biti pročitani zapisnici s iskazom **ugroženog svjedoka br. 9.**

Predsjednik Vijeća objavio je da će dana 18. travnja 2008. godine biti pročitani zapisnici sa sjednica VONS-a, te iskazi ugroženog svjedoka br. 9. Navedeni dokazi su zadnji prije prelaska na obranu optuženika. Branitelji oba optuženika zatražili su primjeren rok za pripremu obrane. Predsjednik Vijeća objavio je da je u dva navrata najavio da se izvođenje dokaza približava kraju, što znači da se približava vrijeme izvođenja dokaza ispitivanjem optuženika. No, uzimajući u obzir zahtjeve branitelja, Predsjednik Vijeća je objavio da će ispitivanje optuženika početi 23. travnja 2008. godine u 9.30 sati.

18. travnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Pročitani su zapisnici sa 22. sjednice VONS-a, održane 12. rujna 1993. godine, i 24. sjednice VONS-a održane 19. rujna 1993. godine.

Pročitano su iskazi ugroženog svjedoka br. 9. dati pred haškim istražiteljima.

Ugroženi svjedok br. 9

Svjedok je u kritično vrijeme bio je pripadnik IX. GMB-a, u inženjeriji. Par dana prije operacije u Gospiću su došli general Janko Bobetko i bojnič Ivan Basarac. Već se znalo za predstojeću operaciju. Zvonko Brajković, Rahim Ademi i Mirko Norac razradili su plan za operaciju. Svjedokov nadređeni časnik bio je Goran Blažević. Zadaća svjedokove jedinice bila je razminiranje terena za napad Hrvatske vojske. Svjedok je rekao da su Srbi napustili svoje položaje. Srbi su imali topničku pripravu u Medku. Pokušali su vratiti teritorij. U prvom satu napada Srbi nisu odgovarali na napad, jer su bili iznenađeni napadom. Najveći otpor je bio u Čitluku. Prvog dana napada nije bilo paleži. Svjedok je rekao da je glavni zapovjednik operacije bio Rahim Ademi, znao je za operaciju. Rekao je da nikakve upute, niti zapovijedi o postupanju sa zarobljenicima, civilima, imovinom nisu dobili. Časnici su bili ljuti, jer nisu znali kako postupati bez uputa i zapovijedi. Svjedok je rekao da Mirko Norac prvoga dana operacije nije bio na terenu, rekao je da je „bio divljak“. Svjedok je, prvoga dana operacije, oko 14.00 sati, dobio zadatak da postavi mine. Od Gorana Blaževića je dobio zadatak da radi na asanaciji terena, odveze i sahrani leševe. Sa svjedokom je radila osoba imenom Krešo, za koga je naknadno saznao da se preziva Tomljenović. Krešo je pregledao sve leševe, donosio je odluku koji leševi će biti pokopani, a koji će ići u vojarnu Jasikovac za razmjenu. Masakrirane leševe su pokapali. Svjedok je vidio masakrirana tijela 50 – 60 osoba. Među masakriranim leševima bilo je 5-6 vojnika u odorama, ostali su bili civili, žene i starci. Svjedoku je rečeno da treba ukloniti tijela masakriranih civila. Leševi koji nisu bili pokopani odvezeni su u vojarnu Jasikovac. 90% tih leševa bili su vojnici.

Kada se čulo glasine o povlačenju HV, od svjedoka su vojnici tražili mine. Zvonko Brajković i Goran Blažević zapovjedili su mu da da mine. Svjedok je dao oko 150 kutija za mina. Šestoga dana nakon početka operacije, svjedok je od dr. Ive Prodana dobio zapovijed da pokaže gdje su sahranjena tijela. Svjedoku je pokazao lokacije, a 60 ročnika su iskapali tijela. Osiguran je kamion za prijevoz tijela. Rečeno je da se tijela iskopaju kako ih pripadnici UN ne bi pronašli. Svjedok je pokazao 9 grobova: 2 u Divoselu, 3 u Čitluku, 3 u Počitelju, 1 u Ornicama. Rekao je da su i drugi pokapali tijela, bilo je 40 grobova koje je trebalo otkopati i izvaditi sahranjene leševe, te ponovo zatrpati zemlju. Tijela su prevezena u hladnjaču, u vojarnu Jasikovac. Svjedok je u Jasikovcu vidio Krešu Tomljenovića, Gorana Blaževića, kamion kojim su tijela bila prevožena i ročnike koji su ranije iskapali tijela. Goran Blažević rekao je svjedoku da se riješi tijela. Svjedok je tijela htio baciti u bunar, a nakon toga u bunar baciti bombu, ili minirati kuću na periferiji Gospića s nedovršenom septičkom jamom. Odlučili su tijela staviti u septičku jamu. Sa svjedokom su bili Krešo Tomljenović i dva pripadnika VP. Krešo je sa vojnicima bacao tijela u septičku jamu. Svjedok je rekao da je 40 – 60 tijela bačeno u tu jamu. Neka od tih tijela su imala odjeću, neka su bila bez odjeće. Svjedok je rekao da on nije bacao tijela. On je postavio eksploziv u kuću. Postavio je 4 mine i 5 kg industrijskog eksploziva. Nakon toga je kuću minirao. Drugi dan je dolazio provjeriti jesu li tijela prekrivena šutom. Preostale mine dao je onima kojima su mine trebale za miniranje srpskih kuća. Svjedok je rekao da je o odlaganju tijela u septičku jamu

on izvijestio Gorana Blaževića i Zvonka Brajkovića, a Krešo Tomljenović je o tome izvijestio Rahima Ademija.

Svjedok je rekao da on osobno nije minirao kuće, no, drugi jesu, i to onda kada su čuli da će se morati povući. Rekao je da je VP uspostavila kontrolne punktove 3 dana nakon početka operacije, no, da su na njima zaustavljani civili. iz Gospića, koji su pljačkali kuće. Pripadnici VP odvezli su sve aute koji su pripadali Srbima. U Gospić su dolazila vozila s opljačkanim stvarima, to se javno vidjelo. Rekao je da je VP bila pod zapovjedništvom ZP. Rekao je da su nakon operacije promaknuti neki časnici, Agim Čeku, Rahim Ademi.

U iskazu danom od 7. do 8. ožujka 2000. godine, svjedok je rekao da se sastao sa operativcem SIS-a od koga je čuo da SIS ima saznanja da je on radio na pokapanju i vađenju tijela, te prikriivanju tijela u septičkoj jami. Rekao je da misli da je SIS ta tijela intenzivno tražio, no, nisu znali točnu lokaciju, on im to nije želio reći. Rekao je da su spominjali da ta tijela treba posuti kiselinom. Vidio je da je Krešo Tomljenović čovjek iz SIS-a, a zna da je prije radio u zdravstvu.

U iskazu danom 9. lipnja 2003. godine svjedok je rekao da je dr. Ivo Prodan bio u Medačkom džepu, te da je i dr. Kornelije Brkić bio u Medačkom džepu.

Branitelj opt. Rahima Ademija je rekao da smatra da nije bilo zakonskih pretpostavki za čitanje zapisnika s iskazima ugroženog svjedoka br. 9, stoga neće stavljati primjedbu.

Branitelj opt. Mirka Norca stavio je primjedbu da svjedok ne govori istinu.

Opt. Mirko Norac stavio je prigovor da svjedok ne govori istinu, da je svjedok osoba koju je on primio u IX. GMB, da je u kritično vrijeme svjedok dnevno konzumirao 1 – 2 l jakog alkoholnog pića.

23., 28. i 29. travnja 2008. godine – obrana opt. Rahima Ademija

Obrana optuženoga Rahima Ademija

Opt. Rahim Ademi daje prvi put svoju obranu. Nitko mu nije rekao da su haški istražitelji dva puta tražili razgovor sa njim kao svjedokom. Dana 5. prosinca 1992. godine postavljen je za načelnika stožera u ZP Gospić, te za zamjenika zapovjednika ZP Gospić. Zapovjednik ZP Gospić bio je Izidor Češnjaj.

Situacija na bojišnici bila je teška. U svibnju 1993. godine u Zapovjedništvo ZP Gospić došao je Načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, izdao je zapovijed da se počne planirati šira operacija s dva operativno-taktička smjera: Gospić – Gračac - Knin, te, Lički Osik – Ljubovo – Bunići – Korenica. Odredio je bojne i brigade iz ZP Split i ZP Gospić koje će sudjelovati u operaciji. U svibnju 1993. godine u Otočcu je održan stožerni trenaz za pripadnike ZP Gospić na kome optuženik nije bio. Dana 3. lipnja 1993. godine Izidor Češnjaj je izdao zapovijed za obranu. U zapovijedi nema zadataka za VP, stoga što ZP Gospić nije imalo ovlasti za zapovijedanje VP. Uz zapovijed je sastavljen prilog za SIS gdje je naloženo da se sa ratnim zarobljenicima postupa

sukladno normama međunarodnog prava. Za prihvata zarobljenika zadužena je 71. bojna VP. Zapovijed od 3. lipnja 1993. godine na snazi je bila do rujna 1993. godine.

Nakon odlaska Izidora Češnjaja na bolovanje optuženik je tražio od Načelnika GS OS RH da imenuje novog zapovjednika. Načelnik mu je rekao: "Imaš ovlasti koliko ti ja dajem". Optuženik smatra da je tim riječima general Janko Bobetko preuzeo odgovornost zapovjednika ZP Gospić. Optuženik je rekao da mu se optužnicom stavlja na teret da je bio vršitelj dužnosti zapovjednika ZP Gospić. Tvrdi da kao zamjenik zapovjednika ZP, bez posebnog ovlaštenja, nije imao ovlasti operativnog zapovijedanja postrojbama.

Krajem lipnja 1993. godine Načelnik GS OS RH zapovjedio je pridodavanje domobranske bojne Gospić i domobranske bojne Lovinac IX. GTMB-u, osnivanje topničko-raketne skupine i njezino podređivanje IX. GTMB-u, pridodavanje topničke bitnice od 130 mm iz ZP Gospić u IX. GTMB. Dana 10. srpnja 1993. godine, u Zapovjedništvu ZP Gospić, Davor Domazet je održao sastanak sa svim zapovjednicima ZP. Ubrzo nakon toga u Gospić su, bez najave, došli generali Janko Bobetko i Mladen Markač. Janko Bobetko je odmah išao u obilazak i kontrolu bitnice od 130 mm, smještene u mjestu Badanj kod Smiljana, te na promatračnicu na Velikom Sokolcu odakle se vidi čitav Medački džep. Mladen Markač je tražio odobrenje za izvođenje manje taktičke akcije što je Načelnik odobrio. Linija napada trebala je ići smjerom Visočica – Veliki Sokolac – Debela Glava - Čitluk – Ornice. Načelnik GS OS RH zapovjedio je optuženiku da napiše zapovijed za tu akciju i da mu je predoči. Odlučio je da akcijom zapovijeda Mirko Norac. Optuženik, Zlatko Rogulj i Mladen Šerić, napisali su dana 26. srpnja 1993. godine zapovijed za napad, za akciju, koju je Janko Bobetko nazvao «Džep 93». Optuženik nije potpisao zapovijed stoga što general Bobetko tada nije odredio vrijeme početka napada. Načelnik GS OS RH je pregledao zapovijed, rekao optuženiku da je spremi u kasu.

Dana 3. rujna 1993. godine u Zapovjedništvo ZP Gospić su došli Janko Bobetko i Mladen Markač. Na sastanak je pozvan Norac. Načelnik GS OS RH je odredio pravce napada i zone odgovornosti SJP-a i IX. GTMB-a. Pravac napada SJP-a bio je: Veliki Sokolovac – Bukova glava – Debela glava – Čitluk. Pravac napada IX. GTMB-a bio je: Bilaj – Čitluk. Krajnja zadaća bila je: Drljići – Memedovo brdo – Kriva Lika – Ribnik. Načelnik GS OS RH je rekao da se za akciju treba formirati «sektor 1», kao što je bio formiran sektor na Maslenici. Za zapovjednika sektora imenovao je Mirka Norca. U Zapovjedništvo «sektora 1» iz SJP-a su bili koordinator SJP-a Željko Sačić i operativac SJP-a Bogdan Celinić, a iz IX. GTMB-a su bili: Brajković, Agim Čeku, Čanić, Tomičić, kasnije je Mirko Norac odredio još neke časnike IX. GTMB-a. Načelnik GS OS RH je rekao da će akcijom «Džep 93» osobno zapovijedati, u Gospić više neće dolaziti, poslati će časnika iz GS OS RH s ovlastima zapovijedanja u njegovo ime, sa tim časnikom bit će u stalnoj telefonskoj vezi. Načelnik nije prihvatio prijedlog optuženika da školovani časnici iz Zapovjedništva ZP Gospić uđu u sastav Zapovjedništva «sektora 1». Rekao je da je optuženik odgovoran za dva osjetljiva pravca: Lički Osik – Ljubovo – Bunići – Korenica i Otočac – Vrhovine – Korenica, s pomoćnim pravcem Brinje – Plitvička jezera. Rekao mu je da ti pravci po cijenu života moraju biti branjeni. Po zapovijedi Načelnika GS OS RH optuženik je napisao «zapovijed, plan na zemljovidu i tekstualno-tabelarni dio i prosudbu» za pravac Novi Lički Osik – Divoselo – Čitluk – Počitelj – Medak. Potpisanu zapovijed je trebao dostaviti brigadama «ni kasno ni rano». Načelnik je zapovjedio: akcija počinje 9. rujna 1993. godine u 6.00 sati; u akciji sudjeluju: IX. GTMB, SJP, domobranske bojne Lovinac i Gospić, dio 111. brigade, ali ne napadno; akcijom se zapovijeda s IZM-a koje će odrediti zapovjednik akcije i «sektora 1» Mirko Norac. Optuženik je pri kraju sastanka pitao što je s uporabom VP. Načelnik je rekao da se radi o maloj, jednodnevnoj akciji, uporaba VP nije potrebna. Zapovijed za napad teklićem je poslana zapovjedniku „sektora 1“ Mirku Norcu i zapovjedniku SJP-a Željku Sačiću dana 6. rujna 1993. godine. Zapovijed zapovjednika „sektora 1“, Mirka Norca, od 7. rujna 1993. godine ima odredbe

o «dominantnim kotama» na Velebitu, gdje su bile snage SJP-a, što pokazuje da je SJP ušla u sastav «sektora 1».

Dana 6. rujna 1993. godine optuženik je napisao zapovijed o formiranju «sektora 1» i teklícem je poslao Mirku Norcu. U zapovijedi je naloženo da se tijekom 7. rujna 1993. godine mora formirati «sektor 1», da je zapovjednik „sektora 1“ pukovnik Mirko Norac, zatim osobe koje ulaze u Zapovjedništvo „sektora 1“, „sektora 1“, te postrojbe koje ulaze u sastav „sektora 1“. Dana 7. rujna 1993. godine Načelnik GS OS RH tražio je od optuženika kratku analizu pripreme za akciju «Džep 93». Optuženik je sazvaó sastanak. Mirko Norac je rekao da je u tijeku izrada «borbene dokumentacije». Željko Sačić je rekao da je napisao zapovijed za napad vezano za SJP. Bojnik Šare je bio na tom sastanku, bio je zadužen za pričuvu. Optuženik je izdao «upozorbu» da se vojnici trebaju pridržavati odredbi Ženevskih konvencija i međunarodnog ratnog prava. Nakon sastanka u Zapovjedništvo ZP Gospić došli su Davor Domazet i Mladen Markač. Davora Domazeta je poslao Načelnik GS OS RH da izvrši osobni uvid u pripreme i dokumentaciju. Tražio je na uvid «borbenu dokumentaciju» koju je nakon pregleda odnio u GS OS RH u Zagreb.

Dana 7. rujna 1993. godine optuženik je pozvao Primorca i rekao mu da je odgovoran za pravac Otočac – Vrhovine – Korenica, pozvao Lelasa i rekao mu da je odgovoran za pravac Lički Osik – Ljubovo – Bunići – Korenica. Rekao im je da će dobiti pisanu zapovijed i da moraju biti u stalnoj «žičanoj» vezi s operativnim centrom Zapovjedništva ZP Gospić.

Dana 8. rujna 1993. godine u Zapovjedništvo ZP Gospić došli su Mladen Markač i pomoćnik ministra unutarnjih poslova Željko Tomljenović. U drugoj prostoriji su održali sastanak sa Željkom Sačićem i jednim časnikom SJP. Istoga dana, predvečer, u Zapovjedništvo ZP Gospić došao je Davor Domazet. Smjestio se u ured Izidora Češnjaja. Rekao je optuženiku da je došao u ime Načelnika GS OS RH od koga je dobio ovlast da vodi cjelokupnu akciju. Imao je direktnu vezu sa Načelnikom GS OS RH.

Dana 9. rujna 1993. godine u 6.00 sati počela je akcija. Davor Domazet je sjeo u centralni dio prostorije gdje je sjedio zapovjednik ZP. Odmah je preuzeo vođenje operativnog centra, izdavao je zapovjedi «sektoru 1». U drugoj prostoriji Mladen Markač je imao direktnu vezu sa SJP-om, direktno je zapovijedao Željku Sačiću. Tijekom operacije Davor Domazet je imao ovlasti za cijelo ZP Gospić, zapovijedao je uporabu topništva po Udbini, Korenici. O svemu je izvještavao Načelnika GS OS RH. Optuženik je pratio događanja na pravcima za koje je bio zadužen. Po izvršenju zadaće Davor Domazet je izdao zapovjedi Mirku Norcu, Željku Sačiću i Mladenu Markaču da se pripreme za mogući kontranapad. Optuženik je rekao da je protivnik planirao izvršiti napad na Velebit dana 9. rujna 1993. godine u 8.00 sati. Cilj protivnika je bio osvajanje određenih kota za ovladavanje komunikacijom prema Karlobagu.

Dana 10. rujna 1993. godine optuženik je po zapovijedi Davora Domazeta obišao crtu Bilaj – Ribnik. U Drljićima je vidio da su sve kuće bila čitave, vidio je civile, starije ljude. Optuženik je razgovarao sa Željkom Sačićem koji je rekao da će se osobno pobrinuti za civile. Izvijestio je Davora Domazeta da je obrana osvojenih položaja sigurna. Načelnik GS OS RH poslao je dr. Kornelija Brkića na asanaciju terena, tražio je da uključe 111. brigadu za asanaciju.

Dan 11. rujna 1993. godine bio je najteži dan na taktičkim pravcima za koje je optuženik bio zadužen. Protivnik je grupirao snage i krenuo u kombinirani pješaćko – tenkovski protunapad na pravcu Lički Osik – Bunići. Od Načelnika GS OS RH dobio je zapovijed da se 138. delnička brigada pridoda operativnoj grupi Ogulin. Toga dana optuženik je dao dr. Marku Jagetiću zadaću da napiše zapovijed za obdukciju i ukop leševa na pravoslavnom groblju.

Načelnik GS OS RH izdao je dana 12. rujna 1993. godine optuženiku dvije zapovijedi: 48 sati ne smije se otvarati vatra, jedino odgovoriti na napad protivnika; točno odrediti zone odgovornosti SJP-a i IX. GTMB. Optuženik je odmah napisao zapovijed o 48-satnoj zabrani otvaranja vatre. Navečer su došli Drago Krpina, dr. Marko Jagetić i dr. Kornelije Brkić. Drago Krpina je tražio od optuženika da odredi ročne vojnike za pomoć u asanaciji. Dr. Kornelije Brkić je preuzeo cjelokupnu asanaciju terena.

Dana 13. rujna 1993. godine ministar unutarnjih poslova Ivan Jarnjak obišao je bojište na Velebitu gdje su bili pripadnici SJP-a. Mladen Markač, optuženik, Željko Sačić i Zlatko Rogulj išli su sa Ivanom Jarnjakom na pravac Gospić – Bilaj – Čitluk. Na Velebitu, tj. dijelovima koji se zovu Zelenuša i Voznik, vidjeli su 10 – 12 trupala protivničkih vojnika u vojnim odorama, bili su u «borbenom rasporedu».

U Zapovjedništvu ZP Gospić nisu znali za pregovore s UNPROFOR-om. Dana 15. rujna 1993. godine, ujutro, vojnici s prve linije javili su da se kanadski bataljun UN kreće prema njima. Incident je bio u zraku. Optuženik je nekoliko puta intervenirao u «sektor 1», molio da ne otvaraju vatru na UNPROFOR. Izvješća su govorila da iza UNPROFOR-a ide protivnik. Oko 16.00 sati optuženika je zvao Načelnik GS OS RH i zamolio ga da snagom svoga autoriteta intervenira kod kanadskog bataljuna. Tada je od Načelnika saznao da je potpisan Sporazum o povlačenju. Načelnik mu je rekao da će u Gospić doći Petar Stipetić, Davor Domazet, Drago Krpina i Ivan Tolj koji će nadzirati povlačenje. Stigli su oko 17.00 sati. Petar Stipetić je u upoznao Mirka Norca sa zapovijedi za povlačenje. Istoga dana, u 20.00 sati, održan je sastanak s UNPROFOR-om. Sastanak je bio u prijateljskom tonu, bez incidenta. S hrvatske strane glavnu riječ su vodili Petar Stipetić i Davor Domazet. Calvin je predložio metodu ulaska kanadskog bataljuna koja nije bila prihvatljiva. Dogovorili su se da sastanak nastave sutra. Nakon sastanka Petar Stipetić je ponovio Mirku Norcu zapovijed za povlačenje. Optuženik je predložio Petru Stipetiću da 16. rujna 1993. godine odu u obhod postrojbi, kažu vojnicima za zapovijed o povlačenju, no, Mladen Markač ih je izvijestio da postoji ozbiljna prijetnja da će biti likvidirani ako dođu u obhodnju. Dana 16. rujna 1993. godine nastavljen je sastanak sa UNPROFOR-om. Dogovoreno je da će povlačenje ići u dvije faze: 16. rujna 1993. godine od Bilaja i Čitluka, 17. rujna 1993. godine od Čitluka prema početnim položajima hrvatskih snaga na dan 9. rujna 1993. godine. Maisoneve je u ime UNPROFOR-a iznio Petru Stipetiću primjedbe da se na području Medačkog džepa vidi dim i čuju eksplozije. Po zapovijedi Petra Stipetića optuženik je zvao Mirka Norca koji mu je rekao ima sve pod kontrolom, da nema saznanja o negativnostima. Toga dana optuženik je napisao zapovijed o povlačenju i dinamici povlačenja, početak povlačenja određen je u 13.00 sati. Zapovijed je u «sektor 1» poslana teklićem. Temeljem te zapovijedi «sektor 1» je trebao izdati svoju zapovijed za povlačenje. Petar Stipetić zvao je Načelnika GS OS RH, upoznao ga s dvije faze povlačenja. Načelnik je izdao zapovijed optuženiku da napiše zapovijed o rasformiranju «sektora 1». Dana 16. rujna 1993. godine, oko 15.00 ili 16.00 sati, djelatnici HV koji su uvodili UNPROFOR došli su u Zapovjedništvo ZP Gospić i izvijestili Petra Stipetića o paljenju kuća, posebno u području Drljića i Bobića. Optuženik je istoga dana, navečer, napisao dnevno izvješće Načelniku GS OS RH, izvijestio ga «da je bilo slučajeva negativnog i nedozvoljenog reagiranja HV».

Dana 17. rujna 1993. godine dobili su informaciju da protivnik grupira snage na području Bunića i Ličkog Osika. Oko 10.00 sati u Zapovjedništvu ZP Gospić održan je sastanak sa predstavnicima UNPROFOR. Oko podneva je došla iformacija da je kod Podklisa moguć incident između kanadskog bataljuna i HV. Poslije je došla informacija o mogućem sukobu kod Ornica. Petar Stipetić je poslao Mladena Šerića na teren. Mladen Šerić je potvrdio da je sukob moguć. Petar Stipetić je optuženika poslao na teren. Kod Ornica, u blizini Bilaja, bilo je napeto. Tu su bili Maisoneve i Nielsen, pokazali su optuženiku kartu. Optuženik je vidio da postoji razlika u

položajima ubilježenima na kartama na strani UNPROFOR-a i Hrvatske vojske i to za 200 – 300 m. Vidio je da je linija na karti koju je dobio od Petra Stipetića izmijenjena. Optuženik se ispričao Nielsenu i zapovijedio hrvatskim snagama da se povuku za tih 200 – 300 m. Toga dana poslijepodne u Zapovjedništvo ZP Gospić došao je Nenadić, izvijestio je da je osobno vidio kako hrvatski vojnici pale kuće, čuo je miniranje. «On je inženjerac i rekao je da zna zvuk miniranja. Spomenuo je vojnike, a tamo nije bilo drugih vojnika osim IX. GTMB-a. Kad je to spominjao, on je govorio o rajonu Čitluk». Petar Stipetić je referirao Načelniku GS OS RH da je povlačenje završeno.

Dana 18. rujna 1993. godine, optuženik je zvao Načelnika GS OS RH. Razgovarao je s Vladetićem kome je rekao da želi «osobno doći na prijavak, jer su vojnici prilikom povlačenja palili kuće i da ima indicija da se radi o krivičnim djelima». Dana 20. rujna 1993. godine, u 9.00 sati, u Gospić je nenajavljeno došao general Janko Bobetko. Optuženik mu je rekao da je prilikom povlačenja bilo paljenja i rušenja kuća, da su to radili pripadnici HV i SJP-a. Načelnik mu je «oštro odgovorio» da optuženik nema ništa s tim, da će on to riješiti. Rekao mu je: «Brigadire, koja vojska prilikom povlačenja sadi cvijeće?». Naredio mu je da pozove časnike i dočasnike IX. GTMB, časnike i dočasnike postrojbi koje su bile pridodane IX. GTMB, te časnike i dočasnike SJP-a, u 19.00 sati u hotel «Velebno». U hotelu «Velebno» je Načelnik osobno odredio tko će gdje sjediti. Načelnik je održao kratku raščlambu akcije «Džep 93», rekao je da je «to bila briljantna operacija i da se sada vidi da je HV kadra poraziti neprijatelja, osloboditi okupirana područja». Pohvalio je Mirka Norca, Mladena Markača. Spomenuo je da je bilo paljenja i rušenja kuća. Mirko Norac je zahvalio Janku Bobetku, rekao je da ima kritika na postupanje pojedinih vojnika, da su postojale «nevojničke radnje» koje su napravili njegovi vojnici revoltirani zbog povlačenja. Markač se također zahvalio na pohvalama. Optuženik je tražio riječ, želio je pohvaliti časnike ZP. Pred 100-tinjak ljudi Bobetko je rekao: «Ti sjedni, ti nemaš ništa s ovim i ne govoriš dobro hrvatski». Optuženiku je to bila «najteža uvreda», mislio je otići iz hotela, ali ga je Mezić smirivao

Optuženik je rekao da je u periodu od 9. do 15. rujna 1993. godine, po zapovijedi generala Janka Bobetka i kapetana bojnog broda Davora Domazeta, izdao više logističkih zapovijedi i jednu „operativnu zapovijed“ o uporabi 138. delničke brigade. U tom razdoblju nije imao saznanja o nezakonitostima. Od pomoćnika za domobranstvo, generala Zvonimira Červenka, optuženik je saznao da će biti održana raščlamba akcije «Džep 93» dana 1. listopada 1993. godine. Poznato mu je da su na raščlambi bili časnici iz GS OS RH, ministar obrane RH, načelnik GS OS RH Raščlambu je vodio Davor Domazet kao zapovjednik akcije.

Optuženik je rekao da je general Janko Bobetko sve zapovijedi izdavao usmeno. Dana 9. listopada 1993. godine, u 10.00 sati, načelnik GS OS RH rekao je optuženiku da je pritisak međunarodne zajednice velik, stoga su odlučili smijeniti optuženika i Milana Kosovića. Rekao mu je da nema primjedbi na njegov rad, ali da nekog mora smijeniti. Optuženik je inzistirao da mu objasni razlog smjene. Milan Kosović nije odmah shvatio o čemu se radi. Optuženik mu je pojasnio da ih smjenjuju. U sobu je ušao Gojko Šušak. Ponudio je optuženiku rad na Vojnom učilištu i stan u Zagrebu, što je optuženik odbio. Rekao je optuženiku da će 3 – 4 mjeseca biti u Zagrebu, a poslije će biti zamjenik zapovjednika ZP Split.

Optuženik je naglasio da je smijenjen bez odluke. Tek kad je počeo ovaj postupak vidio je Odluku o razrješenju od 8. listopada 1993. godine. Rekao je da su dokumenti vezani za njegovu obranu haškim istražiteljima išli selektivno. Ukazao je na zapisnik, u točki 6 se kaže da se dokumenti za njega dostave haškim istražiteljima, a u točki 12. da se zapovijedi Ante Gotovine i Mirka Norca ne dostavljaju. U to vrijeme načelnik GS OS RH bio je Davor Domazet i «od tada je dokumentacija slana selektivno i svi oni dokumenti koji su išli meni u prilog u Haag nisu slani. U

ovom spisu ima čitav niz dokumenata koji imaju oznaku koja izgleda kao zaokruženi minus. Primjerice zapovijed za napad IX. GTMB-a, i zapovijed o formiranju Sektora I imaju tu oznaku, a ta oznaka znači da dokument ne smije biti dostavljen u Haag, jer je išao meni u prilog. Nadalje, nije mi jasno gdje je završio ratni dnevnik IX. GTMB-a, 1., 2. i 3. bojne. Ja mislim da je to najvredniji dokument po kojem se piše i povijest i uvjeren sam da ga je netko negdje sklonio. Također sam uvjeren da su u Haag išli svi dokumenti, da Haag mene nikada ne bi optužio za ovo što mi je sada stavljeno na teret».

Na kraju optuženik je rekao plačući: «Iako se ne osjećam krivim za ovo što mi je stavljeno na teret, ja bih se htio ispričati svim žrtvama i civilnim i vojnim koji su nastradali u operaciji, a i svima onima kojima su kuće porušene, jer smatram da je kuća svetinja».

Glavna rasprava se nastavlja dana 16. svibnja 2008. godine, u 9.30 sati, kada će svoju obranu početi davati opt. Mirko Norac.

Obrana optuženoga Mirka Norca

Opt. Mirko Norac je svoju obranu je započeo analizom navoda optužnice. Rekao je da je bio zapovjednik IX. GMB. Za akciju «Džep 93» IX. GMB-u su «pridodani» izvidnička satnija, dva voda domobrana, topnička bitnica od 130 mm, te u obrambene svrhe satnija 111. brigade, domobranske bojne „Gospić“ i „Lovinac

Rekao je da «Sektor 1» nikada nije formiran. Zapovijed za formiranje „Sektora 1“ nikada nije dobio, ni pismenu, ni usmenu. «Sektor 1» egzistirao je kao prijedlog koji nikada nije zaživio. Optuženik je za pojam «Sektor 1» prvi put čuo na sastanku održanom 5. ili 6. rujna 1993. godine u Gospiću. Toga dana u ZP Gospić je došao general Janko Bobetko. Drugi put je čuo za njega dana 7. rujna 1993. godine na radnom sastanku na kojemu su bili Mladen Markač, Rahim Ademi, Željko Sačić i optuženik.

Svi zapovijednici vodova, satnici i niži časnici IX, GMB bili su obrazovani u Hrvatskom vojnom učilištu. Educirani su o odredbama međunarodnog ratnog prava, o postupanju s imovinom, civilima i ratnim zarobljenicima. Tijekom akcije nije imao informacija o nezakonitim radnjama. Svakog dana pisana su dnevna izvješća, izvanredni događaji prijavljivani su odmah. Na IZM u Bilaju održavani su večernji „brifinzi“ između 18.00 i 19.00 sati. Od zamjenika zapovjednika ZP Gospić, brigadirahim Ademija, optuženik je dobio desetinu Vojne policije koju je rasporedio na tri „kontrolno - propusna punkta“, na glavnim pravcima. VP je imala zadatak na tim punktovima kontrolirati i spriječiti ulazak civila u ratno područje. Pregovore oko uvođenja snaga UNPROFOR-a vodio je isključivo brigadir Rahim Ademi. Usmenu zapovijed za napad optuženik je dobio od nadređenog časnika, brigadirahim Ademija, koji mu je rekao da napad počinje topničkom pripremom.

Govoreći o kronologiji akcije «Džep 93», optuženik je rekao da je u drugoj polovini 1993. godine iz Medačkog džepa neprijatelj djelovao topništvom, ubacivao je izvidničko - diverzantske grupe, ubijena su dva i ranjena tri pripadnika HV. Dana 4. rujna 1993. godine na područje Bukove glave, zona odgovornosti SJP, ubačena je neprijateljska diverzantska skupina koja je ubila dva pripadnika SJP, trojicu ranila. Brigadir Rahim Ademi je izdao zapovijed svim jedinicama na području ZP Gospić da povećaju oprez. Dana 5. ili 6. rujna 1993. godine optuženik je dobio poziv od Rahim Ademija da dođe u Zapovjedništvo ZP Gospić. U Zapovjedništvu su bili general Janko Bobetko, general Mladen Markač, brigadir Rahim Ademi. General Bobetko je govorio da se više neće tolerirati granatiranje Gospića, da treba izvršiti «zadaću na području Medačkog džepa, završno sa Čitlukom». Rahim Ademi je imao zemljovid s ucrtanim strelicama, izložio je zadaću i IX. GMB-a i SJP-a. Rečeno je da se formira IZM u Bilaju, da će Željko Sačić zapovijedati snagama SJP-a, a optuženik IX. GMB-a. Ideju je Željko Sačić «temperamentno odbio», rekavši da je njegovo zapovjedno mjesto u Brušanima, a pokretno zapovjedno mjesto SJP-a je 300 – 400 m iza prve linije bojišnice. Optuženik tvrdi da nije izdao niti jednu zapovijed pripadnicima SJP-a. Bogdan Celinić, časnik SJP-a za vezu, bio je na IZM-u IX. GMB-a kako bi održavao komunikaciju i kako, u trenutku susreta HV i SJP-a ne bi došlo do «prijateljske vatre». O Sektoru 1 se govorilo kao o sektoru odgovornosti IX. GMB-a i sektoru odgovornosti SJP-a. U izvještaju od 29. rujna 1993. godine, čiji je autor Bogdan Celinić, upisano je „IZM IX. GMB-a“, a ne «Sektor 1». Nakon sastanka general Janko Bobetko nije došao u Zapovjedništvo IX. GMB-a, što tvrdi opt. Rahim Ademi i svjedokinja Marina Rukavina. Optuženik je rekao da je netočna tvrdnja Rahim Ademija da je general Bobetko rekao da će osobno zapovijedati akcijom. Optuženik tvrdi da je general Bobetko rekao da vojskom zapovijeda Rahim Ademi, a SJP-om

Mladen Markač. Akcijom je zapovijedao Rahim Ademi. Optuženik je isključivo od Rahima Ademija dobivao zapovijedi. Optuženik je rekao da je Rahim Ademi izdavao zapovijedi „i prema IX. GMB-u i prema SJP-u“, uključujući i zapovijedi vezane za napad, povlačenje, asanaciju terena. Zadaća SJP-a je bila ovladati otpornim točkama na Velebitu. Optuženik je predložio dopunu zadaće, što su nazočni prihvatili. General Bobetko je rekao da je dan početka akcije (Dan «D») 9. rujna 1993. godine. Optuženik je zaključio da je taj datum odabran zato što je 9. rujna 1493. godine počela «slavna Krbavska bitka». Brigadir Rahim Ademi je posebno ukazao na potrebu poštovanja odredbi međunarodnog ratnog prava, na korektno postupanje prema ratnim zarobljenicima, civilima, imovini civila. Na sastanku je određeno koje će jedinice biti «pridodane» IX. GMB-u. Optuženik je rekao da je on, kao zapovjednik IX. GMB-a nad «pridodanim» jedinicama, imao samo operativni nadgled, nije imao ovlasti zapovijedanja, nije mogao stegovno prijaviti pripadnike «pridodanih» jedinica. Iz tijeka sastanaka optuženik je zaključio da je zapovijed za napad usklađena prije njegova dolaska u Zapovjedništvo ZP Gospić. O angažiranju VP nije bilo govora. Vojna policija je za dnevnu uporabu bila podređena Zapovjedništvu ZP Gospić, sve zadaće, osim borbenih, mogli su dobiti iz ZP.

Nakon povratka u brigadu optuženik je izdao zapovijed načelniku obavještajne službe IX. GMB-a da pojača izvidanje i napravi procjenu neprijatelja. Načelniku operative je zapovjedio da napravi plan rada Zapovjedništva, pronade kuću u Bilaju gdje će biti IZM. U procesu donošenja odluke za napad sudjelovali su i zapovjednici bojni. Sutradan je sa zapovjednicima bojni išao na zapovjedno izvidanje, još jednom je na terenu izdao zapovijed za napad. Posebno je upozorio sve pripadnike svoje brigade da poštuju imovinu, civile, ratne zarobljenike. Sve bojne su u svom mini - stožeru donosile odluke.

Tijekom 6., 7. i 8. rujna 1993. godine optuženik je svakodnevno izvještavao Rahima Ademija. Bio je na sastancima na kojima su bili pukovnik Željko Sačić i bojnič Svetko Šare. Dana 8. rujna 1993. godine izvijestio je Rahima Ademija da je sve spremno i da će pripadnici IX. GMB-a krenuti u razminiranje borbenih pravaca. Rahim Ademi je tražio da ga sljedeće jutro izvijesti jesu li sve potrebe na svom mjestu.

Optuženik je rekao da zapovijed za napad ZP Gospić, od 6. rujna 1993. godine, nikada nije dobio. Zapovijed je prvi put vidio kada je pripremao svoj iskaz haškim istražiteljima. Zapovijed za napad IX. GMB-a od 7. rujna 1993. godine optuženik je potpisao. Ta zapovijed ima kompletnu prosudbu neprijatelja, što zapovijed ZP Gospić nema; ima navedenu zadaću IX. GMB-a, a zapovijed ZP ima zadaću ZP Gospić. Optuženik tvrdi da SJP-u nije izdao niti jednu zapovijed. Rekao je da nije mogao zapovijedati snagama SJP-a, jer to nije bila «organska postrojba», nije bila u sastavu IX. GMB-a, niti je pridodana IX. GMB-u.

Dana 9. rujna 1993. godine u 5.55 sati, s promatračnica je dobio informaciju da se ciljeve topničke pripreme ne vidi od magle. Od Rahima Ademija je dobio odgodu početka napada za 20 minuta. U 6.15 sati je počeo napad. Glavni pravac napada bio je Ornice – Čitluk. Dva pomoćna pravca su bila: Klisa - Strunjići i Jasikovac – Ornice – Dragaš – Potkonjaci. Topnička priprema izvedena je u tri udara, svaki udar trajao je pet minuta. Nakon topničke pripreme uslijedio je udar po dubini s 30 – 50 ispaljenih projektila. Kasnije, tijekom napada, korišteni su tenkovi, jer su otporne točke neprijatelja bile smještene uz prve kuće. Nakon završene topničke pripreme uslijedio je kombinirani tenkovsko – pješački napad. Oko 8.30 sati I bojna IX. GMB-a ušla je u Čitluk, oko 8.00 sati izvidnička satnija je došla do Rogića mosta. Nakon toga, optuženik je izdao zapovijed da se učvrste crte obrane točno do Čitluka, na Rogića mostu, prema Počitelju. Optuženik je preko motorole dobio informaciju da su iz Bobića krenula četiri neprijateljska tenka, u koloni idu i civili. Naredio je da propuste kolonu. Civili i tenkovi su se izvukli prema Medku. Drugi dio neprijateljskih snaga izvlačio se prema Velebitu. O dostignutim ciljevima izvijestio je

Rahima Ademija, predložio je da crtu obrane pomaknu na rijeku Liku, što mu je Rahim Ademi odobrio. II bojna IX. GMB-a naišla je na veliki otpor u Poljarima. S lijeve strane jedna satnija II bojne IX. GMB-a probila je crtu, iznenadila neprijatelja i krenula prema Potkonjacima i Dragašima. Bojnik Hečimović izvjestio je optuženika da je naišao na jak otpor. Rekao mu je da se neprijatelj povukao u kuće. Zbog toga su tenkovi tukli po kućama. Oko 13.00 sati II bojna IX. GMB-a spojila se s I bojnima IX. GMB-a, III bojna IX. GMB-a je osiguravala cestu od Kamenuše prema Potkonjacima i Dragašu. Oko 13.30 ili 14.00 sati II bojna IX. GMB-a spojila se s pripadnicima SJP-a u Jovićima. Ostao je još pravac Domobranske bojne „Gospić“ koji je ostvaren uz pomoć III bojne IX. GMB-a. Nakon toga neprijatelj se povukao prema Debeloj glavi. Optuženik je izvjestio Rahima Ademija da je zadaća izvršena. Liječnica Ines Stenja je izvjestila optuženika da je, u trenutku dok je pružala pomoć hrvatskom vojniku, jedan čovjek, star oko 60 godina, pucao i ona je ranjena.

Dana 9. rujna 1993. godine, navečer, optuženik je pozvan u Zapovjedništvo ZP Gospić, na sastanak, koji je vodio Rahim Ademi. Na sastanku su bili nazočni pukovnik Željko Sačić, bojnik Svetko Šare iz 111. brigade, general Mladen Markač, nekoliko časnika iz Zapovjedništva ZP Gospić. Optuženik je bio ljut na SJP, on i Željko Sačić su razgovarali povišenim tonom. Optuženik je izvjestio nazočne da su pripadnici SJP-a zakasnili, da je nekoliko njegovih vojnika ranjeno. Željko Sačić je to osporavao. Izvješća su podnosili Željko Sačić, Svetko Šare i optuženik. Mladen Markač je sjedio kraj Rahima Ademija, nije izviješćivao. Rahim Ademi je izdao tri zadaće: 1. treba «ukopati, izvršiti zaprečavanje», 2. «povećanje budnosti», 3. «čišćenje Debele glave treba obaviti Specijalna policija, a blokadu ceste Kamenjuša – Strunjići – Potkonjaci – Čitluk treba obaviti 9.g.b.».

Izvidnička satnija ZP Gospić od optuženika je dobila zadaću da prijeđe rijeku Liku, zauzme Memedovo brdo i zaselak Došen. Zapovjednik izvidničke satnije ZP Gospić, Devčić, izvjestio je optuženika da je zadaća izvršena, ali su se, zbog neprijateljske paljbe, povukli. Optuženik je od svojih izviđača dobio izvješće da zadaća nije izvršena, da je izvidnička satnija ZP Gospić prešla rijeku Liku, i da je tu stala. Optuženik je sljedećeg dana tamo poslao vod izvidničke satnije IX. GMB-a, koji su „odmah upali u minsko polje“, nekoliko pripadnika voda izvidničke satnije IX. GMB-a bilo je ranjeno. Dana 9. rujna 1993. godine izvjestio je o rasulu koje je, nakon ranjavanja nekoliko vojnika, vladalo u Domobranskoj bojni „Gospić“. Jedan dio postrojbe se povukao s crte obrane kod Brušana, Vedrog polja, Jasikovca. Optuženik s Domobranskom bojnima „Gospić“ nakon toga više nije imao kontakta.

U ratnom dnevniku za dan 9. rujna 1993. godine piše da je „admiral Domazet“ dao zadaću Mirku Norcu. Optuženik je rekao da je on toga dana došao u Operativni centar, tražio je Rahima Ademija i Mladena Markača da izdaju zapovijed SJP-u za pojačano «napadno djelovanje». Tvrdi da mu Davor Domazet nikada nije izdao ni jednu zapovijed.

Dana 11. rujna 1993. godine neprijatelj je «cijeli dan aktivno i intenzivno djelovao po gradu i prigradskim naseljima Gospića, po položajima HV u Čitluku i Divoselu. U Gospiću je, u području vojarne i bolnice, palo 100 projektila. Tijekom dana optuženik je pohodio položaje IX. GMB-a. Zapovjednik III bojne IX. GMB-a ga je izvjestio da je iz šume s područja Debele glave izišao stariji muškarac u civilnoj odjeći, «imao je dignute ruke u zrak i kad je došao na 30 – 40m ispred naših vojnika, izvadio je pištolj i, jurišavši, pucao prema našim vojnicima. Oni su reagirali i lišili ga života». Na IZM-u je zatekao načelnika toništva IX. GMB-a, koordinirao je zapovjedi koje je dobio iz ZP Gospić. Oko 19.00 sati dobio je izvješće o napadu kod Bobića. Odmah je otišao na mjesto napada. Vidio je tijela dvojice vojnika, u kompletnoj vojnoj odori, i jedne žene. Žena je uz sebe imala časničku torbu bivše JNA, maskirnu jaknu, duge kožne hlače. Uz leševe je vidio pištolj i dvije automatske puške. Kad su izvukli tijela, vidjeli su da je ipod njih bila

aktivirana bomba. Na tijelu žene i muškarca vidjele su se rupe, geleri. Ženski leš imao je djelomično spaljenu kosu. Optuženik je shvatio da su došli pripadnicima HV «s leđa». Zapovijedio je da se dio pričuve smjesti s druge strane ceste, da se spriječe dolasci neprijatelja «s leđa». Obrana je na taj način ostala dok SJP nije očistila Debelu glavu, na kojoj je «uz zbjeg bio dio Čitlučke satnije, četa iz Divosela i dio 103. lapačke čete i vod gračačke vojne Policije». Bilo je i izvješće o problemima sa stokom koja je okolo lutala. Rahim Ademi je izdao zapovijed logističkom dijelu 305. brigade da prikupi svu stoku. Stoka je prikupljena, zaprimljena je u vojarni Jasekova. Prikupljeni su i zaprimljeni poljoprivredni strojevi. Dosta ljudi u vojarni je prepoznalo svoju stoku, jedan vojnik je prepoznao svoj kombajn. Strojevi su predani vlasnicima. Pripadnici IX. GMB-a nisu sudjelovali u asanaciji.

Dana 12. rujna 1993. godine nastavljeno je topničko djelovanje neprijatelja po položajima i postrojbama HV. Na večernjem sastanku Rahim Ademi je izdao zapovijed za asanaciju tijela, odredio da se provede dezinfekciju i deratizaciju.

Optuženik je rekao da su sve zapovijedi bile usmene, naknadno su došle pisane zapovijedi i to s datumom kada su usmeno priopćene. Rahim Ademi izdao je zapovijed pukovniku Svetku Šari da angažira vojnike za asanaciju. Optuženik je rekao da je asanaciju trebao voditi načelnik saniteta ZP Gospić, dr. Jagetić, ali je on u to vrijeme bio pod «teškom kapljicom», i «potpuno se izgubio, tako da ja znam da je došao Kornelije Brkić i da je proveo asanaciju, ali ne znam pod kojim okolnostima». Na sastancima 13. i 14. rujna 1993. godine izvješćeno je da je asanacija provedena u redu. Na jednom od sastanaka Rahim Ademi je izdao zapovijed da se ne otvara vatru, nego samo ako je to nužno potrebno, i da se mora djelovati isključivo po jasnim neprijateljskim ciljevima.

Dana 14. rujna 1993. godine, na sastanku, Rahim Ademi je izdao usmenu zapovijed da IX. GMB preuzme Drljiće od SJP-a. To nije izvršeno, jer je 15. rujna 1993. godine došla informacija da se prema Sporazum o povlačenju. Toga dana dobio je izvješće da se UNPROFOR raspoređuje ispred crta obrane IX. GMB-a, da su iza njih srpske snage koje snajperom djeluju po položajima IX. GMB-a. Zapovijedio je da pripadnici HV ne otvaraju vatru po snagama UNPROFOR-a.

Dana 15. rujna 1993. godine na večernjem sastanku kojemu su nazočili: general Petar Stipetić, brigadir Rahim Ademi, časnik Škunac, ili Nekić, general Mladen Markač i optuženik, rečeno je da će se postrojbe povući, da će ujutro biti objavljeni detalji. Rahim Ademi je izvijestio da je bio veliki međunarodni pritisak na RH, izdao je optuženiku usmenu zapovijed za povlačenje i dinamiku povlačenja. Optuženik se vratio u vojarnu „Eugen Kumičić“ u Gospić, pozvao je sve zapovjednike, načelnike i pomoćnike u vojarnu, izdao je zapovijed za povlačenje. Zapovjednici su bili malo iznenađeni, no, optuženik je inzistirao da se povlačenje mora izvršiti. Povlačenje IX. GMB-a počelo je 16. rujna 1993. godine oko 12.00 ili 13.00 sati. Tijekom 16. rujna 1993. godine izvršeno je povlačenje IX. GMB-a. Na večernjem sastanku je izvješćeno da je i SJP zapovijed za povlačenje izvršio, da nije bilo ikakvih problema. IX GMB je svoju zadaću izvršila bez problema i poteškoća, bez obzira na četvoricu poginulih vojnika, 30-oricu ranjenih i dosta uništene tehnike, ali domoljubno i patriotsko ponašanje IX GMB u izvršavanju zapovijedi nikada nije dolazilo u pitanje». Optuženik tvrdi da nije bilo sukoba između pripadnika IX. GMB-a i kanadskog bataljuna UNPROFOR-a. Rekao je da su kanadski vojnici bili bahati. Upozoreni su na minska polja.

Optuženik tvrdi da nije sudjelovao na sastancima s UNPROFOR-om. Rekao je da je netočna tvrdnja Rahima Ademija, da ga je dana 16. i 17. rujna 1993. godine zvao i pitao što se dešava na terenu, spominjući eksplozije i dim. Rahim Ademi je dolazio u zonu odgovornosti IX. GMB-a, bio je kod Ornica. U hotelu «Velebno» bila je slavljenička večera. Jedina svrha te večere je bila

da se objasne razlozi povlačenja hrvatskih snaga. General Bobetko je pohvalio ZP Gospić, SJP i IX. GMB. Optuženik tvrdi da zahtjevi topništvu nisu išli «Sektoru 1». Sve zapovijedi davao je Rahim Ademi, a djelomično i on. Optuženik tvrdi da nije imao izravnu komunikaciju sa Zagrebom, ili sa ministrom obrane Gojkom Šuškom. Poštovao je sustav zapovijedanja, «i moj jedini zapovjednik bio je Ademi». Rekao je da je zapovijed za napad dopunjivana, prvi cilj je bio Čitluk i Rogića most, a kasnije je dodana Kriva Lika, Bobići i Uzelci.

Optuženik je rekao da u izvidničkoj satniji IX. GMB-a nije bilo stegovnih problema. Iskazi pojedinih svjedoka koji su govorili o problemima su izmišljotina. Rekao je da je to bila profesionalna satnija koja je svoje zadatke izvršivala profesionalno. U razdoblju od 10. do 17. rujna 1993. godine izvidnička satnija IX. GMB-a je bila u pričuvi.

O Johanesu Tilderu optuženik nije htio govoriti. Svoj iskaz vezan za stegu Johanesa Tildera dao je ranije. **Predsjednik Vijeća** pročitao je iskaz od 2. rujna 2003. godine koji je optuženik dao haškim istražiteljima.

Opt. Rahim Ademi iznio je niz primjedbi na iskaz opt. Mirka Norca. Rekao je da nisu točne primjedbe koje je opt. Mirko Norac dao na njegovu obranu.

20. svibnja 2008. godine – izmjena optužnice

Zamjenik GDO-a RH rekao je da **mijenja činjenični opis djela u optužnici.**

U osobnim podacima opt. Rahima Ademija ispušteno je: «u mirovini». Navod: «na položaju vršitelja dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić» izmijenjen je i sada glasi: «na položaju zamjenika zapovjednika Zbornog područja Gospić». Dodan je st. 4. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima, jer se odnosi na uporabu topništva. U točki I optužnice brisano je «zbog pretjeranog i neselektivnog topničko-raketno-minobacačkog djelovanja» a dodano je «nasumičnog». U točki II precizirano je vrijeme izvršenja djela: «od 9. do 17. rujna 1993. godine», izbačena je sintagma: «što lišili života, što mučili i teško tjelesno ozlijedili», a dodana je: «što lišili života». U dijelu gdje se navode žrtve izbačeni su neki dijelovi: «24 hica» kod spominjanja Đure Krajnovića, «prerezan vrat» kod spominjanja Rajčević Save. Nedjeljka i Stana Krajnović nisu bile «zatočene», izbačeno je iz teksta optužnice da je kraj Boje Pjevač nađena mrtve svinja, kod spominjanja Milana Rajčevića izbačeno je iz teksta da je prethodno vezan sajlom i vučen okolo, za Divoselo je navedeno da je uništeno najmanje 40 kuća. U točki III precizirano je vrijeme izvršenja djela: «od 9. do 17. rujna 1993. godine», izbačen je tekst : «što lišili života, što mučili i teško tjelesno ozlijedili», dodana je: «što lišili života». Za Nikolu Stoisavljevića izbačeno je iz optužnice da je vučen automobilom. Izbačeno je da su ugroženom svjedoku br. 4 počeli rezati šaku. Za Nikolu Bulja je dodano da mu je udarcem bajonete slomljena noga. Točke IV, V, VI imaju identične izmjene kao i navedene točke. Pravna kvalifikacija djela ostala je ista.

Optuženici su rekli da se po izmijenjenoj optužnici ne osjećaju krivima, da ostaju kod svojih obrana.

Opt. Mirko Norac predložio je da se kao dokaz pročita dio knjige «Mir i kazna», stranica 202., autorice Florence Hartmann, bivše glasnogovornice Tužiteljstva MKSJ-a. Rekao je da MKSJ nije htio njega optužiti i potvrditi optužnicu, a što ukazuje da je za njegovo optuženje postojao dogovor, priprema i usmjeravanje od određenih časnika, odvjetnika i drugih institucija.

Branitelj opt. Rahima Ademija, odvjetnik Čedo Prodanović protivio se izvođenju predloženog dokaza iz načelnog razloga, jer je optužnicu podigao DORH, a s obzirom da opt. Mirko Norac već drugi dan «insinuira da branitelji I. optuženika imaju nešto sa navodnom konstrukcijom optužnice protiv drugooptuženika, branitelj ističe da je njima neslužbeno u Haagu pokazana verzija optužnice koja je najprije bila podignuta protiv ovdje prvoopt. Rahima Ademija, generala Janka Bobetka i Mirka Norca. Kasnije je bila optužnica podignuta samo protiv ovdje prvoopt. Rahima Ademija, da bi na posljedku optužnica bila ponovo podignuta protiv trojice generala. Rekao je da je opt. Mirko Norac «zadnji čovjek» koji može dijeliti moralne lekcije opt. Rahimu Ademiju. Branitelji opt. Rahima Ademija nisu sudjelovali ni u kakvom montiranju procesa protiv opt. Mirka Norca.

Vijeće je odlučilo da se pročita jednu rečenicu iz predložene knjige, sa stranice 202, a koja se odnosi na to da suci ne žele optužiti jednog drugog hrvatskog generala, Mirka Norca, za zločine nad Srbima u Medačkom džepu, već su dobili uvjeravanja da će on biti optužen u RH.

Pročitani su izvaci iz kaznene i prekršajne evidencije za optuženike.

Dokazni postupak je završen.

21. svibnja 2008. godine – govori stranaka – govor DORH-a

Završna riječ zastupnika optužnice

Zamjenik GDORH-a je rekao da Tužiteljstvo ostaje kod izmijenjene optužnice. Smatra da su u inkriminiranom događaju ostvarena sva obilježja kaznenih djela koja se optuženicima stavlja na teret. Zamjenik GDORH-a je analizirao obrane optuženika. Optužba ne prihvaća tvrdnju da optuženici nisu operativno zapovijedali akcijom i da nisu znali što se događa na terenu. Operacija «Džep 93» bila je legalna i legitimna akcija HV i SJP-a. No, tijekom te akcije, i neposredno nakon završetka akcije, počinjeni su ratni zločini. Zamjenik je rekao da je u studenome 1991. godine Hrvatski Sabor ratificirao četiri Ženevske konvencije i dva Dopunska protokola. Oružane snage RH imeprativno su bile u obvezi poštovati odredbe međunarodnog humanitarnog prava. U inkriminiranim događajima, optuženici i, za sada NN počinitelji, počinili su povrede «Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine» (IV Ženevska konvencija) i «Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949. godine» (III Ženevska konvencija), «Dopuskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnog oružanog sukoba, I Protokol od 8. lipnja 1977. godine» . U inkriminiranim akcijama povrijeđene su odredbe: čl. 3.

Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba; čl. 16. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zločinima; čl. 27. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba, a koja se odnosi na «zaštićene osobe» civile i njihova prava; čl. 32. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba, a koja se odnosi na zabranu poduzimanja svih mjera prema zaštićenim osobama.

DORH nalazi sastavnicu ovih odredbi u Dopunskom protokolu (I. Protokol), u odredbama: čl. 51. st. 1 (opća zaštita civila od opasnosti koje potječu iz vojnih operacija), st. 4. (zabrana vršenja napada bez izbora ciljeva) i st. 5b (zabrana napada od kojeg se može očekivati da će izazvati usputne gubitke civilnih života); čl. 54. st. 2. (zabranjeno je napasti, uništiti, ukloniti, ili učiniti nekorisnim, objekte neophodne za preživljavanje civilnog stanovništva, kao što su namirnice, žetva, stoka, instalacije za pitku vodu ...); čl. 57. st. 1. (u vojnim operacijama mora se stalno voditi računa da se poštedi civilno stanovništvo i civilne objekte), alineja III (suzdržati se od odluke da se krene u bilo koji napad od kojega se može očekivati da će prouzročiti gubitke života civila, povrede civila, oštećenje civilnih objekata).

Zapovjedna odgovornost, po kojoj su optuženi Rahim Ademi i Mirko Norac, posebna je odgovornost vojnih zapovjednika. Osnov za optuživanje po hrvatskim pravnim propisima nalazi se u odredbi čl. 28. OKZ-a RH. Osnov za optuživanje nalazi se i u odredbama čl. 86. i čl. 87. Dopunskog protokola (I. Protokola). Čl. 86. obvezuje strane u sukobu da suzbijaju teške povrede i poduzimaju mjere potrebne za suzbijanje svih ostalih povreda Konvencija, ili ovog Protokola, koje su rezultat nepoštivanja spomenutih odredaba na poštovanje kojih su bile obvezane. Činjenica da je povredu Konvencije, ili ovog Protokola, počinio podčinjeni ne oslobađa njegove zapovjednike kaznene ili disciplinske odgovornosti. Čl. 87. određuje da će stranke zahtijevati od svih vojnih zapovjednika da poduzmu različite mjere kojima će spriječiti zločine, ili kazniti počinitelje, uključujući i pokretanje kaznenih postupaka protiv njih. U konkretnom slučaju zapovjednik treba biti garant pravne sigurnosti na području za koje su on i njemu podređene postrojbe nadležni.

Tužiteljstvo je analiziralo izvedene personalne dokaze. Zamjenik GDORH-a je rekao da su gotovo svi svjedoci rekli da su pripadnici HV dobili knjižice o primjeni i poštovanju odredbi međunarodnog humanitarnog prava. No, to još uvijek ne znači da su svi pročitali te knjižice i da su po njima postupali. Tužiteljstvo smatra da je izostala nužna kontrola, koju su optuženici morali imati, s obzirom na opće stanje i specifičnost situacije u kritično vrijeme. Nemoguće je da optuženici nisu znali kakvo je stanje na terenu. Postoje tri faze postupanja zapovjednika: sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje. Sprečavanje podrazumijeva da zapovjednik, kad postoje informacije da se nešto očekuje, ili se zna da će netko nešto nezakonito poduzeti, spriječi takvo postupanje. Zamjenik je rekao da je opt. Rahim Ademi u svojoj obrani rekao da je zona Medačkog džepa bila zona visokog rizika. Oba optuženika znala su za tu činjenicu. Opt. Mirko Norac, u svojoj obrani je rekao da je jedan niži časnik iz njegove brigade našao svoj kombajn. Svjedok Rudolf Brlečić je rekao da su pripadnici IX, GMB-a u akciju išli iz interesa. Rudolf Brlečić je predlagao da u akciju idu ljudi koji su živjeli izvan toga područja. Svjedok Jozo Nenadić je rekao da je bilo problema sa izvidničkom satnijom IX. GMB-a. Svjedok Frano Tomičić u svom iskazu je kritički govorio o izvidničkoj satniji IX. GMB-a, posebno o Johannesu Tilderu. Ponašanje pojedinaca je ukazivalo da je potrebno preventivno djelovanje. Tijekom akcije, dana 12. rujna 1993. godine, optuženici su određeno vrijeme bili nedostupni predstavnicima UN. Tužiteljstvo smatra da se optuženici nisu željeli suočiti s konkretnim problemima na terenu, gdje nije bilo dovoljno pripadnika VP, posebice u vrijeme «čišćenja» na Debeloj glavi. Najveća greška u akciji je bila nedovoljan broj pripadnika VP koji bi nezakonite radnje mogli spriječiti. Svjedok Mate Laušić je rekao da su pripadnici VP u drugim operacijama HV djelovalina uspostavi reda na oslobođenim područjima, nisu stajali na kontrolno – propusnim punktovima. Pokušaj opt. Rhaima Ademija da se angažira još 20 pripadnika VP bio je nedostatan.

Svjedok Petar Stipetić je rekao da je za konkretnu akciju trebalo 200 pripadnika VP. Svjedok Franjo Feldi je rekao da je bilo potrebno 250 – 400 pripadnika VP, posebno nakon objave da je potpisan Sporazum o povlačenju HV (15., 16. i 17. rujna 1993. godine). Ugroženi svjedok br. 9 je rekao da su 9. i 10. rujna 1993. godine, kad se čulo da se sprema potpisivanje Sporazuma, kod njega došli pripadnici I., II. i III. bojne IX. GMB-a. Rekli su: «Stari, daj mine». Zamjenik GDORH-a rekao je da su opt. Rahim Ademi i opt. Mirko Norac trebali prije početka akcije «Džep 93» tražiti angažiranje pripadnika VP.

Tužiteljstvo smatra neprihvatljivom tvrdnju opt. Rahima Ademija da u zapovijedi za napad ne treba biti navoda o poštovanju odredbi međunarodnog humanitarnog prava, o asanaciji. Optuženik je naknadno donio zapovijed za asanaciju terena, onda kada se na terenu «nešto loše dogodilo». Zamjenik GDORH-a je rekao da izvedeni dokazi ukazuju da je opt. Rahim Ademi bio zamjenik zapovjednika ZP Gospić, ali da je faktički obavljao dužnost v.d. (vršitelja dužnosti) zapovjednika ZP Gospić. Optuženik je donio ukupno 83 zapovijedi iz kojih se vidi optuženikov status i njegova moć. Svi svjedoci, pa i pripadnici UN, govorili su o Rahimu Ademiju kao zapovjedniku ZP Gospić. Optuženik je, za vrijeme svoje odsutnosti, svoje ovlasti, izdanom zapovijedi od 14. kolovoza 1993. godine, prenio na Franju Primorca. Tužiteljstvo smatra da se ne može prenijeti na drugoga nešto što se ne posjeduje. Opt. Rahim Ademi imao je operativne ovlasti, između ostalih izdao je i zapovijed o angažiranju 20 pripadnika VP. Zapovijed za asanaciju terena autonomna je. Dokaz da je opt. Rahim Ademi zapovijedao svim snagama u akciji «Džep 93», Tužiteljstvo nalazi u činjenici da je vodio sve sastanke na kojima su prisutni i pripadnici HV i SJP-a. Zapovijed za napad od 6. rujna 1993. godine i zapovijed za formiranje «Sektora 1», od istog datuma, Tužiteljstvo smatra jednom zapovijedi. Zapovijed za napad je organska zapovijed koju je izdao optuženik sam. Zapovijed za formiranje «Sektora 1» izdana je uz suglasnost Janka Bobetka. Tužiteljstvo smatra da su ključne zapovijedi donesene upravo na datum koji se nalazi na tim dokumentima, nisu antidatirane. Opt. Rahim Ademi izdao je operativnu zapovijed dr. Marku Jagotiću za obdukciju i pokop leševa na Pravoslavnom groblju. Izdao je zapovijed za hospitalizaciju ranjenog neprijateljskog vojnika Stanka Despića, što govori da je imao ovlasti nad ratnim zarobljenicima. Opt. Rahim Ademi, na zahtjev SJP-a, izdao je zapovijed za dodjelu topnika SJP-u. Tužiteljstvo smatra da je osoba koja izdaje zapovijedi zapovjednik akcije. Opt. Rahim Ademi je izdavao zapovijedi. Svjedok Željko Prpić je rekao da se sjeća da je opt. Rahim Ademi dana 9. rujna 1993. godine prigovarao Davoru Domazetu zašto mu se miješa u topničko djelovanje.

Za opt. Mirka Norca Tužiteljstvo tvrdi da je izdavao usmene i pisane zapovijedi. U zapovijedi o formiranju „Sektora 1“ u sastav toga Sektora ušle su SJP. U zapovijedi su opisane kote, točke, raspored pripadnika SJP-a. Tužiteljstvo smatra da je «Sektor 1» realnost. Pukovnik Željko Sačić se bunio, nije želio ići u sastav „Sektora 1“. Protivljenje Željka Sačića da mu Mirko Norac bude zapovjednik nije ugrozilo akciju. Pripadnik SJP-a, Bogdan Celinić, u svom je izvještaju naveo da je opt. Mirko Norac od njega zatražio da „odradi“ konkretne zadatke. Svjedok Svetko Šare rekao je da je zapovijed za blokadu Debele glave dobio od opt. Mirka Norca. Debeli glava je bila zona odgovornosti SJP-a. Iz toga slijedi da su SJP bile pod zapovjedništvom opt. Mirka Norca

Tužiteljstvo nalazi da su oba optuženika bila karizmatični zapovjednici čije zapovijedi su vojnici izvršavali. Stoga bi, da su poduzeli ono što se od njih kao zapovjednika očekivalo, a to je sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje, nezakonite radnje bile izbjegnute.

Tužiteljstvo je analiziralo ulogu admirala Davora Domazeta, našavši da se «petljao u zapovijedanje Ademiju, ali nikako nije zapovijedao situacijom». Za Tužiteljstvo je neprihvatljiva tvrdnja opt. Rahima Ademija da je general Janko Bobetko zapovijedao akcijom preko admirala Davora Domazeta. Rahima Ademija su svi na terenu percipirali kao zapovjednika. Kao dokaz

izvedena je zapovijed od 5. rujna 1993. godine, o tome da je ZP Gospić nadređeno svih postrojbama na njegovu području. Tužiteljstvo smatra da je opt. Rahim Ademi mogao, sukladno odredbi čl. 48. Zakona o obrani RH, ako ga je general Janko Bobetko isključio iz akcije, odstupiti. Tužiteljstvo smatra da je zapovijed za napad, koju je izradio general Mladen Markač za JSP, interni akt SJP-a, donesen zbog specifičnog položaja SJP-a. Ta zapovijed nije dokaz da SJP nije podređen optuženicima. Svjedoci: Ivan Jarnjak, tadašnji ministar unutarnjih poslova i Željko Tomljenović, tadašnji pomoćnik ministra unutarnjih poslova, rekli su da je Odlukom Predsjednika Republike SJP bila «predpočinjena snagama HV».

I. točka optužnice odnosi se na izravnu zapovjednu odgovornost. Zapovijed za napad predviđa uporabu topništva. Tužiteljstvo smatra da su oba optuženika znala prije akcije da na području Medačkog džepa žive civili. U akciju se krenulo topničkom pripremom. Oba optuženika su imala informaciju o tome, svjesno su pristali da će se djelovanjem topništva dovesti u opasnost život civila i imovine. Od topničke pripreme smrtno je stradalo pet civila, oštećeno je sedam kuća. Tužiteljstvo smatra da se iz izvedenih materijalnih dokaza vidi da svih pet tijela imaju rasprskavajuće ozljede. Odredbom čl. 51. st. 5b Dopunskog protokola (I. Protokol) propisano je da se napadom bez izbora cilja smatra napad od kojeg se može očekivati da će izazvati usputne gubitke civilnih života. Odredbom čl. 57. st. 3. propisano je da će se u svezi s napadom, kad je izbor moguć između nekoliko vojnih objekata, odabrati onaj objekt od kojega se očekuje da će napad uzrokovati namjanje opasnosti po živote civila i po oštećenje civilnih objekata. U stavku 4. istoga članka propisano je da u vođenju vojnih operacija svaka strana u sukobu mora, po pravilima međunarodnog prava, poduzeti sve razumne mjere da bi se izbjegli gubici života civila i uništenje civilnih objekata. Tužiteljstvo je navelo upozorbu, koju je napisao opt. Rahim Ademi, 10. rujna 1993. godine, kojom se kaže da je nasumična paljba dana 9. rujna 1993. godine bila nerentabilna. Tužiteljstvo smatra da je opt. Rahim Ademi kao školovani topnik mogao zaustaviti topništvo. Točke II i V, te III i VI optužnice odnose se na zapovjednu odgovornost. U razdoblju od 9. do 17. rujna 1993. godine ubijeno je najmanje dvadeset i troje (23) civila i petoro (5) ratnih zarobljenika, ranjeno i mučeno je dvoje (2) civila i dvojica (2) ratnih zarobljenika, uništena je privatna imovina, bunari, stoka. U svim slučajevima radilo se o namjernom ubijanju civila i ratnih zarobljenika. Nečinjenje je modus ovoga djela, kada počinitelj propusti činiti ono što je bio dužan. Optuženici su bili dužni aktivno djelovati da se zaštiti civile i ratne zarobljenike. Odgovornost je zapovjednika zbog toga što nije prevenirao, spriječio ili kaznio direktnog počinitelja kaznenog djela. Zapovjednik ima garantnu odgovornost, sve informacije o zločinu idu zapovjedniku koji je dužan djelovati. Tužiteljstvo tvrdi da se iz tih dokaza vidi da su optuženici znali za počinjene zločine. Svjedok Mladen Šerić je rekao da se u kritično vrijeme sve znalo i, da se htjelo, moglo se sve riješiti. Znalo se koje su postrojbe bile na terenu, koji ljudi su to činili, no da se to tada pokrenulo “tužitelje bi pojeo mrak“. Tužiteljstvo smatra da aktivnost oko leševa, pronalaženje, zakopavanje, otkopavanje, zamrzavanje leševa, nije mogla proći neopaženo. Optuženici su za to morali znati. Dnevno izvanredno izvješće opt. Rahima Ademija od 11. rujna 1993. godine govori da je optuženik znao da su civili s Debele glave u okruženju zajedno sa neprijateljskim vojnicima. Tužiteljstvo smatra da se radi o malom području na kojemu se moralo čuti eksplozije od rušenja kuća.

Tužiteljstvo je predložilo da se optuženici proglase krivima, da im se izrekne kazna predviđena zakonom, te da se uzmu u obzir sve olakotne i otegotne okolnosti.

Završna riječ obrane optuženoga Rahima Ademija

Branitelji opt. Rahima Ademija smatraju da tijekom postupka nije utvrđeno da je opt. Rahim Ademi počinio kaznena djela koja mu se optužnicom stavlja na teret. Tužiteljstvo MKSJ-a podiglo je protiv optuženika optužnicu u lipnju 2001. godine. Optužnica je javno objavljena u srpnju 2001. godine. Optuženik je dragovoljno otišao u pritvor MKSJ gdje je bio sedam mjeseci. U predraspravnoj fazi tužitelj je, na jednoj od sjednica, naznačio da će predložiti ustup predmeta Republici Hrvatskoj. U međuvremenu je podignuta optužnica i protiv Janka Bobetka i Mirka Norca. Predmet je 2005. godine ustupljen pravosuđu Republike Hrvatske. Tužiteljstvo MKSJ-a nije raspolagalo svim materijalima. Obrana je došla do ratnog dnevnika i nekih zapovijedi koje je dostavila Sudu tijekom ovog postupka. Obrana tvrdi da je optužnica protiv Rahima Ademija neosnovana. Ovaj postupak je pod velikim monitoringom. Obrana tvrdi da se neke činjenice prešućuje.

Obrana smatra da optuženik nije zapovijedao akcijom «Džep 93». Zapovijed za napad i zapovijed za formiranje «Sektora 1» optuženik je pisao po nalogu generala Janka Bobetka. Pukovnik Mirko Norac operativno je zapovijedao, a general Janko Bobetko neposredno kontrolirao akciju putem kapetana bojnog broda Davora Domazeta. Povlačenje hrvatskih snaga general Bobetko kontrolirao je putem generala Petra Stipetića. General Mladen Markač zapovijedao je snagama SJP-a. Akcija je izvedena zbog stalnog granatiranja Gospića i okolnih naselja, te zbog opasnosti od presijecanja komunikacije i ovladavanja neprijatelja Velebitom. General Markač više puta je tražio od generala Bobetka da se izvede akciju kojom će to biti zaustavljeno i onemogućeno. Mirko Norac, Janko Bobetko i Mladen Markač pripremili su akciju. To je razvidno iz knjige generala Bobetka «Sve moje bitke». U knjizi se opt. Rahima Ademija ne spominje. General Bobetko odlučio je da se izvede ograničenu akciju s relativno malim brojem angažiranih snaga. Dana 3. rujna 1993. godine u Zapovjedništvu ZP Gospić general Bobetko tražio je da brigadir Rahim Ademi napiše tekst zapovijedi. Davor Domazet nosio je tu zapovijed u Zagreb, na kontrolu Janku Bobetku. Istoga dana održan je sastanak u Zapovjedništvu IX. GMB-a, o tome je svjedočila Marina Rukavina. Sastanak je održan u tajnosti, bez Rahima Ademija. Dana 8. rujna 1993. godine u Zapovjedništvu ZP Gospić je došao Davor Domazet i rekao opt. Rahimu Ademiju da će on – Davor Domazet - zapovijedati akcijom u ime generala Janka Bobetka.

Zapovjedništvo «Sektora 1» su činili časnici IX. GMB-a. U Zapovjedništvu «sektora 1» nema nikoga iz ZP Gospić. Pukovnik Mirko Norac zapovijedao je akcijom «Džep 93». General Bobetko imao je u pukovnika Norca povjerenja zbog akcije «Maslenica». General Bobetko je izdao zadaću Rahimu Ademiju zaduživši ga za dva obrambena pravca. Obrana smatra neistinitom tvrdnju opt. Mirka Norca da je zapovijedi primao od Rahima Ademija, da je svake večeri bio «brifing» koji je vodio njezin branjenik. Svjedok Željko Sačić je rekao da on nije primio niti jednu zapovijed od Rahima Ademija, rekao je da nije bilo sastanaka. Svjedok Luka Jakić rekao je da je bilo povremenih sastanaka. Zapovijed za povlačenje hrvatskih snaga usmeno je izdao general Petar Stipetić. Rahimu Ademiju je naložio da napiše tu zapovijed. Obrana je rekla da je opt. Mirko Norac pred Sudom u Haagu rekao da je zapovijed izdao Petar Stipetić, sastanke («brifinge») nije spominjao.

Obrana tvrdi da je Davor Domazet izdavao zapovijedi koje su pokrivala ne samo ZP Gospić, već i ZP Split. O svemu je izvješćivao generala Janka Bobetka. Davor Domazet je bio nazočan sastanku održanom dana 15. rujna 1993. godine sa predstavnicima UN, kada se dogovaralo povlačenje hrvatskih snaga iz prostora Medačkog džepa. Davor Domazet vodio je «raščlambu» održanu 1. listopada 1993. godine u GS OS RH. «Raščlambu» uvijek vodi zapovjednik akcije. Na «raščlambi» nije bilo Rahima Ademija.

Obrana tvrdi da opt. Rahim Ademi nije sudjelovao u akciji «Džep 93», zapovijedao je s dva važna obrambena pravca. Rahim Ademi je bio zamjenik zapovjednika ZP Gospić, bio je logistička potpora. Jedina operativna zapovijed koju je Rahim Ademi izdao je «zapovijed o predpočinjavanju 138. brigade», od 12. rujna 1993. godine, nastala na temelju zapovijedi od prethodnog dana generala Janka Bobetka. Sve druge zapovijedi, koje je optuženik napisao, bile su reakcija na negativne situacije, nisu imale operativnu snagu.

Obrana tvrdi da Tužiteljstvo ne uvažava okolnosti u kojima je Rahim Ademi izdavao zapovijedi, a niti sadržaj zapovijedi. Jedino relevantno mjerilo za shvaćanje uloge Rahima Ademija je vrijeme akcije «Džep 93», prije i kasnije nije važno. Obrana tvrdi da je tijekom akcije optuženik izdao 20-ak zapovijedi, koje nisu imale snagu operativnog zapovijedanja. Da je bio zapovjednik akcije izdao bi više zapovijedi. «Dokumenti Rahima Ademija nisu fantomski nestajali». Obrana je rekla da su svjedoci, koje je predložio opt. Mirko Norac, gotovo svi rekli da «Sektora 1» nije bilo, da je Rahim Ademi zapovijedao akcijom, no, nisu rekli da im je opt. Rahim Ademi izdao ijednu zapovijed.

Obrana smatra da je neprimjereno temeljiti optužbu na dojmovima. Osvrnula se na iskaze svjedoka časnika UN. Svjedok Calvin doživljavao je optuženika kao zapovjednika, dok je svjedok Nielsen rekao da je optuženika doživljavao kao osobu bez autoriteta. Obrana smatra da nema dokaza da je Rahim Ademi de iure i de facto zapovijedao akcijom.

Obrana je spočitnula Tužiteljstvo minoriziranje uloge Davora Domazeta i Janka Bobetka u akciji «Džep 93». Janko Bobetko više puta je govorio, a napisao je i u svojoj knjizi, da je to njegova akcija. Svjedok Željko Sačić je rekao da je general Bobetko «bio alfa i omega svih akcija». Obrana se pita zašto je Haag optužio generala Bobetka, ako on nije zapovijedao akcijom «Džep 93». U ratnom dnevniku, čiju vjerodostojnost nitko tijekom postupka nije doveo u pitanje, su zabilježene aktivnosti Davora Domazeta tijekom akcije. U ratnom dnevniku je upisano 19 intervencija Davora Domazeta dana 9. rujna 1993. godine. U tim zapisima nema nigdje Rahima Ademija. Jedini čovjek koji u operativnom centru (u daljem tekstu OC) izdaje zapovijedi je Davor Domazet. Zapis: «Ispali 10 po Korenici» je zapovijed koju je, po ratnom dnevniku, izdao Davor Domazet.

Obrana se osvrnula na primjedbu Tužiteljstva, upućenu Rahimu Ademiju, zašto je, temeljem odredbe čl. 48. Zakona o obrani, odbio postupiti po zapovijedi. Obrana tvrdi da optuženik nije primio niti jednu zapovijed koja bi ukazivala na kazneno djelo. Sve zapovijedi su bile zakonite, stoga nije bilo niti razloga da on odbija postupiti po njima. Do protupravnih radnji je došlo stoga što su te zapovijedi kršene.

Obrana se osvrnula i na obranu opt. Mirka Norca koji tvrdi da «Sektor 1» nije postojao. Obrana tvrdi da su zapovijed za napad od 6. rujna 1993. godine i zapovijed za formiranje «Sektora 1» de facto jedna zapovijed, zapovijedi su autentične. Uz zapovijed za napad ZP Gospić postoji i sigurnosna prosudba koju je izradio bojnik Zlatko Rogulj. U zapovijedi za napad IX. GMB-a prepisana je sigurnosna prosudba bojnika Rogulja. Obrana tvrdi da se iz brojnih materijalnih dokaza vidi da je «Sektor 1» postojao. Svjedoci Jozo Nenadić, Mladen Markač, Željko Sačić i dr. govore o «Sektoru 1». Osnivanjem «Sektora 1» operativno zapovijedanje je prenjeto na nižu razinu, Rahim Ademi nije imao ikakve veze s tom akcijom.

Obrana se osvrnula na iskaze svjedoka Mladena Markača i svjedoka Željka Sačića. Svjedok Mladen Markač tvrdio je da je sa SJP-om zapovijedao Rahim Ademi. Svjedok Željko Sačić, zamjenik Mladena Markača, je tvrdio da ni jedan od optuženika nije zapovijedao SJP-om. Rekao je da je direktnu komunikaciju imao sa Mladenom Markačem, a zapovjedna linija SJP-a je bila

Bobetko – Markač – Sačić. Obrana se osvrnula na iskaz svjedoka Franje Feldija koji je rekao da je 1991. godine postignut sporazum između MORH-a i MUP-a RH-a, po kome SJP-om ne može zapovijedati nitko osim ministra unutarnjih poslova, a izuzetno to može činiti načelnik GS OS RH koji to svoje ovlaštenje ne može prenijeti nižim zapovjednicima. Obrana tvrdi da je iz toga razloga Željko Tomljenović morao biti na terenu kamo ga je poslao Janko Bobetko.

Obrana, glede točke I optužnice, tvrdi da opt. Rahim Ademi nije bio zapovjednik akcije «Džep 93», stoga nije zapovijedao postrojbama HV i SJP-a, pa nije mogao izdati zapovijed za topničku paljbu. Topništvo je djelovalo po planu «Magnum» koji je sačinio Mirko Norac. Taj plan nije ni vidio, a ni odobrio, opt. Rahim Ademi. Svi zahtjevi za uporabu topništva podnošeni su Mirku Norcu. Obrana tvrdi da je Tužiteljstvo pogrešno interpretiralo «upozorbe» Rahima Ademija od 10. i 11. rujna 1993. godine koje je on uputio cijelom ZP Gospić, u kojima daje načelnu preporuku za racionalnu uporabu streljiva. Obrana smatra da nisu stečeni uvjeti za primjenu odredbi čl. 54. st. 1. Dopunskog protokola (I. Protokola), jer žrtve nisu nastale nasumičnom paljbom. Da je bila nasumična paljba broj žrtava bi bio veći od pet žrtava. Broj srušenih kuća bio bi veći od osam kuća.

Obrana, glede točaka II i III optužnice, smatra da je Tužiteljstvo imalo 15 godina vremena da istraži tko je direktni izvršitelj zločina, no, umjesto toga njihovom branjeniku stavlja na teret odgovornost što nije spriječio «za sada neutvrđene pripadnike» HV i SJP-a da čine ratne zločine. Obrana tvrdi da su ratne zarobljenike lišili slobode pripadnici SJP-a. Obrana tvrdi da optuženik nije imao obvezu u zapovijed za napad unositi odredbe o poštovanju međunarodnog humanitarnog prava.

Optuženik je na sastanku, održanom dana 7. rujna 1993. godine, upozorio Željka Sačića i Mirka Norca na dužnost poštovanja odredbi međunarodnog humanitarnog prava. I bez posebnog upozorenja i edukacije svaki vojnik zna da nije dopušteno ubijati, klati, spaljivati, mučiti, pljačkati civile i neprijateljske vojnike koji su se predali. Tužiteljstvo optuženiku stavlja na teret da je propustio staviti odredbe o izvješćivanju. Obrana ovu tvrdnju Tužiteljstva smatra netočnom, jer je optuženik u svojoj zapovijedi za napad tražio da se redovna izvješća dostavlja svakog sata, a izvanredna odmah. Tvrdnja Tužiteljstva, da je optuženik propustio u zapovijedi predvidjeti uporabu VP, za obranu nije utemeljena stoga što je zapovijed za napad i zapovijed za povlačenje donio načelnik GS OS RH, general Janko Bobetko, u čijoj je nadležnosti bila uporaba VP. Obrana je rekla da je o tome govorio svjedok Franjo Feldi. Rahim Ademije je sam odredio desetinu VP i «dodijelio» je Mirku Norcu. Naknadno, kad je vidio situaciju na terenu, tražio je od 71. bojne VP u Rijeci još 20 pripadnika VP, a od Uprave VP je tražio antiteroristički vod VP.

Obrana je rekla da se optuženiku stavlja na teret zapovjedna odgovornost. Uvjeti za odgovornost zapovjednika su: postojanje subordinacije; znanje zapovjednika, ili mogućnost da zapovjednik zna da je zločin počinjen; da je zapovjednik propustio poduzeti razumne mjere za sprječavanje zločina, te uzročna veza između propusta zapovjednika i nastalog zločina. Obrana smatra da niti jedan od ova četiri uvjeta nije ispunjen, stoga nema uvjeta za zapovjednu odgovornost Rahima Ademija. Uvjet subordinacije ne postoji, jer Rahim Ademi nije bio zapovjednik akcije, nije imao efektivnu kontrolu nad postrojbama u akciji. Rahim Ademi je na terenu bio dva puta i to 10. i 15. rujna 1993. godine. Na terenu nije vidio išta što bi ukazivalo da su počinjeni zločini. Netipične eksplozije događaju se 16. rujna 1993. godine. Optuženik je bio zadužen za druga dva obrambena pravca. Kad je saznao za zločine optuženik je o tome izvijestio GS OS RH i ministra Gojka Šuška. Obrana se osvrnula i na iskaz ugroženog svjedoka br. 9 za koga je rekla da nema neposrednih saznanja. Obrana je i nadalje ostala kod svoga prigovora na izvođenje toga dokaza. Što se tiče uvjeta da je propustio poduzimati razumne mjere, obrana smatra da je optuženik poduzeo sve što je u tom trenutku mogao. Izdavao je zapovijed za asanaciju terena, pozvao je patologe s Medicinskog fakulteta u Rijeci da izvrše obdukciju, prijavio je protupravne radnje.

Obrana smatra da je najrizičniji trenutak akcije «Džep 93» bilo povlačenje hrvatskih snaga. Svjedok Franjo Feldi je rekao da to povlačenje nije bilo pripremano. Dana 15. rujna 1993. godine, navečer, optuženik je saznao da povlačenje hrvatskih snaga počinje 16. rujna 1993. godine. U odnosu na uvjet uzročne veze između propusta i nastalog zločina, obrana smatra da se tijekom ovoga postupka nije uspjelo dokazati da je bilo koji propust, koji bi učinio njihov branjenik, bio u uzročnoj vezi s nastalim zločinima.

Obrana smatra da tijekom postupka nije dokazano da je opt. Rahim Ademi počinio kaznena djela koja mu se točkama 1 – 3 optužnice stavlja na teret, stoga predlaže da Vijeće donese oslobađajuću presudu.

Završna riječ obrane optuženoga Mirka Norca

Obrana opt. Mirka Norca smatra da je na ovaj kazneni postupak utjecala politika, i to u fazi prikupljanja materijala i podizanja optužnice u Haagu. S prepuštanjem ovoga slučaja pravosuđu Republike Hrvatske suglasila se i «zloglasna Carla Del Ponte». Obrana poriče optužni akt u cijelosti. Smatra da Tužiteljstvo postupa po optužnici Carle Del Ponte, a da nije utvrdilo stvarno stanje. Obrana smatra da je Tužiteljstvo koristilo čl. 28. OKZ-a RH (iz 1993. godine) koju odredbu smatra neprimjenjivom. Ta odredba kaže da se kazneno djelo može počinuti nečinjenjem samo kad počinitelj propusti činiti ono što je bio dužan. Obrana smatra da se to na opt. Mirka Norca ne odnosi, jer se mora dokazati da je «optuženik imao svijest da će se zločini dogoditi». Teret dokazivanja postojanja svijesti kod optuženika, o tome da će se zločin dogoditi, leži na Tužiteljstvu.

Obrana smatra da nema mjesta primjeni odredbe čl. 7. st. 3. Statuta MKSJ-a, jer tu odredbu MKSJ više ne primjenjuje. Navedena odredba govori o tome da pretpostavljenoga ne oslobađa kaznene odgovornosti ako je znao, ili je mogao znati, da je potčinjeni imao veze s izvršenjem zabranjene radnje, a pretpostavljeni je propustio nužne i razumne mjere da spriječi izvršenje takve radnje, ili da zbog njih kazni izvršitelja. Obrana se pozvala na odredbu čl. 31. Ustava RH koja kaže, da nitko ne može biti kažnjen za djelo koje, prije nego je počinjeno, nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, niti mu se može izreći kazna koja nije bila određena zakonom. Odlukom o prepuštanju ovoga slučaja pravosuđu Republike Hrvatske, MKSJ je dopustio da Republika Hrvatska primijeni svoje pozitivne pravne norme, četiri Ženevske konvencije i dva Dopunska protokola. Člancima 21. i 31. Ustava RH optuženicima se garantira pravo na pravedno suđenje. Obrana smatra da tijekom postupka nije dokazano da je Mirko Norac znao da su pripadnici njegove postrojbe nedisciplinirani. Tužiteljstvo treba dokazati da je ijedan vojnik, koji je bio pod zapovijedništvom pukovnika Mirka Norca, počinio zločin. Uvjet za kažnjavanje zapovjednika je postojanje svijesti kod toga zapovjednika da će njegov vojnik počinuti zločin, ili da je zločin već počinio. Obrana smatra da tijekom cijelog dokaznog postupka nije izveden niti jedan dokaz iz koga bi se vidjelo da je Mirko Norac od bilo koga saznao za zločine na terenu.

Obrana nadalje navodi da se opt. Mirku Norcu stavlja na teret da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st.1. OKZ-a RH i kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH. Oba ova djela u svom biću imaju radnje izvršenja toga djela, a one su: «naredio» i «učinio». Ova kaznena djela ne poznaju «nečinjenje». Obrana smatra da se trupnog zapovjednika ne može kazniti za ono što nije predviđeno u zakonu. Može se kazniti neposrednog izvršitelja. U kazneno - pravnom smislu Mirko Norac nije imao svijest o tome da bi njemu podređeni vojnici mogli učiniti zločin, stoga se ne može povezati s odredbama čl. 120. i čl. 122. OKZ-a RH. Obrana smatra da njihov branjenik nije imao pravo niti intervenirati

u kaznenom progonu eventualnih počinitelja djela. To su morali učiniti obavještajci u postrojbi, VP, Vojno tužilaštvo i vojni sudovi. Mirko Norac je, kao zapovjednik brigade, mogao počinitelje razoružati i predati ih vojno -istražnim organima, i to u situaciji ako je čuo njihov dogovor da će ići, ili da idu činiti zločine.

Obrana smatra da u Medačkom džepu nije bilo civila. Tzv. RSK preuzela je bivše jugoslavenske zakone. Dana 9. rujna 1993. godine Hrvatska vojska je probila crtu, vojska tzv. RSK je pobjegla, za sobom u šumu povukli su civile. Odredbom čl. 51. st. 3. Dopunskog protokola (I. Protokola), predviđeno je da civili uživaju zaštitu, ako izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima. Obrana smatra da su civili sudjelovali na različite načine pomažući vojsci tzv. RSK, bili su naoružani, u uniformama. U takvoj situaciji civili ne uživaju zaštitu.

Obrana smatra da sukoba između pripadnika HV nije bilo. U sastavu HV bilo je osoba različitih nacionalnosti. Vojska koja vodi obrambeni rat, a međunarodno je «proskribirana», što je bio slučaj s HV, ne može sebi dopustiti da gleda svoje članove kao strance.

Obrana smatra da se ova optužba temelji na iskazima «generala iz toplica». Optužnica nema činjeničnu osnovu. Tužiteljstvo mora dokazati svoje tvrdnje s takvom izvjesnošću da bude otklonjena svaka sumnja je li počinitelj nešto učinio ili ne. Način na koji su prikupljeni dokazi za ovu optužnicu je problematičan. Obrana smatra da su u ovom slučaju i svjedoci i materijalni dokazi problematični.

Obrana je podijelila saslušane svjedoke u osam skupina. Prvu čine ugroženi svjedoci čiji identitet je nepoznat, ne zna se jesu li bili na mjestu na kojemu tvrde da su bili, jesu li vidjeli ono za što tvrde da su vidjeli. Drugu skupinu čine svjedoci koji su bili vojnici na neprijateljskoj strani, od kojih su neki i osuđeni pred hrvatskim sudovima za najteža kaznena djela i čije iskaze treba uzimati s posebnom pozornošću. Treću skupinu čine svjedoci: Bulj, Divjak i Matić koji su pričali o događajima koji se nisu dogodili. Četvrtu skupinu čine svjedoci pripadnici UN snaga koji svoju dužnost nisu odradili profesionalno u trenutku kada su istraživali u Medačkom džepu. Petu skupinu čine svjedoci koji su bili haški osumnjičeni u ovom predmetu, koji su se pripremali, imali mogućnost utjecati na svjedoke. Obrana je rekla da je njihov branjenik optužen četiri godine nakon optuženja Rahima Ademija. Šestu skupine čine svjedoci koji s Medačkim džepom nemaju ikakve veze, koji su imali zadatak prikazati dvostruku liniju zapovijedanja. To su svjedoci Franjo Feldi i Rudolf Brlečić. Po mišljenju tih svjedoka za sve su krivi oni časnici koji nisu imali naobrazbu stečenu u bivšoj JNA. Sedmu skupinu čine svjedoci koji su tijekom akcije obavljali razne zadatke, kao što su bili dr. Jagetić, Rogulj i Šerić koji su izmišljali priče. Obrana smatra da svjedočenje dr. Jagetića, zbog njegove sklonosti alkoholu, treba uzeti s oprezom. Svjedoci Šerić i Rogulj su sudjelovali u izradi dokumentacije koja danas nedostaje. Osmu skupinu svjedoka čine ostali.

Obrana smatra da njihov branjenik nije odgovoran ni za što drugo osim onoga što je činila IX. GMB. Smatraju, ako je «Sektor 1» i postojao ukinut je 16. rujna 1993. godine, a optužnica se odnosi na razdoblje od 9. do 17. rujna 1993. godine.

Obrana smatra da za dokumentaciju ZP Gospić treba vidjeti kada je izrađena. Dokumentacija izrađena do 6. rujna 1993. godine izrađena je besprijekorno. Od 6. do 16. rujna 1993. godine dokumentacija je problematična, jer se na dokumentima pojavljuju dva pečata, dokumenti su bez potpisa. Iz izvedenih dokaza vidljivo je kako su haški istražitelji utvrđivali autentičnost tih dokumenata. Obrana je rekla da je Sud tijekom ovoga postupka pribavio dokumentaciju SJP-a iz koje se jasno vidi da su snagama SJP-a zapovijedali Mladen Markač, Željko Sačić i Rahim Ademi, a ne Mirko Norac.

Obrana je pokazala tri zemljopisne karte Medačkog džepa. Na dvije karte ucrtani su pravci napada, a na trećoj položaj gdje su nađene žrtve. Obrana tvrdi da su svi leševi nađeni u zoni odgovornosti SJP-a i zbog toga se njihovoga branjenika „trpa u Sektor 1“. Obrana ukazuje da se na kartama jasno vidi da IX. GMB i SJP imaju dva potpuno odvojena i razgraničena područja za koja su zaduženi. Na karti je vidljiva i naknadna crta obrane na rijeci Lici. Tijekom postupka nije utvrđeno vrijeme kada je „Sektor 1“ rasformiran. Opt. Mirko Norac može odgovarati za ono što se dogodilo u zoni njegove odgovornosti, ali ne i van toga. Obrana smatra da pripadnici UN snaga nisu posao oko prikupljanja dokaza dobro i profesionalno odradili. Nisu utvrdili identitet nađenih trupala, nisu utvrdili mehanizam nastanka njihove smrti i uzrok smrti. Neka tijela su nađena u pola vojnoj, a pola civilnoj odjeći. Nije utvrđen niti status mrtvih, jednostavno su svi proglašeni civilima. Nije utvrđeno tko je planirao akciju, tko je odgovoran za tu akciju, tko i gdje je zapovijedao, kojom postrojbom.

Obrana smatra da nisu jasno određene niti postrojbe koje su sudjelovale u akciji «Džep 93», te da se olako prelazi preko toga. Predočili su da se osim IX. GMB-a i SJP-a, spominju dvije domobranske bojne, bitnica topova od 138 mm, izvidnička satnija ZP Gospić, dio 135. brigade, dio 111. brigade, 71. bojna VP iz Rijeke, desetina VP iz ZP Gospić.

Obrana se pita zašto u zapovijedi za napad nema niti riječi o formiranju «Sektora 1», zašto nema izvidničke satnije ZP Gospić, bitnice topova od 138mm. Obrana tvrdi da «Sektora 1» nije bilo, da je opt. Mirko Norac podijelio svoju zonu odgovornosti na pravce I., II. i III. bojne IX. GMB-a, a Željko Sačić da je snage SJP-a podijelio na A, B, C i D podsektore. Obrana smatra da se domobranske postrojbe, na čijem području djelovanja su se dogodili zločini, želi „strpati“ u «Sektor 1». Tijekom dokaznog postupka utvrđeno je da opt. Mirko Norac nije izdao niti jednu zapovijed snagama SJP-a. Obrana je analizirala zapovijed za napad i zapovijed za formiranje «Sektora 1». Smatraju da je Rahim Ademi donio svoju zapovijed za napad, kao i zapovijed za formiranje «Sektora 1», iz koje se ne zna tko će formirati Zapovjedništvo toga Sektora, tko ga čini. Svjedok Mladen Šerić je rekao da je zapovijed napisao u onoliko primjeraka u koliko postrojbi ide, a zapovijedi su išle u IX. GMB i SJP. Obrana smatra da se o formiranju «Sektora 1» samo razgovaralo, Sektor nikada nije formiran i nije zaživio. Pitanje je kada zapovijed uopće postaje obvezujuća, da li kada je napisana, ili kada ju je primio onaj kome je namijenjena. Ovo je važno stoga što se pojavljuje zapovijed za formiranje «Sektora 1» čiji je urudžbeni broj manji od urudžbenog broja dokumenta koji je po datumima nastao prije te zapovijedi.

Obrana se osvrnula i na iskaze pojedinih svjedoka. Napominje da se u ratnom dnevniku nigdje ne spominje pojam «Sektor 1». Svjedok Petar Stipetić u svom iskazu nije spominjao da je izdao zapovijed opt. Rahimu Ademiju da rasformira «Sektor 1». Opt. Mirko Norac tijekom akcije nije u Operativnom centru (OC), on je na terenu, ne zna što se tamo događa. Obrana se pita, ako je Davor Domazet zapovjednik akcije, zašto nije na IZM-u IX. GMB-a u Bilaju, već je cijelo vrijeme u OC, u Gospiću.

Obrana je rekla da nije utvrđeno koje su kuće u Divoselu srušene 1991. godine, koje 1993. godine, što je strušilo srpsko topništvo, što topništvo SJP-a, što su učinile domobranske postrojbe, što je srušeno do 16. rujna 1993. godine, a što nakon 16. rujna 1993. godine.

U točkama 5. i 6. optužnice opt. Mirku Norcu se stavlja na teret zapovjedna odgovornost zbog toga što nije poduzeo išta da se nedopuštena postupanja spriječe, suzbiju i kazne, pristajući da njemu podređene postrojbe nastave s takvim postupanjima i pristajući na njihove posljedice. Obrana je na zemljopisnoj karti pokazala mjesta gdje su pronađeni leševi. Za svaki leš je

ponaosob analizirala podatke koji se nalaze u spisu, uzrok smrti, ozljede, te navode optuženice o uzroku smrti i ozljedama navedenih žrtava. Optužba smatra da su uglavnom svi leševi nađeni u zoni odogovornosti. SJP-a.

Obrana smatra da Tužiteljstvo treba tražiti konkretne počinitelje. Napomenuli su da za zločine nad stanovnicima Gospića, granatiranje Gospića, do danas nitko nije optužen. Obrana smatra da tijekom ovog postupka nije dokazano da je njihov branjenik, Mirko Norac, počinio kaznena djela koja mu se optužnicom stavlja na teret, stoga predlaže da Vijeće donese oslobađajuću presudu.

Optuženici su prihvatili završne govore svojih obrana.

Temeljem odredbe čl. 348. st. 1. ZKP-a Predsjednik Vijeća je objavio da je **glavna rasprava završena**. Temeljem odredbe čl. 356. st. 1. ZKP-a, presuda će biti javno objavljena dana **30. svibnja 2008. godine u 12.30 sati**.

30. svibnja 2008. godine – govori stranaka

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu, objavilo je presudu br. K-rz-1/06.

Opt. Rahim Ademi oslobođen je optužbe da bi počinio kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st.1. OKZ RH.

Opt. Mirko Norac oslobođen je optužbe da bi naredio napad bez izbora cilja (točka IV optužnice) i da bi time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Opt. Mirko Norac proglašen je krivim da je propustio spriječiti i time podržavao i ohrabrivao da se civilno stanovništvo ubija ili da se nečovječno prema njemu postupa, da se pljačka imovina stanovništva, te protuzakonito i samovoljno uništava u velikim razmjerima imovina što nije opravdano vojnim potrebama (točka V optužnice), pa je time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civila iz čl. 120. st.1. OKZ RH. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 5 godina.

Opt. Mirko Norac proglašen je krivim da je, iako je bio dužan, propustio spriječiti te podržavao i ohrabrivao da se ratni zarobljenici ubijaju, muče i da se prema njima nečovječno postupa (točka VI optužnice), pa je time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, iz čl. 122. OKZ RH. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 5 godina.

Temeljem odredbe čl. 43. st. 2. t. 2. OKZ RH opt. Mirko Norac osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 7 godina